

วารสารรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



2024

ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2567
Vol.4 No.4 July-August 2024



Approved by TCI during 2021-2024



E-ISSN : 2773-9147 (Online)
P-ISSN : 2773-9139 (Print)



วารสารรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Political Science

Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2567)

Vol.4 No.4 (July-August 2024)

P-ISSN : 2773-9139 (Print) E-ISSN : 2773-9147 (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้าน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบาย สาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้ง ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน



ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

เจ้าของ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 248 หมู่ที่ 1 ถนนศาลายา - นครชัยศรี
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร 02-444-6000 ต่อ 1147
E-mail : journalpoliticalsciencembu@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเทพศากยวงศ์บัณฑิต, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



🌸 หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง
มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย

🌸 กองบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์ ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร. อธิภัทร์ เสรีรังสรรค์
มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธโสธร ตูทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ บัวซ้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์



ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจันทน์ ฌมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูภาณจนกฤษฎ์ ปุณัณรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรียงดาว ทวะชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.จักรี ศรีจารุเมธญาณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กฤติกา ชนะกุล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



พระครูสุทธิเมธาวัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาณรงค์ศักดิ์ วิริยธโร,ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ, ผศ.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นางสาวณัฐฐา แจ่มอักษร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษฎา ผาทอง

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

พระครูสุทธิเมธาวัฒน์

โทร.09-35549591, Line ID: 0935549591

e-mail: Suttipod555@gmail.com

นางสาวอริษา เอี่ยมวิสัย

โทร.0969703934 Line ID: ati22ticha

Email : lek22nunti@gmail.com



ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พิสูจน์อักษร

รศ.ดร.ปราณีต ม่วงนวล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา

อาจารย์ ธนะชัย สามล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ประจำปีพุทธศักราช 2567 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 15 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 10 เรื่อง บทความวิชาการ 5 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2567 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง



ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)

บทความวิจัย : Research Article

คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	1-18
SERVICES QUALITY OF DAMRONGDHAMA CENTER IN LABLAE DISTRICT	
พีรพัฒน์ อภัยกาวิ	
ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี	19-36
LOCAL COMMUNITY ATTITUDES TOWARD THE IMPACTS OF SPORTS TOURISM DEVELOPMENT IN CHONBURI PROVINCE	
ปาริฉัตร บ้องโลห์, นพวรรณ พึ่งพา และ พงศธร แก้วมณี	
ความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อบทบัญญัติการพัฒนากองทัพต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	37-57
EXPECTATIONS OF THE PERSONNEL OF ARMY WELFARE DEPARTMENT ON THE ARMY'S DEVELOPMENT POLICY OF MR. SUTIN KLUNGSANG, MINISTER OF DEFENSE	
วชิระ เฌียบแหลม, วัลลภ พิริยวรรณะ, อีรวัฒน์ พุ่มดารา และ ศิริญาญา ศิริยานันท์	
บทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา	58-76
THE MEDIATING ROLE OF SUPPORTIVE FACTORS IN ACHIEVING SUSTAINABILITY AND EFFECTIVENESS IN EDUCATIONAL SUPERVISION	
ทนก ทองภูเบศร์, ศัชรินทร์ การพินิจ, สุรภกิจ ปรางสร, รัฐจักรพล สามทองคำ, ปุณฺณชรัสมิ์ ไตรสัมพันธ์ และ กุลพัทธ์ กุลชาติติลล	



การศึกษาความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก กรณีศึกษา : สโมสรฟุตบอลพีทีประจวบ เอฟซี 77-91

THE STUDY OF CORRELATION BETWEEN MARKETING STRATEGY FACTORS AND AUDIENCE BEHAVIOR THAI LEAGUE FOOTBALL: SAMOSON FOOTBALL PT PRACHUAP FC

ณภัทร ชุ่มจิตตรี, อาชวิทธิ์ เจริญกลิ่นจันทร์, อาทิตย์ชัย เจริญรัตน์ และ ปิยพันธุ์ ชะบา

การพัฒนาการปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติบัลดริจ 92-108

A DEVELOPMENT OF BEST PRACTICE FOR BASIC EDUCATIONAL SCHOOLS QUALITY OF EXCELLENCE BASED ON THE CRITERIA OF BALDRIGE NATIONAL QUALITY AWARD

ศัชรินทร์ การพินิจ, ชัยณรงค์ สิริพรปรีดา, อภิภู สิทธิภูมิมงคล 3 ฤทัย สมศักดิ์, สมบัติ แซ่เบ้ และ ฉลอง รัตนพงษ์

องค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปใน งานวิจัยไทย 109-134

THE BODY OF KNOWLEDGE REGARDING BORROWING MONEY OF GENERAL LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS WITHIN THE CONTEXT OF THAI RESEARCH

สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร

ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 135-155

THE SATISFACTION OF PEOPLE TO QUALITY OF PUBLIC SERVICES IN PATTAYA CITY FOR THE FISCAL YEAR 2023

กัญชลิต ไกรवास, ชาริกานต์ ธัญญะกุล และ อาภาภรณ์ สุขหอม

การพัฒนาแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566- 2570 156-173

DEVELOPMENT OF THE COMMUNITY ADMINISTRATION AND DEVELOPMENT MASTER PLAN OF THE NATIONAL HOUSING AUTHORITY 2023-2027

สมชัย แสนภูมิ และ ศิวัช พงษ์เพียจันทร์



การจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 174-192

BUSINESS MANAGEMENT OF COFFEE FARMERS FOR SOCIETY DOI SAKET DISTRICT
CHIANG MAI PROVINCE

พระศุภณัฐ อ่องทิพย์ และ ประเสริฐ บุปผาสุข

บทความวิชาการ : Academic Article

ธนาธิปไตยสมบูรณ์แบบกับการคอร์รัปชันทางการเมือง 193-224

ABSOLUTE PLUTOCRACY AND POLITICAL CORRUPTION

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

ความสำคัญของแผนภูมิองค์กรในการจัดการ 225-239

IMPORTANCE OF ORGANIZATIONAL CHARTS FOR MANAGEMENT

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, สรชาติ วิชัย สุวรรณพรหม และ สัณญา เคนาภูมิ

กลยุทธ์การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัล 240-258

INFORMATION MANAGEMENT STRATEGIES FOR DIGITAL ORGANIZATIONS

ณัฐกาญจน์ นุชประเสริฐ, ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง และ ขจรศักดิ์ ศิริมัย

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ ปฏิวัติ รัฐประหาร กับความเป็น “รัฐอธิปไตย” 259-281

LEGAL PROBLEMS CONCERNING REVOLUTION, COUP D'ÉTAT AND
“SOVEREIGNTY”

กฤตยชนม์ แก้วโชติ

**การนำหลัก POSDCoRB มาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการขอกำหนดตำแหน่ง
ทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา** 282-295

APPLYING POSDCORB PRINCIPLES TO ANALYZE THE PROCESS OF
REQUESTING ACADEMIC POSITIONS FOR ACADEMIC PERSONNEL IN
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

ธิดารัตน์ สืบญาติ

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 296-316

คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์*

SERVICES QUALITY OF DAMRONGDHAMA CENTER
IN LABLAE DISTRICT

พีรพัฒน์ อภัยการี

Peerapat Apaikawee

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: Dr_thanakrit@hotmail.com

Received 1 May 2024; Revised 19 June 2024; Accepted 20 August 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอ ลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มาร้องเรียนร้องทุกข์ หรือมาใช้บริการศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ใช้วิธีการสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น แบบเจาะจง และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

* พีรพัฒน์ อภัยการี. (2567). คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 1-18.

Peerapat Apaikawee. (2024). Services Quality of Damrongdhama Center in Lablao District. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 1-18.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.13>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ต่อคุณภาพการให้บริการศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจต่อผู้มารับบริการ ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมา คือ ด้านความน่าเชื่อถือในการบริการ ($\bar{X} = 4.12$) และด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้มารับบริการ ($\bar{X} = 4.05$) ตามลำดับ

2. คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในภาพรวมทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความคิดเห็นว่าควรมีการปรับปรุงป้ายประชาสัมพันธ์ให้สามารถเห็นได้ชัดเจน มีขนาดใหญ่ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องให้บริการ เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีการแก้ไขปัญหาที่รวดเร็วขึ้น และเปิดช่องทางที่หลากหลายให้ประชาชนที่มาใช้บริการได้ถามข้อสงสัย หรือแสดงความคิดเห็นต่อการให้บริการ

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, ศูนย์ดำรงธรรม

Abstract

The purposes of this study included the following: 1) to investigate the level of services quality of Damrongtham Center, Lablae District Uttaradit Province. 2) To compare the quality of services quality of the Damrongtham Center in Lablae District Uttaradit Province. When classified according to personal characteristics and 3) To study recommendations that affects the quality of services of the Damrongtham Center, Laplae District Uttaradit Province. The sample group in the research was people who came to complain or come to use services at the Damrongtham Center, Laplae District Uttaradit



Province. Non-probability sampling was used and purposive sampling. The number of samples was determined using Yamane's formula. And the sample size of the research was 397 people. The instrument used for data collection was a questionnaire and statistics employed for data analysis incorporated frequency, percentage, mean, standard deviation, t – test, and One –way ANOVA.

The research revealed these results:

1. The people's opinion of services quality of Damrongtham Center, Laplae District Uttaradit Province. as a whole, was at the high level ($\bar{x}$ = 4.06). Contemplating each aspect, it was found that every aspect was at the high level. Of all aspects, the aspect with the highest mean value was compassion for those receiving services ($\bar{x}$ = 4.18). The reliability in services obtained the second highest mean ($\bar{x}$ = 4.12) and The credibility of providing confidence to those receiving services obtained the third highest mean ($\bar{x}$ = 4.05).

2. Service quality of the Damrongtham Center, Laplae District Uttaradit Province When classified according to personal characteristics, including gender, age, education, occupation, and average monthly income, it was found that satisfaction with the quality of services provided by the Damrongtham Center in Laplae District Uttaradit Province Overall, there are no differences in every aspect.

3. Suggestions from citizens who come to request services from the Damrongtham Center, Laplae District Uttaradit Province. There was an opinion that the public relations signs should be improved to be clearly visible and to increase the facilities in the service rooms. Increase the number of service personnel there is faster problem resolution. And open various channels for people who come to use the service to ask questions or express opinions about the service.



Keywords: Services quality, Damrongtham Center

บทนำ

ศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ถือเป็นหนึ่งในศูนย์บริการที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนในการรับเรื่องร้องทุกข์ต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยศูนย์ดำรงธรรมเป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทยที่มีบทบาทในการบริหารปกครองประเทศ ยึดประโยชน์การบริการของประชาชน และประเทศชาติเป็นสำคัญ มีภารกิจในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ของประชาชนเป็นหน้าที่หลัก และด้วยเหตุนี้กระทรวงมหาดไทยจึงมีการจัดตั้งหน่วยงานภายในขึ้นมา นั่นคือ “ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย” ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนที่จริงจัง อีกทั้งยังเป็นอีกช่องทางในการขับเคลื่อนนโยบายที่ทำให้การบริหารราชการให้เป็นรูปธรรม มีลักษณะการทำงานที่เน้นเชิงรุก มากกว่าเชิงรับ และมีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ เป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือของทุกองค์กรในการช่วยเหลือประชาชน ให้บริการข้อมูลข่าวสาร รวมถึงให้คำปรึกษาแก่ประชาชน ซึ่งจัดตั้งครอบคลุมทั่วประเทศในทุกจังหวัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง มีลักษณะการทำงานที่เป็นระบบผ่านคณะกรรมการการทำงานที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งหลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ามาบริหารประเทศ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบผลการประชุมเรื่อง “การจัดตั้ง ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ” เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2559 (โชคสุข กรกิตติชัย, 2560) โดยศูนย์ดำรงธรรมที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ ประกอบด้วย ศูนย์ดำรงธรรมในส่วนกลาง และศูนย์ดำรงธรรมในส่วนภูมิภาค

ทั้งนี้ ศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ที่รับผิดชอบพื้นที่ของอำเภอลับแล แบ่งออกเป็น 8 ตำบล ได้แก่ ศรีพนมมาศ แม่พูล นานกกก ฝายหลวง ชัยจุมพล ไผ่ล้อม พุ่งยั้ง และด่านแม่คำมัน ซึ่งมีสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์มี และวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นที่หลากหลาย จากสถิติการเข้าใช้บริการศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ในปี 2566 มีข้อร้องเรียนจำนวน 780 เรื่อง โดยปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับข้อพิพาทของที่ดิน โฉนดที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่การเกษตร เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำนา ทำสวน ผลไม้ที่ขึ้นชื่อในพื้นที่อำเภอลับแล ได้แก่ พุเรียน ลางสาด ลองกอง เป็นต้น ปัญหาหนี้ในระบบ ปัญหาเรื่องกลิ่นจากการทำฟาร์มสัตว์ ปัญหาสาธารณสุขไปเป็นต้น ทั้งนี้ปัญหาการ



ร้องเรียนร้องทุกข์ต่อศูนย์ดำรงธรรมนั้นมีปริมาณจำนวนมาก มีความหลากหลายของประเด็นปัญหา บางประเด็นปัญหาอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานส่งผลให้เกิดการดำเนินงานที่ล่าช้า เพราะต้องอาศัยกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องหลายฉบับในการแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการแก้ไขปัญหาในแต่ละเรื่องที่มีประเด็นแตกต่างกันไปนั้น ต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินงานแก้ไขตามขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบในส่วนภาคประชาชนเมื่อได้รับความทุกข์ร้อนจากปัญหาที่กำลังประสบย่อมต้องการได้รับการอำนวยความสะดวก หรือดำเนินการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้แล้วเสร็จ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จากประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำผลจากการวิจัยมาเป็นสารสนเทศในการพัฒนาการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ รวมถึงเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนารูปแบบการบริการประชาชนที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีที่ให้นโยบายแก่หน่วยงานภาครัฐรวมถึงรัฐวิสาหกิจให้มี “ศูนย์ราชการสะดวก (GECC)” โดยเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่ให้บริการประชาชน ด้านการให้คำแนะนำรวมถึงอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ให้สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการกับหน่วยงานของรัฐได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์มีระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก



2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันของผู้มาใช้บริการส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ

การกำหนดประชากรเป้าหมายและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ อำเภอลับแลจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 54,556 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมาจากประชาชนที่มาร้องเรียนร้องทุกข์ หรือมาใช้บริการศูนย์ดำรงธรรม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 397 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการดังต่อไปนี้

2.1.1 วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบเจาะจง (Purposive sampling)

2.2.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชากรในการวิจัย ใช้วิธีการกำหนดขนาดที่พอดีของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรในการวิจัย โดยใช้สูตรสำเร็จของ Taro Yamane กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e^2 แทน ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5

การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} N &= \frac{54,556}{1 + 54,556 (0.05)^2} \\ &= 54,556 \end{aligned}$$



$$\begin{aligned}
 & \frac{1 + 54,556 (0.0025)}{1 + 136.39} \\
 = & \frac{54,556}{137.39} \\
 = & 397.08 \sim 397 \\
 = & 397
 \end{aligned}$$

จากข้างต้นได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างคือ 397 คน ซึ่งใช้การสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเจาะจงเลือกประชาชนที่เข้ามาร้องเรียนร้องทุกข์ หรือมาใช้บริการศูนย์ดำรงธรรม อำเภอปลาดิบ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 397 คน จากจำนวนผู้เข้ามาใช้บริการศูนย์ดำรงธรรม อำเภอปลาดิบ จังหวัดอุดรดิตถ์ ในปี 2566 จำนวนทั้งหมด 780 คน ซึ่งกำหนดคุณสมบัติไว้ดังนี้ 1) เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอปลาดิบ และมีทะเบียนบ้านอยู่ในอำเภอปลาดิบ จังหวัดอุดรดิตถ์ 2) เป็นประชาชนที่ได้มาร้องทุกข์หรือมาใช้บริการที่ศูนย์ดำรงธรรม อำเภอปลาดิบ จังหวัดอุดรดิตถ์ ในปี พ.ศ. 2566 3) เป็นประชาชนที่ได้รับการช่วยเหลือ หรือการบริการจนเสร็จสิ้นกระบวนการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอปลาดิบ จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

2.2 การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

2.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอปลาดิบ จังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้คำถามแบบให้เลือกตอบ
2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอปลาดิบ จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับคะแนน และแบ่งหัวข้อออกเป็น 5 ด้านตามแบบจำลอง SERVQUAL ของ พาราซูรามาน ซีแธมล์ และเบอร์รี่ (Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., Berry, L.L., 1988) ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการ



ให้บริการ ด้านการตอบสนองความต้องการต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้มารับบริการและด้านความเห็นอกเห็นใจต่อผู้มารับบริการ

3. เป็นคำถามปลายเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามทัศนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยใช้ลักษณะแบบสอบถามเป็นลักษณะแบบปลายเปิด (Open-end Form)

2.2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีจากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ

2. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเบื้องต้น เกี่ยวกับความชัดเจนของเนื้อหา ความครอบคลุมของวัตถุประสงค์ ความถูกต้องของภาษา ด้วยตัวผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

3. ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำ

4. นำร่างแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยคัดเลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5. ตรวจสอบความเชื่อถือมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชาชนที่มาใช้บริการศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความน่าเชื่อถือมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.810

6. นำแบบสอบถามที่ได้มาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย



2.3 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามถึงศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อขอเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการที่ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
2. จัดเก็บข้อมูลโดยทำการแจกแบบสอบถามแก่ประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการที่ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 397 คน
3. ทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลตามสมมติฐานงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย (SPSS) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลโดยใช้สถิติทดสอบค่า t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe, s test)
4. นำข้อมูลคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มาสรุปวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลในแบบสอบถามผู้วิจัยใช้การคำนวณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย (SPSS) โดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้



1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการแจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบาย ลักษณะของระดับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
2. ใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบ t - test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ
3. ใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบ F - test ได้แก่ One - Way Anova เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่จำแนกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย เรื่อง คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.90 และมีเพศหญิง จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 46.10 มีช่วงอายุที่มีจำนวนมากที่สุด คือ 40 ปี ถึง 59 ปี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.34 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.54 ประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.85 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.81

2) ระดับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ แสดงข้อมูลผลการวิจัยตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวม



ด้าน ที่	คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรง ธรรมอำเภอลี้แล จังหวัดอุดรดิตถ์	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ คุณภาพ
1	ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	3.96	0.40	มาก
2	ด้านความน่าเชื่อถือในการการบริการ	4.12	0.38	มาก
3	ด้านการตอบสนองความต้องการต่อ ผู้รับบริการ	3.98	0.46	มาก
4	ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้มารับ บริการ	4.05	0.44	มาก
5	ด้านความเห็นอกเห็นใจต่อผู้มารับ บริการ	4.18	0.36	มาก
ภาพรวม		4.06	0.20	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลี้แล จังหวัดอุดรดิตถ์ มีคุณภาพการให้บริการศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลี้แล จังหวัดอุดรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจต่อผู้มารับบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 รองลงมา คือ ด้านความน่าเชื่อถือในการการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 และด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้มารับบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ตามลำดับ และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านดังนี้

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลี้แล จังหวัดอุดรดิตถ์ เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลี้แล จังหวัดอุดรดิตถ์ ตามคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ



ด้าน ที่	คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรง ธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	ค่าเฉลี่ย		t	Sig.
		ชาย (214 คน)	หญิง (183 คน)		
1	ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	3.95	3.99	1.028	.305
2	ด้านความน่าเชื่อถือในการการบริการ	4.12	4.11	.155	.877
3	ด้านการตอบสนองความต้องการต่อ ผู้รับบริการ	3.97	3.99	.497	.619
4	ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้มารับบริการ	4.02	4.09	1.593	.112
5	ด้านความเห็นอกเห็นใจต่อผู้มารับ บริการ	4.21	4.14	1.776	.077
รวม		4.05	4.06	.609	.543

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ โดยใช้ค่า t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ทั้งในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

4) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

จากการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถสรุปโดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นดังนี้

4.1 ด้านสภาพแวดล้อม

1. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์แสดงรายละเอียดขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน มีขนาดใหญ่ สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย รวมถึงมีเอกสารประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ ให้แก่ประชาชนที่มาใช้บริการ



2. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ควรปรับปรุงป้ายบอกทาง เพื่อไปยังจุดบริการหรือห้องน้ำที่ชัดเจน มีขนาดใหญ่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

3. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น เก้าอี้นั่งรอ และน้ำดื่มที่เพียงพอต่อผู้มารับบริการ

4. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์มีพื้นที่ห้องบริการ และสภาพแวดล้อมที่คับแคบ

4.2 ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่

1. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการให้มากขึ้น ให้เพียงพอกับจำนวนเรื่องร้องเรียน

2. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ควรดำเนินการแก้ไขเรื่องร้องเรียนของประชาชนให้รวดเร็วขึ้น

3. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ควรเปิดช่องทางที่หลากหลายให้ประชาชนที่มาใช้บริการได้ถามข้อสงสัย หรือแสดงความคิดเห็นต่อการให้บริการ พร้อมทั้งมีการตอบคำถามข้อสงสัยเป็นการตอบกลับข้อมูลคำถามแก่ประชาชน ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียต่างๆ

4. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ควรมีเจ้าหน้าที่สำหรับตอบคำถามและให้ความรู้ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับข้อร้องเรียนโดยเฉพาะชาวบ้าน ทั่ว ๆ ไป ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการมาขอรับบริการที่ศูนย์ดำรงธรรม

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย เรื่อง คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

จากการวิเคราะห์ระดับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม ประชาชนที่มาใช้บริการศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในรายด้านทั้ง 5 ด้านได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการ



ให้บริการความพึงพอใจ ด้านการตอบสนองความต้องการต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้มารับบริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจต่อผู้มารับบริการ มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในหลายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมในจังหวัดต่างๆ หรือหน่วยงานของภาครัฐ อื่นๆ ได้แก่ การศึกษาของ นิธิปฏิภาณ มาตขาว (2563) เรื่อง การศึกษาคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดสกลนคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนในรายด้านพบว่าทุกด้านมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก และในงานวิจัยของกัญญา ทรัพย์หล้า (2563) ที่ทำการศึกษางานวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่พบว่าความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับการวิจัยของ ศักชัย บัวทองจันทร์ และ ชาญยุทธ หาญชนะ (2565) เรื่อง การให้บริการตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอโพธิ์นาแก จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอโพธิ์นาแก จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองของผู้มาร้องเรียน/ร้องทุกข์/หรืออื่นๆ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้มารับบริการ และด้านการรู้จักและการเข้าใจผู้มาใช้บริการมีระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังมีงานวิจัย ของธีระพันธ์ สมบูรณ์ และพิชัยรัฐ หมั่นด้าง (2566) เรื่อง คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีระดับคุณภาพการให้บริการในระดับมาก ส่วนด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีระดับคุณภาพการให้บริการในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรม ในท้องที่ต่างๆ โดยส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนโยบายและระเบียบของกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดให้หน่วยงานมีการทำงานในเชิงรุก มีการกำหนด

ระเบียบขั้นตอนการดำเนินงานเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์อย่างเป็นขั้นตอน มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานเรื่องร้องเรียน และมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาเพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งหรือยื่นเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ในช่องทางที่หลากหลาย ได้แก่ ทาง Internet ทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์ ทาง Application spond หรือมาร้องเรียนด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีนโยบายที่แสดงเจตนารมณ์ของผู้อำนวยการสำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สป.เกี่ยวกับการทำงานด้วยความสุจริต โปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่ให้บริการงานศูนย์ดำรงธรรม โดยประกาศเจตนารมณ์ “สุจริต โปร่งใส ศดธ. มท.ใสสะอาด 2567 ” (กลุ่มยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลง กระทรวงมหาดไทย, 2567) ทำให้การทำงานของศูนย์ดำรงธรรมในอำเภอและจังหวัดต่างๆ เป็นระบบ มีแบบแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และ มีการเน้นงานด้านการบริการเพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐานการให้บริการของศูนย์ราชการสะดวก

2. การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมในท้องที่อื่นๆ อันได้แก่ การศึกษาวิจัยของ ศักชัย บัวทองจันทร์ และ ชาญยุทธ หาญชนะ (2565) เรื่อง การให้บริการตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอโพธาราม จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอโพธาราม จังหวัดสกลนคร ไม่แตกต่างกัน และการศึกษาวิจัยของนิจปฏิภาณ มาตขาว (2563) ที่ผลวิจัยพบว่า เพศ อาชีพ และ ประสบการณ์การมาขอรับบริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร ในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับการวิจัยของ กัญญา ทรัพย์หล้า (2563) ที่พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนผู้มาใช้บริการ ณ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพรายได้ และช่องทางติดต่อ พบว่า มีระดับความพึงพอใจต่อการ



ให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการด้านการให้บริการประชาชนของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของ สยมพร กุสุ และคณะ (2558) ที่พบว่าผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของ ประชาชนต่อการบริหารจัดการด้านการให้บริการประชาชนของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด พระนครศรีอยุธยา เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพไม่มีความ แตกต่างกัน

จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการ บริการงานศูนย์ดำรงธรรมโดยไม่แบ่งแยกลักษณะส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยให้ความสำคัญกับการบริการอย่างเท่าเทียมแก่ ประชาชนทุกคนที่มารับบริการ และเนื่องจากงานด้านการบริการของศูนย์ดำรงธรรมเป็นงาน ที่เจ้าหน้าที่ให้บริการต้องยึดการถือปฏิบัติตามระเบียบ นโยบายของรัฐและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง กับงานศูนย์ดำรงธรรม ซึ่งงานหลักคือต้องรับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียน ประสานติดตาม ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องทุกข์ โดยสามารถให้ข้อมูล ให้คำปรึกษาแนะนำ ประสานงาน ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจึงต้องมีประสบการณ์ ความชำนาญในการแก้ไข ปัญหาเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนต่างๆ และต้องดำเนินการในระยะเวลาที่กำหนดตามระเบียบ หรือ ด้วยจำนวนเรื่องร้องทุกข์มีจำนวนมาก และหลากหลายประเด็นปัญหา เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการจึง ต้องรีบดำเนินการแก้ไขอย่างรวดเร็วเพื่อให้ประชาชนผู้มาร้องทุกข์ได้รับการแก้ไขปัญหาละ ความเป็นธรรม ส่วนในเรื่องของงานบริการที่ให้บริการด้วยความเอาใจใส่ ให้ความสำคัญกับ ปัญหาของประชาชน มีความเอื้อเฟื้อ เป็นมิตร โดยน้อมรับต่อข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข ซึ่งศูนย์ ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ได้ยึดแนวการถือปฏิบัติตามหลักบริการตามศูนย์ ราชการสะดวก หรือ GECC ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่มีนโยบาย “สะดวก รวดเร็ว เข้าถึงง่าย เบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว” จึงทำให้มีการพัฒนางานด้านบริการอย่างสม่ำเสมอ



สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ควรพัฒนาคุณภาพของการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ เนื่องจากการวิจัยพบว่ามีคะแนนคุณภาพน้อยกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งการให้บริการด้านนี้ถือเป็นด้านที่สำคัญมาก เพราะเป็นปัจจัยที่ประชาชนสามารถสังเกตเห็นได้ด้วยด้านกายภาพ อันได้แก่ สภาพแวดล้อม ความพร้อมของเครื่องอำนวยความสะดวก อุปกรณ์การให้บริการ รวมถึงการแสดงออกทางท่าทาง สีสหน้าในการให้บริการของเจ้าหน้าที่

2. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้บริการ เพื่อให้ทันต่อการบริการ รวมถึงการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องทุกข์ เนื่องจากประเด็นปัญหาในการร้องเรียนมีหลายประเด็นอีกทั้งต้องประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย หลายองค์กร

3. ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึงเกี่ยวกับช่องทางการให้บริการที่มีหลากหลาย ทั้งเฟสบุ๊ค เว็บไซต์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และแอปพลิเคชัน MOI1567

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการหรือความคาดหวังต่อการรับบริการของประชาชนที่มาใช้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพของศูนย์ดำรงธรรมต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อเป็นแนวทาง และการวิจัยเชิงลึกให้สามารถพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

กัญญา ททรัพย์หล้า. (2563). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจังหวัดเพชรบูรณ์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กลุ่มยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลง กระทรวงมหาดไทย. (2567). ประกาศเจตนารมณ์เรื่องสุจริต

โปร่งใส มหาดไทยใสสะอาด 2567. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2567 จาก

<http://std.moi.go.th/>



- โชคสุข กรกิตติชัย. (2560). ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 256 จาก
https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=44991
- ธีระพันธ์ สมบูรณ์ และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2566). คุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วารสารปารมิตาศูนย์วิจัยธรรมศึกษาสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม, 5(1), 69-81.
- นิจปฏิภาณ มาตขาว. (2563). การศึกษาคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศักดิ์ บัวทองจันทร์ และ ชาญยุทธ หาญชนะ (2565). การให้บริการตามบทบาทหน้าที่ของ ศูนย์ดำรงธรรม อำเภอโพธาราม จังหวัดสกลนคร. วารสาร Roi Kaensarn Academi, 7(6), 329 340.
- ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย. (2554). คู่มือการดำเนินการแก้ไขปัญหาการร้องทุกข์/ ร้องเรียน ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2567 จาก
<https://www.damrongdhama.moi.go.th/home/ebook>
- สุมพร กุลสุข , จอมชัย เลิศอมรรัฐ, และอริษา ลิมกิตติสุกสิน. (2558). การบริหารจัดการด้านการให้บริการประชาชนของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารไตร ศาสตร์ Three- Science, 1(1), 86 – 95.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., Berry, L.L. (1988). Servqual: A multiple-item scale for Measuring consumer perceptions of service quality, Journal of Retailing, 64(1), 12-40.

ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อผลกระทบของการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี*

LOCAL COMMUNITY ATTITUDES TOWARD THE IMPACTS OF SPORTS
TOURISM DEVELOPMENT IN CHONBURI PROVINCE

ปาริฉัตร ป่องโลห์¹, นพวรรณ พึ่งพา² และ พงศธร แก้วมณี³

Parichat Pongloe¹, Noppawan Phuengpha² and Pongsathon Kaewmanee³

¹⁻³มหาวิทยาลัยบูรพา

¹⁻³ Burapha University, Thailand

Corresponding Author's Email: noppawanp@go.buu.ac.th

Received 29 July 2024; Revised 2 August 2024; Accepted 20 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี 2) ทัศนคติของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่มีผลต่อทัศนคติของชุมชน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีประชากรในงานวิจัยนี้คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ได้แก่ พื้นที่บางแสนและเมืองพัทยา จำนวน 400 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในระดับเห็นด้วย โดยเฉพาะในด้านการสนับสนุนจาก

* ปาริฉัตร ป่องโลห์, นพวรรณ พึ่งพา และ พงศธร แก้วมณี. (2567). ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 19-36.

Parichat Pongloe, Noppawan Phuengpha and Pongsathon Kaewmanee. (2024). Local Community Attitudes Toward the Impacts of Sports Tourism Development in Chonburi Province. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 19-36.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.14>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมพบว่าอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติของชุมชน โดยเมื่อมีการสนับสนุนเพิ่มขึ้นจะทำให้ทัศนคติของชุมชนดีขึ้น ($Beta = .433, t = 7.875$) ในขณะที่ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงลบต่อทัศนคติของชุมชน กล่าวคือเมื่อประชาชนมีความคิดเห็นว่าการเกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจะทำให้ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาลดลง ($Beta = -.153, t = -3.448$) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการและลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและการสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

คำสำคัญ: ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น, การพัฒนา, การท่องเที่ยวเชิงกีฬา, จังหวัดชลบุรี

Abstract

This research aims to investigate: 1) the impacts of sports tourism development in Chonburi Province, 2) the community's attitudes towards sports tourism development in Chonburi Province, and 3) the factors influencing the community's attitudes towards sports tourism development. This is an exploratory study with a sample size of 400 residents in Chonburi Province, particularly in the areas of Bangsaen and Pattaya. Inferential analysis, specifically multiple regression analysis, was used to examine the relationship between the impacts of sports tourism development and the community's attitudes.

The results revealed that respondents generally agreed with the positive impacts of sports tourism development, especially in terms of government and relevant agencies' support, as well as economic and social benefits. However, they disagreed with the environmental impacts. The analysis found that government and relevant agencies' support had a positive influence on the community's attitudes. Increased support led to more positive attitudes ($Beta = .433, t = 7.875$). Conversely, environmental impacts had a negative influence,



with increased perceived environmental impacts leading to less favorable attitudes towards sports tourism (Beta = -0.153 , $t = -3.448$).

The findings highlight the importance of managing and mitigating environmental impacts, as well as strong government support, to promote sustainable sports tourism.

Keywords: Local community attitudes, development, sports tourism, Chonburi Province

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญที่สุดของโลก แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 แต่การท่องเที่ยวระหว่างประเทศก็เริ่มฟื้นตัวอย่างช้าๆ องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) รายงานว่าในปีพ.ศ. 2565 จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นกว่า 50% เมื่อเทียบกับปี 2564 แต่ยังคงต่ำกว่าระดับก่อนโควิด-19 ประมาณ 30% (UNWTO, 2023) สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งรายได้สำคัญ โดยเฉพาะในช่วงก่อนโควิด-19 ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนมากกว่า 40 ล้านคนต่อปี สร้างรายได้ประมาณ 2.5 ล้านล้านบาท ในปีพ.ศ. 2566 ประเทศไทยยังคงฟื้นตัวจากสถานการณ์โควิด-19 โดยมีการตั้งเป้าหมายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าประเทศให้มากขึ้นผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566)

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วในหลายประเทศทั่วโลก การแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ เช่น การแข่งขันฟุตบอลโลก โอลิมปิก และการแข่งขันกีฬาทางน้ำที่มีชื่อเสียง สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา โดยการจัดงานกีฬาระดับนานาชาติ เช่น การแข่งขันมาราธอนที่เป็นที่นิยมในกรุงเทพฯ และการสนับสนุนการแข่งขันกีฬาทางน้ำในพื้นที่ชายฝั่ง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) จากรายงานของ GlobalData ในปีพ.ศ. 2566 ตลาดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในเอเชียแปซิฟิกมีมูลค่าประมาณ 1.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ และคาดว่าจะเติบโตอย่างต่อเนื่องในปีต่อไป (GlobalData, 2023)



การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่มีผลกระทบต่อหลายด้านของชุมชนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการสร้างงานในภาคบริการและอุตสาหกรรมท้องถิ่น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงกีฬายังช่วยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยการสร้างรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและผู้เข้าร่วมกิจกรรม (Hall, 2015) ผลกระทบทางสังคมอาจปรากฏในรูปของการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถทางกีฬาของประชาชนในพื้นที่ (Ritchie & Adair, 2004) สำหรับด้านผลกระทบมักจะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงกีฬาสามารถส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นหากไม่มีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม (Hinch & Higham, 2011) ส่วนการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา โดยเฉพาะในด้านการจัดการทรัพยากร การวางแผนและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Getz, 1998)

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมกีฬาระดับชาติและนานาชาติ เช่น การแข่งขันมาราธอนบางแสน 42 ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในอำเภอบางแสน โดยในปี 2023 มีผู้เข้าร่วมกว่า 12,000 คน ทั้งจากประเทศไทยและต่างประเทศ กิจกรรมนี้ไม่เพียงแต่นำเสนอความงดงามของธรรมชาติท้องถิ่น เช่น หาดบางแสนและแหลมแท่น แต่ยังสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่กว่า 400 ล้านบาทจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (The Pattaya News, 2023) (The Government Public Relations Department, 2023) จากข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวในปี 2023 พบว่าจังหวัดชลบุรีเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมสูงสุดของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีนักท่องเที่ยวกว่า 10 ล้านคนเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนี้ สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่มากกว่า 20,000 ล้านบาท โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมเชิงกีฬาที่สำคัญ ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากจากทั่วทุกมุมโลก (The Government Public Relations Department, 2023)

ชลบุรีจัดกิจกรรมกีฬาต่อเนื่อง ทั้งในเทศบาลเมืองแสนสุข บริเวณชายหาดบางแสน ซึ่งมีทั้งการแข่งขันวิ่งมาราธอน บางแสน, วิ่งฮาล์ฟมาราธอน บางแสน 21, จักรยาน ทัวร์ ออฟ บางแสน, รถยนต์ทางเรียบ ไทยแลนด์ ซูเปอร์ซีรีส์ บางแสน กรังด์ปรีซ์ และไตรกีฬา โตโยต้า บางแสน เดอะมาสเตอร์ ซีรีส์ . ทางด้านเมืองพัทยามีการจัดกีฬาตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก เช่น แบดมินตัน สวีตตี้ คัพ, ฟุตบอล พัทยา คัพ, วอลเลย์บอลชายหาด พัทยา โอเพ่น,



จักรยานเสือภูเขา ครอสคันทรี่ เมืองพัทยา, ว่ายน้ำพัทยา โอเพ่น, เซปักตะกร้อ พัทยา คัพ, สุดยอดมวยไทยรวมน้ำใจ รวมถึง งานเดิน-วิ่งวิสาขะ และงานเดิน-วิ่ง บนชายหาดเมืองพัทยาระดับประเทศพัทยาได้มีการจัดวินด์เซิร์ฟชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย, วูซูชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย, มหกรรมแอร์ซีแลนด์ ไทยแลนด์ โอเพ่น ไปจนถึงระดับโลกได้แก่ เจ็ตสกีโลก ซึ่งถ้วยพระราชทาน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รวมถึงฟุตบอลชายหาดนานาชาติ, วิ่งพัทยา มารารอน และไตรกีฬานานาชาติ โตโยต้า พัทยา ไตรลีก ทัวร์ ซีรีส์ ซึ่งปีนี้จัดเป็นปีที่ 3 ช่วงวันที่ 27-28 พฤษภาคมนี้ รายการนี้ได้รับความสนใจจากนักกีฬาทั้งไทย และต่างประเทศอย่างล้นหลามทุกปี นอกจากนี้ยังได้จัดเครื่องบินสะสมคะแนนชิงแชมป์โลก “แอร์เรชวัน ออฟ ไทยแลนด์ เวิลด์ ซีรีส์ 2017” แห่งเดียวในเอเชีย ช่วงวันที่ 15-19 พฤศจิกายนนี้ที่สนามบินอู่ตะเภา อ.สัตหีบ พร้อมกับจัดควบคู่ไปกับมหกรรมสวนสนามทางเรือนานาชาติ ช่วงวันที่ 18-19 พฤศจิกายน นอกจากนี้มีกอล์ฟรายการใหญ่ ทั้งไทยแลนด์ กอล์ฟ แชมเปียนชิพ ที่สนามอมตะ สปริง คันทรี คลับ และกอล์ฟ ฮอนด้า แอลพีจีเอ ไทยแลนด์ ที่สนามสยามคันทรีคลับ พัทยา โอลด์คอร์ส อีกทั้งยังมีกิจกรรมด้านกีฬาอื่นๆ อีกมากมาย ทำให้ได้เห็นภาพกว้างเด่นชัดถึงการเป็นเมืองกีฬาอย่างแท้จริง (มติชนออนไลน์, 2560)

จากการศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีนั้นแสดงให้เห็นว่าจังหวัดชลบุรีมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีนำมาซึ่งโอกาสทางเศรษฐกิจและความท้าทายในการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น ความสำคัญ(สำนักงานจังหวัดชลบุรี, 2565) ซึ่งจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถวางแผนและจัดการการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายและแนวทางการจัดการที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีและพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่มีผลต่อทัศนคติของชุมชน



สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานหลักในการวิจัย คือ ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีอิทธิพลทางบวกกับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี โดยกำหนดเป็นสมมติฐานย่อยได้ดังนี้

1. สมมติฐานย่อยที่ 1 (H_1): ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีอิทธิพลทางบวกกับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี
2. สมมติฐานย่อยที่ 2 (H_2): ผลกระทบทางสังคมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีอิทธิพลทางบวกกับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี
3. สมมติฐานย่อยที่ 3 (H_3): ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีอิทธิพลทางลบกับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี
4. สมมติฐานย่อยที่ 4 (H_4): การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลทางบวกกับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

1. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกีฬาทั้งการเข้าร่วมและการชมกีฬา สามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา (Active Sport Tourism) และการชมกีฬา (Event Sport Tourism) ซึ่งทั้งสองประเภทมีความสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับพื้นที่ (Gibson, 2006) การท่องเที่ยวเชิงกีฬามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ การจัดกิจกรรมกีฬาระดับใหญ่ เช่น โอลิมปิกหรือฟุตบอลโลก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากและสร้างรายได้มหาศาล นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการลงทุนในพื้นที่ (Higham & Hinch, 2009)

2. ผลกระทบจากการพัฒนาท่องเที่ยว การพัฒนาท่องเที่ยวเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อพื้นที่หรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบ การพัฒนาเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นสามด้านหลัก ได้แก่ 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ 2) ผลกระทบทางสังคม และ 3) ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม โดยมีการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้ 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic Impact) การพัฒนาท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้และเสริมสร้างเศรษฐกิจของ



พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา การท่องเที่ยวช่วยสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น งานในโรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึก และการให้บริการท่องเที่ยวอื่น ๆ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มรายได้จากภาษีและเพิ่มการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน (Sinclair, 1998) 2) ผลกระทบทางสังคม (Social Impact) การท่องเที่ยวสามารถเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นโดยการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น การท่องเที่ยวยังสามารถส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น แต่ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวอาจสร้างผลกระทบทางลบ เช่น การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม การเบียดเบียนทรัพยากรในท้องถิ่น และการเกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคม (Ap & Crompton, 1998) 3) ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact) การพัฒนาท่องเที่ยวอาจทำให้เกิดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การเพิ่มขึ้นของขยะ การบุกรุกพื้นที่ธรรมชาติ และการใช้ทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืน การจัดการการท่องเที่ยวที่ไม่ดีอาจนำไปสู่การเสื่อมสภาพของสิ่งแวดล้อมและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Gossling, 2002) และการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Government and Organizational Support) การพัฒนาท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ การร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Hall, 2008)

ในการทำวิจัยเรื่องทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีนั้น สามารถเชื่อมโยงกับผลกระทบต่าง ๆ จากการพัฒนาท่องเที่ยวโดยรวมได้อย่างชัดเจน การท่องเที่ยวเชิงกีฬาในชลบุรี เช่น การจัดการแข่งขันกีฬาระดับชาติและนานาชาติ สามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยการสร้างรายได้และงานใหม่ให้กับชุมชน การท่องเที่ยวเชิงกีฬาเสริมสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่นและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงกีฬา เช่น การเพิ่มขึ้นของขยะและการใช้ทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืน สามารถได้รับการจัดการด้วยการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง



วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในงานวิจัยนี้คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้จะถูกสุ่มเลือกจากประชาชนในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ได้แก่ พื้นที่บางแสนและเมืองพัทยา เป็นประชากรที่ไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้เนื่องจากมีประชากรแฝงจำนวนมาก จึงใช้การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของคอคแรน (Cochran, 1977 อ้างใน อธิรุฒิ เอกะกุล, 2543) เมื่อคำนวณแล้วได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาเป็นจำนวน 385 คน แต่ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งชั้นภูมิตามพื้นที่บางแสน จำนวน 200 คน และพื้นที่เมืองพัทยาจำนวน 200 คน เพื่อให้ได้ตัวแทนที่เป็นประชากรที่มีความหลากหลาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับงานวิจัยนี้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

3. วิธีการสร้างเครื่องมือและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Expert Review) ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ มีค่า IOC เท่ากับ 0.85 จึงอาจกล่าวได้ว่า เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงในเนื้อหา และ 2) ความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยในงานวิจัยฉบับนี้พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.95 จึงอาจกล่าวได้ว่า เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความน่าเชื่อถือ โดยชุดข้อความมีความสอดคล้องกันตามประเด็นที่วัด



4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยทีมวิจัยที่ได้รับการฝึกอบรมในการสัมภาษณ์และการใช้แบบสอบถาม ข้อมูลได้ถูกเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรงในพื้นที่ชุมชนที่กำหนด ระหว่างวันที่ 1-31 พฤษภาคม พ.ศ.2567 ได้แบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 400 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วน

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาภายในจังหวัดชลบุรี และการแนะนำให้เพื่อน/ครอบครัว/คนรู้จักเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น ผู้วิจัยเลือกใช้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ในการอธิบายระดับของการส่งอิทธิพล โดยมีขั้นตอนการตรวจสอบตัวแปรอิสระแต่ละตัวจะต้องไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน (Multicollinearity) โดยพิจารณาการทดสอบค่า Durbin-Watson ต้องมีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 1.50-2.50 และ ค่า VIF โดยค่า VIF ค่าที่เข้าใกล้ 1 เป็นค่าที่ดีโดยค่าที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 10 จากการศึกษางานวิจัยนี้พบว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=3.43$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Government and Organizational Support) ผลกระทบทางสังคม (Social Impact) และผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic Impact) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบอยู่ในระดับเห็นด้วย ส่วนผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย



ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=3.85$) เมื่อพิจารณาในรายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ 1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีส่วนช่วยในการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ด้วย 2. กิจกรรมทางกีฬาและนันทนาการในชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นและหลากหลาย และ 3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีผลทำให้รายได้เพิ่มขึ้น ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับท้าย ได้แก่ 1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาช่วยเพิ่มความปลอดภัยและการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน 2. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และ 3. การท่องเที่ยวเชิงกีฬาช่วยให้เกิดการพัฒนาคอนกรีตพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารในชุมชนมากขึ้น

และจากสมมติฐานหลักในการวิจัย คือ ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี โดยในงานวิจัยนี้ได้ทำการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระ ที่ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย ได้แก่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางสังคม ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) มีค่าเท่ากับ .247 แสดงให้เห็นว่าผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา มีอิทธิพลทางบวกต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 24.7 หรือมีอำนาจในการพยากรณ์การส่งอิทธิพลได้ร้อยละ 24.7 จึงยอมรับสมมติฐานหลักของงานวิจัยนี้ ดังข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่มีผลต่อทัศนคติของชุมชน

ผลกระทบจากการ พัฒนาการท่องเที่ยว เชิงกีฬา	Unstandardized		Standardized	t	Sig.	VIF
	Coefficients		Coefficients			
	B	Std. Error	Beta			
ค่าคงที่ (Constant)	2.181	.306		7.123	.000*	
ผลกระทบทางเศรษฐกิจ	.010	.080	.007	.121	.904	1.743
ผลกระทบทางสังคม	.094	.075	.064	1.258	.209	1.361
ผลกระทบทาง สิ่งแวดล้อม	-.147	.043	-.153	-3.448	.001*	1.033
การสนับสนุนจาก รัฐบาลและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	.418	.053	.433	7.875	.000*	1.588
$R^2 = .247$, Durbin-Watson = 2.015, $F = 32.397$, Sig. = .000*						

เมื่อนำมาแยกแต่ละตัวแปรนั้นจะพบว่า ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) อธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางลบกับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีลดลง .153 หน่วย หรือร้อยละ 15.3 ($Beta = -.153$, $t = -3.448$) จึงยอมรับสมมติฐานย่อยที่ 3 (H_3) และการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลทางบวกกับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีความคิดเห็นต่อการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีเพิ่มขึ้น .433 หน่วย หรือร้อยละ 43.3 ($Beta = .433$, $t = 7.875$) จึงยอมรับสมมติฐานย่อยที่ 4 (H_4)



นอกจากนี้ ค่า Durbin-Watson เท่ากับ 2.015 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5 ถึง 2.5 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ทดสอบสมมติฐานนั้นไม่มีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง รวมไปถึงค่า VIF ของตัวแปรแต่ละตัวไม่ได้เข้าใกล้ 10 แสดงว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity ในแบบจำลองการถดถอย ดังนั้นแบบจำลองนี้จึงมีความเหมาะสมและมีการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือ ทำให้ได้สมการพยากรณ์ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี ดังนี้ ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น = $2.181 - .147 (X_{\text{ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม}}) + .418 (X_{\text{การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง}}) + e$

อภิปรายผล

1. ประเด็นผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ผลการศึกษาที่พบว่าประชาชนในจังหวัดชลบุรีมีความคิดเห็นต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาอยู่ในระดับเห็นด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Smith (2020) ที่แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มรายได้และการสร้างอาชีพ และการวิจัยของ Manzoor et al. (2019) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ดีต่อชุมชนท้องถิ่น ทั้งในเรื่องของการเพิ่มรายได้และการจ้างงาน อย่างไรก็ตาม Manzoor et al. (2019) ยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ ด้วย

จากผลการศึกษาที่ประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบทางสังคมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับเห็นด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Liu (2016) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมกีฬาส่งผลกระทบทางสังคมเชิงบวกในหลายด้าน เช่น การสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน การเสริมสร้างความภูมิใจในท้องถิ่น และการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้พบปะและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับผู้คนใหม่ๆ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Herbold et al. (2020) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในเมืองชายฝั่งมีผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน การเพิ่มความสัมพันธระหว่างชุมชน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และ Raso and Cherubini (2024) พบว่าชุมชนที่มีการจัดกิจกรรมกีฬาใหญ่ๆ มีทัศนคติเชิงบวกต่อผลกระทบทางสังคมจากการท่องเที่ยวเชิงกีฬา เช่น



การสร้างสามัคคีในชุมชน การเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน แต่ในบางกรณีก็อาจเกิด ความขัดแย้งระหว่างชุมชนที่มีความคิดเห็นต่างกัน

จากผลการศึกษาที่ประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยนั้น สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Njoroge et al. (2017) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬามีผลกระทบทาง สิ่งแวดล้อมในด้านลบ เช่น การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการขยะที่ไม่ เหมาะสม และปัญหาการจราจรที่เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกันกับ González-García et al. (2018) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาแบบยั่งยืนต้องมีการจัดการที่ดีเพื่อรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนา และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาจะมีโอกาสในการส่งเสริมการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม

จากผลการศึกษาที่ว่า การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Government and Organizational Support) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบอยู่ใน ระดับเห็นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Morfoulaki et al. (2023) พบว่าการสนับสนุนจากรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา โดยการสนับสนุนทั้งทางการเงินและ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา Manzoor et al. (2019) ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มคุณภาพชีวิตของชุมชนและ เสริมสร้างเศรษฐกิจของพื้นที่ และ Herbold et al. (2020) พบว่าการสนับสนุนจากรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีผลต่อการรับรู้ของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการเพิ่ม โอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม

2. ประเด็นทัศนคติของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาใน จังหวัดชลบุรีที่พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกประเด็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (2020) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่ม รายได้และการจ้างงาน งานวิจัยของ Liu (2016) ระบุว่ากิจกรรมกีฬาส่งผลดีต่อการพัฒนา ชุมชนทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเพิ่มกิจกรรมนันทนาการ และ การสนับสนุนวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมไปถึง งานวิจัยของ Njoroge et al. (2017) ที่ชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงกีฬามีผลต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีทั้งผลบวกและผลลบ



3. ประเด็นผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่มีผลต่อทัศนคติของชุมชน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการศึกษาที่ระบุว่าผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางลบต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรี สอดคล้องกับงานวิจัย Njoroge et al. (2017) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาอาจมีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นได้ และ González-García et al. (2018) ที่แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ไม่ยั่งยืนอาจส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในระยะยาว การศึกษาเหล่านี้สอดคล้องกับผลการศึกษาในชลบุรีที่แสดงถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

และผลการศึกษาที่แสดงว่าการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลทางบวกต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในจังหวัดชลบุรีนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Morfoulaki et al. (2023) เน้นถึงความสำคัญของการสนับสนุนจากรัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา โดยชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนที่เหมาะสมสามารถเพิ่มความเข้าใจและการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่นได้ งานวิจัยของ Manzoor et al. (2019) พบว่าการสนับสนุนจากรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมจากการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเช่นเดียวกันกับ Mair et al. (2021) กล่าวถึงบทบาทของการสนับสนุนจากรัฐบาลในการส่งเสริมการพัฒนาภูมิภาคผ่านการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่าชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในระดับที่เห็นด้วย โดยเฉพาะการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยเพิ่มทัศนคติเชิงบวกของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬา อย่างไรก็ตาม ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมถูกมองในแง่ลบและส่งผลให้ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวลดลง ดังนั้นงานวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนจากภาครัฐในการเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกและความจำเป็นในการจัดการผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงกีฬาอย่างยั่งยืน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย



ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 ควรมีการเพิ่มความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา โดยเน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและการส่งเสริมกิจกรรมกีฬาในระดับท้องถิ่น

1.2 ควรมีการพัฒนาแนวทางและนโยบายในการลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเชิงกีฬา เช่น การจัดการขยะ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว

1.3 การสร้างความเข้าใจและการประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาให้กับชุมชนท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มทัศนคติเชิงบวกและการยอมรับจากประชาชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย

2.1 ควรขยายการศึกษาครอบคลุมกลุ่มประชากรที่หลากหลายและมีการแบ่งช่วงอายุ การศึกษา และสภาพภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงกีฬา เพื่อหาแนวทางในการจัดการและลดผลกระทบในระยะยาว

2.3 ควรมีการติดตามและประเมินผลของมาตรการและนโยบายที่ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา เพื่อปรับปรุงและพัฒนานโยบายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2566. เรียกใช้เมื่อ 23

มิถุนายน 2567 จาก <https://www.mots.go.th>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). การท่องเที่ยวเชิงกีฬาในประเทศไทย.

เรียกใช้เมื่อ 23 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.tourismthailand.org>

ธีรฤทธิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี:

สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.



- มติชนออนไลน์. (2560). ฝ่ายยุทธศาสตร์กีฬา'ชลบุรี' ยกกระดับเมืองท่องเที่ยว+สปอร์ตซิตี. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2567 จาก https://www.matichon.co.th/sport-slide/news_563634
- สำนักงานจังหวัดชลบุรี. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดชลบุรี 5 ปี พ.ศ.2566 - 2570. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2567 จาก http://www.chonburi.go.th/website/info_organ/about5/topic63
- Ap, J., & Crompton, J. L. (1998). Developing and testing a tourism impact scale. *Journal of Travel Research*, 37(2), 120-130.
- Getz, D. (1998). Event tourism and the authenticity dilemma. In D. Getz (Ed.), *Event Management & Event Tourism* (pp. 409-423). Cognizant Communication Corporation.
- Gibson, H. J. (2006). Sport tourism: Concepts and theories. *Sport in Society*, 9(2), 133-141.
- GlobalData. (2023). Asia Pacific Sports Tourism Market Size, Share & Trends Analysis Report by Type (Sports Participation, Sports Event Tourism), Forecast, 2023-2030. <https://www.globaldata.com>
- González-García, R. J., Añó-Sanz, V., Parra-Camacho, D., & Calabuig-Moreno, F. (2018). Perception of residents about the impact of sports tourism on the community: Analysis and scale-validation. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(1), 149-156. <https://doi.org/10.7752/jpes.2018.01019>
- Gossling, S. (2002). Global environmental consequences of tourism. *Global Environmental Change*, 12(4), 283-302.
- Hall, C. M. (2008). *Tourism planning: Policies, processes and relationships*. Pearson Education.
- Hall, C. M. (2015). *Rethinking Collaboration and Governance in Regional Australia*. Springer.



- Herbold, V., Thees, H., & Philipp, J. (2020). The host community and its role in sports tourism—Exploring an emerging research field. *Sustainability*, (24), 10488. <https://doi.org/10.3390/su122410488>
- Higham, J., & Hinch, T. (2009). *Sport and tourism: Globalization, mobility and identity*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Hinch, T., & Higham, J. (2011). *Sport Tourism Development* (2nd ed.). Channel View Publications.
- Liu, D. (2016). Social impact of major sports events perceived by host community. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 17(1), 78-91.
- Mair, J., Chien, P. M., Kelly, S. J., & Derrington, S. (2021). Social impacts of mega-events: A systematic narrative review and research agenda. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(6), 1080-1099. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1870989>
- Manzoor, F., Wei, L., Asif, M., Haq, M. Z. U., & Rehman, H. U. (2019). The contribution of sustainable tourism to economic growth and employment in Pakistan. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(16), 3785.
- Morfoulaki, M., Myrovali, G., Kotoula, K.-M., Karagiorgos, T., & Alexandris, K. (2023). Sport tourism as driving force for destinations' sustainability. *Sustainability*, 15(3), 2445. <https://doi.org/10.3390/su15032445>
- Njoroge, J. M., Atieno, L., & Vieira Do Nascimento, D. (2017). Sports tourism and perceived socioeconomic impact in Kenya: The case of Machakos County. *Tourism and Hospitality Management*, 23(2), 195-217.
- Raso, G., & Cherubini, D. (2024). The sport tourism and regional economic development: A systematic review. *Scientific Journal of Sport and Performance*, 3(1), 108-121. <https://doi.org/10.55860/JKWX7277>



- Ritchie, B. W., & Adair, D. (2004). Sport tourism: Interrelationships, impacts and issues. Channel View Publications.
- Sinclair, M. T. (1998). Tourism and economic development: A survey. *Journal of Development Studies*, 34(5), 1-51.
- Smith, J. (2020). Economic Impacts of Sports Tourism: A Case Study. *Journal of Sports Economics*.
- The Pattaya News. (2023). Thai and International Runners Join Bangsaen 42 Chonburi Marathon. The Pattaya News. Retrieved from <https://thepattayanews.com/2023/11/06/12000-thai-and-international-runners-join-bangsaen-42-chonburi-marathon/>
- The Government Public Relations Department (2023) . Domestic tourism statistics by province in 2023. Retrieved from https://thailand.go.th/issue-focus-detail/001_02_164-2-d2
- United Nations World Tourism Organization. (2023). International Tourism Highlights, 2023 Edition. <https://www.unwto.org>

ความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบกต่อนโยบายการพัฒนา
กองทัพบก ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม*

EXPECTATIONS OF THE PERSONNEL OF ARMY WELFARE
DEPARTMENT ON THE ARMY'S DEVELOPMENT POLICY OF MR. SUTIN
KLUNGSANG, MINISTER OF DEFENSE

วชิระ เฌิบแหลม¹, วัลลภ ปิรียาวรรณะ², ธีรวัฒน์ พุ่มดารา³ และ ศิริญญา ศิริญนันท์⁴

Wachira Chaiblam¹, Wallop Piriawatthana², Teerawat Phumdara³ and Sirinya Siriyanan⁴

¹⁻⁴วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹⁻³ College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: s65563825018@ssru.ac.th

Received 21 July 2024; Revised 25 July 2024; Accepted 20 August 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพบก ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม สืบเนื่องมาจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 เมื่อพรรคเพื่อไทยจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จและต่อมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐมนตรีให้ นายสุทิน คลังแสง ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีความสำคัญต่อตัวแปรสำคัญทางการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับกองทัพบกโดยตรงในฐานะผู้บริหารสูงสุด กรมสวัสดิการทหารบก ซึ่งเป็นส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกองทัพบกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อกฏกับการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของกระทรวงกลาโหม การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์

* วชิระ เฌิบแหลม, วัลลภ ปิรียาวรรณะ, ธีรวัฒน์ พุ่มดารา และ ศิริญญา ศิริญนันท์. (2567). ความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพบก ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 4(4), 37-57.

Wachira Chaiblam, Wallop Piriawatthana, Teerawat Phumdara and Sirinya Siriyanan. (2024). Expectations of the personnel of Army Welfare Department on the Army's development policy of Mr. Sutin Klungsang, Minister of Defense. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 37-57.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.15>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



1) เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 292 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติประกอบด้วย การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบกที่มีเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด และระดับชั้นยศ มีระดับความคาดหวัง ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบกที่มี อายุ และระยะเวลาในการรับราชการ มีระดับความคาดหวัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, สวัสดิการทหารบก, นโยบาย, การพัฒนา, กองทัพ

Abstract

This study was conducted in the light of the general election on May 14, 2023, which resulted in the Pheu Thai Party forming a government and later Mr. Sutin Klangsang was appointed Minister of Defense by Royal Decree. This position holds significant importance as it directly influences key political variables related to the military, given his role as the highest executive authority. The Army Welfare Department, a government department under the Royal Thai Army, is responsible for implementing governmentals and ministerial policies. This research, therefore, aims 1) to study the level of expectations of the personnel of the Army Welfare Department towards the Armed Forces Development Policy under Mr. Sutin Klungsang and



2) to compare these expectations based on personal factors. This quantitative research collected data using questionnaires from 292 officials of the Army Welfare Department. The data were analyzed using statistical methods, including frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and paired t-test.

The results showed that 1) The average level of expectations of the Army Welfare Department personnel to the Army Development Policy to Mr. Sutin Klangsang, Minister of Defense. Overall is at a very high level. 2) The results of comparing the level of expectations of the samples, classified by individual factors, showed that. the personnel of Army Welfare Department on the Army's Gender Average monthly income The highest level of education and rank level There is a level of expectation for the development policy of the armed forces. Mr. Sutin Klungsang Minister of Defense It is no different. And the personnel of Army Welfare Department with age and length of service have a level of expectation different the statistical significance level of 0.05

Keywords : Expectations, Welfare on the Army's, Policy, Development, Army

บทนำ

ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมถือว่าเป็นตำแหน่งสำคัญประการหนึ่งในทางการเมืองของรัฐบาล วันที่ 1 กันยายน 2566 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐมนตรีปรากฏว่า นายสุทิน คลังแสงรองหัวหน้าพรรคเพื่อไทยในขณะนั้นได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (ร.จ.เล่ม 140, ตอนพิเศษ ง, 2566) จึงประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง คือ นายสุทินฯ นับเป็นพลเรือนคนแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ที่ไม่ได้มาจากอาชีพทหารและไม่ได้ดำรงตำแหน่งควบเป็นนายกรัฐมนตรีในเวลาเดียวกัน แต่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมควบคู่กัน จึงถือเป็นการสร้างมิติใหม่ทางการเมืองของไทย ประกอบกับกระแสสังคมทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้งได้ให้ความสนใจต่อกองทัพในเรื่องของการปฏิรูปกองทัพ ซึ่งจะเห็นได้ในระหว่างการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้ง



สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา พรรคการเมืองหลายพรรคมีนโยบายที่ใช้แข่งขันเพื่อเรียกคะแนนเสียงจากประชาชนและหนึ่งในนโยบายที่ใช้ในการเรียกคะแนนเสียงก็คือ เรื่องของการปฏิรูปกองทัพ ทั้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปรับแก้ตัวบทกฎหมาย อำนาจและบทบาทหน้าที่ของกองทัพ ในเรื่องของการปรับลดจำนวนนายพลของกองทัพ การตัดหรือลดงบประมาณของกองทัพ การปรับปรุงระบบสวัสดิการของทหาร การจัดหายุทธโศกณณ์ นโยบายเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร หรือเรื่องการถือครองที่ดินและผลประโยชน์ต่างๆ ที่กองทัพมีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นต้น (ประชาไท, 2562) ประเด็นที่น่าสนใจคือ รัฐบาลพลเรือนจะสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับกองทัพได้มากน้อยเพียงใด

แนวคิดการควบคุมทหารโดยพลเรือน

ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington, 1957) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลเรือนกับทหารที่มีอิทธิพลที่สุดชิ้นหนึ่ง คือ *he Solider and the State* ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการควบคุมกองทัพโดยพลเรือนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทหารมีความเป็นทหารอาชีพ เพราะความเป็นทหารอาชีพจะทำให้ทหารมีความรับผิดชอบต่อสังคม และปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ความเห็นชอบจากตัวแทนของสังคม ซึ่งก็คือรัฐบาลพลเรือนเท่านั้น ไฟเนอร์ (Samuel E. Finer, 2002) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลพลเรือนกับทหารในหนังสือเรื่อง *The Man on Horseback* ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความเป็นทหารอาชีพต่างหากที่เอื้อให้ทหารเข้าแทรกแซงการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา เพราะสถาบันทางการเมืองของพลเรือนเพิ่งจะเริ่มก่อร่างสร้างตัว กองทัพที่เกิดขึ้นมานานกว่าจึงเป็นสถาบันที่เข้มแข็งกว่า ความเข้มแข็งโดยเปรียบเทียบดังกล่าวทำให้ทหารมีสำนึกในการเป็นผู้รับใช้ ‘รัฐ’ มากกว่าเป็นผู้รับใช้ ‘รัฐบาล’ โมริส จาโนวิตซ์ (Morris Jnowitz, 1960) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลพลเรือนในหนังสือ *The Professional Social Soldier* ว่าถ้าจะป้องกันไม่ให้ทหารแทรกแซงการเมืองได้ ต้องเป็นทหารอาชีพ ทหารจะต้องได้รับการอบรมให้มีลักษณะความคิดอ่านแบบพลเรือนมากขึ้นจึงจะยอมรับในอำนาจสูงสุดของพลเรือน ถ้ายังปล่อยให้ทหารได้เพิ่มพูนด้านวิชาชีพและกำลังพลของตนมากเท่าไรก็เท่าไรยิ่งเสริมประสิทธิภาพให้ทหารฉวยโอกาสเข้าแทรกแซงกิจกรรมของฝ่ายพลเรือนมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เขาสนับสนุนให้ใช้การเกณฑ์ทหารซึ่งจะนำบุคคลหลากหลายเข้ามาเป็นทหาร และสนับสนุนให้ใช้กองกำลังสำรองในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเพื่อให้แน่ใจว่าสถาบันการศึกษาของทหารไม่ได้มีการผูกขาดประเภทของนายทหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งนายทหารระดับสูงและตำแหน่งผู้นำเจ้าหน้าที่ในกองทัพ เพราะวิทยาการสมัยใหม่จะทำให้ทหารเข้ามาใกล้ชิดกับพลเรือนมากขึ้นซึ่งจะมีผลทำให้ทหารมีความเป็นพลเรือนมากยิ่งขึ้น และ



จะทำให้เกิดการปฏิรูปในองค์กรของทหารเอง อิทธิพลทางสังคมดังกล่าวปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมการทหารมากเท่าไรความแตกต่างของทัศนคติระหว่างทหารและพลเรือนก็จะยิ่งน้อยลง และโอกาสที่พลเรือนจะยังคงควบคุมกองทัพก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น ประเทศอังกฤษปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และถือได้ว่าเป็นต้นแบบของประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภามีรูปแบบการปกครองแบบรัฐสภา ประเทศอังกฤษใช้พลเรือนเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมไม่ได้ใช้ทหารอาชีพเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เขาถือว่าปัญหาเรื่องความมั่นคงของชาติในแง่การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองเพราะฉะนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของอังกฤษจึงเป็นพลเรือนมาโดยตลอด (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2537)

นายสุทินฯ เข้ารับรับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้ประกาศนโยบายเพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติภารกิจ และประกาศนโยบายเฉพาะ ที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนากองทัพที่นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่าให้ทุกหน่วยในกระทรวงกลาโหมเร่งรัดดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงในที่ประชุมรัฐสภา รวมทั้งดำริของนายกรัฐมนตรี ที่ต้องการพัฒนากองทัพให้ทันสมัยและสง่างาม โดยกำหนดนโยบายเฉพาะ 8 ด้าน (กระทรวงกลาโหม, 2566) ความคาดหวังในการบริหารราชการแผ่นดินในกระทรวงกลาโหมของ นายสุทินฯ จะไปในทิศทางใด จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างมาก

แนวคิดทฤษฎีความคาดหวัง

ความคาดหวัง (Expectancy) เป็นการตั้งความปรารถนาที่จะเกิดขึ้นของบุคคลในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น คาดหวังการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ดีขึ้นต่อตนเองหรือต่อสังคม อย่างไรก็ตามความคาดหวังอาจไม่เป็นไปตามที่ปรารถนาก็ได้หรือไม่ตรงกับเจตนารมณ์เสมอไปมีผลต่อแรงจูงใจของคนเกิดความข้องใจได้ แต่หากความคาดหวังและสิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้นมีแนวโน้มของความเป็นไปได้ก็จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรตามมาอย่างเต็มใจซึ่งจะผลดีต่อองค์กรและต่อปัจเจกบุคคลด้วย Blair (สุพจน์ ศรีสวาย, 2562) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นค่านิยมทั้งทางบวกและทางลบที่บุคคลมีต่อผลของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งสรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นความคิด ความเชื่อ ความต้องการ ความมุ่งหวังหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง เช่น บุคคล การกระทำหรือเหตุการณ์เป็นต้น จึงเป็นการคิดล่วงหน้าโดยมุ่งหวังในสิ่งที่เป็นไปได้ว่าจะเกิดตามที่ตนคิดไว้ ทั้งนี้ความคาดหวังของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความต้องการและเป็นไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (อรณิชา ทศตา และคณะ, 2558) กล่าวว่า ความคาดหวัง คือ คุณลักษณะของผู้นำเป็นคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้นำที่มีอยู่



แล้วและจำเป็นต้องสร้างขึ้นมาปรับปรุง ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้นำจะต้องแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ เพื่อจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรมสวัสดิการทหารบก เป็น หน่วยขึ้นตรงของ กองทัพบก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ภายใต้การกำกับดูแลของ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (กรมสวัสดิการทหารบก, 2566) กรมสวัสดิการ ก่อตั้งขึ้นในยุคสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้บัญชาการทหารบก การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของ นายสุทิน คลังแสง นับเป็นที่สนใจอย่างมากเป็นพิเศษจากสังคมโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือกำลังพลในกองทัพอันถือว่าเป็นความแปลกใหม่ในมิติทางการเมืองของไทยในบริบทของการเปลี่ยนผ่านอำนาจรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งที่สองตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และไม่อาจปฏิเสธได้ว่าจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นตัวแปรสำคัญทางการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับกองทัพโดยตรงในฐานะผู้บริหารสูงสุดว่าจะสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างไรต่อการพัฒนากองทัพตามนโยบายได้หรือไม่อย่างไร ? กรมสวัสดิการทหารบกซึ่งเป็นส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกองทัพบกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อกฏการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของกระทรวงกลาโหมโดยตรงและอีกสถานะหนึ่งก็คือเป็นพลเมืองของรัฐหรือประชาชน

การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของ นายสุทิน คลังแสง ถือว่าเป็นความแปลกใหม่ในมิติทางการเมืองของไทยในบริบทของการเปลี่ยนผ่านอำนาจรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งที่สองตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และไม่อาจปฏิเสธได้ว่าจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมซึ่งมีความสำคัญต่อตัวแปรสำคัญทางการเมือง และประการสำคัญกรมสวัสดิการทหารบกซึ่งเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อกองทัพบกมีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อกฏการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของกระทรวงกลาโหมจะมีความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มากน้อยเพียงใด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบายให้เกิด



ประโยชน์ต่อองค์กร และเพื่อส่งเสริมให้นโยบายการพัฒนากองทัพเกิดเป็นรูปธรรมอย่างมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

1. เพศ แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แตกต่างกัน
2. อายุ แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แตกต่างกัน
3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แตกต่างกัน
4. ระดับการศึกษา แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แตกต่างกัน
5. ระยะเวลาในการรับราชการ แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แตกต่างกัน
6. ระดับชั้นยศ แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แตกต่างกัน



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก จำนวน 1,079 คน ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของ ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 5% สามารถคำนวณประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 292 คน เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้วดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional stratified random sampling)

2. ลักษณะของเครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลำดับเนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการรับราชการ ระดับชั้นยศ

ส่วนที่ 2 ความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

1. การปรับเปลี่ยนรูปแบบการตรวจเลือกทหารกองประจำการเป็นแบบสมัครใจ
2. การปรับปรุงโครงสร้างการจัดกองทัพ อัตรากำลังพล และยุทธโศปกรณ์
3. การปรับโครงสร้างการจัดของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม
4. การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารและวิธีการฝึกอบรมให้เป็นแบบสร้างสรรค์ ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
5. การเสริมสร้างความพร้อมด้านยุทธโศปกรณ์
6. การนำที่ดินที่อยู่ในการดูแลของหน่วยทหารมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน
7. การปรับปรุงแหล่งสวัสดิการของหน่วยทหารทั้งสวัสดิการภายในและเชิงธุรกิจ
8. การปรับปรุงที่พักอาศัยของหน่วยงานสำหรับข้าราชการให้มีสภาพแวดล้อมปลอดภัยและสะอาด



3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่วัดระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วิทยุ และงานวิจัยต่างๆ รวมไปถึงศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามการวิจัยจากงานวิจัยต่าง ๆ

2. นำแบบสอบถามที่ได้มาจาก การประกาศนโยบายเฉพาะ ของ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จากนั้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขใหม่อีกครั้งตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรของ IOC

4. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ว นำมาวิเคราะห์หาค่าของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเป็นค่าที่ดี ผลปรากฏว่า แบบสอบถาม เรื่อง ความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น 0.981 ซึ่งค่าที่ได้อยู่ในระดับที่แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและนำไปใช้ได้ จึงนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาใช้ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดขึ้นตามจำนวนที่เก็บไว้ตามขนาดตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้กรอกแบบสอบถามเองการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลปฐม



ภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 292 คน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

5.1 ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาถึงเจ้ากรมสวัสดิการทหารบก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกำลังพล ในพื้นที่ กรมสวัสดิการทหารบก โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 20 ธ.ค. 66 – 20 ม.ค. 67 เป็น ระยะเวลา 1 เดือน

5.2 ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยเก็บได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

5.2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการทดลอง และทำการปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์แล้วไปทำการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา จำนวน 292 ชุด

5.2.2 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

5.2.3 นำแบบสอบถามที่ได้จากการวิจัยทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งแล้วดำเนินการวิเคราะห์สรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

5.3. วิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for the Social Sciences)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดที่เก็บคืนมา โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล SPSS (Statistics Package for the Social Sciences)

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการรับราชการ และระดับชั้นยศ โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

6.2 การวิเคราะห์ระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก กับระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยใช้สถิติของค่า Independent Samples t-Test เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยด้านส่วนบุคคลที่มี 2 กลุ่มตัวแปรต่อระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก และการทดสอบความแตกต่างของค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่มตัวแปรขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสำคัญ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ Least Significant Difference Test (LSD)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีจำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 63.7 มีอายุ 31-40 ปี มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมาได้แก่ 41-50 ปี มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 12,001 - 20,000 บาท มีจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 มีระยะเวลาในการรับราชการ 11-15 ปี มีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 และมีระดับชั้นยศ ลูกจ้างชั่วคราว มีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 42.1

2. ระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พบว่า ระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.68)

ตารางที่ 1 ระดับความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม



ความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก				
นโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม				
1. ด้านการปรับเปลี่ยนรูปแบบการตรวจเลือกทหารกอง ประจำการเป็นแบบสมัครใจ	4.5445	.73988	มากที่สุด	
2. การปรับปรุงโครงสร้างการจัดกองทัพ อัตรากำลังพล และ ยุทธโศปกรณ์	4.4666	.75894	มาก	
3. การปรับโครงสร้างการจัดของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงกลาโหม	4.4067	.80140	มาก	
4. การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารและวิธีการ ฝึกอบรมให้เป็นแบบสร้างสรรค์ ทันสมัยและสอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบัน	4.4840	.72387	มาก	
5. การเสริมสร้างความพร้อมด้านยุทธโศปกรณ์	4.4709	.79976	มาก	
6. การนำที่ดินที่อยู่ในการดูแลของหน่วยทหารมาใช้ให้เป็น ประโยชน์ต่อประชาชน	4.4786	.81503	มาก	
7. การปรับปรุงแหล่งสวัสดิการของหน่วยทหารทั้งสวัสดิการ ภายในและเชิงธุรกิจ	4.5034	.77891	มาก	
8. การปรับปรุงที่พักอาศัยของหน่วยงานสำหรับข้าราชการให้ มีสภาพแวดล้อมปลอดภัยและสะอาด	4.5779	.76638	มากที่สุด	
รวม	4.4920	.68990	มาก	

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก
ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม วิเคราะห์
โดยค่าที (t-test) จำแนกตามเพศ และวิเคราะห์โดยค่าเอฟ F-test: ANOVA (Analysis
of Variance) จำแนกตามอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาในการรับ
ราชการ และระดับชั้นยศ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่
นโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตาม
เพศ



ปัจจัยส่วนบุคคล	ความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนา กองทัพบก ของ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม				
	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	106	4.5072	.59948	.300	.765
หญิง	186	4.4834	.73790		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพบก ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตาม เพศ จากการวิเคราะห์ พบว่า กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบกที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนากองทัพบก ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพบก ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตาม อายุ

ความคาดหวังของ	อายุ	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
กำลังพลกรมสวัสดิการ	ต่ำกว่า 20 ปี	4.8059	.21872		
ทหารบก ต่อนโยบาย	21 - 30 ปี	4.3753	.88608		
การพัฒนากองทัพบก ของ	31 - 40 ปี	4.6124	.61075	2.572	.038
นายสุทิน คลังแสง	41 - 50 ปี	4.4791	.61035		
รัฐมนตรีว่าการ	51 - 60 ปี	4.2288	.73924		
กระทรวงกลาโหม	รวม	4.4920	.68990		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพบก ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามอายุ จากการวิเคราะห์ พบว่า กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนากองทัพบก ของ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ความคาดหวังของ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก	ต่ำกว่า 12,000 บาท	4.3654	.93334		
ต่อ นโยบาย	12,001 – 20,000 บาท	4.5574	.57071		
การพัฒนากองทัพ ของ	20,001 – 40,000 บาท	4.4229	.66750	1.183	.318
นายสุทิน คลังแสง	40,001 – 50,000 บาท	4.6324	.51993		
รัฐมนตรีว่าการ	มากกว่า 50,000 บาท	4.6691	.34666		
กระทรวงกลาโหม	รวม	4.4920	.68990		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จากการวิเคราะห์ พบว่า กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ความคาดหวังของ	ระดับการศึกษาสูงสุด	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	4.4221	.78373		
ต่อ นโยบาย	ปริญญาตรี	4.5626	.59942		
การพัฒนากองทัพ ของ	ปริญญาตรีโท	4.2479	.55620	1.930	.147
นายสุทิน คลังแสง	ปริญญาเอก	4.4920	.68990		
รัฐมนตรีว่าการ	รวม	4.4221	.78373		
กระทรวงกลาโหม					



* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด จากการวิเคราะห์ พบว่า กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามระยะเวลาในการรับราชการ

ระยะเวลาในการรับ		$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ความคาดหวังของกำลัง	ราชการ				
พลกรมสวัสดิการทหารบก	ไม่เกิน 5 ปี	4.5526	.66233		
ต่อนโยบายการพัฒนา	6 – 10 ปี	4.3500	.81036		
กองทัพ ของ นายสุทิน คลัง	11 – 15 ปี	4.6471	.54412	4.864	.001
แสง รัฐมนตรีว่าการ	16 – 20 ปี	4.6598	.43713		
กระทรวงกลาโหม	มากกว่า 20 ปี	4.1854	.80664		
	รวม	4.4920	.68990		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามระยะเวลาในการรับราชการ จากการวิเคราะห์ พบว่า กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ที่มีระดับระยะเวลาในการรับราชการที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามระดับชั้นยศ

ความคาดหวังของ	ระดับชั้นยศ	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ของ	พันตรี - พันเอก	4.7958	.20513	1.394	.226
	ร้อยตรี - ร้อยเอก	4.4069	.72277		
	สิบตรี - จ่าสิบเอก	4.3962	.63882		
	ลูกจ้างประจำ	4.6324	.36241		
นายสุทิน คลังแสง	ลูกจ้างชั่วคราว	4.4429	.82259		
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	พนักงานราชการ	4.5792	.53471		
	รวม	4.4920	.68990		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบความแตกต่างความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามระดับชั้นยศ

จากการวิเคราะห์ พบว่า กำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ที่มีระดับระดับชั้นยศที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปรับปรุงที่พักอาศัยของหน่วยงานสำหรับข้าราชการให้มีสภาพแวดล้อมปลอดภัยและสะอาด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปรับโครงสร้างการจัดของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ อินทรประวัติ



(2560) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของบุคลากรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร บริษัท Play Digital Co., Ltd. ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความคาดหวังของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านค่าจ้างและสวัสดิการ เพราะเป็นสิ่งที่ต้องการเมื่อเข้ามาทำงาน และเมื่อทำงานแล้ว ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างานจะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

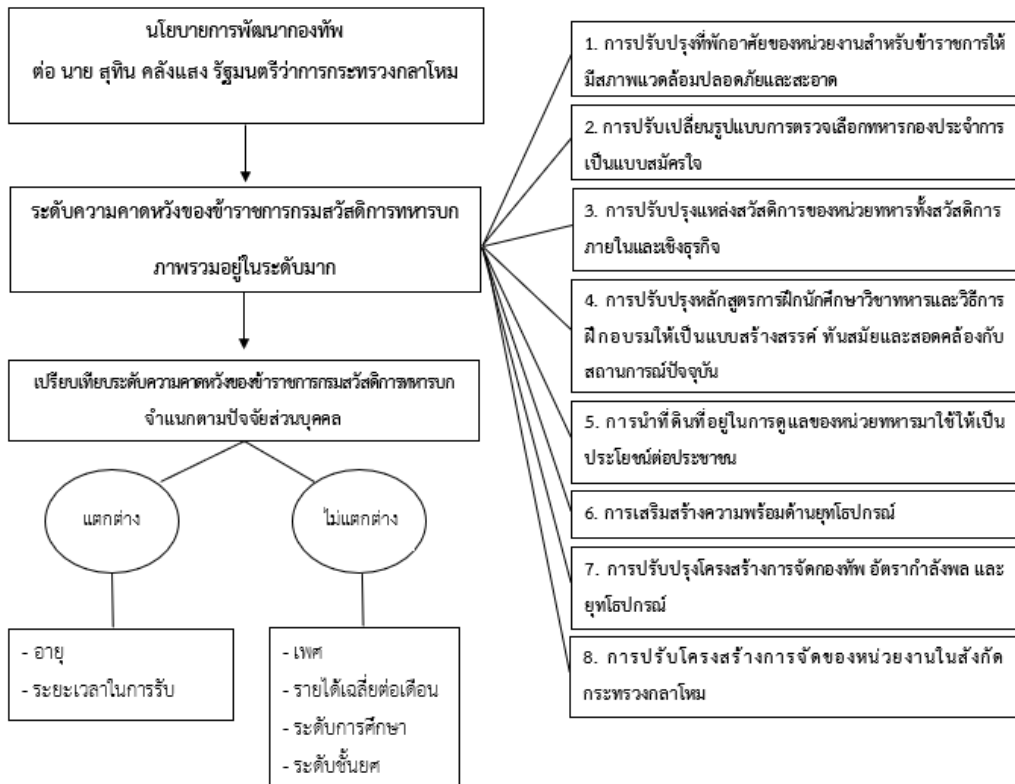
ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบกที่มีเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุดและระดับชั้นยศ ที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อนายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณี อุปมา,(2565) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนวิทยานิพนธ์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศและอายุต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยานิพนธ์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิทยานิพนธ์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

ส่วนข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบกที่มี อายุ และระยะเวลาในการรับราชการ ที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ คุณดิลกณัฐสา (2560) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ตำบลนครสวรรค์ตก กับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพรายได้ และระยะเวลาการพักอาศัยอยู่ในชุมชน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธนิชา ทิพย์สังข์, (2566) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อนโยบายด้านการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษา



พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ พื้นที่อาศัย และระยะเวลาที่อาศัย มีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

สังเคราะห์ผลการวิจัยออกมาเป็น Mind Mapping



ภาพที่ 1 สังเคราะห์ผลการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ความคาดหวังของกำลังพลกรมสวัสดิการทหารบก ต่อนโยบายการพัฒนากองทัพ ต่อ นายสุทิน คลังแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม มีระดับความคาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการปรับโครงสร้างการจัดของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผลลัพธ์ของระดับความคาดหวังที่น้อย อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงด้าน



การปรับโครงสร้างการจัดของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม อาจเป็นไปได้ยาก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ และเชิงนโยบาย ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การปรับโครงสร้างการจัดของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม การใช้ระบบคุณธรรมในการเลื่อนยศเลื่อนตำแหน่งอย่างเป็นรูปธรรมและกำลังพลทุกระดับชั้นเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการต่างๆ ในรูปแบบของคณะกรรมการและการสอบแข่งขันอย่างเป็นธรรม อันจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในความมั่นคงก้าวหน้าในชีวิตรับราชการที่มีความยุติธรรม
2. การกำกับดูแลและมีมาตรการต่อผู้มีส่วนเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมทหารกองประจำการและนักศึกษาวิชาทหาร ไม่มีการใช้วิธีการที่รุนแรงที่กระทบต่อศักดิ์ความเป็นมนุษย์ และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งไม่เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพทั้งทางและทางอ้อม
3. การสร้างแรงจูงใจ (incentive) กับชายไทยในการสมัครเป็นทหารกองประจำการ แทนการเกณฑ์อย่างเป็นรูปธรรมให้กระทำต่ออย่างมีความต่อเนื่อง เช่น ผู้ที่เป็นสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการสามารถรับราชการได้ต่อเนื่องเป็นทหารประจำตามคุณวุฒิการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้สำเร็จนักศึกษาวิชาทหารสอบแข่งขันเข้าเป็นทหารประจำการได้ตามคุณวุฒิการศึกษาในสายวิชาการที่ขาดแคลนและกองทัพไม่สามารถผลิตเองได้ ก็จะทำให้เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจมากขึ้น และจะได้ทรัพยากรที่มีคุณภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมนักศึกษาวิชาทหารให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคม
2. แก้ไขวิธีการที่เกี่ยวกับการเรียกคนเข้ารับราชการเป็นทหาร และการตรวจเลือกคนเข้าประจำการให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและความเป็นจริงของผู้ที่ต้องเข้ารับคัดเลือกในกรณีทุพพลภาพหรือเจ็บป่วยจนไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ เช่น ผู้ป่วยติดเตียง โดยการรับรองของแพทย์ผู้รักษา เพื่อมิให้เกิดเป็นการวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมส่งผลต่อภาพลักษณ์ของกองทัพ
3. ปรับโครงสร้างองค์การ อัตรากำลังพล ให้ขนาดเหมาะสมและสอดคล้องกับประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องไม่กระทบต่อระบบความมั่นคงของประเทศในอนาคต และเหมาะสมต่อการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว กองทัพต้องปรับทัศนคติในการพัฒนากองทัพเพื่อให้เป็นทหารอาชีพ และความเป็นกลไกของรัฐบาลที่มาจากตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง



4. การปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการใช้ทหารกองประจำการไม่เป็นตามภารกิจและวัตถุประสงค์ของทางราชการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการความคาดหวังของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก จึงควรอาศัยการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการทำการสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม (Focus Group)

2. ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น หน่วยในสังกัดกองบัญชาการทหารบก, กรมทหารช่าง, กรมสรรพาวุธ, กรมทหารสื่อสาร หรือ กองทัพอากาศ, กองทัพทหารเรือ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงกลาโหม. (2566). นโยบายรัฐมนตรี 2566. เรียกใช้เมื่อ 25 ตุลาคม 2566, จาก

<https://mod.go.th/Policy-th/policy-th-65.aspx>.

กรมสวัสดิการทหารบก. (2566). คู่มือการสวัสดิการข้าราชการ กองทัพบก. กรุงเทพมหานคร.

ณัฐธินิชา ทิพย์สังข์. (2566). ความคาดหวังของประชาชนต่อนโยบายด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลา. ใน ปริญญาธิรัฐ ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ธานินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี. (2537). คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร. ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ.. จังหวัดนนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.).

ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี พ.ศ.2566. (2566). ราชกิจจานุเบกษา 140 พิเศษ 214 ง 1 (2 กันยายน 2566)

ประชาไท. (2562). เปิดนโยบายปฏิรูปกองทัพ 4 พรรคใหญ่ และนโยบายทหาร 32 พรรค.

เรีย ก ใช้ เมื่ อ 3 0 ตุ ล า ค ม 2 5 6 6 , จ า ก

<https://prachatai.com/journal/2019/03/81612>



Morris Janowitz. (1960). *The Professional Social Soldier: A Social and Political Portrait*, Chicago : III The Free Press.

บทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผล ของการนิเทศการศึกษา*

THE MEDIATING ROLE OF SUPPORTIVE FACTORS IN ACHIEVING SUSTAINABILITY AND EFFECTIVENESS IN EDUCATIONAL SUPERVISION

ทนง ทองภูเบศร์¹, คัชรินทร์ การพินิจ², สุรกิจ ปรางสร³, รัฐจักรพล สามทองกำ⁴,
บุญชรสมิ์ โตสัมพันธ์⁵ และ กุลพัทธ์ กุลชาติดี⁶

Thanong Thongphubate¹, Katchrin Kanpinit², Surakij Prangsorn³, Ratthachakphon Samthongklum⁴,
Puncharat Tosamphan⁵ and Kullaphat kulchartdilok⁶

¹⁻⁶วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻⁶College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Corresponding Author's Email: tom.rcim@gmail.com

Received 25 July 2024; Revised 8 August 2024; Accepted 20 August 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยบทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศ
การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศ
การศึกษา 2) พัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของ
การนิเทศการศึกษา และ 3) วิเคราะห์บทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่
ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา จำนวน 156 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

* ทนง ทองภูเบศร์, คัชรินทร์ การพินิจ, สุรกิจ ปรางสร, รัฐจักรพล สามทองกำ, บุญชรสมิ์ โตสัมพันธ์ และ กุลพัทธ์ กุลชาติ
ดี. (2567). บทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา. วารสารรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 58-76.

Thanong Thongphubate, Katchrin Kanpinit, Surakij Prangsorn, Ratthachakphon Samthongklum
Puncharat Tosamphan and Kullaphat kulchartdilok. (2024). The Mediating Role of Supportive Factors in
Achieving Sustainability and Effectiveness in Educational Supervision. Journal of Political Science
Mahamakut Buddhist University, 4(4), 58-76.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.16>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

แบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย และแปลความหมายบทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ด้านโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศ โมเดลมีค่า Chi-square (χ^2) 206.036, df = 102, p = 0.000, CMIN/DF = 2.020, CFI = 0.954, RMR = 0.018, RMSEA = 0.081 สรุปได้ว่าโมเดลมีความเหมาะสมในระดับดี และ

3) ด้านบทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศ ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา โดยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติ (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.90) และประสิทธิผล (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.86) นอกจากนี้ยังมีบทบาทส่งผ่านทางอ้อมผ่านการปฏิบัติ ซึ่งการปฏิบัติที่ดี (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.78) ช่วยเพิ่มประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษาได้ ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนช่วยส่งเสริมการปฏิบัติที่ดีและเพิ่มประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม

คำสำคัญ: บทบาทการส่งผ่าน, การนิเทศการศึกษา, โรงเรียนประถม

Abstract

Research on the role of sustainability support factors in the effectiveness of supervision in this study. Its purpose is to 1) study the supportive factors for sustainability towards the effectiveness of educational supervision, 2) develop a structural equation model of supportive factors for sustainability towards the effectiveness of educational supervision, and 3) analyze the mediating role of supportive factors for sustainability towards the effectiveness of educational supervision. The sample group consisted of 156 primary school directors,



selected by simple random sampling. Data were collected using a 5-point Likert scale questionnaire and analyze quantitative data with statistics, frequencies, percentages, averages, and standard deviations. Confirmatory factor analysis (Confirmatory Factor Analysis: CFA) Qualitative data were analyzed using inductive content analysis. and interpret the role of sustainability support factors in the effectiveness of educational supervision.

The research findings revealed that:

- 1) the overall supportive factors for sustainability towards the effectiveness of educational supervision were at the highest level,
- 2) the structural equation model of supportive factors for sustainability towards the effectiveness of educational supervision showed a Chi-square (χ^2) value of 206.036, $df = 102$, $p = 0.000$, $CMIN/DF = 2.020$, $CFI = 0.954$, $RMR = 0.018$, and $RMSEA = 0.081$, indicating that the model was well-fitted, and
- 3) the mediating role of supportive factors for sustainability towards the effectiveness of educational supervision showed that supportive factors had a significant role in promoting the effectiveness of educational supervision, with a direct relationship with practice (regression coefficient 0.90) and effectiveness (regression coefficient 0.86). Additionally, there was an indirect mediating role through practice, where good practice (regression coefficient 0.78) helped enhance the effectiveness of educational supervision. Supportive factors for sustainability promoted good practice and increased the effectiveness of educational supervision both directly and indirectly.

Keywords: The Mediating Role, Educational Supervision, Primary School

บทนำ

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัย



ปัจจัยสนับสนุนหลายประการ เช่น ทรัพยากรทางการศึกษา การสนับสนุนจากผู้บริหาร และความร่วมมือจากครูผู้สอน (Smith & Engle, 2020) การวิจัยที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนของการนิเทศการศึกษา (Lee, 2018) การสร้างความยั่งยืนในกระบวนการนิเทศการศึกษาจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนเพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว (Brown & Green, 2017) โดยการศึกษาเน้นการวิเคราะห์บทบาทของปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ในการสร้างความยั่งยืนและประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์การนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Wang et al., 2021)

การศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของปัจจัยสนับสนุนในการนิเทศการศึกษา และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนิเทศการศึกษาที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในภาพรวม (Taylor & Francis, 2022) อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบความท้าทายของปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ที่มีต่อความยั่งยืนและประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ทรัพยากรทางการศึกษา การสนับสนุนจากผู้บริหาร และความร่วมมือจากครูผู้สอน (Jones, Smith, & Taylor, 2019) ปัจจัยเหล่านี้ช่วยสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน (Smith & Engle, 2020)

นอกจากนี้ ความยั่งยืนในการนิเทศการศึกษายังช่วยทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระบบการศึกษาในโรงเรียนมีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น (Brown & Green, 2017) การวิจัยเรื่องนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น (Wang, Chen, & Zhou, 2021)

ผลการวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของปัจจัยสนับสนุนในการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญต่อความยั่งยืนและประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา จะช่วยให้เข้าใจถึงวิธีการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการนิเทศการศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนอย่างยั่งยืน จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาในการพัฒนาการนิเทศ



การศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม (Taylor & Francis, 2022)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา
2. เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย (1) การให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะสนับสนุนส่งเสริม (2) การสร้างขวัญและกำลังใจ (3) การมีส่วนร่วมทั้งผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ และ (4) การใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนิเทศ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564; เก็จนก เอื้อวงศ์, 2564; Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. 2018; ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564) และ 2) แนวคิดรูปแบบการนิเทศการศึกษา เป็นการนิเทศแบบเน้นการพัฒนา โดยใช้วิธีการที่ไม่มีการชี้แนะ และการผสมผสาน เน้นความเป็นพลวัต และเป็นกัลยาณมิตรโดยมีโครงสร้างความสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย (1) การวางแผนการนิเทศการศึกษา (2) การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา (3) การประเมินผลการนิเทศการศึกษา และ (4) ปัจจัยสนับสนุนการนิเทศการศึกษาสู่ความสำเร็จ (จิราภรณ์ สีลา, 2563; ยุวดี พงษ์สาระนันท์กุล, 2564; Chaiya, J. & Thamrongsoththisakul, W., 2023; จิระภา ธรรมนำศีล, 2562; Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M., 2018)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

หลักการของการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะและสนับสนุนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หลักการสำคัญที่ต้องพิจารณาคือการให้ความช่วยเหลือและชี้แนะอย่างมีระบบ โดยการนิเทศจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนและวางแผน



อย่างรอบคอบ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การสนับสนุนส่งเสริมยังเป็นหัวใจสำคัญในการนิเทศ เนื่องจากการสนับสนุนที่เหมาะสมสามารถเสริมสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจในการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องได้ดีขึ้น (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564; เก็จนก เอื้อวงศ์, 2564)

การนิเทศการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา การนิเทศที่มีประสิทธิภาพสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความพร้อมในการปฏิบัติงานของครูได้มากขึ้น รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การมีส่วนร่วมทั้งผู้นิเทศและผู้รับนิเทศเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง การทำงานร่วมกันระหว่างทั้งสองฝ่ายช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศที่ดีจะช่วยเสริมสร้างความเป็นทีมและความร่วมมือในการทำงาน (Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. 2018; ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564)

องค์ประกอบหลักของการนิเทศการศึกษาประกอบด้วยการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนิเทศ โดยศาสตร์หมายถึงการนำความรู้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการนิเทศ ส่วนศิลป์หมายถึงความสามารถในการปรับตัวและใช้วิธีการที่เหมาะสมตามสถานการณ์และบุคคล การนิเทศที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถบูรณาการทั้งศาสตร์และศิลป์เข้าด้วยกันอย่างลงตัว นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องยังเป็นองค์ประกอบสำคัญ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในการนิเทศช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการยอมรับในการเปลี่ยนแปลง การนิเทศที่ดีจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการและปัญหาของผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564; เก็จนก เอื้อวงศ์, 2564; Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. 2018; ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564)

แนวคิดรูปแบบการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เน้นการพัฒนาโดยใช้วิธีการที่ไม่มีการชี้แนะและการผสมผสาน นับเป็นแนวคิดที่สำคัญ เน้นความเป็นพลวัตและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ แนวทางนี้ช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์อย่างเสรี



ซึ่งทำให้การนิเทศเป็นกระบวนการที่เป็นกัลยาณมิตร (จิราภรณ์ สีลา, 2563; ยุวดี พงษ์สารนันท์กุล, 2564) หลักการดังกล่าวย้ำถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และเปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างทั้งสองฝ่าย ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความมั่นใจและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองและระบบการศึกษาให้ดีขึ้น

รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เน้นการพัฒนาเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เพราะการนิเทศที่ดีจะช่วยเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา การนิเทศแบบไม่มีการขึ้นนำจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการพัฒนา ครูและบุคลากรจะรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนและมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและระบบการศึกษา (Chaiya, J. & Thamrongsotthisakul, W., 2023) นอกจากนี้ การนิเทศแบบผสมผสานยังช่วยให้การนิเทศเป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ทำให้การนิเทศมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม (จิระภา ธรรมนำศีล, 2562; Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M., 2018)

องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เน้นการพัฒนาประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การวางแผนการนิเทศการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องมีการวางแผนอย่างละเอียดและรอบคอบ เพื่อให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนต่อมาคือการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาปฐมวัย ซึ่งต้องมีการดำเนินการตามแผนที่วางไว้และปรับปรุงแก้ไขตามสถานการณ์จริง นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลการนิเทศการศึกษาปฐมวัย เพื่อวัดผลและประเมินความสำเร็จของการนิเทศ ขั้นตอนสุดท้ายคือปัจจัยสนับสนุนการนิเทศการศึกษาปฐมวัยสู่ความสำเร็จ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหารและนโยบายที่เหมาะสม การมีทรัพยากรและเครื่องมือที่เพียงพอ และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการพัฒนา (จิราภรณ์ สีลา, 2563; ยุวดี พงษ์สารนันท์กุล, 2564; Chaiya, J. & Thamrongsotthisakul, W., 2023) การนิเทศที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกันอย่างลงตัว เพื่อให้การนิเทศเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและมีผลลัพธ์ที่ดีในการพัฒนาการศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษานับว่าการช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการให้คำแนะนำและการสนับสนุนที่เป็นระบบและมีเป้าหมายชัดเจน การสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการนิเทศการศึกษา

โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่รวมเอาวิธีการวิเคราะห์เชิงความแปรปรวนและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน โดยมีหลักการที่สำคัญคือการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัวพร้อมกัน สามารถตรวจสอบและพัฒนาทฤษฎีที่ซับซ้อนได้ (Kline, 2015) SEM ประกอบด้วยสองส่วนหลัก คือ โมเดลการวัด (Measurement Model) ที่บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรที่สังเกตได้ และโมเดลโครงสร้าง (Structural Model) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง (Byrne, 2010)

การใช้ SEM มีความสำคัญอย่างยิ่งในงานวิจัยที่มีความซับซ้อนและต้องการตรวจสอบความสัมพันธ์หลายมิติพร้อมกัน SEM ช่วยให้นักวิจัยสามารถทดสอบทฤษฎีและแบบจำลองที่ประกอบด้วยตัวแปรหลายตัวและความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนได้ในขั้นตอนเดียว นอกจากนี้ SEM ยังช่วยให้สามารถประเมินความแม่นยำของโมเดลและการทำงานของตัวแปรแฝงในเชิงสถิติได้อย่างถูกต้อง (Hoyle, 2012)

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SEM เริ่มจากการกำหนดโมเดลทฤษฎีที่ต้องการทดสอบและตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Hair et al., 2014) หลังจากนั้นจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามหรือการสำรวจ ต่อมาจะวิเคราะห์โมเดลการวัดเพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรที่สังเกตได้ และสุดท้ายจะวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งประเมินความพอดีของโมเดล เช่น Chi-square, df, p, CMIN/DF, GFI, AGFI, CFI, RMR และ RMSEA (Hu & Bentler, 1999) ผลลัพธ์จะต้องถูกแปลความหมายเพื่อพิจารณาค่าความพอดีของโมเดลว่ามีความเหมาะสมกับข้อมูลหรือไม่ (Schumacker & Lomax, 2016)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 429 คน สังกัดกรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2567)



กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้อำนวยการสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 156 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมของ Soper, D.S. (2024) โดยกำหนดค่า Anticipated effect size เท่ากับ 0.3 Desired statistical power level เท่ากับ 0.8 จำนวนตัวแปรแฝง เท่ากับ 3 ตัวแปร จำนวนตัวแปรสังเกตได้ เท่ากับ 18 ตัวแปร และ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Kusmaryono, I., Wijayanti, D., & Maharani, H. R., 2022) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และแบบกระดาษ โดยมีค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัด (Index of Congruency: IOC) อยู่ในช่วง 0.6 – 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยการใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach alpha coefficient reliability) เท่ากับ 0.960 (Cronbach, 1970) และเมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดมาจึงนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนแล้ววิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย และแปลความหมายบทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา โดยศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เนื้อหาเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการนิเทศการศึกษาและรูปแบบการนิเทศการศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือวิจัยสำหรับสำรวจปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษาที่สังเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร



ขั้นตอนที่ 4 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืน และประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์บทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย และแปลความหมายบทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียด คือ เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 126 คน (ร้อยละ 80.80) รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 30 คน (ร้อยละ 19.20) มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี มากที่สุด จำนวน 64 คน (ร้อยละ 41.00) รองลงมาอยู่ในช่วง 51 – 60 ปี จำนวน 55 คน (ร้อยละ 35.30) สำหรับระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาโท จำนวน 105 คน (ร้อยละ 67.30) รองลงมา คือ ปริญญาตรี จำนวน 44 คน (ร้อยละ 28.2)

ผลการศึกษาปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา

การปฏิบัติ (Practice) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ (Pract1 – Pract5) 1) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของตัวบ่งชี้เรียงลำดับจากมากไปน้อยที่สุด ได้แก่ Pract5 การร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติงานการนิเทศ (Mean = 4.670, SD = 0.549) Pract3 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจุดประกายทางด้านความคิด ทั้งแบบชี้แนะ ไม่ชี้แนะ และผสมผสาน (Mean = 4.620, SD = 0.572) Pract1 การร่วมกันจัดทำเครื่องมือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Mean = 4.580, SD = 0.580) Pract2 การดำเนินโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Mean = 4.560, SD = 0.603) และ Pract4 การอบรมเชิงปฏิบัติการ แบบพาหัด พาทำ อย่างเป็นพลวัต (Mean = 4.480, SD = 0.627)

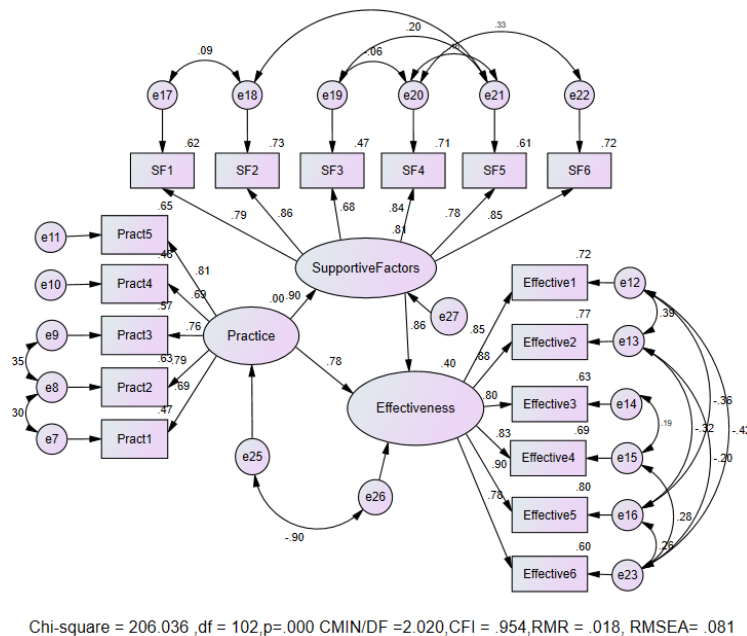
ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืน (Supportive Factors) ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ (SF1 – SF6) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard



Deviation) ของตัวบ่งชี้เรียงลำดับจากมากไปน้อยที่สุด ได้แก่ SF4 การสนับสนุนความรู้ก่อน ระหว่าง และหลังการปฏิบัติการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร (Mean = 4.690, SD = 0.540) SF1 การดำเนินการตามนโยบายและแนวทางไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นระบบและต่อเนื่อง (Mean = 4.670, SD = 0.499) SF5 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการ “มี ให้ และใช้” ความรู้ บนพื้นฐานความไว้วางใจและจริงใจต่อกัน (Mean = 4.670, SD = 0.537) และ SF6 การติดตามสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูในดำเนินงาน (Mean = 4.670, SD = 0.549) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน SF2 การส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Mean = 4.660, SD = 0.574) และ 3) การมี เครือข่ายความร่วมมือชุมชน ผู้ปกครองให้การสนับสนุนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการขับเคลื่อน (Mean = 4.490, SD = 0.638)

ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา (Effectiveness) ประกอบด้วย ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ (Effective1 – Effective6) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของตัวบ่งชี้เรียงลำดับจากมากไปน้อยที่สุด ได้แก่ Effective2 การสนับสนุน สร้างเสริมขวัญและกำลังใจ (Mean = 4.730, SD = 0.525) Effective1 การติดตามกำกับ ดูแล ให้ความช่วยเหลือครูอย่างเป็นกัลยาณมิตร เป็นระบบและ ต่อเนื่อง (Mean = 4.700, SD = 0.550) Effective4 การร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จ ของการปฏิบัติการนิเทศ (Mean = 4.700, SD = 0.526) Effective5 การรายงาน ความก้าวหน้าของการปฏิบัติการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (Mean = 4.650, SD = 0.564) Effective3 การสะท้อนผลการดำเนินงานเป็นระยะ (Mean = 4.580, SD = 0.590) Effective6 การรายงานภาพความสำเร็จของการนิเทศและเผยแพร่ต่อสาธารณชน (Mean = 4.550, SD = 0.582)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา ดังแสดงในภาพที่ 2



ภาพที่ 1 โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา

จากภาพผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) จะเห็นได้ว่า มีการสร้างโมเดลการวิเคราะห์ที่ประกอบด้วยปัจจัยสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืน (Supportive Factors), การปฏิบัติ (Practice), และประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา (Effectiveness) โดยมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ผ่านตัวแปรแฝง (latent variables) และตัวแปรที่สังเกตได้ (observed variables) ซึ่งแสดงผลในรูปแบบโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) การวิเคราะห์นี้มีความสำคัญอย่างมากในการทำความเข้าใจถึงการทำงานร่วมกันของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา ในส่วนแรกของการวิเคราะห์ จะพบว่าปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืน (Supportive Factors) แสดงความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติ (Practice) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (regression coefficient) ที่สูงถึง 0.90 นอกจากนี้ ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนยังแสดงความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา



(Effectiveness) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ 0.86 ทั้งนี้ ตัวแปรแฝงของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ (SF1 ถึง SF6) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในระดับที่แตกต่างกันไปตั้งแต่ 0.47 ถึง 0.73 แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินการเพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้ ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนแสดงถึงความสำคัญของการวางแผนที่มีระบบ การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม และการประเมินผลที่ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา ส่วนที่สองของการวิเคราะห์แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติ (Practice) และประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา (Effectiveness) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สูงถึง 0.78 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ (Pract1 ถึง Pract5) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่แตกต่างกันไปตั้งแต่ 0.47 ถึง 0.65 ซึ่งบ่งชี้ถึงความสำคัญของการวางแผนการปฏิบัติ การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ และการปรับปรุงการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ ในการนิเทศการศึกษา การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนและครู สุดท้าย โมเดลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา (Effectiveness) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สัมพันธ์กับตัวแปรที่สังเกตได้ (Effective1 ถึง Effective6) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ที่ต่างกันตั้งแต่ 0.60 ถึง 0.80 ซึ่งบ่งบอกถึงการวัดประสิทธิผลที่ครอบคลุมหลากหลายด้าน ทั้งการปรับปรุงผลการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาทักษะการสอนของครู และการเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนา

การวิเคราะห์นี้ยังรวมถึงตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินคุณภาพของโมเดล เช่น ค่า Chi-square ค่า CFI ค่า RMR และค่า RMSEA ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงถึงความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของโมเดลในการทำนายผลของการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่าปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนและการปฏิบัติมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา การวางแผนที่มีระบบ การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม การติดตามและประเมินผลที่ต่อเนื่อง และการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนและครู การวัดความเหมาะสมของโมเดล (Model Fit) เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการวิเคราะห์โครงสร้างสมการ (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อประเมินว่าข้อมูลที่เราได้นั้นสามารถอธิบายโมเดลที่เราสร้างขึ้นได้ดีเพียงใด สำหรับผลการวิเคราะห์บทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืน (Supportive Factors)

สู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา (Effectiveness) ดังภาพที่แสดง การวัดความเหมาะสมของโมเดลสามารถอธิบายได้ว่า 1) ค่า Chi-square (χ^2) ของโมเดลนี้คือ 206.036, $df = 102$, $p = 0.000$ ซึ่งแสดงถึงความเหมาะสมของโมเดลกับข้อมูลจริง เพราะค่า p -value น้อยกว่า .05 โดยค่า Chi-square ที่ไวต่อขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงพิจารณาค่าอื่น ๆ ที่เป็นตัววัดความเหมาะสมของโมเดลด้วย 2) ค่า CMIN/DF (Chi-square/degrees of freedom) เป็นอีกหนึ่งตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมของโมเดล โดยค่าที่แนะนำควรจะน้อยกว่า 3.000 สำหรับโมเดลนี้ค่า CMIN/DF เท่ากับ 2.020 ถือว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ค่า CFI (Comparative Fit Index) ของโมเดลนี้ คือ .954 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมากเนื่องจากสูงกว่า .950 บ่งชี้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับสูงมาก 4) ค่า RMR (Root Mean Square Residual) ของโมเดลนี้ คือ .018 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากต่ำกว่า 0.05 บ่งชี้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 5) ค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ของโมเดลนี้คือ .081 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พอใช้เนื่องจากมีค่าอยู่ระหว่าง 0.08 – 0.099 บ่งชี้ว่าโมเดลมีความเหมาะสมกับข้อมูลจริงในระดับพอใช้ จากการวิเคราะห์ค่าตัวชี้วัดความเหมาะสมของโมเดลต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถสรุปได้ว่าโมเดลมีความเหมาะสมในระดับที่ดี ทั้งนี้ค่า Chi-square ที่สูงและค่า p -value ที่น้อยกว่า .05 ดังนั้นการพิจารณาค่าตัวชี้วัด อื่น ๆ ควบคู่กันแสดงให้เห็นว่า โมเดลนี้สามารถอธิบายข้อมูลจริงได้อย่างเหมาะสมและน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 บทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนสู่ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา

จากการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และการสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) นี้ แสดงให้เห็นถึงบทบาทส่งผ่าน (mediating role) ของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืน (Supportive Factors) ที่มีต่อการปฏิบัติ (Practice) และประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา (Effectiveness) คือ 1) บทบาทส่งผ่านจากปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนไปยังการปฏิบัติ อธิบายได้ว่า ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สูงถึง 0.90 ซึ่งหมายความว่าปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติอย่างมาก การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม การวางแผนที่มีระบบ และการประเมินผลที่ต่อเนื่อง เป็นสิ่งที่สนับสนุนให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) บทบาทส่งผ่านจากปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนไปยังประสิทธิผลของการนิเทศ



การศึกษา 2) ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนยังแสดงความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ 0.86 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีปัจจัยสนับสนุนที่แข็งแกร่งสามารถเพิ่มประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษาได้ 3) บทบาทส่งผ่านทางอ้อมผ่านการปฏิบัติ ประกอบด้วย การปฏิบัติ (Practice) แสดงความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา (Effectiveness) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สูงถึง 0.78 แสดงว่าการปฏิบัติที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา ดังนั้น ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนไม่เพียงแต่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทส่งผ่านทางอ้อมผ่านการปฏิบัติ (Practice) ด้วย โดยที่ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนช่วยส่งเสริมการปฏิบัติที่ดี ซึ่งการปฏิบัติที่ดีนั้นจะส่งผลให้ประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษาดีขึ้น จึงสรุปได้ว่าปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนมีบทบาทสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมในการส่งเสริมประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา โดยผ่านการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติที่ดี

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในการวิจัยนี้เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนของการนิเทศการศึกษา พบว่า Pract5, SF4, และ Effective2 มีค่าสูงสุดในแต่ละหมวดหมู่ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสะท้อนผลการนิเทศและการสร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Smith et al. (2022) ที่ชี้ว่าการสนับสนุนทางอารมณ์และการสะท้อนผลการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการปรับปรุงผลการศึกษานอกจากนี้ Johnson & Lee (2021) ยังสนับสนุนว่าการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและการแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชนการศึกษามีผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาทักษะของครูและประสิทธิผลของการนิเทศ ทั้งนี้ความแตกต่างที่สังเกตได้คือการวิจัยของ Smith et al. เน้นการสนับสนุนอย่างเป็นระบบและความร่วมมือระหว่างครูในชุมชน ในขณะที่งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและสนับสนุนในทุกขั้นตอนของการนิเทศ

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และการสร้าง SEM แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืน (Supportive Factors) มีบทบาทสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมในการส่งเสริมประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา (Effectiveness) โดยผ่านการปฏิบัติ (Practice) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Smith et al. (2021) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความยั่งยืนในการศึกษาในประเทศ



สหรัฐอเมริกา พบว่า การวางแผนที่มีระบบ การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม และการประเมินผลที่ต่อเนื่อง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Li & Wang (2022) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการศึกษาในประเทศจีน พบว่า การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษา และมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนและครู

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิน กฤตยานนท์ สมชาย นันทสกุล และวราภรณ์ พูลสวัสดิ์ (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษา โดยการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม การวางแผนที่เป็นระบบ และการประเมินผลที่ต่อเนื่องมีผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศักดิ์ บุญเรือง (2566) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการนิเทศการศึกษา พบว่า การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ที่ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะบทบาทส่งผ่านของปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนจากการปฏิบัติ (Practice) สู่ประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษา (Effectiveness) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สูงถึง 0.90 และ 0.86 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยจากการปฏิบัติสู่ประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษาโดยตรง คือ 0.78 แสดงว่า ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลส่งผ่านจากการปฏิบัติที่ดีสู่ประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษา ดังนั้น ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนไม่เพียงแต่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญส่งผ่านให้กับการปฏิบัติด้วย โดยที่ปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนช่วยส่งเสริมการปฏิบัติที่ดี ซึ่งการปฏิบัติที่ดีนั้นจะส่งผลให้ประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษาดีขึ้น จึงสรุปได้ว่าปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนมีบทบาทสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมในการส่งเสริมประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษา โดยผ่านการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติที่ดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีประโยชน์ในหลายด้าน โดยสำหรับนักวิชาการจะช่วยเพิ่มความรู้และข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของปัจจัยสนับสนุนในการนิเทศการศึกษา ทำให้สามารถพัฒนาทฤษฎี



และแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ สำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา การวิจัยนี้จะให้ข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา ช่วยให้สามารถวางแผนและดำเนินการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา สำหรับสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์การนิเทศการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการศึกษาในพื้นที่ ช่วยให้มีความสามารถในการวางแผนและดำเนินการตามนโยบายที่เหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสนับสนุนความยั่งยืนและการปฏิบัติที่ดีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารศึกษานำข้อมูลนี้ไปใช้ในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม รวมถึงการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนในการนิเทศการศึกษา นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะการปฏิบัติของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ การสร้างระบบสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและบุคลากรจะช่วยให้การนิเทศการศึกษาสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ในระดับภูมิภาคหรือในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางด้านประชากรและวัฒนธรรม นอกจากนี้ ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed-methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งมากขึ้น โดยรวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม อีกทั้ง ควรพิจารณาศึกษาปัจจัยใหม่ ๆ ที่อาจมีผลต่อประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา เช่น การใช้เทคโนโลยีในการนิเทศ การพัฒนาทักษะด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ การสอน และการสนับสนุนจากชุมชน เพื่อให้ได้แนวทางที่ครอบคลุมและเหมาะสมในการพัฒนาการนิเทศการศึกษาในอนาคต



เอกสารอ้างอิง

- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2564). การนิเทศการศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิระภา ธรรมนำศีล. (2562). การวางแผนและการประเมินผลการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภรณ์ สีลา. (2563). การนิเทศการศึกษาเชิงพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). แนวคิดและทฤษฎีการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวดี พงษ์สาระนันท์กุล. (2564). แนวทางการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brown, J., & Green, M. (2017). Sustaining Effective Educational Supervision. *Journal of Education Policy*, 34(2), 123-145.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming* (2nd ed.). Routledge.
- Chaia, J., & Thamrongsotthisakul, W. (2023). Blended Approach to Educational Supervision. *Journal of Educational Management*, 19(1), 33-45.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2018). *SuperVision and Instructional Leadership: A Developmental Approach* (10th ed.). Pearson.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2014). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Pearson.
- Hoyle, R. H. (Ed.). (2012). *Handbook of Structural Equation Modeling*. Guilford Press.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.



- Jones, A., Smith, J., & Taylor, L. (2019). Support Factors in Educational Supervision. *International Journal of Educational Leadership*, 11(2), 234-250.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (4th ed.). Guilford Press.
- Lee, K. (2018). Factors Influencing Sustainable Educational Supervision. *Journal of Educational Development*, 12(3), 456-478.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2016). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling* (4th ed.). Routledge.
- Smith, J., & Engle, P. (2020). *Educational Supervision and Quality Improvement*. Education Press.
- Soper, D.S. (2024). Sample Size Calculator. [Online software]. Retrieved from <https://www.danielsoper.com/statcalc>
- Taylor, J., & Francis, R. (2022). Effective Educational Supervision. *Journal of School Administration*, 45(1), 89-102.
- Wang, X., Chen, Y., & Zhou, L. (2021). Policy and Strategy Development in Educational Supervision. *Educational Research Journal*, 27(4), 567-589.

การศึกษาความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก

กรณีศึกษา : สโมสรฟุตบอลพีทีประจวบ เอฟซี*

THE STUDY OF CORRELATION BETWEEN MARKETING STRATEGY FACTORS AND AUDIENCE BEHAVIOR THAI LEAGUE FOOTBALL: SAMOSON FOOTBALL PT PRACHUAP FC

ณภัทร ชุ่มจิตตรี¹, อาชวิทธิ์ เจริญกลิ่นจันทร์², อาทิตย์ชัย เจริญรัตน์³ และ ปิยพันธุ์ ชะบา⁴

Napat Chumchittri¹, Achawit Cherngklinjun², Arthitani Charoenrat³ and Piyaphan Chaba

¹⁻⁴วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹⁻⁴College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: dekwa_n@hotmail.com

Received 23 April 2024; Revised 19 June 2024; Accepted 20 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมของกองเชียร์ 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของกองเชียร์ 3) เพื่อศึกษาปัญหาที่ทำให้เป็นอุปสรรค หรือผลกระทบต่อการบริหารจัดการ 4) เพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางที่สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี เป็นวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 คน วิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิง

* ณภัทร ชุ่มจิตตรี, อาชวิทธิ์ เจริญกลิ่นจันทร์, อาทิตย์ชัย เจริญรัตน์ และ ปิยพันธุ์ ชะบา. (2567). การศึกษาความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก กรณีศึกษา : สโมสรฟุตบอลพีทีประจวบ เอฟซี.

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 4(4), 77-91.

Napat Chumchittri, Achawit Cherngklinjun, Arthitani Charoenrat, Piyaphan. (2024). The Study of Correlation Between Marketing Strategy Factors And Audience Behavior Thai League Football: Samoson Football PT Prachuap Fc. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 77-91.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.17>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



คุณภาพโดยการสรุปเนื้อหาประกอบบริบท และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์แบบไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 70.1 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 สถานภาพสมรส จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รายได้ของตนเองต่อเดือน 20,001 บาท/ เดือนขึ้นไป จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 เข้าร่วมการแข่งขันของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี ในสนามเหย้าของทีม จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 ระยะเวลาที่เป็นกองเชียร์สโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี ตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 และเหตุผลที่เลือกเป็นกองเชียร์สโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี เพราะมีความรู้สึกทึ่งสโมสรฯ เป็นของคนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 75.4

2. ความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเข้าชมฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี ที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. ปัญหาสำคัญที่ทำให้เป็นอุปสรรคหรือผลกระทบต่อสโมสรฯ 1) ลักษณะอากาศ 2) โอกาสในการคัดสรรนักฟุตบอลที่มีคุณภาพ และมีทักษะที่ดีค่อนข้างน้อย 3) การเดินทางของนักฟุตบอลเพื่อไปแข่งขันในสนามเยือนกับสโมสรอื่น ต้องใช้เวลามากกว่าสโมสรอื่น 4) สนามฟุตบอลทำได้ยาก เพราะเป็นสนามกลางของจังหวัด ต้องทำตามระบบขั้นตอน และระเบียบของราชการ 5) ความฟ่ายแพ้ในสนามเหย้าบ่อยครั้ง ทำให้ความศรัทธาของกองเชียร์ลดลง

4. ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด 5) ด้านบุคคล 6) ด้านลักษณะทางกายภาพ 7) ด้านกระบวนการ

คำสำคัญ: กลยุทธ์ทางการตลาด, พฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอล, ฟุตบอล ฟุตซอล เอฟซี



Abstract

This research aimed to 1) study personal factors and fan behaviors 2) study marketing strategies related to fan behaviors 3) study problems that hinder or affect management 4) provide suggestions or guidelines that can be used to improve and develop the marketing strategies of PT Prachuap FC. This research was a mixed-methods study. Qualitative research collected data by interviewing 3 people, quantitative research collected data by questionnaires 3 people, analyzed qualitative data by summarizing the content with context, and analyzed quantitative data by frequency distribution, percentage, sample mean, standard deviation, and chi-square correlation.

The research results found that:

1) Personal factors, most were male, 251 people, accounting for 70.1 percent, aged 31-40 years, 105 people, accounting for 29.3 percent, had a bachelor's degree, 152 people, accounting for 42.5 percent, were marital, 152 people, accounting for 42.5 percent, were self-employed, 112 people, accounting for 31.3 percent, had a monthly income of 20,001 baht/month or more, 134 people, accounting for 37.4 percent, watched PT Prachuap FC matches at the team's home stadium, 165 people, accounting for 46.1 percent, had been a PT Prachuap FC fanclub for 6 years or more, 162 people, accounting for 45.3 percent, and the reason for choosing to be a PT Prachuap FC fanclub was because they felt that the club It is of 270 people in Prachuap Khiri Khan Province, accounting for 75.4 percent.

2. The relationship between marketing strategies and the behavior of watching football matches of PT Prachuap FC Football Club found that marketing strategies, including products, prices, distribution channels, promotion, personnel, physical characteristics, and processes, were related to the behavior of watching football matches of PT Prachuap FC Football Club at a significance level of .05.

3. Important problems that are obstacles or have an impact on the club are:

1) Weather conditions



2) There are relatively few opportunities to select quality and skilled footballers. 3) Traveling for footballers to compete in away matches with other clubs takes more time than other clubs.

4) It is difficult to build a football field because it is the central field of the province. It must follow the system, procedures, and regulations of the government.

5) Frequent defeats in home matches Reduce the faith of the fans

4. Suggestions include 1) Product aspect 2) Price aspect 3) Distribution channel aspect 4) Promotion aspect 5) Personnel aspect 6) Physical aspect 7) Process aspect

Keywords: Marketing strategy, Spectators' behavior in football matches PT
Prachuap Football Club (FC)

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันธุรกิจการกีฬาได้มีการเติบโตขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาฟุตบอลซึ่งเป็นที่นิยมในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เนื่องจากความนิยมดังกล่าวสมาคมฟุตบอลไทย ได้มีการจัดการแข่งขันไทยแลนด์พรีเมียร์ลีกขึ้น ในปี 2550 โดยมีจุดมุ่งหมายคือการสร้างกีฬา ฟุตบอลให้เป็นกีฬาอาชีพและมีการจัดการที่เป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดการแข่งขัน การซื้อขายนักเตะ มาตรฐานสนาม ฯลฯ ซึ่งการจัดการแข่งขันที่เป็นรูปแบบนี้ส่งผลให้มีผู้คนจำนวนมากให้ความสนใจและทำรายได้ให้แก่สโมสรอย่างมากมาย อย่างไรก็ตาม ในปี 2552 สมาพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย (AFC) (ชนพล พุทธมาลี, 2015) ได้ออกระเบียบใหม่โดยมีจุดมุ่งหมายให้เพื่อให้มีความเป็นสโมสรฟุตบอลอาชีพอย่างเต็มรูปแบบเป็นไปตามมาตรฐานสากล (คลับไลเซนซิ่ง ส่งผลให้จำเป็นต้องมีผู้ดำเนินการจัดการแข่งขันลีกฟุตบอลภายในประเทศ ดังนั้นสมาคมฟุตบอลไทยจึงได้มีการจัดตั้งบริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด ขึ้น และเพื่อให้สะดวกต่อการบริหารสมาคมฯ จึงได้ออกกฎให้แต่ละสโมสรดำเนินงานในรูปแบบของบริษัทนิติบุคคล ส่งผลให้การแข่งขันในรูปแบบของการบริหารเชิงธุรกิจมีการแข่งขันที่สูงมากขึ้น รวมถึงการที่จากเดิมสโมสรฟุตบอลส่วนมากจะอยู่แต่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แพร่กระจายความนิยมไปยังทั่วพื้นที่ของประเทศไทย และยังเป็นการก้าวเข้าสู่ยุค



ใหม่ของการที่สโมสรฟุตบอลในประเทศไทย ซึ่งเป็นผลให้ฟุตบอลได้รับกระแสมานิยมอย่างมากในสังคมไทยตั้งแต่นั้นมา

จากกระแสมานิยมในฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกที่มีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ สโมสรต่างๆ ต้องดำเนินงานเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันเชิงธุรกิจเพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากการแข่งขันด้านผลงานในด้านชัยชนะเพียงอย่างเดียว ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรายได้จากการขายบัตรเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลในแต่ละแมตช์ การขายของที่ระลึก รวมไปถึงเงินจากผู้สนับสนุน (Sponsor) ต่างๆ ซึ่งการแข่งขันในด้านดังกล่าว ล้วนมีปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนคือ ฐานแฟนบอลของแต่ละสโมสรที่จะเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความสามารถทางการแข่งขันในเชิงธุรกิจในระยะยาว ดังที่ เตชิต อภินิหารธรรม (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเชียร์ทีมฟุตบอลบุรีรัมย์ยูไนเต็ดของแฟนบอลคนไทย โดยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเชียร์ทีมฟุตบอลบุรีรัมย์ยูไนเต็ด มีปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพและคุณภาพของบุคคลกรภายในทีม ปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา อีกทั้งสตาร์ตัน บริรักษ์กุล (2560) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเชียร์สโมสรลิเวอร์พูล โดยพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะภาพรวมทางกายภาพ มีผลต่อการเชียร์สโมสรลิเวอร์พูลเป็นอย่างยิ่ง โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับสนามแข่งที่มีความสวยงาม บรรยากาศการเชียร์ภายในสนาม รวมไปถึงเพลงประจำสโมสรที่มีความไพเราะและ เนื้อหากินใจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบต่าง ๆ มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกเชียร์ เลือกชม หรือเลือกที่ใช้บริการในบริหารทีมฟุตบอลเชิงธุรกิจจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ในการ บริหารจัดการทีม ซึ่งเป็นไปตามที่ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550) ได้กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด คือ เป็นเครื่องมือหรือปัจจัยทางการตลาดที่ควบคุมได้ที่ธุรกิจต้องใช้ร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย หรือเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเกิดความต้องการสินค้าและบริการของตน ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ส่วนประกอบ (7Ps) คือ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ดังนั้น การตัดสินใจที่จะเข้าใช้บริการหรือการตัดสินใจในการเข้าชม เข้าเชียร์ทีมกีฬานั้น จึงจึงควรเพิ่ม รูปแบบการจัดการสโมสร การตกแต่งร้านขายของที่ระลึก และวิธีการบริการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้งานนำเสนอเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไปโดยขึ้นอยู่กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของแต่ละ



ผู้ประกอบการนั่นเอง รวมถึงมีการนำเอาการบริหารจัดการแนวทางใหม่มาใช้โดยเน้นที่ความเข้าใจและสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าหลักโดยเฉพาะแฟนประจำของทีม รวมถึงผู้ที่ใช้บริการต่างๆ สามารถที่จะเข้าใช้บริการได้และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการใช้บริการมากขึ้น อย่างต่อเนื่องจากผู้บริโภคจนถึงผู้มีส่วนร่วม (กิตติภพ สงเคราะห์, 2555)

กีฬาฟุตบอลในประเทศไทยได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เพราะมีการลงทุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งเล็งเห็นถึงคุณค่าและมูลค่าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้กีฬาฟุตบอลของประเทศไทยมีการพัฒนาเป็นระบบเหมือนต่างประเทศ มีลีกอาชีพ นักฟุตบอลมีรายได้ที่แน่นอน มีรายได้จากผู้สนับสนุน รวมไปถึงรายได้จากสโมสรในหลายทาง ทำให้สโมสรใหญ่ ๆ ในไทยลีกต่างพยายามสร้างทีมให้มีผลการแข่งขันที่ดี เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับสโมสร สร้างความนิยมให้กับแฟนบอล และนำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับสโมสรต่อไป (เตชิต อภินันท์ธรรม, 2560) สโมสรฟุตบอล ฟุตบอลพรีเมียร์ลีก เอฟซี (Wikiwand, 2566) เป็นอีกหนึ่งสโมสรฟุตบอลในประเทศไทยที่ก่อตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2550 ในนามของสโมสรฟุตบอลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นธุรกิจกีฬาแบบมืออาชีพที่ยกระดับการบริหารจัดการองค์กรตามเกณฑ์มาตรฐานสากล ทั้งนี้จำเป็นต้องหารายได้จากการแข่งขัน และสินค้าที่ระลึก โดยกลุ่มเป้าหมายคือ แฟนบอล

ดังนั้น กลยุทธ์ทางการตลาดจึงเป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นอุปสงค์ของกองเชียร์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเข้าชมการแข่งขัน จนกลายเป็นความชื่นชอบ และเกิดความจงรักภักดีต่อสโมสรฯ ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการของสโมสรฯ และข้อเสนอแนะหรือแนวทางใดที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในทางปฏิบัติเพื่อปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลพรีเมียร์ลีก เอฟซี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมของกองเชียร์ในการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลพรีเมียร์ลีก เอฟซี
- 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของกองเชียร์ในการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลพรีเมียร์ลีก เอฟซี
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาที่ทำให้เป็นอุปสรรค หรือผลกระทบต่อการบริหารจัดการของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลพรีเมียร์ลีก เอฟซี



4) เพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางที่สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อสโมสรฯ เพิ่มมากขึ้น

สมมติฐานในการวิจัย

กลยุทธ์ทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก กรณีศึกษา : สโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก กรณีศึกษา : สโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี mixed methods research ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Key Informant) จำนวน 3 คน ในการบริหารสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี ได้แก่ ประธานสโมสรฯ ผู้จัดการทีม และหัวหน้าผู้ฝึกสอน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive)

2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่เข้ามาชมการแข่งขันของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตซอล เอฟซี และคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แทนค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 358 คน เป็นหน่วยที่ใช้การวิเคราะห์ จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) จัดเรียงตามลำดับการเข้าและออกจากสนามแข่งขัน คนที่ 1 เว้น 5 জনครบตามจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

เมื่อสร้างเครื่องมือในการศึกษาเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลให้ครบถ้วนตามกรอบแนวคิดการวิจัย และวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด รวมทั้งจัดหมวดหมู่ของข้อมูล เพื่อนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science : SPSS) โดยสถิติ



ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง (Sample Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สหสัมพันธ์แบบไคสแควร์ (Chi-Square) ที่มีการกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก กรณีศึกษา : สโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี” ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 70.1 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 สถานภาพสมรส จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รายได้ของตนเองต่อเดือน 20,001 บาท/เดือนขึ้นไป จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 เข้าชมการแข่งขันของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี ในสนามเหย้าของทีม จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 ระยะเวลาที่เป็นกองเชียร์สโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี ตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 และเหตุผลที่เลือกเป็นกองเชียร์สโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี เพราะมีความรู้สึกที่สโมสรฯ เป็นของคนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 75.4

2. การหาความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี โดยใช้สถิติทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-Square) พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และด้านกระบวนการ (Process) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเข้าชมฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Key Informant) ได้แก่

- 1) นายทรงเกียรติ ลิ้มอรุณรักษ์ ประธานสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี
 - 2) นายฉลอง ติรไตรภูษิต ผู้จัดการสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี
 - 3) นายดุสิต เฉลิมแสน หัวหน้าผู้ฝึกสอนสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี
- สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้



นายทรงเกียรติ ลิ้มอรุณรักษ์ (เกียร์) ประธานสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตบอลลีฟ เป็นอดีต นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3 สมัย (พ.ศ. 2547 - 2563) ฟุตบอลฟุตบอลลีฟ เป็นคน ประจวบคีรีขันธ์ ชื่นชอบกีฬาฟุตบอล เคยเป็นนักฟุตบอลจังหวัด และเข้ามาบริหารงานในฐานะ ประธานสโมสรฯ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2566) รวมเป็นเวลาประมาณ 13 - 14 ปี

นายฉลอง ตีรไตรภูษิต ผู้จัดการสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตบอลลีฟ และมีตำแหน่งเป็น ผู้อำนวยการฝ่ายสื่อสารองค์กร บริษัท ฟุตบอลฟุตบอลลีฟ เอ็นเนอวี่ (PTG) จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้สนับสนุน หลักของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตบอลลีฟ

นายดุสิต เฉลิมแสน (โอง) เป็นอดีตนักฟุตบอลชาวไทย ตำแหน่งกองหลัง ถนัดเท้าซ้าย และมีชื่อเสียงจากทีมชาติไทยยุคครีမ်ทีม (Dream Team) เมื่อตอนอายุ 38 ปี ได้ก้าวเข้าสู่เส้นทาง เป็นโค้ชสอนตามสโมสรต่างๆ ในประเทศไทย และปัจจุบันเป็นหัวหน้าผู้ฝึกสอนของสโมสรฟุตบอล ฟุตบอลฟุตบอลลีฟ

หลักการที่ใช้ในการบริหารจัดการสโมสรฯ คือ ความรัก ความเข้าใจ และดูแลเหมือนคนใน ครอบครัว คัดสรรนักฟุตบอลที่มีความเป็นมืออาชีพ และสามารถทำผลงานที่ดี เริ่มจากพิจารณานัก ฟุตบอลในพื้นที่ก่อนสโมสรอื่นๆ ทั่วไป เพื่อให้ทุกคนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รู้สึกถึงความเป็น เจ้าของ สร้างความผูกพันที่ดีระหว่างกองเชียร์และสโมสรฯ ดังคำพูดที่ว่า “เติบโตไปด้วยกัน” และ ใช้ประสบการณ์ในฐานะที่เคยเป็นนักฟุตบอล และเข้ารับการอบรมผู้ฝึกสอนฟุตบอล จนได้ ไลเซนส์ (License) ของหัวหน้าผู้ฝึกสอน ในการฝึกสอนนักฟุตบอลของสโมสรฯ

จุดแข็งของสโมสรฯ คือ 1) เป็นสมบัติของทุกคนในจังหวัด 2) ให้อิสระ หรือ Freedom การทำงานแก่ทุกหน้าที่ในสโมสรฯ 3) ทำงานร่วมกันแบบ Teamwork มีความสามัคคี และเป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน 4) การได้เลื่อนชั้นเป็น Thai League และเป็นจังหวัดเดียวในภาคใต้ที่ได้ เลื่อนชั้น 5) การได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายระดับท้องถิ่น และจุดอ่อนของสโมสรฯ คือ 1) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดประตูสู่ภาคใต้ ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 325 กิโลเมตร การเดินทางค่อนข้างลำบาก และไม่มีสนามบิน 2) นักฟุตบอลหลายคนต้องการ อยู่ในกรุงเทพมหานคร เพราะมีความสะดวกสบาย การดึงตัวนักฟุตบอลเกรด A ทำได้ยาก

3. ปัญหาสำคัญที่ทำให้เป็นอุปสรรคหรือผลกระทบต่อสโมสรฯ 1) ลักษณะอากาศ ทำให้ฝน ตกบ่อย 2) โอกาสในการคัดสรรนักฟุตบอลที่มีคุณภาพ และมีทักษะที่ดีค่อนข้างน้อย เพราะสโมสรฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ไม่มีสนามบิน และความสะดวกสบายเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร 3) การ เดินทางของนักฟุตบอลเพื่อไปแข่งขันในสนามเยือนกับสโมสรอื่น ต้องใช้เวลามากกว่าสโมสรอื่น 1 วัน



เพื่อให้ นักฟุตบอลมีเวลาในการพักผ่อน และเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย 4) การปรับปรุง และพัฒนา สนามฟุตบอลทำได้ยาก เพราะเป็นสนามกลางของจังหวัด ต้องทำตามระบบขั้นตอน และระเบียบ ของราชการ 5) ความฟ่ายแพ้ในสนามเหย้าบ่อยครั้ง ทำให้ความศรัทธาของกองเชียร์ลดลง

4. เมื่อสโมสรฯ ได้เลื่อนชั้นเป็น Thai League กลยุทธ์ทางการตลาดที่นำมาใช้เพื่อขยายฐานกองเชียร์ มีดังนี้

1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) สโมสรฯ เป็นที่รู้จัก และมีชื่อเสียงมากขึ้น เมื่อได้เลื่อนชั้นเป็น Thai League จึงกลายเป็น 1 เดียวของทีมภาคใต้ที่เป็น Thai League ซึ่งเป็นเหมือนตัวแทนของภาคใต้

2) ด้านราคา (Price) ตัวเข้ารับชมการแข่งขันมีราคาถูก

3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) มีหลากหลายช่องทาง และระบุราคาชัดเจน

4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีการจัดโปรโมชั่น และกิจกรรมเกมส์เป็นประจำ เช่น ส่วนลดเครื่องดื่มที่ร้านกาแฟพันธุ์ไทย ซื้อเสื้อฟุตบอลสโมสรฯ รับฟรีโค้ด (Code) ชมฟุตบอล Thai League จาก AIS PLAY และ TRUE ID ฟรี 1 เดือน เป็นต้น

5) ด้านบุคคล (People) ประธานสโมสรฯ เป็นบุคคลในพื้นที่ ได้รับการยอมรับ และนักฟุตบอลในสโมสรฯ หลายคนมีชื่อเสียง

6) ด้านลักษณะทางกายภาพ Physical Evidence) อยู่ในพื้นที่ไม่ห่างไกล เดินทางสะดวก

7) ด้านกระบวนการ (Process) ระบบจัดการคนเข้า-ออกสนามมีความคล่องตัว และสนามสามารถรองรับกองเชียร์ได้จำนวนมาก

อภิปรายผล

สโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี เป็นสโมสรระดับจังหวัดที่ได้สิทธิ์การเลื่อนชั้นจากลีกภูมิภาคไปแข่งขันในไทยลีกดิวิชั่น 1 (Thai League 1) และสามารถเลื่อนชั้นขึ้นมาเล่นไทยลีก (Thai League) ได้ในที่สุด กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของกองเชียร์ในการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี จากผลการศึกษาพบว่า

ด้านกระบวนการ (Process) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยวัช อานันทนสกุล (2560) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “กระบวนการจำหน่ายบัตรต้องดำเนินการแบบไร้รอยต่อ เพื่อให้สามารถซื้อบัตรได้สะดวกสบาย รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ตามลำดับ” ในขณะที่ผล



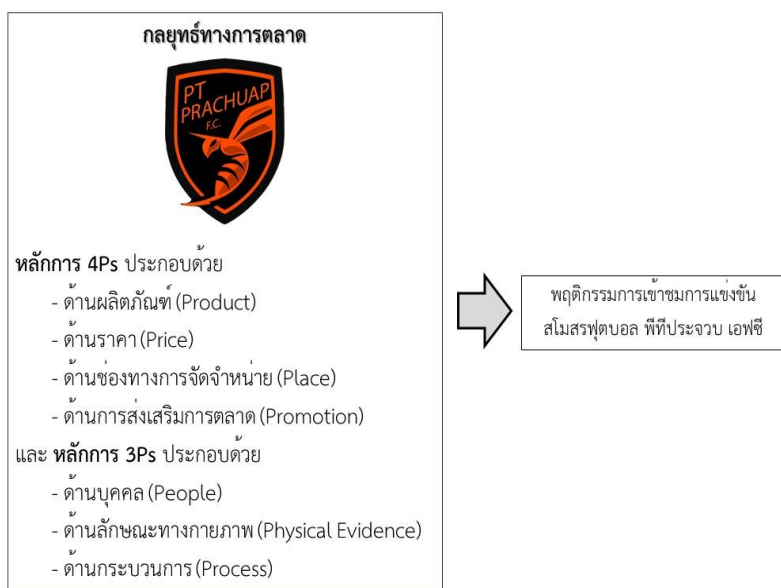
การศึกษาของ พงษ์พิทยา สมุทรกลิน (2562) พบว่า “ด้านบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ และน้อยที่สุดคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ” เนื่องจากสโมสร ทรู แบงค็อก ยูไนเต็ด เป็นสโมสรใหญ่ได้ถือกำเนิดอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2505 เคยชนะเลิศการแข่งขันไทยพรีเมียร์ลีก 1 เมื่อปี พ.ศ. 2549 และเคยได้รับสิทธิไปร่วมเล่นใน เอเอฟซีแชมเปียนส์ลีก (AFC Champions League; ACL) จึงทำให้ส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันต่อฟุตบอลไทยลีก กรณีศึกษาสโมสร ทรู แบงค็อก ยูไนเต็ด มากกว่าการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล ฟิฟิประจวบ เอฟซี และผลการศึกษาของ วรงค์ ทิวทัศน์ (2565) พบว่า “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีโดยรวมของนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาในการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพ สโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด จังหวัดบุรีรัมย์ มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ” เนื่องจากสโมสรฟุตบอล บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด มีผลการแข่งขันที่ดี มีการพัฒนามาตรฐานระดับสากล มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ปลอดภัยสูง และมีบรรยากาศที่ดี ทำให้มีผลต่อการตัดสินใจที่จะเป็นแฟนบอลของสโมสรฯ และกลับมาชมการแข่งขันซ้ำ ทั้งนี้จากผลการศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของกองเชียร์ในการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล ฟิฟิประจวบ เอฟซี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปผลการอภิปรายได้ดังนี้

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ระบบการจ่ายเงินสะดวก ระบุราคาชัดเจน และหลากหลายช่องทาง เช่น สแกนผ่าน QR Code โอนเงินผ่านระบบมือถือ หรือผ่านบริการ PromptPay เป็นต้น แต่ควรพัฒนา Website ให้พร้อมใช้งาน มีข้อมูลเป็นปัจจุบัน มีการแจ้งราคาจำหน่ายบัตรเข้าชมการแข่งขัน และสินค้าที่ระลึกไว้ชัดเจน โดยสอดแทรกการโฆษณาทางออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการตลาด และอำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มกองเชียร์ หรือแฟนบอลในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้รวดเร็ว และเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจ

ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) สโมสรฯ มีการจัดโปรโมชั่น และจัดกิจกรรมเกมส์ทุกครั้งในช่วงก่อนการแข่งขัน ในช่วงพักครึ่งการแข่งขัน และหลังการแข่งขัน เช่น ส่วนลดเครื่องดื่มที่ร้านกาแฟพันธุ์ไทย ซื้อเสื้อฟุตบอลสโมสรฯ รับฟรีโค้ด (Code) ชมฟุตบอล Thai League จาก AIS PLAY และ TRUE ID ฟรี 1 เดือน เป็นต้น แต่ควรเพิ่มโปรโมชั่นลดราคา/ แลกบัตรเข้าชมการแข่งขัน สินค้าที่ระลึกให้เกิดขึ้นเป็นประจำ เพื่อกระตุ้นอำนาจในการตัดสินใจกลุ่มกองเชียร์ หรือแฟนบอลในการเข้าชมการแข่งขัน

องค์ความรู้ใหม่

สโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี เป็นสโมสรฟุตบอลในประเทศไทยที่มีการดำเนินการในรูปแบบของบริษัทที่ทำธุรกิจกีฬาแบบมืออาชีพ จึงจำเป็นต้องหารายได้จากการแข่งขัน ดังนั้น สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ กลยุทธ์ทางการตลาดของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี เพราะจากผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และด้านกระบวนการ (Process) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฯ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี

การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของสโมสรฟุตบอล จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของสโมสรให้มีชื่อเสียง และได้รับความนิยมจากแฟนบอล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2561 – 2580 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นที่ 4.7 การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ โดยมุ่งส่งเสริมการใช้



กีฬาเป็นเครื่องมือในการสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและคุณภาพมาตรฐาน สร้างนิสัยรักกีฬา มีน้ำใจเป็นนักกีฬา พัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมกลายเป็นพลเมืองที่ดี พัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศ และกีฬาเพื่อการอาชีพรองรับอุตสาหกรรมกีฬาเพื่อสร้างเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี เป็นสโมสรระดับจังหวัดที่ได้สิทธิ์การเลื่อนชั้นจากลีกภูมิภาคไปแข่งขันในไทยลีกดิวิชั่น 1 (Thai League 1) ซึ่งเป็น 1 ใน 16 ทีมระดับประเทศ และ 1 เดียวของทีมภาคใต้ ที่ยังคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน นับเป็น 4 ฤดูกาล รวมทั้งการได้รับชัยชนะจากการแข่งขันฟุตบอลโตโยต้า ลีกคัพ 2019 นัดชิงชนะเลิศระหว่าง “ปราสาทสายฟ้า” บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด กับ “ต่อพิฆาต” พีทีประจวบ เอฟซี และมีนักฟุตบอลที่มีฝีมือ มีคุณภาพ จึงทำให้สโมสรฯ มีชื่อเสียงและขยายฐานกองเชียร์ หรือแฟนบอลได้เพิ่มมากขึ้น ใช้สนามกีฬากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หรือสนามกีฬาสามอ่าวเป็นสนามเหย้าสำหรับการแข่งขันของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี ซึ่งสามารถบรรจุคนได้จำนวนสูงสุด 5,000 คน ผลการศึกษาที่สำคัญ พบว่า กองเชียร์ส่วนใหญ่มีความรู้สึกว้าสโมสรฯ เป็นของคนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเลือกชมที่สนามเหย้ามากที่สุด เมื่อไปชมการแข่งขัน จึงมักสวมใส่ชุดแข่งสโมสรฯ เพื่อแสดงจุดยืนความชอบ เพราะชุดแข่งสโมสรฯ หรือเสื้อบอลเป็นเหมือนของสะสมที่มีความหมาย และมีคุณค่าทางจิตใจ และจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และด้านกระบวนการ (Process) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฯ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยเฉพาะด้านกระบวนการ (Process) ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ สโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี เป็นการทำธุรกิจกีฬาแบบมืออาชีพ ดังนั้น สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ กลยุทธ์ทางการตลาดของสโมสรฟุตบอลพีทีประจวบ เอฟซี ทั้ง 7 ด้าน เพื่อกระตุ้นอุปสงค์ของกองเชียร์ หรือแฟนบอลให้เข้าชมการแข่งขันฟุตบอลของสโมสรฯ เพิ่มมากขึ้น อันส่งผลต่อการยกระดับการบริหารจัดการของสโมสรฯ ซึ่งเป็นธุรกิจกีฬาแบบมืออาชีพให้ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานสากล และมีฐานกองเชียร์ หรือแฟนบอลเพิ่มมากขึ้น



ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี ต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งระดับจังหวัด อำเภอ หรือตำบล หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนา และยกระดับกีฬาฟุตบอลของสโมสรฯ ให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล และมีผลงานที่ดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรใช้รูปแบบ Explanatory Sequential Design ในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ผล การศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลไทย ลีกรุ่นศึกษา : สโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มกองเชียร์ หรือแฟนบอลของสโมสรฟุตบอล พีทีประจวบ เอฟซี ประมาณ 7 – 8 คน เพื่อนำ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ มาใช้ในการอธิบายผลของข้อมูลเชิงปริมาณให้มีความสมบูรณ์ และชัดเจน มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติภพ สงเคราะห์. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเข้าใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น ของผู้บริโภค ในจังหวัดปทุมธานี. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ความสำคัญของการเล่นกีฬา. (2556). Sport Gazorla. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://schmilano.wordpress.com/2013/06/10>
- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2546). การตลาดบริการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ส.เอเชีย เพรส (1989).
- เตชิต อภินันท์ธรรม. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเชียร์สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ดของแฟนบอลคนไทย. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เตชิต อภินันท์ธรรม. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเชียร์สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ดของแฟนบอล คนไทย. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนพล พุทธมาลี. (2015). คลับไรเซนซิง. เรียกใช้เมื่อ 13 กันยายน 2566 จาก www.goal.com/.../18/18479.../Analysis-เจาะทุกคำถาม-คลับ-ไลเซนซิง.



- ปณิธาน ชัยเมืองมา. (2564). ปัจจัยการเลือกรับชมและแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดการถ่ายทอดสดฟุตบอลไทยลีก (Thai League). ใน สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปิยวัช อานันทนสกุล. (2560). ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (7P's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าชมฟุตบอลไทยลีก 1 (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พงษ์พิทยา สมุทรกลิน. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ของส่วนประสมทางการตลาดต่อพฤติกรรมการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลไทยลีก กรณีศึกษาสโมสร ทรู แบงค็อก ยูไนเต็ด. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท อีระฟิล์มและโซเท็ก จำกัด.
- สโมสรฟุตบอลพีที ประจวบ, (2565). Wikiwand. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2565, จาก https://th.wikipedia.org/wiki/สโมสรฟุตบอลพีที_ประจวบ
- สุภาภรณ์ ทัดบุบผา. (2550). การจัดการเชิงกลยุทธ์. สมุทรปราการ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

การพัฒนาการปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติบัลดริจ*

A DEVELOPMENT OF BEST PRACTICE FOR BASIC EDUCATIONAL SCHOOLS QUALITY OF EXCELLENCE BASED ON THE CRITERIA OF BALDRIGE NATIONAL QUALITY AWARD

คัชรินทร์ การพินิจ¹, ชัยณรงค์ สิริพรปรีดา², อภิภู สิทธิภูมิมงคล³, หลุยส์ สมศักดิ์⁴,
สมบัติ แซ่เบ๊⁵ และ ฉลอง รัตนพงษ์⁶

Katchrin Kanpinit¹, Chainarong Siripornpreeda², Apipoo Sittipoomimongkol³,

Haruthai Somsuk⁴, Sombut Sae-be⁵ and Chalong Rattanapong⁶

¹⁻⁶วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻⁶College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Corresponding Author's Email: tom.rcim@gmail.com

Received 18 July 2024; Revised 18 August 2024; Accepted 20 August 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติบัลดริจ 2) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดรวมเพื่อผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ ที่ซึ่งเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติบัลดริจ ถูกออกแบบมาเพื่อให้องค์กรประเมินตนเองและได้รับข้อมูลย้อนกลับ รวมไปถึงช่วยให้องค์กรมีแนวทางการจัดการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์การมอบคุณค่าที่ดีแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทำให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น ตลอดจนการปรับปรุงประสิทธิภาพประสิทธิผลและความสามารถ

* คัชรินทร์ การพินิจ, ชัยณรงค์ สิริพรปรีดา, อภิภู สิทธิภูมิมงคล, หลุยส์ สมศักดิ์, สมบัติ แซ่เบ๊ และ ฉลอง รัตนพงษ์. (2567). การพัฒนาการปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติบัลดริจ. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 92-108.

Katchrin Kanpinit, Chainarong Siripornpreeda, Apipoo Sittipoomimongkol, Haruthai Somsuk, Sombut Sae-be and Chalong Rattanapong. (2024). A Development of Best Practice for Basic Educational Schools Quality of

Excellence Based on the Criteria of Baldrige National Quality Award. Journal of Political Science

Mahamakut Buddhist University, 4(4), 92-108.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.18>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



รวมทั้ง การเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคลทั่วทั้งองค์กร ผู้วิจัยพัฒนาการปฏิบัติที่ดีที่สุด และตัวชี้วัดรวมและตัวแปร โดยการสังเคราะห์ค่านิยมหลักและแนวคิดที่เชื่อมโยงกันตามเกณฑ์ คุณภาพการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อและพฤติกรรมที่พบในองค์กรที่มีผลการดำเนินงานสูงและเป็นรากฐานในการผสมผสานความต้องการหลักขององค์กรภายใต้กรอบที่เน้นผลลัพธ์อันเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติและการให้ข้อมูลย้อนกลับ บนพื้นฐานแนวคิดการสร้าง ตัวชี้วัดและการกำหนดกรอบกลุ่มตัวแปรย่อยของ Johnston (1981) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณด้วยระเบียบวิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูผู้สอน จำนวน 18 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามและการประชุมผู้เชี่ยวชาญกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า 1) การปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศจากผู้เชี่ยวชาญ 18 คน สอดคล้องตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ บัลดริจ และ 2) ตัวชี้วัดรวมเพื่อผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ด้านความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้เรียน และด้านการให้ความสำคัญกับคน

คำสำคัญ: เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ บัลดริจ, การปฏิบัติที่ดีที่สุด, ตัวชี้วัดรวม, ผลลัพธ์

Abstract

The purposes of this research were to study best practice for basic educational schools quality of excellence based on the criteria of Baldrige National Quality Award and develop composite indicators for their performance excellence, in which, Criteria for Baldrige National Quality Award are designed for organizational self-assessments and receiving feedback including to help organizations have an integrated approach for organization performance management that results of good ever-improving value of students and stakeholders for high educational quality and improvement of efficiency and effectiveness and capabilities as well as organizational and personal learning



overall organization. The researchers constructed best practice and composite indicators and their variables via synthesizing Baldrige Criteria's values and concepts that are embedded beliefs and behaviors found in high-performing educational institutes, and are the foundation of integrating key requirements within results-oriented framework that creates basis for action and feedback; based on Johnstone (1981) theoretical and empirical identification of indicators and a framework for sub-divisions of educational systems. This research was quantitative research with Modified Delphi Technique approach for the study. Group of 18 experts were studied. School director, academic supervisor and school teacher were expert persons purposively selected. The researchers employed a questionnaire and a small expert in-person group meeting. Median, Interquartile Range, and Mean were used for statistical analysis.

The results of the study found that 1) best practices for the quality of basic education institutions towards excellence from 18 experts are consistent with the Baldrigh National Quality Award criteria, and 2) overall indicators for performance that There are 3 areas of excellence: leading the organization with vision; Excellence that focuses on students and the aspect of giving importance to people.

Keywords: Educational Performance Excellence Criteria of Baldrige National Quality Award, Best Practice, Composite Indicators, Results

บทนำ

เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence Baldrige National Quality Program) มีความเหมาะสมกับบริบทของการศึกษาไทย และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษา ยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทัดเทียมนานาชาติ และ



เป็นที่ยอมรับในระดับสากล (กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงาน ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) เกณฑ์คุณภาพ การศึกษาเป็นพื้นฐานให้องค์กรประเมินตนเองและได้รับข้อมูลย้อนกลับ แนวคิดเรื่องความเป็น เลิศในเกณฑ์คุณภาพการศึกษา รวมความถึงการดำเนินงานสร้างคุณค่าเพิ่ม (value-added) ใน 2 รูปแบบ คือ ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นโดยเฉพาะในด้านภาวะผู้นำในการดำเนินงาน และด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการปรับปรุงผลการดำเนินงาน เปรียบเทียบผลการ ดำเนินงานกับสถาบันการศึกษาอื่นที่สามารถเทียบเคียงกันได้ รวมไปถึง การสร้างความท้าทาย การมุ่งความเป็นเลิศให้แก่องค์กรทุกองค์กร การมุ่งเน้นการกระตุ้นการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ นวัตกรรมและเผยแพร่ผลการวิจัย โดยเฉพาะ การเพิ่มศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้ในเรื่อง แนวปฏิบัติด้านการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จให้แก่ สถานศึกษาอื่น (National Institute of Standards and Technology, 2003)

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการพัฒนาการปฏิบัติที่ดีที่สุด (best practice) และตัวชี้วัด (composite indicators) ในการประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ คุณภาพสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาแห่งชาติบัตรจริง การพัฒนาการปฏิบัติที่ดี ที่สุดและตัวชี้วัดรวมบนพื้นฐานแนวคิดการสร้างตัวชี้วัดและการกำหนดกรอบกลุ่มตัวแปรย่อย ของ Johnston (1981) และใช้รูปแบบการศึกษาโดยเทคนิคการวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบ ปรับปรุงและการประชุมผู้เชี่ยวชาญกลุ่มย่อย ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าผลการวิจัยจะได้แนวทางการ ปฏิบัติที่ดีที่สุดและตัวชี้วัดรวมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ ช่วยให้สถานศึกษาประเมินตนเอง ช่วยในการปรับปรุงการดำเนินงาน ความสามารถ คุณภาพ ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติบัตรจริง
- 2) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดรวมเพื่อผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ



การทบทวนวรรณกรรม

เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ บัลดริจ ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้องค์กรต่าง ๆ สามารถจัดทำแนวทางการดำเนินงานของตน มุ่งเน้นผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การมอบคุณค่าที่ดีแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น การปรับปรุงประสิทธิภาพประสิทธิผลและความสามารถของสถานศึกษา ตลอดจนการเรียนรู้ขององค์กรรวมไปถึงของแต่ละบุคคลทั่วทั้งองค์กร เกณฑ์คุณภาพการศึกษาได้ถูกจัดทำขึ้นบนพื้นฐานของค่านิยมหลักและแนวคิดที่สัมพันธ์กัน ประกอบด้วย มุมมองเชิงระบบ การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้เรียน การให้ความสำคัญกับคน ความคล่องตัวและความสามารถในการฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ระดับองค์กร การมุ่งเน้นความสำเร็จและนวัตกรรม การจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง การสร้างประโยชน์ให้สังคม จริยธรรมและความโปร่งใส และการส่งมอบคุณค่าและผลลัพธ์ เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติบัลดริจ สามารถปรับนำมาใช้ได้ตามความจำเป็นที่ซึ่งเกณฑ์ไม่ได้กำหนดตายตัวในส่วนของการจัดโครงสร้าง การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หรือการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยเกณฑ์จะอธิบายถึงการบริหารเชิงรุก อะไรคือสิ่งสำคัญเพื่อกระตุ้นให้สถานศึกษาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน การปฏิบัติอย่างมีจรรยาบรรณในการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคลากรในองค์กร อีกทั้ง การกระตุ้นการสื่อสาร การขึ้นนำความคิดเชิงกลยุทธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุดในและภายนอกสถานศึกษา การใช้ตัวชี้วัดเพื่อเชื่อมโยงกลยุทธ์และกระบวนการหลัก การประเมินตนเอง การมุ่งเน้นแผนบุคลากรและแผนการใช้ทรัพยากรเพื่อปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน มุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผลลัพธ์เป็นสำคัญ (กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2567)

Kanpinit, Kachakoch (2008) ได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวชี้วัดรวมสำหรับคุณภาพการบริหารหลักสูตรบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย บนพื้นฐานแนวคิด Proactive Form of Evaluation ของ Owen และ Rogers (1999) และ Owen (2006) และแนวคิดของ Johnstone (1981) ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบประยุกต์ กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษากว่า 19 คน และการสัมภาษณ์



เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 6 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ระติกรณ์ นิยมะจันทร์ (2548) ได้ศึกษาปัจจัยของการบริหารจัดการด้วยเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษา โดยการศึกษาวิจัยเอกสาร การทบทวนวรรณกรรมและนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ตามกรอบแนวคิด 2009-2010 : The Baldrige National Quality Program : Education Criteria for Performance Excellence ภายใต้แนวคิดของ Faulkner (2002) และ Hawk (2008) ที่พบว่า การนำเกณฑ์บัลดริจมาใช้มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาดีกว่าและน่าเชื่อถือกว่าระบบปรับปรุงคุณภาพระบบอื่น ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยสาเหตุ ประกอบด้วย การนำองค์กร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นลูกค้า การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน การจัดการ กระบวนการ และผลลัพธ์ โดยมีการวัด การวิเคราะห์ การจัดความรู้ เป็นพื้นฐานของระบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณด้วยระเบียบวิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง ประยุกต์จากระเบียบวิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบดั้งเดิม (Traditional Delphi Technique) การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Technique) เกิดจากความพยายามในการลดเวลาในการใช้เพื่อหาฉันทามติหรือมติสอดคล้องโดยเสียข้างมากให้เร็วที่สุด เนื่องจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายรูปแบบดั้งเดิม ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อระดมความคิดเห็นต่อข้อคำถามในขั้นตอนการวิจัยขั้นตอนแรก และทำการถามซ้ำด้วยคำถามปลายปิดอีกหลายรอบส่งผลให้ผู้เชี่ยวชาญเกิดความเบื่อหน่ายจากการถูกรบกวนและอ่านคำถามซ้ำๆ เป็นเหตุให้อัตราการตอบกลับคำตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 หรือรอบที่ 4 ของผู้เชี่ยวชาญค่อนข้างน้อยหรือจัดส่งกลับมาช้ามาก ปัญหานี้ทำให้มีผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงกรรมวิธีการได้มาซึ่งฉันทามติโดยแก้ไขปรับปรุงปัญหาของการวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบดั้งเดิมให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลในรูปแบบระเบียบวิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (น้ำผึ้ง มีศิล, 2559)

ในการศึกษานี้ การปฏิบัติที่ดีที่สุดและตัวชี้วัดรวมถูกกำหนดขึ้นบนพื้นฐานเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ โดยการสังเคราะห์ค่านิยมหลักและแนวคิดที่เชื่อมโยงกันตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อและพฤติกรรมที่พบใน



องค์กรที่มีผลการดำเนินงานสูงและเป็นรากฐานในการผสมผสานความต้องการหลักขององค์กร ภายใต้กรอบที่เน้นผลลัพธ์อันเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติและการให้ข้อมูลย้อนกลับ ภายใต้แนวความคิดของ Johnstone (1981) ในเรื่องแนวความคิดการแบ่งตัวชีวิตตามลักษณะตัวแปร และการวิเคราะห์เชิงระบบประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (input) ปัจจัยกระบวนการ (process) ปัจจัยผลผลิต (output) คุณลักษณะของตัวชีวิตรวม ประกอบด้วย 1. ตัวชีวิตต้องบ่งบอกถึงสถานะของสิ่งที่มีชีวิตหรือเป็นการให้ข้อเสนอแนะอย่างกว้าง ๆ มากกว่าที่จะเฉพาะเจาะจงและบ่งบอกถึงสถานะของสิ่งนั้น ๆ อย่างถูกต้องแม่นยำ เป็นการชี้ให้เห็นตามภาวะของการศึกษาเท่านั้น 2. ตัวชีวิตรวมเป็นการรวมตัวแปรหลายตัวที่มีความสัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน 3. ค่าของตัวชีวิตรวมแสดงในเชิงปริมาณได้ การตีความค่าของตัวชีวิตแต่ละตัวนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 4. ค่าของตัวชีวิตรวมเป็นค่าชั่วคราว เป็นสิ่งที่บ่งบอกสถานะของสิ่งนั้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการผันแปรตามเวลา สถานที่ เขตพื้นที่ ระบบที่ศึกษาหรือเปรียบเทียบ (สุบิน ยุระรัช และ ไพบุลย์ สุขวิจิตร บาร์, 2562)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณด้วยระเบียบวิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Technique) ตามกรอบเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ และแนวคิดของ Johnstone (1981)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย (Key Informants) บุคลากรในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คนร่วมในการวิจัยด้วยวิธี Modified Delphi Technique และการประชุมผู้เชี่ยวชาญกลุ่มย่อย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 10 คน หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ 3 คน และครูผู้สอน 5 คน

ขั้นตอนการดำเนินการ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative method) ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Technique) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย (Woodcock et al. 2020) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรม การพัฒนาการปฏิบัติที่ดีที่สุดและตัวชีวิตรวม โดยการวิเคราะห์ค่านิยมหลักและแนวคิดที่เชื่อมโยงกันของความเชื่อและพฤติกรรมที่พบใน



องค์กรที่มีผลการดำเนินงานสูงและเป็นรากฐานในการผสมผสานความต้องการหลักขององค์กร ภายใต้กรอบ (framework) ที่เน้นผลลัพธ์ที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติและการให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ บัลดริจ และแนวคิดของ Johnstone (1981) เพื่อกำหนดการปฏิบัติที่ดีที่สุด (best practice) ตัวชี้วัดรวม (composite indicators) และตัวแปร ตามแนวการวิเคราะห์เชิงระบบ นำเสนอในรูปปัจจัยนำเข้า (input) ปัจจัยกระบวนการ (process) และ ปัจจัยผลผลิต (output)

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประชุมกลุ่มผู้วิจัยเพื่อกำหนดฉันทามติ ด้วยเกณฑ์การยอมรับอย่างน้อย 3 ใน 4 หรือ ร้อยละ 75 ของผลลัพธ์มติที่ประชุมในแต่ละข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมากำหนดแนวทางการสร้างแบบสอบถาม (Woodcock et al. 2020)

2) สร้างแบบสอบถาม

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแบบสอบถามจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความครบถ้วนครอบคลุมของข้อคำถาม ผลการวิเคราะห์ค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of item objective congruence หรือ IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม แสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้

4) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 30 คน

5) วิเคราะห์ค่าอัลฟาครอนบาช (Cronbach's Alpha) เพื่อดูความสัมพันธ์ภายในกลุ่มตัวแปรเพื่อยืนยันตัวชี้วัดจากแบบสอบถามกลุ่มทดลอง ค่าที่ยอมรับได้ของตัวสถิติคือ 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ผลการวิเคราะห์ ค่าอัลฟาครอนบาช มีค่าเท่ากับ 0.890 แสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือ (Reliability)

แบบสอบถามด้วยระเบียบวิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Technique)

แบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง (semi-structured questionnaire) ปลายเปิดเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นด้วยมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท 5 ระดับ ครอบคลุมข้อคำถามที่ต้องการศึกษา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม



สำร็จรูป หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) แต่ละข้อคำถาม

แบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าเช่นเดียวกันแบบสอบถามรอบที่ 1 โดยแสดงคำตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน พร้อมแสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของกลุ่มในแต่ละข้อคำถาม ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเปรียบเทียบความสอดคล้องหรือความแตกต่างของความคิดเห็นตนกับของกลุ่ม และในกรณีที่ระดับ (Rating) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 มีค่าอยู่นอกขอบเขตของค่ามัธยฐานที่นำเสนอ + 2 หรือ - 2 ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนเหตุผลเพื่อนำไปพิจารณาสำหรับการสรุปหาฉันทามติ (Beech,1999, อ้างถึงใน Kanpinit, 2008)

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดจำนวนและคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญ และการเก็บรวบรวมข้อมูล

การกำหนดผู้เชี่ยวชาญโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 18 คนร่วมในการวิจัยด้วยวิธี Modified Delphi Technique ในครั้งนี้ ทั้งนี้ จำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะน้อยมาก (เกษม บุญอ่อน, 2522 อ้างถึงในวาโร เฟิงส์วส์ดี, 2543)

การกำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป
2. หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
3. ครูผู้สอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามรอบที่ 1 จัดส่งเอกสารด้วย Google.Doc และแบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยจัดส่งทางไปรษณีย์และทาง e-mail

ขั้นตอนที่ 3 การประชุมผู้เชี่ยวชาญกลุ่มย่อย (a small expert in-person group meeting) เพื่อสรุปฉันทามติการปฏิบัติที่ดีที่สุด รวมไปถึง ตัวชี้วัดรวมและตัวแปรสำหรับคุณภาพสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ในขั้นตอนนี้เป็นการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเครือข่าย 18 คน โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์ (homogeneity) สูง ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญ 10 คน (วาโร เฟิงส์วส์ดี, 2543) ในการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อหาฉันทามติและเพื่อ



ตัดสินใจตัวแปรที่ไม่ผ่านเกณฑ์ค่าสถิติฉันทามติที่จะตัดตัวแปรออกหรือตัดสินใจเก็บตัวแปรนั้น (Woodcock et al. 2020) โดยการประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อสรุปฉันทามติผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป จากนั้น นำค่าความถี่และร้อยละ สรุปประกอบคำบรรยาย

2. คำนวณค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อ นำเสนอความคิดเห็นของกลุ่มในแบบสอบถามรอบที่ 2 ทั้งนี้ การแปลผลค่ามัธยฐานความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (ฉัตรนภา พรหม, 2528 อ้างใน วาโร เฟิงส์วีสต์, 2543) ดังนี้

ค่ามัธยฐาน 4.50 ขึ้นไป	หมายถึง เห็นด้วยว่าสมควรใช้ตัวแปรนั้นอย่างยิ่ง
ค่ามัธยฐาน 3.50 – 4.49	หมายถึง เห็นด้วยว่าสมควรใช้ตัวแปรนั้น
ค่ามัธยฐาน 2.50 – 3.49	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสมควรที่จะใช้ตัวแปรนั้น
ค่ามัธยฐาน 1.50 – 2.49	หมายถึง ไม่เห็นด้วยที่จะใช้ตัวแปรนั้น
ค่ามัธยฐาน ต่ำกว่า 1.50	หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะใช้ตัวแปรนั้น

3. การวิเคราะห์ตัวแปรใดมีความเป็นไปได้จะพิจารณาจากค่ามัธยฐานแต่ละข้อ โดยจะต้องมีค่ามัธยฐานมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 จากข้อคำถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกัน (วาโร เฟิงส์วีสต์, 2543)

4. คำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ และ ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยสรุปในรูปตารางประกอบคำบรรยาย กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยสำหรับบรรณประโยชน์ในการใช้ / ความสามารถในการนำไปใช้แบ่งออกเป็น 5 ช่วง (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยมีความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด



ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลจากการวิจัยใช้วิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Technique) ด้วยแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง (semi-structured questionnaire) และ การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อหาฉันทามติสำหรับการปฏิบัติที่ดีที่สุดและตัวชี้วัดรวมสำหรับคุณภาพสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (a small in-person consensus group meeting) จากผู้เชี่ยวชาญ 18 คน ประกอบด้วยเพศชาย 10 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 และเพศหญิง 8 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ตามลำดับ ระดับการศึกษา ปริญญาโท ร้อยละ 77.78 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 16.67 และ ระดับปริญญาเอก ร้อยละ 5.55 ตามลำดับ ตำแหน่งงานปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 55.55, ครูผู้สอน ร้อยละ 27.78 และหัวหน้างาน ร้อยละ 16.73 ตามลำดับ ขนาดสถานศึกษาที่สังกัด ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ร้อยละ 44.44, ขนาดกลาง ร้อยละ 33.34 และสถานศึกษาขนาดเล็ก ร้อยละ 22.22 ตามลำดับ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 38.88, น้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 27.78, ช่วง 11-15 ปี และ 16-20 ปี เท่ากันที่ร้อยละ 16.67

ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติที่ดีที่สุดและตัวชี้วัดรวมสำหรับคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ เรียงลำดับอรรถประโยชน์ในการใช้ (Utility) ตามฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ (visionary leadership), ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้เรียน (student-centered excellence) และการให้ความสำคัญกับคน (valuing people) ดังแสดงผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การปฏิบัติที่ดีที่สุดตัวชี้วัดรวมสำหรับคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ

การปฏิบัติที่ดีที่สุด และ ตัวชี้วัดรวม	อรรถประโยชน์ในการใช้ (Utility)				ลำดับที่
	คะแนน รวม	$\bar{x}$	SD	ค่าถ่วง น้ำหนัก (Weighted Scores) %	
การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์	85	4.72	5	34.00	1
ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้เรียน	83	4.61	5	33.20	2
การให้ความสำคัญกับคน	82	4.56	5	32.80	3



ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้วยคะแนนค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 4.51 พบว่าการปฏิบัติที่ดีที่สุด ตัวชี้วัดรวมและ 27 ตัวแปร ในรูปแบบตัวแปรนำเข้า ตัวแปรกระบวนการ ตัวแปรผลผลิต ตามฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยดังต่อไปนี้

1. การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย ตัวแปรนำเข้า ได้แก่ 1. มีการกำหนดความคาดหวังไว้สูงสำหรับผู้เรียนทุกคน 2. มีสารสนเทศเพียงพอเกี่ยวกับการให้บริการแก่ชุมชนของสถานศึกษา ตัวแปรกระบวนการ ได้แก่ 1. มีการกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนช่วยพัฒนาสถานศึกษามีคุณค่ามากขึ้น 2. มีการสนับสนุนให้บุคลากรสถานศึกษาเป็น ผู้รอบคอบคิดว่า 3. ความไม่พึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับการแก้ไขทันที 4. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 5. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ตัวแปรผลผลิต ได้แก่ 1. แผนการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความประพฤติตามจรรยาบรรณที่ถือเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้เรียน ประกอบด้วย ตัวแปรกระบวนการ ได้แก่ 1. กำหนดให้ครูผู้สอนสอนในรายวิชาที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ 2. กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ 3. ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน 4. เปิดโอกาสรับฟังทุกฝ่ายในการพัฒนาเนื้อหาในหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน 5. ใช้การประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงอย่างเป็นระบบ 6. ให้โอกาสผู้เรียนเลือกเรียนเพิ่มเติมในหัวข้อตามความสนใจ 7. มีการกำหนดความคาดหวังไว้สูงสำหรับผู้เรียนทุกคน ตัวแปรผลผลิต ได้แก่ 1. ผู้เรียนรายงานว่ามีความพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนของครูผู้สอน 2. มีประจักษ์หลักฐานแสดงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบ่งบอกถึงคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ มีทักษะภาวะความเป็นผู้นำ สำหรับการทำงานและหรือศึกษาต่อ

3. การให้ความสำคัญกับคน ประกอบด้วย ตัวแปรนำเข้า 1. มีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรใน 2. มีทุนเพียงพอสำหรับสนับสนุนการวิจัยในสถานศึกษา 3. มีทุนเพียงพอสำหรับสนับสนุนโครงการสร้างนวัตกรรม ตัวแปรกระบวนการ ได้แก่ 1. มีการบริหารงานแบบกระจายอำนาจและเพิ่มอำนาจหน้าที่ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตัวแปรผลผลิต ได้แก่ 1. แผนกลยุทธ์ได้รับการพัฒนา



และดำเนินงานโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2. มีหลักฐานแสดงถึงผู้นำของสถานศึกษากระตุ้นให้บุคลากรทุกคนมีการพัฒนาและใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ 3. มีหลักฐานแสดงถึงการตอบสนองการปรับปรุงผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามช่วงเวลาต่าง ๆ 4. มีหลักฐานโครงการร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประสบความสำเร็จ และ 5. มีหลักฐานแสดงถึงการตอบสนองการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนตามช่วงเวลาต่าง ๆ

อภิปรายผล

ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญได้สรุปฉันทมติการปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ บัลดริจและตัวชี้วัดรวม ได้แก่ การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้เรียน และการให้ความสำคัญกับคน โดยการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย ตัวแปรนำเข้า ตัวแปรกระบวนการ ตัวแปรผลผลิต รวมทั้งสิ้น 9 ตัวแปร ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้เรียน ประกอบด้วย ตัวแปรกระบวนการ ตัวแปรผลผลิต รวมทั้งสิ้น 9 ตัวแปร และ การให้ความสำคัญกับคน ประกอบด้วย ตัวแปรนำเข้า ตัวแปรกระบวนการ ตัวแปรผลผลิต รวมทั้งสิ้น 9 ตัวแปร สอดคล้องกับการประเมิน 3 มิติซึ่งถือเป็นหัวใจของการประเมินผลและการป้อนข้อมูลกลับตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (2003) ที่ประกอบด้วย 1. แนวทาง 2. การนำไปปฏิบัติ 3. ผลลัพธ์ โดยผู้เชี่ยวชาญได้เชื่อมโยงแนวทางและการนำไปปฏิบัติโดยเมื่อระบุถึงแนวทางจะระบุการนำไปปฏิบัติด้วยรวมไปถึงการแสดงระดับผลการดำเนินงาน หรือ ผลลัพธ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Kanpinit (2008) และ ระติกรณ์ นิยมะจันทร์ (2548) ในการกำหนดปัจจัยสำหรับแนวทาง การนำไปปฏิบัติ และผลลัพธ์

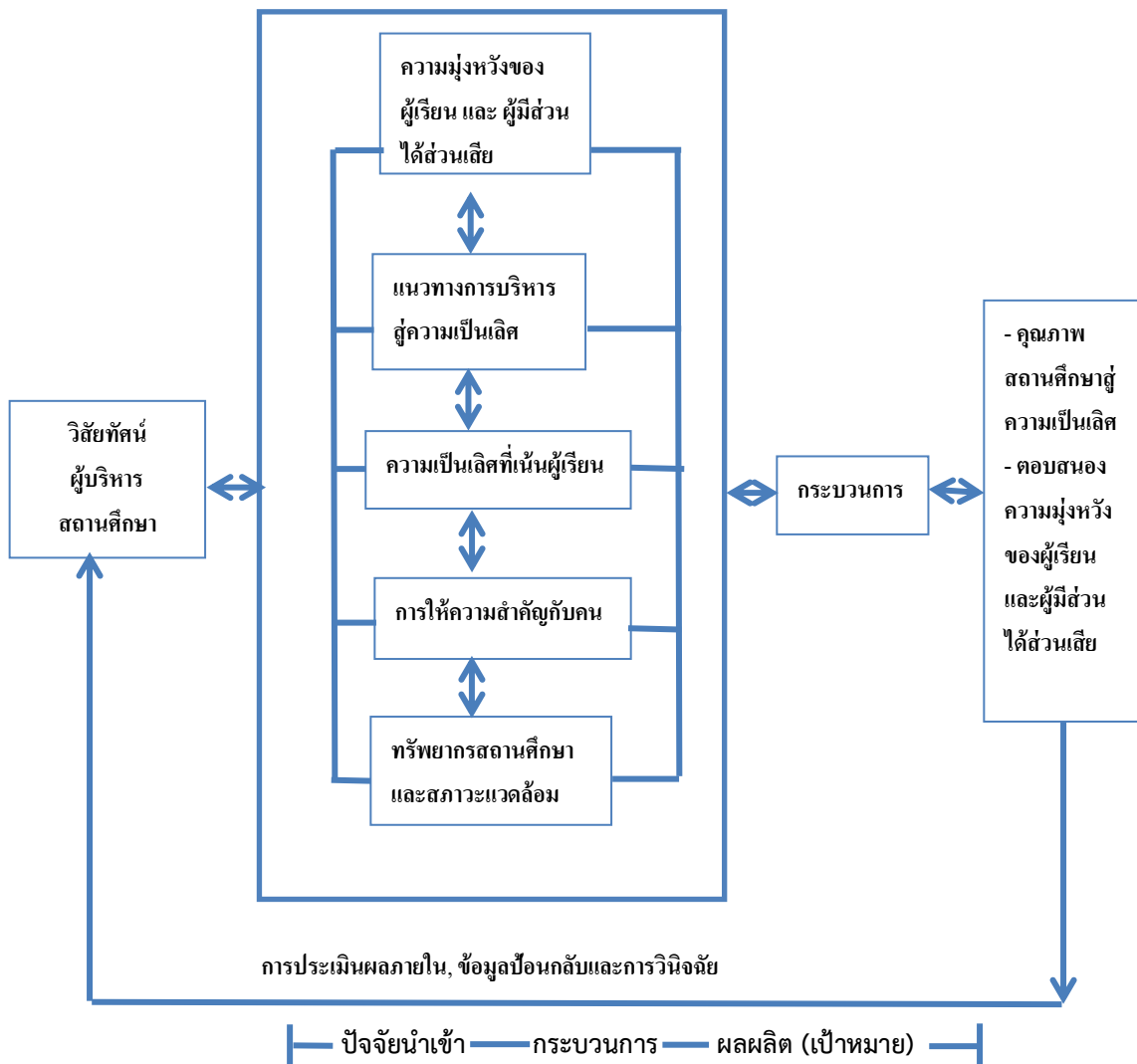
ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาได้ให้สถานศึกษามีแนวทางและการนำไปปฏิบัติโดยมุ่งเน้นการใช้วิธีการที่สร้างสรรค์ การปรับเปลี่ยนรูปแบบของกระบวนการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ เทคโนโลยี การวิจัยและการคิดค้นนวัตกรรม การมีความคล่องตัวในการดำเนินงานที่เหมาะสม รวมไปถึงการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการขับเคลื่อนภาพรวมของสถานศึกษาทำให้สถานศึกษามีคุณภาพการดำเนินการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง การมีแนวทางและการนำไปปฏิบัติ มีตัวชี้วัดรวม ในด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นผู้เรียน และการให้ความสำคัญกับคน โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์เป็นหลัก ประกอบด้วย การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ได้แก่ แผนการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และ ผู้บริหารสถานศึกษามีความประพฤติตามจรรยาบรรณที่ถือเป็นแบบอย่างที่ดี ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้น



ผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนรายงานว่ามีความพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนของครูผู้สอน มี ประจักษ์หลักฐานแสดงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบอกถึงคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ มี ทักษะภาวะความเป็นผู้นำสำหรับการทำงานและหรือศึกษาต่อ และ การให้ความสำคัญกับคน ได้แก่ มีหลักฐานแสดงถึงแผนกลยุทธ์ได้รับการพัฒนาและดำเนินงานโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มี หลักฐานแสดงถึงผู้นำของสถานศึกษากระตุ้นให้บุคลากรทุกคนมีการพัฒนาและใช้ศักยภาพของ ตนอย่างเต็มที่ที่มีหลักฐานแสดงถึงการตอบสนองการปรับปรุงผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามช่วงเวลาต่าง ๆ มีหลักฐานโครงการร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประสบความสำเร็จ และ มีหลักฐานแสดงถึงการตอบสนองการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนตามช่วงเวลาต่าง ๆ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำเป็น หัวใจสำคัญในการกำหนดค่านิยมและแนวทางในการสร้างสรรค์และสร้างสมดุลของค่านิยม การมอบคุณค่าที่ดีขึ้นแก่ผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา การให้ ความสำคัญต่อทรัพยากรสถานศึกษาและสภาวะแวดล้อม ด้วยการวางแผนกลยุทธ์และ แผนปฏิบัติการ มีตัวชี้วัดที่เหมาะสม ส่งผลคุณภาพสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ด้วยความมุ่งมั่น ต่อการปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน ความสามารถ และผลการดำเนินงาน ดังแสดงในภาพที่ 2



ภาพที่ 2: โมเดลโปรแกรมเชิงระบบ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ การปฏิบัติที่ดีที่สุดและตัวชี้วัดรวมเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาสมัยใหม่ที่จะนำแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษา การปฏิบัติที่ดีที่สุดและตัวชี้วัดรวมเพื่อปรับใช้ในสถานศึกษา การปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน โดยการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทั้งภายในที่เป็นทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน และ สภาวะแวดล้อมภายนอกที่เป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัด ปรับใช้ในการสร้างกลยุทธ์ กำหนดค่านิยม



แนวทางปฏิบัติ สอดรับกับความต้องการหรือความจำเป็นเร่งด่วน การเปลี่ยนแปลง การปรับสภาพความคล่องตัว รวมไปถึง การขับเคลื่อนองค์กรอย่างสร้างสรรค์ มุ่งเน้นส่งเสริมการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงผลการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนกลยุทธ์สถานศึกษาและแผนงานด้วยหลักการ Plan-Do-Check-Act อย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล รวมไปถึง การประเมินตนเองเทียบกับเกณฑ์คุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพัฒนาด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อก้าวทันและเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นฉบับพลันได้อย่างเท่าทันเพื่อผลลัพธ์ในด้านต่างๆ ตามต้องการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

แนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษา สามารถนำมาใช้ได้ดีโดยกำหนดเป็นชุดคำถามแนวปฏิบัติเพื่อช่วยให้สถานศึกษาเรียนรู้ โดยกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุด ตัวชี้วัดรวม การพัฒนาเชิงกลยุทธ์ การปรับปรุงวิธีและผลการดำเนินงาน รวมไปถึง การเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญความท้าทาย ตลอดจนการใช้จุดแข็งของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาหัวข้อต่าง ๆ สำหรับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาเพื่อผลลัพธ์ด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed –methods research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกในด้านความสำเร็จในการปรับปรุงวิธีและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การคิดและการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์บนพื้นฐานแนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ รวมไปถึงการวิจัยข้อเสนอแนะเพื่อทบทวนการใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาและการวิจัยแนวโน้มการปรับปรุงการปฏิบัติที่ดีที่สุด ตัวชี้วัดรวมและตัวแปรด้วยการคำนึงถึงบริบทสถานศึกษาที่เปลี่ยนแปลงและการคาดการณ์อนาคตเป็นสำคัญเพื่อผลการดำเนินงานมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

เอกสารอ้างอิง

กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ฉบับปี 2567-2570. กรุงเทพมหานคร: บริษัทภาพพิมพ์ จำกัด.



- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยา
 สาสน์ จำกัด.
- น้ำผึ้ง มีศิลป์. (2559). การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย : การหลีกเลี่ยงมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้อง.
 Veridian E-Journal Silpakorn University, ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์
 สังคมศาสตร์และศิลปะ, 9(1), 1256-1267.
- ระติกรณ์ นิยมะจันทร์. (2548). ปัจจัยของการบริหารจัดการด้วยเกณฑ์คุณภาพการศึกษา
 เพื่อดำเนินงานที่เป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารวิจัยทางการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 9(2), 147-157.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2543). การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัยโดยใช้เทคนิคควิเคราะห์ : เทคนิค
 เดลฟาย. วารสารวิทยบริการ, 11(2), 30.-38.
- สุบิน ยรรรช และ ไพบุลย์ สุขวิจิตร บาร์. (2562). แนวคิดและแนวทางการทำวิจัยพัฒนา
 ตัวชี้วัดทางการศึกษาและการนำไปใช้ประโยชน์. Humanities, Social Sciences
 and arts, 12(3), 805-820.
- Baldrige National Quality Program: National Institute of Standards and
 Technology. (2003). 2003 Educational Criteria for Performance
 Excellence: Baldrige National Quality Program. Gaithersburg: Baldrige
 National Quality Program.
- Johnstone, James N. (1981). Indicators of Education Systems. United Nations
 Educational Scientific and Cultural Organization and Kogan Page.
- Kanpinit, Kachakoch. (2008). Composite Indicators for Educational Quality
 Management for a Master's Degree Program in Educational
 Administration in Private Higher Education Institutions in Thailand.
 (Doctor of Education Dissertation), Victoria University.
- Woodcock, T., Adeleke, Y., Goeschel, C., Pronovost, P., and Dixon-Woods, M.
 (2020). A modified Delphi study to identify the features of high-quality
 measurement plans for health care improvement projects. BMC Medical
 Research Methodology, 20 (8), 1-9.

องค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทย*

THE BODY OF KNOWLEDGE REGARDING BORROWING MONEY OF GENERAL LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS WITHIN THE CONTEXT OF THAI RESEARCH

สุทินันท์ สุวรรณวิจิตร

Suthinan Suwunvijitr

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

Corresponding author E-mail: raungdech122@gmail.com

Received 24 June 2024; Revised 29 August 2024; Accepted 29 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทย โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยในช่วงปี 2555 -2566 จากฐานข้อมูลงานวิจัยโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) และระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) นำข้อมูลคุณภาพมาวิเคราะห์สรุปเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ผลที่ได้จากงานวิจัยค้นพบองค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทย แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) ด้านระเบียบและขั้นตอน (2) ด้านการนำองค์การ บริบทพื้นที่ และการบริหาร (3) ด้านสถานภาพ (4) ด้านการติดตาม กำกับดูแล และ (5) ด้านสถานะองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

* สุทินันท์ สุวรรณวิจิตร. (2567). องค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทย.

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 4(4), 109-134.

Suthinan Suwunvijitr. (2024). The Body of Knowledge Regarding Borrowing Money of General Local Government Organizations Within the Context of Thai Research. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 109-134.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.19>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



คำสำคัญ: การกู้ยืมเงิน, การก่อหนี้, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study level of political communication of local politician affecting local voting right, 2) to analyze political communication of local politician affecting local voting right, and 3) to present local voting rights guideline of police officers in Pathumthani province. This research was mixed methodology. The conceptual framework of the research was applied from Mrian McNair' study. The population consisted of 11,797 police officers in Pathumthani province. The samples were 317 police officers determined by Krejcie & Morgan 's table and interviewed 15 superintendents, deputy superintendents and inspectors. The instruments used in this research were a 5-rating scale questionnaire, and interview form and content summarize. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Multiple Regression Analysis.

The results of the research found knowledge about local government borrowing in general forms in Thai research, which can be divided into 5 areas: (1) regulations and procedures, (2) organizational leadership, local context, and administration, (3) status, (4) monitoring and supervision, and (5) the status of related knowledge.

Keywords: Borrowing practices, Indebtedness, Local government entities

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 249 และในมาตรา 250 โดยสาระสำคัญได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการจัดการปกครองตามหลักแห่งการปกครองตนเอง โดยมีมติการปกครองที่จำเป็น คือ (1) อำนาจทางการเมือง (2) อำนาจทางการบริหาร (3) อำนาจทางการคลัง และ (4) อำนาจนิติบัญญัติ

อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำ “บริการสาธารณะ” และ “กิจกรรมสาธารณะ” เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

รัฐบาลกลางในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ พยายามวางแผนอำนาจทางการคลังเอาไว้ในส่วนกลาง ไม่ยอมกระจายอำนาจทางการคลัง เพื่อให้ตนเท่านั้นมีอำนาจสิทธิขาด ในทางการคลัง ทำให้นโยบายการกระจายอำนาจเหล่านั้นล้มเหลว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีได้มีการจัดแบ่งอำนาจของส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่นเอาไว้ให้ชัดเจน ทำให้เกิดความสับสน ทับซ้อนกัน ในกรณีเช่นนี้จะทำให้ท้องถิ่นซึ่งเป็นกลไกของประชาชนมีความอ่อนแอ มีอาจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สัมฤทธิ์ผลได้ การรวมศูนย์อำนาจทางการคลังและงบประมาณของรัฐทั้งหมด ไม่ว่าในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น เป็นอำนาจสิทธิขาดในการครอบครอง จัดเก็บและใช้จ่าย ทำให้มีสิ่งมีค่าของชาติและภาษีจากทั่วประเทศถูกจัดสรรเข้าสู่ส่วนกลางเป็นจำนวนมาก แต่เวลาจัดสรรไปสู่ท้องถิ่นมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนที่จัดเก็บไป กรณีเช่นนี้ทำให้ส่วนกลางร่ำรวย และท้องถิ่นยากจนอย่างไม่เป็นธรรม อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในชาติ และเกิดความยากจนกระจายไปทั่วประเทศ (อุดม ทุมโฆสิต, 2566: 121)

ในด้านปัญหาการกระจายอำนาจทางการคลัง ที่ได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทางการคลังระหว่าง พ.ศ. 2535-2558 พบว่า ปัญหาการกระจายอำนาจทางการคลังที่มีการกล่าวถึงมากที่สุด (1) การพึ่งพารายได้จากรัฐบาล และระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องและโครงสร้าง และ (2) ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากร กระบวนการ และวิธีปฏิบัติทางการคลัง (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2560: 107-113) ในด้านสุขภาพทางการคลังท้องถิ่น (Local Fiscal Health) เนื่องจากพฤติกรรมการใช้จ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งทำให้ขาดวินัยทางการคลังของท้องถิ่น การยืมเงินไม่เกิดความรอบคอบหรือมีการกู้เงินง่ายจนเกินไปอาจจะกลายเป็นปัญหานี้ล้นพ้นตัว (สุพัฒน์จิตร ลาตบัวขาว, 2563: 201) รวมทั้งกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งที่ยังประสบกับปัญหาด้านการคลังท้องถิ่นที่สำคัญอยู่หลายประการที่ส่งผลให้การบริหารการคลังท้องถิ่นไม่สามารถนำงบประมาณมาใช้ได้อย่างทันกาล และไม่เพียงพอต่อความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้มีความจำเป็นต้องกู้เงิน (เมธี พรหมเสน, 2556: 21-22)



จากข้อมูลกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2565: 28) พบว่า รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจาก (1) รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง (2) รายได้จากการจัดสรรภาษีที่รัฐบาลเก็บให้ หรือ แบ่งให้ท้องถิ่น และ (3) เงินอุดหนุน โดยภาพรวมรายได้แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามประเภทรายได้ ปีงบประมาณ 2560-2565

หน่วย: ล้านบาท

ประเภท รายได้	ปีงบประมาณ					
	2560	2561	2562	2563	2564	2565
รายได้จัดเก็บ เอง	62,033.98	63,623.12	66,689.45	35,079.42	31,671.24	65,315.28
รายได้จากรัฐ จัดสรร	302,333.41	327,662.56	328,933.50	300,976.39	314,643.22	341,927.51
รายได้จากเงิน อุดหนุน	328,744.45	245,287.52	275,803.82	292,970.92	311,758.57	289,122.46
รวม	603,111.83	636,573.20	671,426.76	629,026.73	658,073.03	696,365.24

ที่มา: <https://www.dla.go.th/work/money/data3.jsp>

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2560-2565 มีรายได้รวมทุกประเภทเฉลี่ย 649,096.13 ล้านบาท เมื่อพิจารณารายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพบว่า ปีงบประมาณ 2563 และปีงบประมาณ 2564 ลดลงถึงร้อยละ 51.81 อันเป็นผลมาจาก “พระราชกฤษฎีกาลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2563” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยบรรเทาภาระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแก่ประชาชนและผู้ประกอบการทั่วประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยเป็นการลดจำนวนภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในอัตราร้อยละ 90 ของจำนวนภาษีที่คำนวณได้

อย่างไรก็ตาม ในทางการบริหารแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญโดยตรงจากพระราชกฤษฎีกาฯ ดังกล่าว ในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านงบประมาณไม่เพียงพอตามที่ประมาณการงบประมาณเอาไว้ ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งโครงการหรือกิจกรรมต้องหยุดชะงัก บางแห่งต้องนำเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาใช้ไปพลางก่อน เพื่อให้โครงการหรือกิจกรรมสามารถดำเนินการขับเคลื่อนไปได้โดยไม่ติดขัด



นอกจากรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว การกู้ยืมเงินเป็นวิธีการหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกระทำได้ เพื่อนำงบประมาณมาลงทุนในกิจกรรมใด ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่ามีความจำเป็นเร่งด่วน โดยการกู้ยืมเงินที่ดีต้องคำนึงถึงความสามารถในการชำระคืนด้วย เพราะถ้าหากไม่สามารถใช้เงินคืนได้การกู้ยืมเงินนั้นก็จะทำให้ฐานะทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตได้ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าหากการกู้ยืมเงินนั้นนำไปสู่การเพิ่มพูนรายได้แล้ว ฐานะทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นก็ดีขึ้นโดยปริยาย ทั้งนี้การกู้ยืมถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พญพงษ์ บัวซ้อน, 2562: 27)

ขณะที่สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ ได้จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านหนี้สาธารณะของประเทศ โดยได้รายงานข้อมูลหนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ไม่ได้รวมเป็นหนี้สาธารณะของประเทศ) ซึ่งในที่นี้จะขอนำเสนอข้อมูลหนี้ 5 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2555 – 2566 โดยรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2562- 2566

หน่วย : ล้านบาท

แหล่งเงินกู้	ปี พ.ศ.				
	2562	2563	2564	2565	2566
1. ธนาคารพาณิชย์	4,371.00	3,427.00	2,786.00	2,313.00	1,923.00
2. สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ (SFIs)	8,018.00	6,616.00	5,858.00	6,423.00	6,947.00
3. เงินทุนสะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (กสอ.)	2,295.56	2,294.59	2,276.71	2,209.42	2,592.59
4. เงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.)	10,393.48	9,865.97	9,692.82	9,674.45	10,703.22
5. เงินกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ก.บ.ท.)	1,072.20	610.75	324.12	165.36	165.36
6. กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค(กพม.)	180.47	175.33	173.55	173.05	227.71
7. ต่ า ง ป ร ะ เ ท ศ (กรุงเทพมหานคร)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
8. เงิน ให้ กู้ ต่ อ จ า ก กระทรวงการคลัง	19,138.76	15,019.15	15,019.15	15,019.15	15,019.15
รวม	45,469.47	38,008.80	36,130.34	35,977.42	37,578.02



หนี้สาธารณะคงค้าง	6,953,936.91	8,136,114.55	9,644,256.62	10,587,313.01	11,084,577.07
ประมาณการ GDP	16,883,923.72	15,703,021.00	16,179,826.00	17,450,307.55	17,921,213.00
สัดส่วนหนี้คงค้างของ อปท. ต่อ GDP (ร้อยละ)	0.27	0.24	0.22	0.21	0.21
สัดส่วนหนี้คงค้างของ อปท. รวมกับหนี้สาธารณะคงค้าง ต่อ GDP (ร้อยละ)	41.46	52.05	59.83	60.88	62.06

ที่มา: <https://www.pdmo.go.th/th/public-debt/debttoflocal>

จากตารางที่ 2 พบว่า จากการรวบรวมข้อมูลการเป็นหนี้เงินกู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ ตั้งแต่ปี 2562-2566 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหนี้เงินกู้คงค้างรวมเฉลี่ย 38,632.81 ล้านบาท และเมื่อพิจารณาสัดส่วนหนี้คงค้างของ อปท. รวมกับหนี้สาธารณะคงค้างต่อ GDP เฉลี่ยร้อยละ 55.26 ซึ่งยังอยู่ภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลังที่กำหนดให้หนี้สาธารณะต่อ GDP (Gross Domestic Product) มีค่าไม่เกินร้อยละ 60.00 แต่ในอนาคตหาก อปท. มีการกู้เงินมากขึ้น ก็มีโอกาสที่หนี้ของ อปท. จะมีนัยสำคัญต่ออัตราส่วนของ GDP ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสถานะการคลังของประเทศได้

อย่างไรก็ตาม ในบทความนี้มุ่งให้ความสนใจในเรื่องการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทย โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลในฐานข้อมูลงานวิจัยโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) และระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) เพื่อนำมาเข้าสู่วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ให้ปรากฏเป็นผลการวิจัยที่สามารถแสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้ ตลอดจนนำผลการวิจัยไปพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทย

ทบทวนวรรณกรรม

การกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงอำนาจในการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ซึ่งจะปรากฏอยู่ในกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งต่าง ๆ ซึ่งในที่นี้พิจารณาจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ



กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท, พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 73(7), พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 มาตรา 66(6), พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 72(3), พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มาตรา 83, พระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548 มาตรา 19 และมาตรา 25, พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 มาตรา 67, ระเบียบคณะกรรมการนโยบายและกำกับการบริหารหนี้สาธารณะว่าด้วยหลักเกณฑ์การกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2561, หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท 0808.3/ว 4715 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554, หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท 0808.3/ว 628 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 และคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 64/2555 ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2555, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการกู้เงินขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2563 ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังภาพที่ 1

จากภาพที่ 1 การที่ผู้บริหารและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในกิจการต่าง ๆ นั้น ประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดคือ วินัยทางการเงินการคลัง จะต้องให้ถูกต้องตามกรอบวินัยและภายใต้กฎหมาย นอกจากนี้ควรที่จะมีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการที่จะลงทุนนั้น โดยหลักเกณฑ์การกู้ยืมที่อิงหลักวินัยทางการเงินการคลังที่นิยมใช้โดยทั่วไป คือ พิจารณาจากภาระในการชำระคืนหนี้ (debt service) ไม่เกินกว่าอัตราที่กำหนด และนอกจากนี้อาจจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์อื่นเพิ่มเติม

กล่าวโดยสรุป เมื่อพิจารณาถึงบรรดากฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงลุล่วงไปเรียบร้อยแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกู้ยืมเงินได้โดยไม่ติดขัด

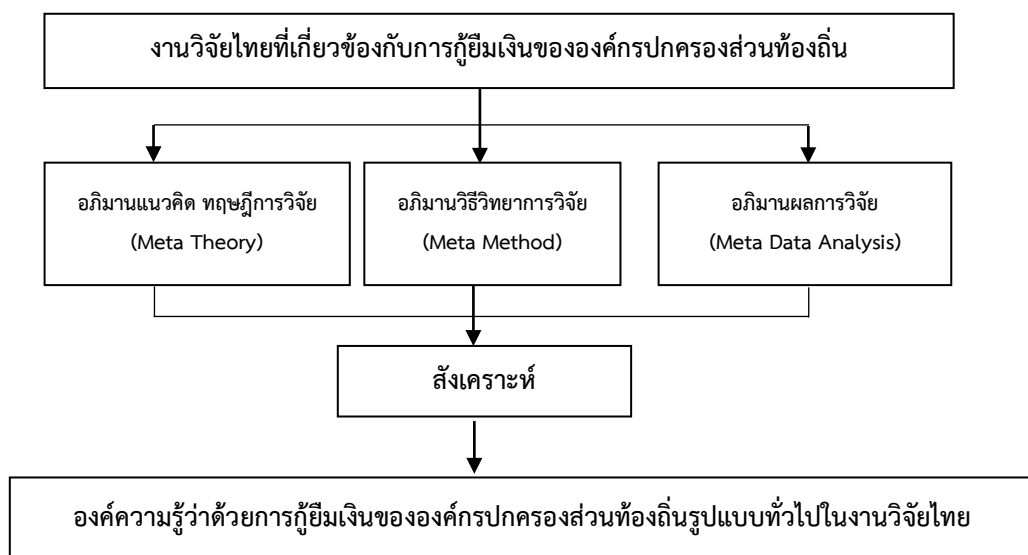


ภาพที่ 1 สรุปขั้นตอนการขอกู้เงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และ องค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2564)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในด้านวิธีวิทยาการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก ผ่านการสังเคราะห์งานวิจัยแบบวิธีปริทัศน์แบบพรรณนา (Narrative Review) เป็นการศึกษางานวิจัยแล้วนำข้อสรุปจากงานวิจัยแต่ละเรื่องมาจัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่าง โดยได้นำแนวคิดของ Paterson et al. (2001: 9-12) ซึ่งได้เสนอแนวทางการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านผลการวิจัย มาเป็นกรอบแนวทางในการสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงบรรยาย โดยแสดงวิธีการวิจัยดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลโดยการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ของงานวิจัยแต่ละเรื่องที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นการพิจารณาจากเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน หลังจากนั้นทำการศึกษาเนื้อหาของงานวิจัยในแต่ละประเด็นย่อย โดยการเปรียบเทียบผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับประเด็นการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ช่วงปี 2555-2566 โดยถือสิ้นเดือนธันวาคม 2566 เป็นการสำรวจครั้งสุดท้ายเป็นเกณฑ์ โดยมีจำนวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 14 เรื่อง แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย



ที่	ปี	ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย
1	2556	พิชิตชัย กิ่งพวง	ระบบการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา จังหวัดอุดรธานี
2	2557	ฐิติเทพ สิทธิยศ และ คณะ	การก่อหนี้และสถานะหนี้ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น: นัยต่อความยั่งยืนทางการคลัง
3	2557	อัชกรณ วังศ์ปรีดี และ สุนทรชัย ขอบยศ	ความจำเป็นและปัญหาของการกู้ยืมเงินขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย
4	2558	กุลธิดา สิงห์สี	การก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศ ไทย
5	2558	สุนทรชัย ขอบยศ และ อัชกรณ วังศ์ปรีดี	ทัศนคติและการรับรู้ของประชาชนต่อการกู้ยืมเงิน ระยะยาวขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดมหาสารคาม
6	2558	วีระศักดิ์ เครือเทพ, จักรพงษ์ หนูดำ และอร อนงค์ เต็มทวีวุฒิ	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่อหนี้ระยะยาวขององค์กร ปกครองท้องถิ่นไทย
7	2559	ศิริวัช หนูวัน และศุภ วัฒนากร วงศ์ธนาวิสุ	การวิเคราะห์ความเสี่ยงการกู้เงินขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองคลองแห อำเภอกงหราใหญ่ จังหวัดสงขลา
8	2560	นิภาพรรณ เจนสันติกุล	การกระจายอำนาจทางการคลัง: ปัญหาและแนว ทางแก้ไข
9	2561	ชูชาติ ชายทวีป	การบริหารการคลังท้องถิ่นระดับเทศบาลในเขตเมือง และเขตภูมิภาค
10	2562	ศิริขวัญ โสตา	การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป กรณีศึกษาการกู้ยืมเงิน
11	2562	พิมพ์พิศ คชเวช	การบริหารการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดระยอง
12	2562	พฤพงษ์ บัวซ้อน	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับรายได้ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น



ที่	ปี	ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย
13	2566	อัยรวิ วีระพันธ์พงศ์	การสำรวจประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย
14	2566	หัชชากร วงศ์สายัณห์, พิจักษ์ ภู่อะกูล และอัยรวิ วีระพันธ์ พงศ์	สถานะองค์ความรู้ด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อจำแนกงานวิจัยที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามปี พ.ศ. ที่ทำการวิจัยในช่วงปี 2555-2566 จำนวน 14 เรื่อง โดยพบว่า มีการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุดในปี 2562 และ ปี 2558 จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.43 รองลงมาได้แก่ ปี 2566 และ ปี 2557 จำนวนปีละ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29 และ มีการทำวิจัยในปีอื่น ๆ จำนวนปีละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ผลการสังเคราะห์ด้านแนวคิด ทฤษฎีการวิจัย

ตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์ด้านแนวคิด ทฤษฎีการวิจัย

ที่	ปี	ผู้วิจัย	ด้านแนวคิด ทฤษฎีการวิจัยที่ใช้ในการวิจัย
1	2556	พิชิตชัย กิ่งพวง	แนวคิดการก่อหนี้สาธารณะ แนวคิดการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวทางในการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย
2	2557	ฐิติเทพ สิทธิยศ และคณะ	ภาวะผูกพันแฝงทางการคลัง (Contingent Implicit Fiscal Liabilities) กรอบ ความยั่งยืน ทาง การ คลัง (Fiscal Sustainability Framework)
3	2557	อัครณัฏฐ์ วงศ์ปรีดี และสุนทรชัย ขอบยศ	แนวคิดการคลังท้องถิ่น ทฤษฎีว่าด้วยการก่อหนี้สาธารณะ
4	2558	กุลธิดา สิงห์สี	การกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระเบียบการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น



ที่	ปี	ผู้วิจัย	ด้านแนวคิด ทฤษฎีการวิจัยที่ใช้ในการวิจัย
5	2558	สุนทรชัย ขอบยศ และอัชกรณ วังศ์ปรีดี	การกักเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6	2558	วีระศักดิ์ เครือเทพ, จักรพงษ์ หนูดำ และอรอนงค์ เต็มทวีวุฒิ	แนวคิดวินัยทางการคลังและการกักเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7	2559	ศิริวัช หนูวัน และศุภวัฒนากร วังศันทาสู	แนวคิดกระจายอำนาจทางการคลังและการบริหารการคลังท้องถิ่น แนวคิดการกักเงินสาธารณะ การกักเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
8	2560	นิภาพรรณ เจนสันติกุล	การกระจายอำนาจทางการคลังการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของไดเคเลแมน และอัลเลน
9	2561	ชูชิต ขายทวีป	แนวคิดการกระจายอำนาจทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดระบบการคลังท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
10	2562	ศิริขวัญ โสตา	แนวคิดหลักการกระจายอำนาจ แนวคิดหลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดหลักการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกักเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
11	2562	พิมพ์ศ คชเวช	แนวคิดการบริหารการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดวินัยทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
12	2562	พลพงษ์ บัวซ้อน	แนวคิดการกระจายอำนาจทางการคลังสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
13	2566	อัยรวิ วีระพันธ์พงศ์	แนวคิดการคลังท้องถิ่น
14	2566	หัชชากร วงศ์สายัณห์, พิจักษณ์ ภูตระกูล และอัยรวิ วีระพันธ์พงศ์	การคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย



จากตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์ด้านแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยสามารถจำแนกข้อค้นพบเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาเป็นกรอบการวิจัย พบว่า ในงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นแนวคิดการคลังท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง รองลงมาคือแนวคิดการกระจายอำนาจทางการคลัง แนวคิดการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในงานวิจัยจำนวน 4 เรื่อง ลำดับสุดท้ายคือ แนวคิดภาระผูกพันแฝงทางการคลัง และกรอบความยั่งยืนทางการคลัง ในงานวิจัยจำนวน 1 เรื่อง

2.2 ผลการสังเคราะห์ด้านวิธีวิทยาการวิจัย

ในการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิธีวิทยาการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการสังเคราะห์งานวิจัยออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การออกแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การออกแบบการวิจัย

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของการออกแบบการวิจัย

ประเภทการออกแบบการวิจัย	จำนวน	ร้อยละ
การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)	1	7.00
การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)	12	86.00
การวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods Research)	1	7.00
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 2 วิธีวิทยาการวิจัยที่ผู้วิจัยดำเนินการ พบว่ามี 3 รูปแบบ คือ การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยผสมผสาน โดยพบว่า มีการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มากที่สุด จำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 86.00 รองลงมาคือ การวิจัยเชิงปริมาณ และ การวิจัยผสมผสาน จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.00

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามี 3 กรณี คือ

(1) กรณีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง ส่วนการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ให้



ข้อมูล ในขณะที่รูปแบบการวิจัยเอกสารนั้นจะมีการเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม (2) *กรณีการวิจัยเชิงปริมาณ* จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และ (3) *กรณีการวิจัยผสมผสาน* จะเริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจเชิงทัศนคติตามประเด็นที่กำหนด

3) **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** พบว่า *กรณีการวิจัยเชิงคุณภาพ* มีการใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และมีการทบทวนเอกสารที่มีการบันทึก/เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ *กรณีการวิจัยเชิงปริมาณ* ใช้แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในตามจำนวนที่เหมาะสมและหรือถูกต้องตามหลักสถิติ โดยจะมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค และ*กรณีการวิจัยเชิงผสมผสาน* จะเริ่มต้นโดยการใช้แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงถอดประเด็นสำคัญเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม เพื่อยืนยันผลและขยายความเป็นทั่วไปของข้อมูล (Generalization) สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมืองานวิจัยทุกเรื่องจะใช้วิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

4) **การวิเคราะห์ข้อมูล** พบว่า *กรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ* จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการใช้วิธีการสังเคราะห์เอกสาร จากนั้นจะสรุปความตามประเด็นที่สำคัญ *กรณีเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ* ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์ ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ*กรณีเป็นการวิจัยผสมผสาน* ใช้ทั้งวิธีวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณผสมกันดังที่กล่าวมา

2.3 ผลการสังเคราะห์ด้านผลการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลวิจัยสามารถประมวลสรุปประเด็นได้ออกเป็น 5 ด้านที่สำคัญ โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

ด้านระเบียบและขั้นตอนการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีผู้วิจัยคือ พิชิตชัย กิ่งพวง (2556), อัครณัฐ วงศ์ปรีดี และสุนทรชัย ขอบยศ (2557) และพฤพงษ์ บัวซ้อน (2562) โดยพบว่า เมื่อพิจารณาขั้นตอนการกู้เงิน ในช่วงก่อนการกู้เงิน ยังไม่มีขั้นตอนในการให้คำแนะนำปรึกษา และการพิจารณาความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ ในส่วนขั้นตอนการกู้เงิน

หรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการขอกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันค่อนข้างชัดเจนแล้ว และในส่วนขั้นตอนหลังการกู้เงิน พบว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ยังไม่มีระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลการกู้เงินอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ไม่มีการสรุปข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนและทันสมัย อีกทั้งระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มี ความชัดเจน กล่าวคือ มีเพียงการตรวจสอบเป็นบางโครงการจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน(สตง.) เท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า ในการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้จัดทำระเบียบให้อำนาจแก่องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการกู้เงินได้

อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจาก (1) ระเบียบคณะกรรมการนโยบายและกำกับการบริหารหนี้สาธารณะว่าด้วยหลักเกณฑ์การกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2561 สร้างหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการกู้เงินเพิ่มมากขึ้น และ (2) หนังสือสั่งการที่เกี่ยวกับการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะที่เป็นการสร้างหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการกู้ยืมเงินเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนมากขาดแรงจูงใจในการเริ่มดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยงบประมาณจากเงินกู้และยังทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนเพิ่มขึ้น

ด้านการนำองค์การ บริบทพื้นที่ และการบริหารการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการค้นพบโดยมีผู้วิจัย คือ สุนทรชัย ขอบยศ และอัชฌาธิ์ วงศ์ปรีดี (2558), วีระศักดิ์ เครือเทพ, จักรพงษ์ หนูดำ และอรอนงค์ เต็มทวีวุฒิ (2558), นิภาพรณ เจนสันติกุล (2560) ชูชิต ชายทวีป (2561) และ พิมพิศ คชเวช (2562) การนำองค์การไปสู่เป้าหมายที่ได้มีการตั้งไว้ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 (3) แห่งพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยพบว่า กลไกการดำเนินการโดยผ่านรูปแบบคณะกรรมการอย่างน้อย 2 คณะ โดยคณะกรรมการในระดับชาติ คือ “คณะกรรมการนโยบายและกำกับการบริหารหนี้สาธารณะ” อันเป็นคณะกรรมการซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแผนการบริหารหนี้สาธารณะ ประจำปีงบประมาณ รายงานสถานะของหนี้สาธารณะ ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์การกู้เงินเพื่อใช้บังคับแก่หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานในกำกับดูแลของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รัฐวิสาหกิจ และสถาบันการเงินภาครัฐ ในส่วนของคณะกรรมการในระดับจังหวัดคือ “คณะกรรมการพิจารณากลั่นกรองการขอกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด” โดย



คณะกรรมการฯ ดังกล่าว จะทำหน้าที่พิจารณาก่อนส่งก่อนเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุมัติแล้วแต่กรณี

ในส่วนบริบทพื้นที่ มีความจำเป็นในการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อพิจารณาความเห็นในทิศทางการใช้จ่ายเงินกู้หากสามารถกู้ยืมได้ ก็พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กู้เงินส่วนใหญ่ต้องการให้ใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ นั้นย่อมแสดงให้เห็นถึงปัญหาในท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนตำบล แม้จะมีการกระจายอำนาจมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 แต่ปัญหาเรื่องถนนหนทาง ระบบน้ำประปา เรื่องโครงสร้างพื้นฐานก็ยังคงไม่ทั่วถึงและขาดคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสมแก่บริบทของพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่า การก่อหนี้ระยะยาวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่มีแนวโน้มในการก่อหนี้ระยะยาวมากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก

ขณะที่ แหล่งที่มาของรายได้ อิทธิพลทางการเมือง ศักยภาพของการจัดเก็บภาษี และการใช้เครื่องมือในการจัดเก็บภาษีตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการสร้าง ความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการจัดการกับภาษีที่จัดเก็บได้เกิดประโยชน์สูงสุดจะช่วยให้เทศบาลในเขตเมืองมีประสิทธิภาพกว่าและเทศบาลในเขตภูมิภาค สำหรับการใช้จ่ายเนื่องจากเทศบาลที่ตั้งอยู่ในเขตภูมิภาค อีกทั้งแหล่งที่มาของรายได้ก็น้อยกว่าเทศบาลในเขตเมือง อิทธิพลทางการเมืองก็ไม่ซับซ้อนเช่นกับเทศบาลในเขตเมือง แต่ก็มีค่าใช้จ่ายงบประมาณเช่นเดียวกันคือตามแผนและระเบียบของกระทรวงมหาดไทย อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากเขตเมืองมีความรุนแรงและซับซ้อนกว่า

ในช่วงก่อน ปี พ.ศ. 2563 ด้านการก่อหนี้สาธารณะจะสามารถดำเนินการได้เฉพาะ องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลเท่านั้น สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีข้อ ระเบียบและกฎหมายให้สามารถดำเนินการได้ ด้านเงินคงคลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี กฎหมายที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีเงินคงคลังที่เรียกว่า เงินสะสมและ เงินทุนสำรองสะสม สำหรับการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะก่อหนี้โดยนำ โครงการไปขอกู้เงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งต้องเป็นโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเป้าหมายในการที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต ส่งเสริมการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ ประชาชน

ดังนั้น การกระจายอำนาจทางการคลังเป็นการโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้จากภาษีท้องถิ่น และเงินโอนจากรัฐบาลกลาง ซึ่งพิจารณาได้จากการอนุญาตให้องค์กรบริหารท้องถิ่นกู้ยืมทั้งจากส่วนกลางและมีแหล่งรายได้ท้องถิ่น ซึ่งเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและท้องถิ่น

ด้านสถานภาพการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการค้นพบโดยมีผู้วิจัยคือ พิชิตชัย กิ่งพวง (2556), ฐิติเทพ ลิทธิยศ และคณะ (2557), กุลธิดา สิงห์สี (2558) และ วีระศักดิ์ เครือเทพ, จักรพงษ์ หนูดำ และอรอนงค์ เตมทวิวุฒิ (2558) โดยพบว่า (1) *ผู้อนุมัติการกู้เงิน* ส่งผลต่อการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ถึงปี พ.ศ. 2553 มีแนวโน้มในการกู้เงินเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งมีการตั้งข้อสังเกตว่าเป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงผู้ให้ความเห็นชอบหรืออนุมัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกู้เงินจากเดิมคือผู้ว่าราชการจังหวัดมาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขณะที่ในปี พ.ศ. 2558 มีแนวโน้มในการกู้ยืมเงินมาใช้ในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นโดยระดับการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่อยู่ในขั้นที่ส่งผลกระทบต่อระดับหนี้รวมสาธารณะของประเทศมากนัก ส่วนประเด็น (2) *ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านกู้เงิน* มี 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการจัดเก็บรวบรวมและรายงานข้อมูลการก่อหนี้และสถานะหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ปัญหาบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาการให้ความรู้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการกู้เงิน และประเด็นสุดท้าย ปัญหาระบบติดตามการใช้จ่ายเงินกู้เงิน ประเด็น (3) *การก่อหนี้ระยะยาว* เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่มีแนวโน้มในการก่อหนี้ระยะยาวมากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก และมีอัตราการหนี้คงค้างโดยเฉลี่ยในระดับที่สูง เมื่อพิจารณาขีดความสามารถในการแบกรับภาระหนี้ พบว่า เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลมีภาระหนี้ระยะยาวต่อประชากรเป็นจำนวนเงินที่สูงกว่า พร้อมทั้งมีสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ในระดับที่สูงกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่อีกด้วย ดังนั้นจึงสะท้อนว่าความเสี่ยงในการก่อหนี้ระยะยาวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเกิดขึ้นกับเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลในสัดส่วนที่สูงกว่า และ ประเด็น (4) *การจัดทำสถิติหรือการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการก่อหนี้* ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในปัจจุบันยังไม่ได้การจัดทำระบบสารสนเทศดังกล่าวขึ้น ทำให้ไม่สามารถประเมินถึงระดับความเสี่ยงได้อย่างชัดเจนและทันเวลา



ด้านการติดตาม กำกับดูแลการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการค้นพบโดยมีผู้วิจัยคือ กุลธิดา สิงห์สี (2558), วีระศักดิ์ เครือเทพ, จักรพงษ์ หนูดำ และอรอนงค์ เต็มทวีวุฒิ (2558), ศิวัช หนูวัน และศุภวัฒนากร วงศ์ธนาวสุ (2559) และ ศิริขวัญ โสดา (2562) โดยพบว่า แม้ว่าในขณะนี้ระดับการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่อยู่ในขั้นที่ส่งผลกระทบต่อระดับหนี้รวมสาธารณะของประเทศมาก แต่หากมีการกู้ยืมและก่อหนี้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่มีมาตรการด้านการควบคุม ตรวจสอบกำกับการใช้จ่ายแล้ว การก่อหนี้ที่เพิ่มขึ้นอาจนำมาซึ่งส่งผลเสียหายให้แก่ประเทศได้ในที่สุด ดังนั้นการพัฒนาระบบติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพก็จะช่วยสามารถป้องกันการใช้จ่ายเงินกู้ ตลอดจนปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้จากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอย่างรอบคอบ เพื่อจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนได้

ในส่วนของการกำกับดูแลการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป มีการกำกับดูแลจากรัฐส่วนกลางโดยกำหนดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวจะต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการในระดับจังหวัด และเมื่อได้รับการพิจารณาในระดับจังหวัดแล้วต้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอีก และหากเป็นกรณีที่ถูกยืมเงินเกินกว่า 50 ล้านบาทขึ้นไปเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาต้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาให้ความเห็นชอบด้วย ซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบของการกำกับดูแลจากรัฐส่วนกลางที่นอกจากมีขั้นตอนที่มากมายแล้วยังทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นขาดความเป็นอิสระตามหลักการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการกำกับดูแลยังคงจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมและป้องกันไม่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นก่อให้เกิดความเสียหาย แต่ควรปรับลดการกำกับดูแลเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปมีความเป็นอิสระที่มากขึ้น

ด้านสถานะองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง มีการค้นพบโดยมีผู้วิจัย คือ อัยยวี วีระพันธ์พงศ์ (2566) และหัชชากร วงศ์สายัณห์, พิจักษณ์ ภูตระกูล และอัยยวี วีระพันธ์พงศ์ (2566) โดยพบว่า สถานะองค์ความรู้ด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจำแนกข้อค้นพบเกี่ยวกับผลการวิจัยออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจและการปฏิบัติงาน ด้านธรรมาภิบาล ด้านระบบการเงินและบัญชี ด้านความเป็นพลเมือง และ ด้านความเข้มแข็งทางการคลัง และนอกจากนี้ความรู้ประเด็นปัญหาด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย มีการทำวิจัยมากที่สุดในปี 2557 ในส่วนด้านผลการวิจัยสามารถจำแนกได้ออกเป็น 7 ด้าน คือ (1) ปัญหาด้านรายได้ เป็นปัญหาที่พบมากที่สุด ซึ่งสามารถจำแนกประเด็นปัญหาย่อย ๆ ที่

เกี่ยวเนื่องกับปัญหาด้านรายได้ ได้แก่ ปัญหาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของ อบต. ปัญหาการพึ่งพารายได้จากรัฐบาล ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ของ อบต. ในแต่ละระดับ และปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเภทภาษี (2) ปัญหาศักยภาพของบุคลากรด้านการคลัง (3) ปัญหาด้านกฎหมาย (4) ปัญหาด้านการกู้เงิน และยังสามาถจำแนกประเด็นปัญหาย่อย ที่เกี่ยวเนื่องกับปัญหาด้านการกู้เงิน ได้แก่ ปัญหาการจัดเก็บรวบรวมและรายงานข้อมูลการก่อหนี้ และสถานะหนี้ของ อบต. ให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ปัญหาบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาการให้ความรู้แก่ อบต. เกี่ยวกับการกู้เงิน และปัญหาระบบติดตามการใช้จ่ายเงินกู้ (5) ปัญหาด้านการกำหนดนโยบายทางการคลังของ อบต. (6) ปัญหาด้านกลไกการตรวจสอบ และ (7) ปัญหาด้านโครงสร้าง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่ได้กล่าวไปในข้างต้นพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นแนวคิดการคลังท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาคือ แนวคิดการกระจายอำนาจทางการคลัง แนวคิดการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านวิธีวิทยาการวิจัยส่วนใหญ่มักทำในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้ผลการศึกษาที่ได้สะท้อนองค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทยผ่านมุมมองของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ทำให้ปัญหามักปรากฏออกมาในรูปแบบของปัญหาเชิงกระบวนการในการดำเนินงาน ปัญหาเชิงโครงสร้าง ปัญหาทางด้านระเบียบ/กฎหมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต้องประสบพบเจอ ในขณะที่รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ จะพบว่าการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมักออกมาในรูปแบบของประเด็นปัญหากว้าง ๆ ซึ่งพบได้ทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากการใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบการสำรวจทัศนคติ ความคิดเห็น จึงทำให้ผลการศึกษาที่ได้เป็นเพียงแค่ผลที่ได้ตัวเลขร้อยละ หรือระดับจากการสำรวจมิได้ลงลึกในแง่ของรายละเอียดมากนัก

เมื่อพิจารณาในแง่ของจำนวนปริมาณงานที่มีการดำเนินการในประเด็นองค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทย พบว่า มีจำนวน 14 เรื่อง ตลอดระยะเวลาปีที่ผ่านมา ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ



ประเด็นด้านอื่น ๆ ที่มีการวิจัยในขอบข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านขอบเขตการวิจัยที่ระบุให้ค้นข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลที่นำมาวิจัย

สำหรับ **ในด้านผลการวิจัย** ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยนั้น ค้นพบองค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทย ออกเป็น 5 ประการ คือ (1) ด้านระเบียบและขั้นตอนการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) ด้านการนำองค์การ บริบทพื้นที่ และการบริหารการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) ด้านสภาพการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) ด้านการติดตาม กำกับดูแลการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (5) ด้านสถานะองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับองค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปในงานวิจัยไทยที่เป็นการสำรวจในช่วงระยะเวลา 2555-2566 พบประเด็นที่น่าสนใจคือ (1) ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2563 องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีระเบียบที่ชัดเจนในการกู้เงินตามอำนาจหน้าที่และมีกรณีปัญหาการก่อหนี้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาแล้ว (2) กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ยังไม่มีระบบข้อมูลสารสนเทศในการแสดงสถานะการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ทำให้เป็นข้อจำกัดในการนำข้อมูลมาใช้ในการวิจัยหรือประกอบข้อมูลการตัดสินใจในระดับผู้กำหนดนโยบาย (3) มีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการกู้เงินเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนมากขาดแรงจูงใจในการเริ่มดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และ (4) ขั้นตอนการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในขั้นตอนคณะกรรมการพิจารณาระดับจังหวัดยังขาดผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการคลังที่มีประสบการณ์ และยังขาดตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่นที่มีความเข้าใจต่อการบริหารท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการกู้เงินตามกฎหมายจัดตั้งและได้มีการออกระเบียบขั้นตอนการขอกู้เงินครบทุกประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวมาแล้วในส่วนของการทบทวนวรรณกรรม ในส่วนของบรรดาหลักเกณฑ์/เงื่อนไขต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความจำเป็นต้องกู้ยืมเงินก็ยังคงดำเนินตามระเบียบขั้นตอน และแก้ไขเฉพาะหน้าเมื่อเกิดปัญหา ในส่วนของการเพิ่มตัวแทนต่าง ๆ เข้าไปเป็น



คณะกรรมการทั้งในระดับจังหวัดและระดับชาติ จะต้องอาศัยผู้มีอำนาจตัดสินใจที่จะมองเห็นถึงความสำคัญโดยทั้งนี้ขึ้นกับพันธะผูกพันทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) คณะกรรมการนโยบายและกำกับการบริหารหนี้สาธารณะ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการกู้เงินที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ ตลอดจนคำนึงถึงบริบทพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดแรงจูงใจในการคิดริเริ่มดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

2) กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีระบบข้อมูลสารสนเทศภาระหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการเผยแพร่แบบสาธารณะ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลในการประเมินถึงระดับความเสี่ยงในการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) ควรมีการพิจารณาปรับปรุงระเบียบ/คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ในประเด็นการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณากลับการขอกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด โดยเสนอให้เพิ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการคลัง หรือเพิ่มผู้แทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ที่มาจากการเลือกกันเอง) เข้าไปร่วมเป็นคณะกรรมการฯ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งถัดไป

1) ควรมีการศึกษาในแหล่งข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือไปจากระบบฐานข้อมูลที่ทำการศึกษาครั้งนี้ เช่น วิทยานิพนธ์ออนไลน์ของมหาวิทยาลัยไทยต่าง ๆ เป็นต้น

2) การศึกษาองค์ความรู้ว่าด้วยการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ควรมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยเริ่มต้นจากการวิจัยเชิงคุณภาพ หลังจากนั้นถอดประเด็นจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาสร้างแบบสอบถามโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่กว้างขึ้น



เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2565). ข้อมูลรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ 2565. เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.dla.go.th/work/money/data3.jsp>
- กุลจิตา สิงห์สี. (2558). การก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 7(1), 176-186.
- ชูจิต ชายทวีป. (2561). การบริหารการคลังท้องถิ่นระดับเทศบาลในเขตเมืองและเขตภูมิภาค. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 7(1), 56-71.
- ฐิติเทพ สิทธิยศ, ชีรเดช ลิขิตตระกูลวงศ์, ปวีณา สำเร็จ และสุธาวรรณ วรรณสุกใส. (2557). การก่อหนี้และสถานะหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: นัยต่อความยั่งยืนทางการคลัง. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, 32(3), 1-15.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2560). การกระจายอำนาจทางการคลัง: ปัญหาและแนวทางแก้ไข. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 15(1), 104-117.
- พฤพงษ์ บัวซ้อน. (2562). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพายัพ.
- พิชิตชัย กิ่งพวง. (2556). ระบบการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิมพ์พิศ คชเวช. (2562). การบริหารการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยอง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เมธี พรหมเสน. (2556). การกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี ความเหมาะสมในปัจจุบัน. ใน รายงานส่วนบุคคล หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงการบริหารเศรษฐกิจสาธารณะสำหรับนักบริหารระดับสูง. สถาบันพระปกเกล้า.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ, จักรพงษ์ หนูดำ และอรอนงค์ เต็มทวีวุฒิ. (2558). ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่อหนี้ระยะยาวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. วารสารธรรมศาสตร์, 34(1), 51-76.
- ศิริขวัญ โสตา. (2562). การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป กรณีศึกษาการกู้ยืมเงิน. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 5(1), 12-24.



- ศิริข หนู่น และศุภวัฒน์ นกร วงศ์ธนาวิสุ. (2559). การวิเคราะห์ความเสี่ยงการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสงขลา. การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7, 23 มิถุนายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยมหาดไทย, 1461-1472.
- สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์. (2562). สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการการคลังท้องถิ่นเพื่อยกระดับการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม. Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts), 12(1), 658-678.
- สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ. (2567). หนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 6 มกราคม 2567 จาก <https://www.pdmo.go.th/th/public-debt/debttoflcal>
- สุนทรชัย ขอบยศ และอัชกรณ วังศ์ปรีดี. (2558). ทศนคติและการรับรู้ของประชาชนต่อการกู้ยืมเงินระยะยาวขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดมหาสารคาม. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 8(2), 39-59.
- สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว. (2563). การคลังท้องถิ่น: สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไข. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 11(1), 189-214.
- สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). ขั้นตอนการขอกู้เงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.inthai.info/UserFiles/rss/s123791.pdf>
- หัชชากร วงศ์สายัณห์, พิชัยณัฏฐ์ ภู่อะกุล และ อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. (2566). สถานะองค์ความรู้ด้านการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(2), 34-52.
- อัชกรณ วังศ์ปรีดี และสุนทรชัย ขอบยศ. (2557). ความจำเป็นและปัญหาของการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, 21(2), 127-149.
- อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. (2566). การสำรวจประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 5(2), 1-17.



อุดม ทุมโฆสิต. (2566). อำนาจรัฐ และการกระจายอำนาจ: แนวคิด กรณีกีศึกษา และข้อสังเกต.
กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Paterson, B. L., Thorne, S. E., Canam, C., & Jillings, C. (2001). Meta-study of Qualitative Health Research: A Practical Guide to Meta-Analysis and Meta-Synthesis. Thousand Oaks, CA: Sage.

Translate References

Amornsiriphong, S. (2019). Problems and Guidance of Local Finance Management for Public Service Enhancement of Local Administrative Organizations in Nakhon Pathom Province. Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts), 12(1), 658-678. (in Thai)

Buason, P. (2019). The Problem of Legal Regarding Income of Local Administration Organization. Degree Master of Law, Payap University. (in Thai)

Chaithawee, C. (2018). Local Fiscal Administration between Urban and Regional Areas in Municipalities. Academic Journal Bangkokthonburi University, 7(1), 56-71. (in Thai)

Chopyot, S. & Wongpreedee, A. (2015). Citizens' Attitudes and Perceptions toward Subdistrict Administrative Organizations' Long-term Borrowing: A Case of Subdistrict Administrative Organizations in Mahasarakham Province. Local Administration Journal, 8(2), 39-59. (in Thai)

Department of Local Administration Promotion. (2022). Local Government Organization Income Data Fiscal year 2022. Retrieved December 15, 2023 from <https://www.dla.go.th/work/money/data3.jsp> (in Thai)

Jensantikul, N. (2017). Fiscal Decentralization: Problems and Solutions. King Prajadhipok's Institute Journal, 15(1), 104-117. (in Thai)

Kingphuang, P. (2013). The System of Local Government Borrowing: Case Study of Uttaradit. Master of Public Administration, National Institute of Development Administration. (in Thai)



- Kotchawetch, P. (2019). Fiscal Management of Local Administrative Organization Centers in Rayong Province. Doctor of Philosophy Degree Thesis Department of Public Administration, Burapha University. (in Thai)
- Kruaetep, W., Nudam, J., & Termtawewut, O. (2015). The Practice of Local Government Borrowing in Thailand. *Thammasat Journal*, 34(1), 51-76. (in Thai)
- Ladbuakhao, S. (2020). Local Finance: Problems and Solutions. *Political Science and Public Administration Journal*, 11(1), 189-214. (in Thai)
- Local Finance Management Office, Department of Local Administration Promotion. (2021). The Process of Applying for a Loan Provincial Administrative Organization, Municipality, Pattaya City and Subdistrict Administrative Organization. Retrieved December 2, 2023 From <https://www.inthai.info/UserFiles/rss/s123791.pdf> (in Thai)
- Noowun, S. & Wongtanawas, S. (2016). Risk Analysis of Local Government Borrowing of Klonghae Town Municipality, Hadyai District, Songkhla Province. 7 th National and International Hatyai Academic Conference, 23 June 2016 at Hat Yai University, 1461-1472. (in Thai)
- Paterson, B. L., Thorne, S. E., Canam, C., & Jillings, C. (2001). *Meta-study of Qualitative Health Research: A Practical Guide to Meta-Analysis and Meta-Synthesis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Phromsen, M. (2013). Borrowing of Local Government Organizations: A Case Study. Appropriateness. Currently. Personal report, Advanced Certificate Course in Public Economic Administration for Senior Executive, King Prajadhipok's Institute. (in Thai)
- Singsee, K. (2015). Indebtedness of Local Government's in Thailand. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 7(1), 176-186. (in Thai)



- Sithiyot, T., Likitragolwong, T., Samrej, P. & Wannasuksai, S. (2014). Local Government Debt Issuance and Outstanding: Implications for Fiscal Sustainability. *Thammasat Economic Journal*, 32(3), 1-15. (in Thai)
- Soda, S. (2019). General Supervision of Local Administration Organizations Case Study: Loaning Money. *Santapol College Academic Journal*, 5(1), 12-24. (in Thai)
- Tumkosit, U. (2023). State Power and Decentralization: Concepts, Case Studies, and Observations. Bangkok: National Institute of Development Administration. (in Thai)
- The Public Debt Management Office. (2024). Debt of Local Government Organizations. Retrieved January 6, 2024 from <https://www.pdmo.go.th/th/public-debt/debtoflocal> (in Thai)
- Vongsayan, H., Phutrakul, P. & Wiraphanphong, A. (2023). The Status of Fiscal Knowledge in Local Administrative Organizations. *Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University*, 3(2), 34-52. (in Thai)
- Wiraphanphong, A. (2023). A Survey on Fiscal Issues in The Thai Local Government Organizations. *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani*, 5(2), 1-17. (in Thai)
- Wongpreedee, A. & Choppyot, S. (2014). The Rationales Behind Thai Local Administrative Organizations' Decision to Apply for Loans. *Journal of Public and Private Management*, 21(2), 127-149. (in Thai)

ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะ
ของเมืองพัทยาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*
THE SATISFACTION OF PEOPLE TO QUALITY OF PUBLIC SERVICES IN
PATTAYA CITY FOR THE FISCAL YEAR 2023

กิตฺติเชต ไกรวาส¹, ธาริกานต์ ธัญญะกุล² และ อาภาภรณ์ สุขหอม³

Kitthachet Krivart¹, Tharikarn Thananchayakul² and Arpaporn Sookhom³

^{1,3}มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

^{1,3}Walailak University, Thailand

²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding author's E-mail: tharikarn@aru.ac.th

Received 2 August 2024; Revised 22 August 2024; Accepted 29 August 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้รับบริการและ/หรือมีส่วนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2566 ของเมืองพัทยา จำนวน 500 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการประเมินผลตามกรอบของวัตถุประสงค์ และใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

* กิตฺติเชต ไกรวาส, ธาริกานต์ ธัญญะกุล และ อาภาภรณ์ สุขหอม. (2567). ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 135-155.

Kitthachet Krivart, Tharikarn Thananchayakul and Arpaporn Sookhom. (2024). The Satisfaction of People to Quality of Public Services in Pattaya City for the Fiscal Year 2023. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 135-155.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.20>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 2.82) โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านเมืองอยู่ดี ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 2.78) 2) ด้านคนมีสุข ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 2.81) 3) ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 2.84) 4) และด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 2.84)

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, บริการสาธารณะ, ความพึงพอใจ, เมืองพัทยา

Abstract

This study aims to evaluate the satisfaction of people to quality of public services in Pattaya city for the fiscal year 2023. A quantitative research method was used to collect data from a sample of 500 residents and tourists who are recipients or beneficiaries from the fiscal year 2023 budget allocations of Pattaya city. The data was collected by using a survey tool to assess the quality of services according to the research objective and average ($\bar{X}$) was used to data analysis .

The results indicated that the overall satisfaction with the public services in Pattaya City for the fiscal year 2023 is at a high level ($\bar{X}$ = 2.82). The average satisfaction levels for each aspects are as follows: 1) "Urban well-being" - high level of satisfaction ($\bar{X}$ = 2.78); 2) "Well-being of people" - high level of satisfaction ($\bar{X}$ = 2.81); 3) "Sustainable Environment" - high level of satisfaction ($\bar{X}$ = 2.84); and 4) "Learning City and Good Governance" - high level of satisfaction ($\bar{X}$ = 2.84).

Keywords: Satisfaction, Public Service Quality, Public Service, Pattaya City

บทนำ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (มาตรา 22) ได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงานประมาณ ร่วมกันจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐที่ส่วนราชการดำเนิน เพื่อรายงานคณะรัฐมนตรีเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าภารกิจใดสมควรจะได้ดำเนินการต่อไปหรือยุบเลิก และเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งงบประมาณของส่วนราชการในปีต่อไป จากนโยบายดังกล่าวนี้ทำให้ทุกหน่วยงานของรัฐมีความจำเป็นต้องดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าผลผลิตและผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีประสิทธิภาพ และมีผลประโยชน์ที่สมดุลกับทรัพยากรที่ใช้หรือไม่อย่างไร ด้วยเหตุนี้ เมืองพัทยาในฐานะที่เป็นส่วนราชการ อันมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงเห็นสมควรที่จะมีการประเมินผลการดำเนินงาน กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อทราบถึงคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยาในการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ทั้งนี้แผนพัฒนาเมืองพัทยา (พ.ศ.2566 - 2570) (สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ, 2563, หน้า 105 – 119) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารงานของเมืองพัทยาดำเนินการกิจอย่างมีทิศทางและมีเป้าหมายที่ชัดเจน พร้อมทั้งสอดคล้องกับความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับมหภาคและยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนงาน โดยมีกรอบของยุทธศาสตร์เมืองพัทยา 5 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีและความปลอดภัยสำหรับทุกคน เป้าประสงค์ คือ ประชาชนในเขตเมืองพัทยาทุกคน มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐาน รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป้าประสงค์ คือ 1) การยกระดับระบบขนส่งมวลชนเมืองพัทยาให้มีมาตรฐานและประสิทธิภาพสูง 2) การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อบริการประชาชน 3) การยกระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานเมืองพัทยาให้มีมาตรฐานสูง ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป้าประสงค์ คือ 1) การเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพที่ทันสมัยแห่งภาคตะวันออก 2) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและการท่องเที่ยวสีเขียว 3) การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เป้าประสงค์ คือ



1) การยกระดับการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 2) การเฝ้าระวังและป้องกันปราบปรามการเกิดปัญหามลพิษ 3) การอนุรักษ์ พื้นฟู และแก้ไขปัญหามลพิษทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ 4) การจัดการขยะและของเสียอย่างเป็นระบบ และยุทธศาสตร์ที่ 5 การยกระดับการบริหารเมืองพัทยาเป็นองค์กรที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง เป้าประสงค์ คือ 1) การเป็นองค์กรที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง 2) การปรับปรุงระบบการประชาสัมพันธ์เชิงรุก จากยุทธศาสตร์เมืองพัทยา 5 ด้าน สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ 4 ด้าน สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ คือ 1) ด้านเมืองอยู่ดี 2) คนมีสุข 3) สิ่งแวดล้อมยั่งยืน และ 4) ด้านเมืองแห่งการเรียนรู้การบริหารจัดการที่ดี

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เมืองพัทยาในฐานะที่เป็นส่วนราชการในรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 อันมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงเห็นสมควรที่จะมีการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่ดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์ของเมืองพัทยา เพื่อทราบถึงผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับเมืองพัทยาในการทบทวน จัดลำดับความสำคัญในการเลือกปฏิบัติการกิจ รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และลดผลกระทบในการปฏิบัติการกิจ และการดำเนินงานต่าง ๆ รวมทั้งสามารถพิจารณาจัดตั้งงบประมาณของเมืองพัทยาในปีต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ประชาชนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566



การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นั้น ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สุจิรา วุฒิสภณ และคณะ (2566) ได้ดำเนินโครงการประเมินผลการดำเนินงานبودหนุนประจำปี พ.ศ. 2565 ของเมืองพัทยา พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมและโครงการبودหนุนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของเมืองพัทยา อยู่ในระดับพอใจมาก-มากที่สุด โดยภาพรวมมีระดับผลลัพธ์ความพึงพอใจของประชาชนเพิ่มขึ้น ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ลดปัญหาและผลกระทบทางเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 2019 ลงไปได้ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) 2) บุตรหลานของท่านได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) 3) ท่านและครอบครัวมีสุขภาพแข็งแรง มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) 4) รักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) 5) ครอบครัวของท่านเกิดความแข็งแรง มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) 6) สมาชิกในครอบครัวมีการใช้เวลาในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) 7) ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของชาติ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด $\bar{X} = 4.43$) นอกจากนี้ภาพรวมระดับผลลัพธ์ความพึงพอใจของประชาชนที่ลดลง ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ได้ตามมาตรฐาน มีระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.12$) และภาพรวมระดับผลลัพธ์ความพึงพอใจของประชาชนคงที่ ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ทำให้มีสภาวะทางจิตใจที่ดี มีระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.11$) 2) การดำเนินงานของเมืองพัทยาเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล มีระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.03$)

2. กิจฐเขต ไกรवास และคณะ (2565) ได้ดำเนินโครงการประเมินผลการดำเนินงานبودหนุนประจำปี 2564 ของเมืองพัทยา พบว่า ผลการประเมินการดำเนินงานبودหนุนประจำปี 2564 ของเมืองพัทยา มีดังนี้

1) ภาพรวมค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนผู้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมและโครงการภายใต้งบอุดหนุนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ($\bar{X} = 2.66$) 2) ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนผู้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมและโครงการภายใต้งบอุดหนุนประจำปีที่มีค่าเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย (1) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ได้ตามมาตรฐาน (+0.04) (2) ลดปัญหาและผลกระทบทางเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด



2019 ลงไปได้ (+0.02) (3) รักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อม (+0.11) (4) ครอบคลุมประชาชนเกิดความเข้มแข็ง (+0.04) และ 3) ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนผู้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมและโครงการภายใต้งบประมาณประจำปีที่มีค่าลดลง ประกอบด้วย ความพึงพอใจในผลผลิตและผลลัพธ์ในเรื่องต่อไปนี้ (1) บุตรหลานของประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (-0.10) (2) ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง (-0.04) (3) ประชาชนทุกคนครอบคลุมมีการใช้เวลาในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม (-0.04) (4) ประชาชนมีสภาวะทางจิตใจที่ดี (-0.11) 5) การดำเนินงานของเมืองพัทยาเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล (-0.06) (6) ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของชาติ (-0.12)

3. กิจรัฐเขต ไกรวาส และคณะ (2564) ได้ดำเนินโครงการประเมินผลการดำเนินงานงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2563 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมและโครงการภายใต้งบประมาณประจำปี สรุปได้ดังนี้ 1) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ได้ตามมาตรฐาน มีระดับความพึงพอใจมาก 2) ลดปัญหาและผลกระทบทางเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 2019 ลดลงไปได้ มีระดับความพึงพอใจปานกลาง 3) บุตรหลานของประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีระดับความพึงพอใจมาก 4) ช่วยทำให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง มีระดับความพึงพอใจมาก 5) รักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อม มีระดับความพึงพอใจมาก 6) ครอบคลุมเกิดความเข้มแข็ง มีระดับความพึงพอใจมาก 7) ครอบคลุมมีการใช้เวลาในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีระดับความพึงพอใจมาก 8) มีสภาวะทางจิตใจที่ดี มีระดับความพึงพอใจมาก 9) การดำเนินงานของเมืองพัทยาเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล มีระดับความพึงพอใจมาก 10) ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของชาติ มีระดับความพึงพอใจมาก

4. กิจรัฐเขต ไกรวาส และคณะ (2563) ได้ดำเนินโครงการประเมินผลการดำเนินงานของเมืองพัทยา (งบอุดหนุนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562) พบว่า 1) มิติด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติการกิจตัวชี้วัดที่ 1 : การบรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติการกิจ (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดการบรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติการกิจ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม (2) โครงการที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดการบรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติการกิจ คือ โครงการด้านสังคม เนื่องจากไม่บรรลุวัตถุประสงค์ 6 ใน 10 กิจกรรม ตัวชี้วัดที่ 2 : ความพึงพอใจ (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดความพึงพอใจ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านสังคม โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดที่ 3 : คุณภาพการให้บริการ (1) โครงการที่



ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการ คือ โครงการด้าน โครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้าน สังคม โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม 2) มิติด้านประสิทธิภาพการ ปฏิบัติภารกิจ ตัวชี้วัดที่ 1 : ประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตาม ตัวชี้วัดประสิทธิผลการดำเนินงานโดยรวม คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้าน สังคม โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดที่ 2 : การปรับปรุง ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดการปรับปรุงประสิทธิภาพ การดำเนินงาน คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านสังคม โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดที่ 3 : ระบบการจัดการและการปฏิบัติงาน (1) โครงการที่ ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดระบบการจัดการและการปฏิบัติงาน คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านสังคม โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดที่ 4 : การ ประหยัด (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดการประหยัด คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม (2) โครงการที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด การประหยัดคือ โครงการด้านสังคม 3) มิติด้านผลกระทบ ตัวชี้วัดที่ 1 : ทิศทางของผลกระทบ ตัวชี้วัดที่ 2 : ระดับของผลกระทบ (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดทิศทางของผลกระทบ และระดับของผลกระทบ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านสังคม โครงการด้าน การศึกษา และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม

5. กิจรัฐเขต ไกรวาส และคณะ (2562) ได้ดำเนินโครงการประเมินผลการดำเนินงาน ของเมืองพัทยา (งบอุดหนุนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561) พบว่า 1) มิติด้านประสิทธิผล การปฏิบัติภารกิจ ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 1 : การบรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติภารกิจ (1)โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดการบรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติภารกิจทุกโครงการ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และโครงการด้านสังคม (2) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด การบรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติภารกิจ ไม่ครบทุกโครงการ คือ โครงการด้านการศึกษา ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 5 โครงการ จากทั้งหมด 6 โครงการ ตัวชี้วัดที่ 2 : ความพึงพอใจ (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดความพึงพอใจทุกโครงการ คือ โครงการด้านการศึกษา (2) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดความพึงพอใจไม่ครบทุกโครงการ คือ โครงการด้านสังคม ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 8 โครงการ จากทั้งหมด 12 โครงการ (3) โครงการที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตาม ตัวชี้วัดความพึงพอใจทุกโครงการ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ตัวชี้วัดที่ 3 : คุณภาพ การให้บริการ (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการทุกโครงการ คือ



โครงการด้านการศึกษา (2) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดความพึงพอใจไม่ครบทุกโครงการ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 1 โครงการ จากทั้งหมด 2 โครงการ และโครงการด้านสังคม ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 10 โครงการ จากทั้งหมด 12 โครงการ 2) มิติด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติการ ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 1 : ประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยรวม (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมทุกโครงการ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และโครงการด้านการศึกษา (2) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมไม่ครบทุกโครงการ คือ โครงการด้านสังคม ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 11 โครงการ จากทั้งหมด 12 โครงการ ตัวชี้วัดที่ 2 : การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทุกโครงการ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และโครงการด้านสังคม (2) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานไม่ครบทุกโครงการ คือ โครงการการศึกษา ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 2 โครงการ จากทั้งหมด 6 โครงการ ตัวชี้วัดที่ 3 : ระบบการจัดการและการปฏิบัติงาน (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดระบบการจัดการและการปฏิบัติงานทุกโครงการ คือ ทั้งโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านสังคมและโครงการด้านการศึกษา ตัวชี้วัดที่ 4 : สิ่งแวดล้อมในการทำงาน (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดสิ่งแวดล้อมในการทำงานทุกโครงการ คือ ทั้งโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านสังคม และโครงการด้านการศึกษา ตัวชี้วัดที่ 5 : การประหยัด (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดการประหยัดทุกโครงการ คือ ทั้งโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงการด้านสังคม และโครงการด้านการศึกษา และ 3) มิติด้านผลกระทบ ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 1 : ทิศทางของผลกระทบ (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดทิศทางของผลกระทบทุกโครงการ คือ โครงการด้านสังคม และโครงการด้านการศึกษา (2) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดทิศทางของผลกระทบไม่ครบทุกโครงการ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 1 โครงการ จากทั้งหมด 2 โครงการ ตัวชี้วัดที่ 2 : ระดับของผลกระทบ (1) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดระดับของผลกระทบทุกโครงการ คือ โครงการด้านการศึกษา (2) โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดระดับของผลกระทบไม่ครบทุกโครงการ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 1 โครงการ จากทั้งหมด 2 โครงการ และโครงการด้านสังคม ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 11 โครงการ จากทั้งหมด 12 โครงการ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าผลการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการของเมืองพัทยาในรอบปีงบประมาณที่ผ่านมา มีระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อ



โครงการต่าง ๆ และโครงการที่ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดความพึงพอใจมากน้อยแตกต่างกัน ดังนั้นการดำเนินการศึกษาประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยาจึงมีความสำคัญมาก สามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินกิจกรรมและโครงการของเมืองพัทยาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ กลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้รับบริการและ/หรือมีส่วนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานงบเงินอุดหนุนประจำปี พ.ศ. 2566 โดยใช้ตารางสำเร็จรูปในการกำหนดขนาดตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 p. 398) ที่จำนวนประชากร (N) เท่ากับ 119,122 คน (ฝ่ายทะเบียนและบัตรประชาชนสำนักปลัดเมืองพัทยา, กุมภาพันธ์ 2564) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ระดับ $\pm 4\%$ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 500 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้รับบริการและ/หรือมีส่วนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานงบเงินอุดหนุนประจำปี พ.ศ. 2566 ของเมืองพัทยา โดยคณะวิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 42 ชุมชนของเมืองพัทยา และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire)

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำมาสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามใน 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในด้านเมืองอยู่ดี ด้านคนมีสุข ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน และด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานงบเงินอุดหนุนประจำปีของเมืองพัทยา

ตรวจสอบเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วจึงนำไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวบริเวณ



หาดจอมเทียน เมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นมาทำการปรับแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้รับบริการและ/หรือมีส่วนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานงบประมาณอุดหนุนประจำปี พ.ศ. 2566 ของเมืองพัทยา สำหรับนำมาประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติการแจกแจงค่าความถี่และค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล

2) ข้อมูลระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้รับบริการและ/หรือมีส่วนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานงบประมาณอุดหนุนประจำปี พ.ศ. 2566 ของเมืองพัทยา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ในการวิเคราะห์ โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.00 คือ พึงพอใจมาก 1.67 – 2.33 คือ พึงพอใจปานกลาง และ 1.00 – 1.66 คือ พึงพอใจน้อย

3) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานงบประมาณอุดหนุนประจำปีของเมืองพัทยาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ภาพรวมความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{x} = 2.82$) โดยแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ย ดังนี้



ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

คุณภาพการให้บริการ	ระดับความพึงพอใจ	$\bar{x}$
ด้านเมืองอยู่ดี	พึงพอใจมาก	2.78
ด้านคนมีสุข	พึงพอใจมาก	2.81
ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน	พึงพอใจมาก	2.84
ด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี	พึงพอใจมาก	2.84

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเมืองอยู่ดี ด้านคนมีสุข ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน และด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจมาก

2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยาในแต่ละด้านของปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านเมืองอยู่ดี เป็นการสำรวจเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความเหมาะสม การมีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอสำหรับคนทุกกลุ่ม การที่ประชาชนในชุมชนมีความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัย การที่ประชาชนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความปลอดภัย และเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่มีความมั่นคง พบว่าในภาพรวมประชาชนมีระดับความพึงพอใจมาก (2.78) ดังตาราง

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านเมืองอยู่ดี



ผลผลิตจากการดำเนินงานงบเงินอุดหนุน ประจำปี ด้านเมืองอยู่ดี	ผลลัพธ์ระดับความพึงพอใจของประชาชน			
	ปีงบประมาณ 2566			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	$\bar{X}$
1. การใช้ประโยชน์ที่ดินมีความเหมาะสม	396 (79.20)	100 (20.00)	4 (0.80)	2.78
2. โครงสร้างพื้นฐานเพียงพอสำหรับคนทุกกลุ่ม	395 (79.00)	98 (19.60)	7 (1.40)	2.78
3. ชุมชนมีความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัย	378 (75.60)	121 (24.20)	1 (0.20)	2.75
4. ชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	404 (80.80)	94 (18.80)	2 (0.40)	2.80
5. เศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่มีความมั่นคง	399 (79.80)	97 (19.40)	4 (0.80)	2.79
ภาพรวม	2.78			

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านเมืองอยู่ดี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดในเรื่อง ชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความปลอดภัย (2.80) และต่ำสุดในเรื่อง ชุมชนมีความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัย (2.75)

2) ด้านคนมีสุข เป็นการสำรวจเรื่องการที่ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพดี ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้รับสวัสดิการและการพิทักษ์สิทธิ์ที่เหมาะสมและเท่าเทียม เกิดครอบครัวที่อบอุ่น เกิดชุมชนที่มีความเอื้ออาทร เกิดกิจกรรมที่สร้างสรรค์สังคม และเกิดการดำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมาก (2.81) ดังตาราง



ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านคนมีสุข

ผลผลิตจากการดำเนินงานงบประมาณ ประจำปี ด้านคนมีสุข	ผลลัพธ์ระดับความพึงพอใจของประชาชน			
	ปีงบประมาณ 2566			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	$\bar{X}$
1. ประชาชนในชุมชนมีสุข	395 (79.00)	99 (19.80)	6 (1.20)	2.78
2. ประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ	401 (80.20)	95 (19.00)	4 (0.80)	2.79
3. ประชาชนในชุมชนได้รับสวัสดิการและการพิทักษ์สิทธิ์ที่เหมาะสมและเท่าเทียม	388 (77.60)	107(21.40)	5 (1.00)	2.77
4. ประชาชนในชุมชนมีครอบครัวที่อบอุ่น	391 (78.20)	106 (21.20)	3 (0.60)	2.78
5. ประชาชนในชุมชนมีความเอื้ออาทร	416 (83.20)	79 (15.80)	5 (1.00)	2.82
6. ประชาชนในชุมชนมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์สังคม	422 (84.40)	76 (15.20)	2 (0.40)	2.84
7. ประชาชนในชุมชนมีการดำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	434 (86.80)	65 (13.00)	1 (0.20)	2.87
ภาพรวม	2.81			

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านคนมีสุข มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดในเรื่อง ประชาชนในชุมชนมีการดำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (2.87) และต่ำสุดในเรื่อง ประชาชนในชุมชนได้รับสวัสดิการและการพิทักษ์สิทธิ์ที่เหมาะสมและเท่าเทียม (2.77)



3) ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เป็นการสำรวจเรื่องการที่ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมีความอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่สีเขียวเพียงพอสำหรับประชาชนในชุมชนและนักท่องเที่ยว สภาพภูมิทัศน์ของเมืองพัทยามีความสวยงาม ขยะ ของเสีย และมลพิษถูกจัดการอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่ และประชาชนมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพบว่าในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมาก (2.84) ดังตาราง

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

ผลผลิตจากการดำเนินงานงบเงิน อุดหนุนประจำปี ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน	ผลลัพธ์ระดับความพึงพอใจของประชาชน			
	ปีงบประมาณ 2566			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	$\bar{X}$
1. ทรัพยากร ธรรมชาติทางทะเล มี ความอุดมสมบูรณ์	420 (84.00)	77 (15.40)	3 (0.60)	2.83
2. มีพื้นที่สีเขียวเพียงพอสำหรับ ประชาชนในชุมชนและ นักท่องเที่ยว	436 (87.20)	63 (12.60)	1 (0.20)	2.87
3. สภาพภูมิทัศน์ของเมืองพัทยา มี ความสวยงาม	434 (86.80)	61 (12.20)	5 (1.00)	2.86
4. ขยะ ของเสีย และมลพิษถูกจัดการ อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทั่วทั้ง พื้นที่	430 (86.00)	69 (13.80)	1 (0.20)	2.86
5. ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม	404 (80.80)	94 (18.80)	2 (0.40)	2.80
ภาพรวม	2.84			

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดในเรื่อง มีพื้นที่สีเขียวเพียงพอสำหรับประชาชนในชุมชนและนักท่องเที่ยว (2.87) และต่ำสุดในเรื่อง ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (2.80)



4) ด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี เป็นการสำรวจเรื่องการมีวิสัยทัศน์และแผนงานที่ชัดเจน บุคลากรมีความรอบรู้และเชี่ยวชาญ ระบบการทำงานของเมืองพัทยาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการที่ดี และมีนวัตกรรมการพัฒนาเมือง พบว่าในภาพรวมประชาชนมีระดับความพึงพอใจมาก (2.84) ดังตาราง

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี

ผลผลิตจากการดำเนินงานงบเงิน อุดหนุนประจำปี ด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหาร จัดการที่ดี	ผลลัพธ์ระดับความพึงพอใจของประชาชน			
	ปีงบประมาณ 2566			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	$\bar{X}$
1. เมืองพัทยามีวิสัยทัศน์และแผนงานที่ชัดเจน	422 (84.40)	7 4(14.80)	4 (0.80)	2.84
2. บุคลากรของเมืองพัทยามีความรอบรู้และเชี่ยวชาญ	420 (84.00)	78 (15.60)	2 (0.40)	2.84
3. ระบบการทำงานของเมืองพัทยาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	420 (84.00)	77 (15.40)	3 (0.60)	2.83
4. เมืองพัทยามีการบริหารจัดการที่ดี	412 (82.40)	84 (16.80)	4 (0.80)	2.82
5. เมืองพัทยามีนวัตกรรมการพัฒนาเมือง	430 (86.00)	68 (13.60)	2 (0.40)	2.86
ภาพรวม	2.84			

จากตารางที่ 5 พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการ



บริหารจัดการที่ดี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดในเรื่อง เมืองพัฒนามีนวัตกรรมการพัฒนาเมือง (2.86) และต่ำสุดในเรื่อง เมืองพัฒนามีการบริหารจัดการที่ดี (2.82)

อภิปรายผล

ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรวาส และคณะ (2564) ที่ได้ดำเนินโครงการประเมินผลการดำเนินงานงบเงินอุดหนุนประจำปี พ.ศ. 2563 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมและโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ด้านเมืองอยู่ดี พบว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุจิรา วุฒิโสภณ และคณะ (2566) กล่าวคือ 1) ลดปัญหาและผลกระทบทางเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 2019 ลงไปได้ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรวาส และคณะ (2564) พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนผู้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมและโครงการภายใต้เงินอุดหนุนประจำปีที่มีค่าเพิ่มขึ้น ในประเด็นการลดปัญหาและผลกระทบทางเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 2019 ลงไปได้ (+0.02) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรวาส และคณะ (2563) พบว่า โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดด้านความพึงพอใจ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ผลการศึกษามีความแตกต่างจากผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรวาส และคณะ (2562) พบว่า โครงการที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดความพึงพอใจทุกโครงการ คือ โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ด้านคนมีสุข สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุจิรา วุฒิโสภณ และคณะ (2566) พบว่า 1) บุตรหลานของท่านได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) 3) ท่านและครอบครัวมีสุขภาพแข็งแรง มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) 4) ครอบครัวของท่านเกิดความแข็งแรง มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) 5) ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีการใช้เวลาในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) 6) ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของชาติ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรวาส และคณะ (2564) ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนผู้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม และโครงการภายใต้เงิน



อุดหนุนประจำปีที่มีค่าเพิ่มขึ้น ในประเด็น 1) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ได้ตามมาตรฐาน (+0.04) และ 2) ครอบครัวประชาชนเกิดความเข้มแข็ง (+0.04) และ 1) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ได้ตามมาตรฐาน มีระดับความพึงพอใจมาก 2) บุตรหลานของประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีระดับความพึงพอใจมาก 3) บุตรหลานของประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีระดับความพึงพอใจมาก 4) ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง มีระดับความพึงพอใจมาก 5) ครอบครัวเกิดความเข้มแข็ง มีระดับความพึงพอใจมาก 6) ครอบครัวมีการใช้เวลาในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีระดับความพึงพอใจมาก 7) มีสภาวะทางจิตใจที่ดี มีระดับความพึงพอใจมาก และ 8) ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของชาติ มีระดับความพึงพอใจมาก และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรवास และคณะ (2563) ที่พบว่า โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดด้านความพึงพอใจ คือ โครงการด้านสังคม โครงการด้านการศึกษา นอกจากนี้ผลการศึกษามีความแตกต่างจากผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรवास และคณะ (2562) ที่พบว่า โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดความพึงพอใจไม่ครบทุกโครงการ คือ โครงการด้านสังคม ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัด 8 โครงการ จากทั้งหมด 12 โครงการ

ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุจิตรา วุฒิโสภณ และคณะ (2566) ที่พบว่า การดำเนินงานภายใต้งบอุดหนุนของเมืองพัทยา ช่วยรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรवास และคณะ (2565) ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนผู้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมและโครงการภายใต้งบอุดหนุนประจำปีที่มีค่าเพิ่มขึ้น ในประเด็นช่วยรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อม (+0.11) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรवास และคณะ (2564) ที่พบว่า การดำเนินงานภายใต้งบอุดหนุนของเมืองพัทยา ช่วยรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อม ส่งผลให้ประชาชนมีระดับความพึงพอใจมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรवास และคณะ (2563) ที่พบว่า โครงการที่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดด้านความพึงพอใจ คือ โครงการด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี พบว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรवासและคณะ (2564) ที่พบว่า การดำเนินงานภายใต้งบอุดหนุนของเมืองพัทยาเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล ส่งผลให้ประชาชนมีระดับความพึงพอใจมาก นอกจากนี้พบว่าผลการศึกษาแตกต่างจากผลการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรवास และคณะ (2565) ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนผู้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม และโครงการ



ภายใต้งบประมาณอุดหนุนประจำปีที่มีค่าลดลง ในประเด็นการดำเนินงานภายใต้เงินอุดหนุนของเมืองพญาเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล (-0.06)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

จากผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเมืองพญา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเมืองอยู่ดี ด้านคนมีสุข ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน และด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับเมืองพญาในการทบทวนการปฏิบัติการ และการดำเนินกิจกรรมและโครงการ รวมทั้งสามารถพิจารณาจัดตั้งงบประมาณของเมืองพญาในปีต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านเมืองอยู่ดี

(1) ควรร่วมกับหน่วยงานที่ดูแลการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ ในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งหมด (2) ควรมีการปรับปรุงผิวจราจรในบริเวณโดยรอบเมืองพญาที่มีสภาพขรุขระ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการสัญจร และเพิ่มความปลอดภัยให้แก่ผู้สัญจร (3) ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณสวนสาธารณะ หรือชายหาด ที่อยู่เขตเมืองพญา เพื่อให้เกิดทัศนียภาพที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ และ(4) ควรมีการซ่อมบำรุงไฟฟ้าส่องสว่างที่เสีย และควรเพิ่มไฟส่องสว่างบริเวณพื้นที่ในจุดที่เป็นพื้นที่เสี่ยงอันตราย

2. ข้อเสนอแนะด้านคนมีสุข

(1) ควรจัดให้มีบริการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในการเข้าไปดูแลด้านสุขภาพให้ประชาชนในแต่ละชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง (2) ควรจัดอบรมในการให้ความรู้เพิ่มเติมในการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพเบื้องต้นให้แก่ประชาชน และ อสม. ในชุมชน (3) ควรมีกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้ประชาชนมีการออกกำลังกายและดูแลสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัวอยู่เสมอ (4) ควรจัดทำความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขสถานพยาบาลของรัฐและเอกชนในการให้บริการรับ หรือส่งต่อผู้ป่วยในชุมชน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการรักษาพยาบาล (5) ควรดูแลและให้ข้อมูลสิทธิรักษาพยาบาลแก่ประชาชนที่มี

ทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเมืองพัทยาอย่างทั่วถึง (6) ควรจัดให้มีหน่วยให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตแก่ประชาชนในหลากหลายช่องทาง อาทิ ทางโทรศัพท์ ทางออนไลน์ และหน่วยให้บริการที่เมืองพัทยาเมือง (7) ควรมีการจัดให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องสุขภาพจิต และการดูแลสุขภาพจิตในกรณีต่าง ๆ เช่น อาการของโรคซึมเศร้า และวิธีการดูแลตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยซึมเศร้า เป็นต้น (8) ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการให้การดูแลและป้องกันปัญหาทางด้านจิตใจและปัญหาอื่น ๆ ที่จะเข้ามากระทบต่อสภาพจิตใจของลูกค้า (9) ควรจัดให้มีการศึกษานอกระบบในหลักสูตรที่เพิ่มความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ อาทิ การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในงานบริการ ไกด์ท้องถิ่น เป็นต้น (10) ควรจัดให้มีการจัดการศึกษาฟรีสำหรับเด็กที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเมืองพัทยา (11) ควรมีการเพิ่มเนื้อหาการเรียนของเด็กในด้านทักษะการใช้ชีวิต การช่วยเหลือตนเองในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินต่าง ๆ เพื่อให้เด็กสามารถใช้ได้ในชีวิตจริง (12) ควรร่วมกับการเคหะแห่งชาติ หรือผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองพัทยาที่ต้องเช่าที่พักอาศัย และ (13) ควรจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการสร้างความปลอดภัยและเข้มแข็งภายในครอบครัวและชุมชนทุกชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

(1) ควรจัดให้มีการให้ความรู้ผู้ประกอบการในพื้นที่เมืองพัทยาถึงผลกระทบของอาชีพที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และแนวทางแก้ไขหรือแนวทางป้องกัน (2) ควรจัดตั้งชมรมผู้ประกอบการในแต่ละประเภท เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมจากผู้ประกอบการในการดูแลและรักษาสมดุลของสภาพแวดล้อม (3) ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้นเพื่อเป็นตัวอย่างในการลงโทษผู้ที่ทำลายสภาพแวดล้อมอย่างจริงจัง (4) ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการระหว่างชุมชนต่าง ๆ ในเขตพื้นที่เมืองพัทยา เพื่อช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน (5) ควรจัดตั้งกลุ่มจิตอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของเมืองพัทยา โดยเฉพาะบริเวณโดยรอบที่มีการปรับปรุงทัศนียภาพ (6) ควรสำรวจดูพื้นที่ที่ยังเป็นชุมชนแออัด และเข้าไปปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

4. ข้อเสนอแนะด้านเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี

(1) ควรร่วมกับหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในการดำเนินมาตรการด้านการปราบปรามและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างจริงจัง (2) ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ดูแลพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะบริเวณชายหาดรอบเมืองพัทยา เพื่อให้เกิด



ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและประชาชน และ (3) ควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้เรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาบริหารจัดการในการให้บริการแก่ประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กิจฐเขต ไกรवास และคณะ. (2562). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลการดำเนินงาน
งบประมาณอุดหนุนประจำปี 2561. ชลบุรี: สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ เมืองพัทยา.

_____. (2563). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลการดำเนินงานงบประมาณอุดหนุน
ประจำปี 2562. ชลบุรี: สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ เมืองพัทยา.

กิจฐเขต ไกรवास และคณะ. (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลการดำเนินงาน
งบประมาณอุดหนุนประจำปี 2563. ชลบุรี: สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณเมืองพัทยา.

_____. (2565). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลการดำเนินงานงบประมาณอุดหนุน
ประจำปี 2564. ชลบุรี: สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ เมืองพัทยา.

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. 9
ตุลาคม 2546. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. 2 ตุลาคม 2545. ราช
กิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 99 ก.

เมืองพัทยา. (2546). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542. รวม
กฎหมายเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานของเมืองพัทยา ชลบุรี. งานนิติการ กองวิชาการและ
แผนงานเมืองพัทยา.

_____. (2558). แผนพัฒนาเมืองพัทยา 3 ปี (พ.ศ. 2559 – 2561). ชลบุรี: สำนักยุทธศาสตร์
และงบประมาณเมืองพัทยา.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.
2542. 10 สิงหาคม 2542. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง.



สุจิตรา วุฒิโสภณ และคณะ. (2566). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลการดำเนินงาน
งบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของเมืองพัทยา. ชลบุรี: สำนักยุทธศาสตร์
และงบประมาณ เมืองพัทยา.

สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ. (2556). โครงการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของ
หน่วยงานในสังกัดเมืองพัทยา พ.ศ. 2556. ชลบุรี: ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนา ฝ่ายวิจัย
และประเมินผล.

การพัฒนาแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน

การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570*

DEVELOPMENT OF THE COMMUNITY ADMINISTRATION AND DEVELOPMENT MASTER PLAN OF THE NATIONAL HOUSING AUTHORITY 2023-2027

สมชัย แสนภูมิ¹ และ ศิวัช พงษ์เพียจันทร์²

Somchai Saenphumi¹ and Siwatt Pongpiachan²

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani Province, Thailand

²สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

²National Institute of Development Administration, Thailand

Corresponding author E-mail: somchai.saen@vru.ac.th

Received 25 July 2024; Revised 27 August 2024; Accepted 29 August 2024

บทคัดย่อ

การพัฒนาแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชนการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้แบบเจาะจง คือ ตัวแทนผู้อยู่อาศัยในโครงการของการเคหะแห่งชาติ 10 ชุมชน เจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติในพื้นที่ 10 ชุมชน และผู้บริหารการเคหะแห่งชาติและเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง เครื่องมือวิจัยใช้การวิจัยเอกสาร การสังเกตแบบไม่

* สมชัย แสนภูมิ และศิวัช พงษ์เพียจันทร์. (2567). การพัฒนาแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 156-173.

Somchai Saenphumi and Siwatt Pongpiachan. (2024). Development of the Community Administration and Development Master Plan of the National Housing Authority 2023-2027. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 156-173.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.21>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การสนทนากลุ่มเป็นหลัก ใช้การวิเคราะห์แบบข้อมูลเชิงอุปนัย และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 เกิดจากการผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) โมเดลเศรษฐกิจ BCG ดัชนีความสุขของชุมชนและกลไกการประเมินผลความสำเร็จด้านการพัฒนาชุมชน ร่วมกับการสำรวจความต้องการของชุมชนทั่วประเทศ ความคิดเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ นำมาสู่กลยุทธ์ 4 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการมีส่วนร่วม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม และโครงการในแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2566-2570 จำนวน 22 โครงการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนการเคหะให้เกิดความยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาแผนแม่บท, การเคหะแห่งชาติ, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

Development of the Community Administration and Development Master Plan of the National Housing Authority 2023-2027 aims to study and develop a Master Plan for Community Administration and Development of the National Housing Authority 2023-2027. This research uses qualitative research methodologies and selects key informants through purposive sampling. The sample group consisted of representatives from 10 communities within the National Housing Authority, local officers from the same community, as well as executives and officers from the National Housing Authority headquarters. We used documentary research, non-participant observation, and focus groups as research tools. This study primarily relied on focus groups, inductive data analysis, and triangulation of data reliability checks.

The research findings show that the development of the Community Administration and Development Master Plan of the National Housing Authority



2023-2027 is a combination of concepts such as the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs), BCG Model, Community Happiness Index, and Community Development Success Evaluation Mechanism. The research conducted a survey of community needs across the country and gathered opinions from executives and officers of the National Housing Authority. Leading to a 4-dimensional strategy: economics, society and participation, health, and environment, and projects in the community administration and development master plan of the National Housing Authority 2023-2027, a total of 22 projects to develop the quality of life of residents in the housing community to achieve sustainability according to the set goals.

Keywords: Master Plan Development, National Housing Authority, Community Engagement

บทนำ

การเคหะแห่งชาติ เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีพันธกิจหลักในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและพัฒนาเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน พร้อมด้วยนโยบายการบริหารและพัฒนาชุมชนที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างที่อยู่อาศัยควบคู่กับการสร้างชุมชน และยกระดับคุณภาพชีวิตการอยู่อาศัย มีกระบวนการพัฒนาที่เป็นองค์รวมด้วยการมีส่วนร่วมจากสมาชิกชุมชน เพื่อให้ชุมชนเป็นแกนหลักหรือเป็นกลไกหลักในการดำเนินการบริหารและพัฒนาด้วยตนเอง ครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

การเคหะแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งเพื่อดำเนินการดังนี้ 1) เพื่อให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยและสามารถอำนวยระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนผู้อยู่อาศัย ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาบรรดาเคหะดังกล่าว พัฒนาประชาชนผู้อยู่อาศัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 2) ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนที่ต้องการจะมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง หรือประชาชนผู้ที่ต้องการร่วมกิจการกับการเคหะแห่งชาติในกรณีจัดให้ประชาชนเช่า เช่าซื้อ

หรือซื้อ เป็นต้น 3) ประกอบธุรกิจด้านการก่อสร้างอาคาร หรือจัดหาที่ดิน 4) ปรับปรุง รื้อ หรือ ย้ายแหล่งเสื่อมโทรมเพื่อให้สภาพการอยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมดีขึ้น 5) ประกอบกิจการอื่นที่สนับสนุนหรือเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ข้างต้น (การเคหะแห่งชาติ, 2563)

นอกจากนี้ การเคหะแห่งชาติยังมีพันธกิจหลักในการพัฒนาที่อยู่อาศัย และพัฒนาเมือง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนอย่างยั่งยืน โดยการบริหารตามแนวนโยบายที่จะพัฒนา ที่อยู่อาศัยควบคู่กับการสร้างชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ผ่านกระบวนการพัฒนา ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ชุมชนเป็นแกนหลักสำหรับการพัฒนาหรือเป็น กลไกสำคัญในการบริหารและพัฒนาชุมชนของตนเอง ครอบคลุมทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้าน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการภาพชุมชน (การเคหะแห่งชาติ, 2563)

จากประเด็นข้างต้น การเคหะแห่งชาติมีความประสงค์ให้เกิดการพัฒนาที่อยู่อาศัยและ ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนเป็นไปอย่างยั่งยืน การเคหะแห่งชาติจึงต้องการให้ คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความต้องการของชุมชน ความเห็นของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้าน ชุมชน และความเห็นของผู้บริหารการเคหะแห่งชาติ ร่วมกับแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) โมเดลเศรษฐกิจ BCG ดัชนีความสุขของชุมชนและกลไกการ ประเมินผลความสำเร็จด้านการพัฒนาชุมชน เพื่อออกแบบแผนแม่บทการบริหารพัฒนาชุมชน ดังนั้น เพื่อเป็นการบรรลุพันธกิจข้างต้นและขับเคลื่อนการบริหารและพัฒนาชุมชนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความต่อเนื่องจากแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชนเดิม (พ.ศ. 2560-2564) การเคหะแห่งชาติจึงต้องการศึกษาการพัฒนาแผนแม่บทการบริหารพัฒนา ชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานบริหารและ พัฒนาชุมชนของการเคหะแห่งชาติให้ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนาแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชนการเคหะแห่งชาติ พ.ศ.

2566-2570



การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมนั้น คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) แผนยุทธศาสตร์การเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2560-2570 (ฉบับปรับปรุง ปี 2564) เพื่อศึกษาผลการดำเนินการทำแผนยุทธศาสตร์ วิเคราะห์สมรรถนะหลักขององค์กร การกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะ กลยุทธ์ 2.1 ยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนให้เข้มแข็งยั่งยืน Smart Sustainable Community (การเคหะแห่งชาติ, 2563)
- 2) ชุมชนต้นแบบสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Smart Sustainable Community (SCC) ภายใต้โครงการ SSC-Smart and Sustainable Community for Better Well-being หรือ SSC ชุมชนอัจฉริยะและน่าอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ร่วมกับพันธมิตรภาครัฐและเอกชน และศึกษาชุมชนการเคหะต้นแบบ “โครงการบ้านเอื้ออาทรบางโกลน” (ประชาชาติธุรกิจ, 2564)
- 3) Smart Community ชุมชนคล่องเตยของการท่าเรือแห่งประเทศไทย การท่าเรือแห่งประเทศไทย (กทท.) ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยในชุมชนคล่องเตย (Smart Community) ซึ่งปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนของการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และปรับปรุงแบบอาคารให้สอดคล้องตามพ.ร.บ.ควบคุมอาคาร โดยโครงการดังกล่าวประกอบไปด้วยอาคารที่พักอาศัยจำนวน 12 อาคาร อาคารละ 25 ชั้น มีห้องพัก 504 ห้อง (โพสทูเดย์, 2564)
- 4) ต้นแบบ Smart City ในต่างประเทศ เช่น Milton Keynes สหราชอาณาจักร จุดเด่นคือการสร้าง Data Hub หรือศูนย์รวมข้อมูลที่ทันสมัย (The Open University, 2017) Amsterdam ประเทศเนเธอร์แลนด์ จุดเด่นคือการเปลี่ยนพลังงานของเมืองเป็นพลังงานสะอาดทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นพลังงานแสงอาทิตย์ ชีวมวล และความร้อนใต้โลก (Broersma & Fremouw, 2015) Stockholms ประเทศสวีเดน มีจุดเด่นทางด้าน ICT เพราะมีเครือข่ายเชื่อมต่อมากที่สุดในโลก เช่น มีการติดตั้งเครือข่ายไฟเบอร์และดำเนินการด้าน IT ต่าง ๆ เพื่อเชื่อมต่อข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถนำมาพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนได้ (Karoornp, 2017) และ Barcelona ประเทศสเปน มีจุดเด่นคือ การให้ประชาชนแจ้งข้อร้องเรียนต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องทุจริตโดยตรง หรือโครงการ Open Budge ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านงบประมาณ และสามารถตรวจสอบการใช้เงินของรัฐได้ตลอดเวลา (Barcelona, 2022)

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้ 1) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) 2) แนวคิด BCG Model เป็นแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ 3 มิติไปพร้อมกัน เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio



Economy) คือ การพัฒนาทรัพยากรชีวภาพเพื่อนำมาสร้างเป็นสินค้าเพิ่มมูลค่าโดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้เป็นสินค้ามูลค่าสูง และต้องเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่มุ่งเน้นการนำวัสดุในกระบวนการผลิตกลับมาใช้ผลิตใหม่เพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และทั้งสองรูปแบบเศรษฐกิจนี้อยู่ภายใต้ เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) โดยเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีได้มุ่งแสวงหากำไรเพียงเท่านั้น แต่ต้องเป็นการแสวงหากำไรควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและรักษาสິงแวดล้อมอย่างสมดุลเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2565) 3) ดัชนีความสุขของชุมชน (CH-index) คือ การกำหนดนิยามความสุขของชุมชนมาจากปัจจัยความพึงพอใจด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการปกครองเมือง ซึ่งระบุโดยปัจเจกและชุมชนว่าจำเป็นสำหรับความสุขและการเติมเต็มศักยภาพของพวกเขามาจากการพัฒนาเมือง ดังนั้น ความสุขของชุมชนจึงถูกดำเนินการเพื่อบูรณาการสองด้านของความยั่งยืนในวงกว้าง ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (Human well-being) และนิเวศสิ่งแวดล้อมที่ดี (Eco-environmental well-being) ซึ่งขึ้นอยู่กับช่วงของพลังทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการปกครองเมืองที่ส่งผลในการสร้างและรักษาความเป็นอยู่หรือความสุขในทุกระดับของสังคม (La Placa, McNaught, & Knight, 2013) 4) แนวคิดระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit) เป็นแนวคิดที่ถูกพัฒนาโดยรัฐบาลจีน ซึ่งเป็นระบบการจัดอันดับเครดิตระดับชาติ โครงการดังกล่าวถูกทดลองใช้ในปีพ.ศ.2552 และถูกใช้นำร่องใน 8 พื้นที่ในปีพ.ศ.2557 ระบบเครดิตทางสังคมประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ ความน่าเชื่อถือทางการเงิน การทำตามกฎหมาย และการปฏิบัติตามกรอบปรัชญาของรัฐบาลจีน โดยปัจจุบันมีพื้นที่ทางเศรษฐกิจของจีนกว่า 40 ใหญ่นำระบบนี้มาบังคับใช้ นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำรายชื่อผู้มีคะแนนทางสังคมน้อยอีกด้วยด้วย “บัญชีแดง” และ “บัญชีดำ” (Sithigh, Siems, & Mathias, 2019) 5) ตัวชี้วัดองค์กรของรัฐวิสาหกิจ Core Business Enablers และ Key Enablers for NHA’s Transformation และรวมไปถึงการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนแม่บทสำหรับองค์กรของรัฐ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนอัจฉริยะ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยด้านนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาองค์กร คณะผู้วิจัยเลือกใช้การศึกษาแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากยุทธศาสตร์การเคหะแห่งชาติ ชุมชนต้นแบบสู่การพัฒนาที่



ยั่งยืน รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ BCG เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) ดัชนีความสุขของชุมชน และแนวคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลงานทางวิชาการ ร่วมกับการเก็บข้อมูลแบบการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการสนทนากลุ่ม (Focus group interview) เป็นหลัก โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบการสนทนากลุ่ม แบบบันทึก คอมพิวเตอร์พกพา โปรแกรมประชุมออนไลน์ เครื่องอัดเสียง

กลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาจากการใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยคณะผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกตัวแทนผู้อยู่อาศัยในโครงการของการเคหะแห่งชาติและเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ และผู้บริหาร เพื่อร่วมกันระดมความคิดเห็นทั้งภายนอกและภายในหน่วยงาน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวแทนจากบุคคลภายนอกหน่วยงาน คือ ตัวแทนผู้อยู่อาศัยในโครงการของการเคหะแห่งชาติ ดังนี้ 1) บ้านเอื้ออาทรสุรินทร์ (สลักได) จำนวน 13 คน 2) บ้านเอื้ออาทรลาดกระบัง 2 จำนวน 14 คน 3) บ้านเอื้ออาทรบางใหญ่ (วัดพระเงิน) จำนวน 9 คน 4) บ้านเอื้ออาทรรังสิต (คลอง 9) จำนวน 10 คน 5) บ้านเอื้ออาทรนครศรีธรรมราช (โพธิ์เสด็จ) จำนวน 18 คน 6) เคหะชุมชนขอนแก่น จำนวน 13 คน 7) เคหะชุมชนเพชรเกษม 91 จำนวน 2 คน 8) เคหะชุมชนบางชัน จำนวน 1 คน 9) เคหะชุมชนบางพลี จำนวน 1 คน และ 10) เคหะชุมชนลาดกระบัง ระยะ 4 ส่วน 1 จำนวน 3 คน รวม 81 คน

กลุ่มที่ 2 ตัวแทนจากบุคลากรภายในหน่วยงาน คือ เจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติในพื้นที่ ดังนี้ 1) บ้านเอื้ออาทรสุรินทร์ (สลักได) จำนวน 6 คน 2) บ้านเอื้ออาทรลาดกระบัง 2 จำนวน 6 คน 3) บ้านเอื้ออาทรบางใหญ่ (วัดพระเงิน) จำนวน 5 คน 4) บ้านเอื้ออาทรรังสิต (คลอง 9) จำนวน 5 คน 5) บ้านเอื้ออาทรนครศรีธรรมราช (โพธิ์เสด็จ) จำนวน 5 คน 6) เคหะชุมชนขอนแก่น จำนวน 4 คน 7) เคหะชุมชนเพชรเกษม 91 จำนวน 6 คน 8) เคหะชุมชนบางชัน จำนวน 6 คน 9) เคหะชุมชนบางพลี จำนวน 11 คน และ 10) เคหะชุมชนลาดกระบัง ระยะ 4 ส่วน 1 จำนวน 8 คน รวม 54 คน

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติส่วนกลางในกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 3 ครั้ง 1) ประชุมสัมมาเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ครั้งที่ 1 จำนวน 86 คน 2) ประชุมสัมมาเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ครั้งที่ 2 จำนวน 30 คน 3) ประชุมสัมมาเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ครั้งที่ 3 จำนวน 50 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แบบเชิงอุปนัย คือ การไม่ใช้กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีจากแหล่งอื่นมาเป็นแนวทางเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล แต่จะเริ่มวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่มีอยู่จนเริ่มมองเห็นข้อสรุปเบื้องต้นจากข้อมูลนั้น ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสามประการ (Flick, 2014, p. 5; ชาย โพธิ์สีตา, 2562, pp. 242-270) ดังนี้ การจัดการข้อมูล การแสดงข้อมูล และดำเนินการสรุปความคิดหรืออธิบายข้อมูลที่สามารถนำไปใช้แบบทั่วไป

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล คณะผู้วิจัยเลือกใช้วิธีแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการใช้ข้อมูลที่หลากหลายผสมผสานกันทั้งการวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การเลือกหน่วยในการวิเคราะห์แบบเจาะจงซึ่งเป็นการได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือ คณะผู้วิจัยจะดำเนินการสามเส้า ดังนี้

1) สามเส้าด้านข้อมูล คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากบุคคลหลายกลุ่มประกอบไปด้วย ผู้อยู่อาศัยในโครงการของการเคหะแห่งชาติ เจ้าหน้าที่และผู้บริหารการเคหะแห่งชาติ รวมไปถึงการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นคนละกลุ่มกัน ข้อมูลที่จะได้นั้นมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร รวมไปถึงการส่งให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเรื่องความเที่ยงตรงของข้อมูล

2) สามเส้าทางด้านวิธีการ คณะผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่หลากหลายทั้งด้านการตรวจสอบทางด้านเอกสาร ในข้อมูลทุติยภูมิ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและหลากหลายตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

ตามที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยโครงการจัดทำแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชนการเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2566-2570 นั้น เป็นการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์โครงการโดยเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2560-2564 มาปรับปรุง และพัฒนาตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 (ฉบับปรับปรุงปี 2563) และจัดทำแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2566-2570 ร่วมกับแนวคิดต่าง ๆ ผ่านการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มในพื้นที่ทั่วประเทศ 10 ชุมชน และการจัดกิจกรรมการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารและ



ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของการเคหะแห่งชาติ จำนวน 3 ครั้ง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในขั้นตอนการทบทวนและจัดทำแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชนการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

จากนั้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลผลเพื่อนำมาผลิตเป็นโครงการต่าง ๆ ตามกลยุทธ์ 4 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการมีส่วนร่วม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม จำนวน 22 โครงการ เพื่อให้ได้แผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของการเคหะแห่งชาติ เป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพในปีต่อ ๆ ไป

ผลการวิจัยโครงการจัดทำแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 ประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์ 22 โครงการ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit) ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 3 มาตรการ คือ 1.1 สำรวจความต้องการ สิ่งที่น่าสนใจแลกเปลี่ยน และอัตราแต้ม (Points/Credits) ที่เหมาะสม 1.2 จัดหาระบบบันทึกแต้มอัตโนมัติที่เหมาะสม 1.3 ประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อกำหนดกติกา อัตราแต้ม ระดับที่แต้มสามารถติดลบได้ ระยะเวลาในการปรับปรุงข้อมูลแต้มของบุคคลให้ตรงกับระบบกลาง แต่งตั้งผู้ดูแล และระบบบันทึกแต้มอัตโนมัติที่จะนำมาใช้

2. โครงการระบบฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 3 มาตรการ คือ 2.1 จัดทำแบบสอบถามออนไลน์และทำการสำรวจ 2.2 เก็บข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ (1) ชื่อผลิตภัณฑ์ (2) รูปผลิตภัณฑ์ (3) ราคาจำหน่ายปลีก (4) ลิงค์ไปยังเว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบการหรือชุมชนเจ้าของผลิตภัณฑ์ (5) ข้อมูลมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เช่น อย. (ถ้ามี) และ (6) ช่องทางการติดต่อซื้อขาย (Email / LINE ID / โทรศัพท์ / ชื่อชุมชน) 2.3 ใช้ เว็บไซต์ พม.พารวย (www.pormorpharuy.com) เป็นฐานข้อมูลหลัก และสื่อสังคมออนไลน์อื่น

3. โครงการแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (E-Commerce Platform) ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 3 มาตรการ คือ 3.1 จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการขายบนแพลตฟอร์ม Lazada และ Shopee มาอบรม สามารถจัดฝึกอบรมได้ทั้งในรูปแบบ Onsite



หรือ Online 3.2 เปิดรับสมัครผู้ประกอบการสินค้าชุมชนที่สนใจขายสินค้าบน Lazada และ Shopee อนึ่งการค้าขายผ่านช่องทางนี้ผู้ประกอบการต้องมีสินค้าที่พร้อมจัดส่งเท่านั้น เพราะจะมีบริษัทขนส่ง (เช่น Kerry) มารับทุกวัน 3.3 ติดตาม (Follow up) สินค้าชุมชนที่มีวางจำหน่ายบน Lazada และ Shopee โดยการคัดลอกลิงค์มาเพิ่มในข้อมูลของสินค้าเดียวกันบนเว็บไซต์ พม.พารวย

4. โครงการมาร์เก็ตเพลส (Market Place) ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 3 มาตรการ คือ 4.1 เปิดกลุ่ม Facebook (Market Place) และแต่งตั้งผู้ดูแล (Admin) 4.2 ประชาสัมพันธ์ไปยังชุมชน / ไม่จำกัดคนเข้ามาในกลุ่ม 4.3 เนื่องจาก Market Place นี้จะไม่รับสินค้าอื่นที่ผลิตนอกชุมชน ดังนั้นจึงต้องมีระบบและกติกาในการโพสต์ขายสินค้า โดยสินค้าที่สามารถขายได้นั้นจะต้องมีข้อมูลอยู่แล้วในระบบ พม.พารวย (มี Seller Code หรืออาจใช้วิธีอนุญาตเฉพาะลิงค์ที่แชร์มาจาก พม.พารวย)

5. โครงการร้านค้าออนไลน์ประจำชุมชน ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 3 มาตรการ คือ 5.1 จัดทำแผนธุรกิจ หรือ Model รวมถึงแผนระดมทุนเพื่อนำเสนอชุมชนที่สนใจ 5.2 จัดอบรมการบัญชีสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5.3 ช่วยชุมชนดูแลจนถึงขั้นตอนการระดมทุนครั้งแรกและเปิดร้าน

6. โครงการอบรมเทคนิคการขายสินค้าออนไลน์ ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 3 มาตรการ คือ 6.1 จัดหาวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการขายสินค้าออนไลน์ การสร้างเครือข่ายหรือตัวแทนเครือข่าย และการใช้ eBay, Amazon, และ Alibaba 6.2 ประชาสัมพันธ์ชุมชนหรือกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าชุมชนที่สนใจ 6.3 จัดสถานที่ฝึกอบรม (Onsite) หรือช่องทาง (Online)

7. โครงการเครือข่าย CSR เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 2 มาตรการ คือ 7.1 สร้างเครือข่ายพันธมิตรด้าน CSR กับองค์กรเอกชนอื่นที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องเศรษฐกิจชุมชน 7.2 เชิญองค์กรพันธมิตรมาร่วมช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของการเคหะแห่งชาติ

8. โครงการอุตสาหกรรมแบบพึ่งพา ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 2 มาตรการ คือ 8.1 เชิญการเคหะแห่งชาติเข้าเป็นกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยเป็นตัวแทนของภาคประชาชนเพื่อติดต่อกับภาคอุตสาหกรรม 8.2



ศึกษาฐานข้อมูลวัสดุเหลือใช้จากฐานข้อมูลของภาคอุตสาหกรรม และจับคู่อุปสงค์และอุปทานกับชุมชน

9. โครงการช่างชุมชน ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 3 มาตรการ คือ 9.1 ประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้อยู่อาศัยได้ทราบ 9.2 ประกาศรับสมัครผู้สนใจ ทบทวนหลักสูตร และจัดหาวิทยากร 9.3 จัดฝึกอบรมให้ครบตามหลักสูตร / รับรองมาตรฐาน

10. โครงการออกแบบแบรนด์สินค้าชุมชน ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 6 มาตรการ คือ 10.1 จัดประกวดออกแบบตราสินค้า NHA's Home Essence ใหม่ และตราสินค้าอื่น ๆ สำหรับสินค้าไม่จำกัดชนิด 10.2 ผู้เข้าประกวดจะต้องเป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนเท่านั้น 10.3 ผลงานที่เข้าประกวดทุกชิ้นถือเป็นลิขสิทธิ์ของการเคหะแห่งชาติ เก็บไว้ใช้สำหรับสินค้า ๆ ของชุมชนที่ต้องการ 10.4 ใช้ผลงานกับโครงการอื่น ๆ เช่น พม.พารวย Market Place ฯลฯ 10.5 การขอใช้ตราสินค้าต้องมีลายมือชื่อของผู้ขอใช้ รับรองโดยผู้นำหรือกรรมการบริหารชุมชนอย่างน้อย 2 คน หรืออนุญาตให้ใช้ตราสินค้าเฉพาะสินค้าที่พัฒนาโดยเครือข่าย CSR เท่านั้น 10.6 การเคหะแห่งชาติอยู่ในฐานะของผู้อนุเคราะห์ “แบบ” ของตราสินค้าเท่านั้น จะไม่มีส่วนรับผิดชอบในตัวสินค้า

กลยุทธ์ที่ 2 ด้านสังคมและการมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

11. โครงการ NHA e-Learning ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 5 มาตรการ คือ 11.1 พัฒนาระบบ e-Learning ขึ้นเองต่อยอดจาก “ห้องสมุดชีวิต” 11.2 ร่วมเป็นพันธมิตรกับผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่มีการพัฒนาระบบ e-Learning เช่น THAIMOOC, SET E-Learning ฯลฯ 11.3 จัดหลักสูตรและพัฒนาสื่อการสอน (Teaching Materials) ได้แก่ วิดีโอบรรยาย (VDO Lectures) เอกสารบรรยาย (PowerPoint Presentations) อินโฟกราฟฟิค (Infographics) ข้อสอบ (Tests) ฯลฯ สื่อการสอนที่พัฒนาไว้นี้สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมรูปแบบอื่นได้ด้วย เช่น ออนไลน์แบบถ่ายทอดสด (Live) กึ่งออนไลน์ (Hybrid) หรือนำไปประกอบการฝึกอบรม ณ สถานที่ (Onsite) 11.4 กำหนดระบบหรือสิทธิพิเศษในการ Log-in สำหรับผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติเท่านั้น 11.5 ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบถึงวิธีการใช้ระบบ e-Learning และกำหนดสิทธิประโยชน์หรือรางวัลที่ชุมชนจะได้รับหากอบรมได้ครบจำนวนหลักสูตร

12. โครงการระบบฐานข้อมูลทรัพยากรมนุษย์ ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 7 มาตรการ คือ 12.1 จัดเตรียม “แบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรมนุษย์ผู้อยู่อาศัยชุมชน

การเคหะแห่งชาติ” 12.2 ดำเนินการสำรวจผ่านผู้นำชุมชน สำนักงานเคหะนครหลวง/จังหวัด หรือผ่านระบบออนไลน์ โดยข้อมูลบางส่วนสามารถเชื่อมโยงมาจากหน่วยงานอื่น ๆ 12.3 วางระบบสำรวจที่ต่อเนื่อง รอบรับผู้อยู่อาศัยที่เข้ามาใหม่ 12.4 จัดทำเป็นฐานข้อมูลโดยใช้หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ อีเมล ชุมชนที่อยูอาศัย อย่างใดอย่างหนึ่งหรือร่วมกันให้เป็น Primary Key 12.5 จัดทำระบบ Log-in สำหรับผู้นำชุมชน 12.6 เชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภายนอก (ถ้ามี) 12.7 การดำเนินงานทุกขั้นตอนต้องอยู่ในกรอบของ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)

13. โครงการสร้างผู้มีอิทธิพลทางสังคม (Social Influencers) ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 4 มาตรการ คือ 13.1 เปิดรับสมัคร หรือสรรหาจากฐานข้อมูลศักยภาพสมาชิกชุมชนการเคหะแห่งชาติ เพิ่มเติมเรื่องประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมและน่าสนใจ การรับสมัครอาจจะเป็นในรูปแบบทีม 3 – 5 คน หรือส่วนบุคคล 13.2 รับสมัครเป็นพื้นที่เพื่อหาตัวแทน จำนวน 6 ฝ่าย ฝ่ายละ 3 ชุมชน (นำร่อง) เพื่อได้ตัวแทนพื้นที่ละ 3 – 5 คน 13.3 เปิดอบรมด้าน การพูดในที่สาธารณะ การถ่ายทำสื่อรูปภาพ การผลิตคลิปวิดีโอ และเทคนิคการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Youtube / Instagram / Twitter / Facebook / TikTok ให้เกิดผลกระทบ (Impact) สูงสุด ดำเนินวิธีการอบรมให้เหมาะสมกับช่วงวัย เช่น ผู้สูงอายุ (ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่) เป็นต้น หัวข้อจะเป็นการใช้แพลตฟอร์ม และสามารถเชิญผู้สูงอายุที่ใช้แพลตฟอร์มอยู่มาเป็นวิทยากร 13.4 จัดประกวด NHA Influencers และให้เงินรางวัลโดยพิจารณาจากคุณภาพของสื่อ และ/หรือ ยอดไลค์/ติดตาม

14. โครงการปรับปรุงพื้นที่ศูนย์ชุมชน ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 5 มาตรการ คือ 14.1 สำรวจศูนย์ชุมชนที่ชำรุดหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ 14.2 ดำเนินการปรับปรุง/ซ่อมแซม 14.3 ขออนุมัติการใช้ประโยชน์พื้นที่ต่อผู้บริหาร 14.4 ประสานภาคีเครือข่ายใช้ประโยชน์ในพื้นที่ 14.5 ประสานชุมชนเพื่อใช้พื้นที่ตามความต้องการของชุมชน / ตามบริบทของชุมชน

15. โครงการประชาสัมพันธ์งานด้านชุมชน ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 8 มาตรการ คือ 15.1 เปิดบัญชีใหม่ทั้ง 6 สื่อสังคมออนไลน์ (หรือใช้บัญชีเดิมที่มีอยู่) 1) Facebook Page 2) Twitter 3) Instagram 4) Tik Tok 5) LINE Official Account และ 6) Youtube Channel 15.2 แต่งตั้งผู้ดูแล (Admin) จำนวนตามความเหมาะสม 15.3 ประสานงานฝ่ายสื่อสารองค์กรช่วยพิจารณาสนับสนุนข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความชัดเจนและ



ถูกต้องในทางปฏิบัติ 15.4 โพสต์ (Post) / ทวิต (Tweet) ภาพกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชน อย่างสม่ำเสมอผ่าน Facebook Page, Twitter, Instagram, และ LINE Official Account 15.5 เผยแพร่คลิปวิดีโอกิจกรรมสำคัญผ่าน Youtube Channel และคลิปสั้นของกิจกรรม พัฒนาหรือวิธีชีวิตชุมชนผ่าน Tik Tok และแบ่งปัน (Share) ไปยัง Facebook Page, Twitter, Instagram, และ LINE Official Account 15.6 ถ่ายทอดสด (Live) ผ่าน Facebook Page และ Youtube Channel ในบางโอกาส 15.7 แบ่งปัน (Share) / รีทวิต (Re-tweet) ข้อมูล จากแหล่งอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานด้านการพัฒนาชุมชน 15.8 ติด Hashtag (1) #NHACommunity #ครอบครัวชุมชนการเคหะ หรือ #ชุมชนการเคหะฯ และ (2) Hashtag อื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับสถานที่ในภาพหรือคลิปวิดีโอ

กลยุทธ์ที่ 3 ด้านสุขภาพ ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

16. โครงการจัดทำพื้นที่ปลอดฝุ่น PM2.5 ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 7 มาตรการ คือ 16.1 กำหนดแผนการดำเนินงานของชุมชนในแต่ละพื้นที่ 16.2 จัดทำ ประชาคมชุมชน / สำรวจความต้องการและพื้นที่ ภายในชุมชนที่สามารถทำเป็นพื้นที่ปลอดฝุ่น 16.3 กำหนดคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน เช่น ประสานงานกับท้องถิ่น การ ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ 16.4 อบรมการใช้และดูแลเครื่องมือ / อุปกรณ์ 16.5 การประสานงาน ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมควบคุมมลพิษ สถาบันการศึกษา ฯลฯ 16.6 ขับเคลื่อนตามแผนงานที่กำหนด 16.7 การติดตามและประเมินผลโครงการ (ก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการ)

กลยุทธ์ที่ 4 ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

17. โครงการระบบจัดการขยะรีไซเคิล ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 5 มาตรการ คือ 17.1 ให้ความรู้ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกด้านการคัดแยกขยะแก่ผู้อยู่อาศัย ในชุมชน 17.2 สร้างเครือข่ายพันธมิตร ทั้งกับภาครัฐและภาคเอกชนที่ทำธุรกิจด้านการจัดการ ขยะรีไซเคิลและเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น วงษ์พาณิชย์ ฯลฯ 17.3 สำรวจความต้องการและ พื้นที่ว่างภายในชุมชน ในขณะเดียวกันให้ร่วมพัฒนาวางแผนโมเดลธุรกิจ เช่น สาขาขนาดเล็ก (Micro-branch) หรือแฟรนไชส์ กับภาคเอกชน 17.4 อบรมผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่สนใจทำธุรกิจ รีไซเคิล 17.5 กำหนดวิธีการนำขยะมาเป็นส่วนลดค่าเช่าซื้อ เช่น ให้มูลค่าสูงกว่าราคาตลาด 5%



18. โครงการระบบจัดการขยะอินทรีย์ ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 2 มาตรการ คือ 18.1 สำรวจ กระบวนการ/วิธีการ/นวัตกรรมในการจัดการ ที่เหมาะสมสำหรับ แต่ละชุมชน 18.2 จัดอบรมตามความต้องการของชุมชน เป็นกรณี ๆ ไป

19. โครงการจัดการขยะพลาสติกด้วยระบบไพโรไลซิส ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 4 มาตรการ คือ 19.1 ศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ในการติดตั้ง ระบบไพโรไลซิสเพื่อแปรรูปขยะพลาสติกเป็นน้ำมันไพโรไลซิส ทั้งในด้านการสร้างรายได้ให้กับ ชุมชน ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ และสถานที่ติดตั้งที่เหมาะสม 19.2 ศึกษาห่วงโซ่อุปทานและ ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ กรณีต้องขนส่งขยะพลาสติกไปยังโรงงานไพโรไลซิสนขนาดใหญ่ 19.3 ศึกษาต้นทุนและขนาดของเตาไพโรไลซิสที่เหมาะสมสำหรับชุมชน 19.4 สำรวจความต้องการของ ชุมชน และตัดสินใจระหว่างการจัดซื้อเครื่องไว้ใช้งานเองหรือส่งไปยังโรงงาน

20. โครงการ Water for Community ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 4 มาตรการ คือ 20.1 สำรวจความต้องการและการเข้าถึงน้ำสะอาดของชุมชน 20.2 ศึกษา เทคโนโลยีและผู้ประกอบการด้านการบำบัดน้ำเสีย 20.3 จัดหาผู้จำหน่ายเครื่องกรองน้ำขนาด ใหญ่ และผู้ให้บริการตักน้ำ 20.4 ศึกษาวิธีการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

21. โครงการจัดประโยชน์พื้นที่ส่วนกลาง ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญจำนวน 6 มาตรการ คือ 21.1 กำหนดแผนการดำเนินงานของชุมชนในแต่ละพื้นที่ 21.2 ประชาคม ชุมชน/ สำรวจความต้องการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพื้นที่ (ตาม Master Plan) 21.3 กำหนดคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน เช่น ประสานงานกับท้องถิ่น การ ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ 21.4 การประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น 21.5 ขับเคลื่อนตามแผนงานที่กำหนด 21.6 การติดตามและประเมินผล โครงการ (ก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินการ)

22. โครงการส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ประกอบไปด้วยมาตรการที่สำคัญ จำนวน 3 มาตรการ คือ 22.1 สำรวจจำนวนชุมชนที่ต้องการใช้แผงโซลาร์เซลล์ โดยให้เสนอ โครงการเข้ามาที่การเคหะแห่งชาติ 22.2 สำรวจจำนวนผู้จำหน่ายแผงโซลาร์เซลล์ 22.3 จัดซื้อ ให้ชุมชนที่เสนอโครงการใช้แผงโซลาร์เซลล์ให้ได้เกิดประโยชน์สูงสุด



อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า การจัดทำแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 สามารถชี้ให้เห็นถึงความต้องการของผู้เช่าหรือชุมชนในการเคหะแห่งชาติ ความต้องการผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติผ่านการสนทนากลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกับการวิจัยเอกสารผ่านการทบทวนวรรณกรรมของคณะผู้วิจัย อันนำมาสู่ผลผลิตที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตแผนแม่บทดังกล่าว ซึ่งการศึกษารังนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพที่สอดคล้องกับงานของ ยุทธพล ผ่องพลีศาล และชิษณุพงศ์ ประทุม (2561) ที่ศึกษาวิจัยในประเด็นการพัฒนาแผนแม่บทของหน่วยงานวิจัยภายในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยงานชิ้นนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บข้อมูลด้วยการจัดสนทนากลุ่มและอภิปรายกลุ่ม ในขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับงานของ นิโรจน์ ไทยทอง (2554) ที่ศึกษาการสร้างแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งใช้การวิจัยแบบผสมผสานแต่เน้นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้มีส่วนได้เสียและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แต่จะใช้เชิงปริมาณเป็นข้อมูลประกอบ และยังสอดคล้องกับงานของศรัชัย เย็นเปรม และคณะ (2550) ที่ศึกษาการพัฒนาแผนแม่บทของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บข้อมูลผ่านการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็น ภาคส่วนมหาวิทยาลัย ภาคส่วนประชาชน ภาคส่วนราชการ และภาคส่วนเอกชน เป็นต้น ซึ่งมีการจัดการสนทนากลุ่มระดมความคิดเห็นเช่นเดียวกับการศึกษาวิจัยการจัดทำแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 นอกจากนี้การศึกษารังนี้ยังสอดคล้องกับ งานของจิตสุภา ฤทธิสิน (2561) ที่ศึกษาการประเมินผลแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 ของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในประเด็นการวิจัยเอกสารและกระบวนการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นแผนยุทธศาสตร์ของการเคหะแห่งชาติฉบับปรับปรุงล่าสุด กลยุทธ์ด้าน SCC แนวคิด BCG แนวคิดเป้าหมาย SDGs ดัชนีความสุขของชุมชน แนวคิดระบบเครดิตทางสังคม และแนวคิดที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สามารถนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากชุมชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ



ซึ่งนำมาสู่การผลิตเป็นแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 จำนวน 4 กลยุทธ์ 22 เพื่อนำไปใช้ผลิตเป็นโครงการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย คือ หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ สามารถนำกระบวนการพัฒนาแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 ในรูปแบบการวิจัยนี้ไปประยุกต์ให้กับหน่วยงานของตนเองได้โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมเสนอโครงการและสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้บริหารหน่วยงานรับทราบและนำไปบรรจุเป็นกลยุทธ์และโครงการภายในแผนแม่บทเพื่อบังคับใช้ต่อไป 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายระยะเวลาการศึกษาให้มากกว่าขึ้น เช่น 12 เดือน เป็นต้น เพื่อให้นักวิจัยสามารถลงพื้นที่เก็บข้อมูลให้ได้มากที่สุด เพื่อสะท้อนปัญหาของชุมชนผู้อาศัยในโครงการของการเคหะแห่งชาติให้ได้มากที่สุด และควรเพิ่มรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณเข้ามาร่วมเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อได้ข้อมูลเชิงตัวเลขที่สามารถนำไปวิเคราะห์เชิงสถิติได้ และนำผลการวิเคราะห์นั้นมาร่วมพิจารณาสร้างกลยุทธ์และโครงการต่าง ๆ ในแผนแม่บทในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยการจัดทำแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาชุมชน การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 และคณะผู้วิจัยขอขอบคุณการเคหะแห่งชาติผู้ให้ทุนสนับสนุน และขอขอบคุณ คณะทำงานหลัก ศ.ดร.ศิวัช พงษ์เพียจันทร์ อาจารย์สมชัย แสนภูมิ ดร.กฤติยา อนุวงศ์ และคุณอาทิตย์ บุญจินดาทรัพย์ ร่วมด้วย ดร.ทิพย์ปริญญ์ ปัญญาณี ดร.ธัญยานี โพธิสาร คุณเชิดพงษ์ วาณิชยานนท์ คุณพิชญ์สุกานต์ธัญ มังคลาโรตม คุณสุธิดา บุญจินดาทรัพย์ คุณบรรณกร บุญจินดาทรัพย์ คุณธัญสุดา นิพนธ์ทิวกาล คุณณัฐพร คลังนุช และคุณสุรัชย์ อภิรักษ์ตั้งสกุล



เอกสารอ้างอิง

- การเคหะแห่งชาติ. (2563). แผนยุทธศาสตร์การเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2560-2570 (ฉบับปรับปรุง ปี 2563). กรุงเทพมหานคร: การเคหะแห่งชาติ.
- จิตสุภา ฤทธิสิน. (2561). การประเมินผลแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1. วารสารวิชาการ กสทช., 3, 129-152.
- โพสทูเดย์. (2564). เดินหน้าเนรมิตชุมชนคลองเตยสู่ Smart Community ลงทุนเฉียดหมื่น ล้าน. Retrieved from <https://www.posttoday.com/economy/news/655696>
- ชาย โพธิสตา. (2562). ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ: คู่มือสำหรับนักศึกษาและนักวิจัย สังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 8 (ปรับปรุงใหม่)). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นิโรจน์ ไทยทอง. (2554). การสร้างแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 4(1), 32-47.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). SSC-Smart Sustainable Community ชุมชนอัจฉริยะได้เริ่มเงาการเคหะฯ. Retrieved from <https://www.prachachat.net/property/news-755512>
- ยุทธพล ผ่องพลีศาล และชิษณุพงศ์ ประทุม. (2561). กระบวนการพัฒนาแผนแม่บทงานวิจัยสำหรับองค์กรอย่างมีส่วนร่วมในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. Journal of Professional Routine to Research, 5, 54-60.
- ศรชัย เย็นเปรม และคณะ. (2550). การพัฒนาแผนแม่บทของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีบนพื้นฐานการวิจัยเชิงพื้นที่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2565). ครม. ผ่าน ร่างแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 ภายใต้อายุทธศาสตร์ 42 แนวทางดำเนินงาน วงเงิน 40,972.60 ล้านบาท. Retrieved from <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/51360>
- Barcelona. (2022). Barcelona Digital City. Retrieved from <https://ajuntament.barcelona.cat/digital/en>.



- Broersma, S., & Fremouw. (2015). The city-zen approach for urban energy master plans addressing technical opportunities + non-technical barriers. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/The-city-zen-approach-for-urban-energy-master-plans-Broersma-Fremouw/735096944147984252f762c71d421b4ee0748b8d>
- Flick, U. (2014). The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis.
- Karoonp, C. (2017). 6 Smart Cities. Retrieved from <https://thematter.co/social/smart-city/32385>
- La Placa, V., McNaught, A., & Knight, A. (2013). Discourse on wellbeing in research and practice. *International Journal of Wellbeing*, 3(1).
- Sithigh, M., Siems, D., & Mathias. (2019). The Chinese social credit system: A model for other countries? *The Modern Law Review*, 82(6), 1034-1071.
- The Open University. (2017). Triple win for MK:Smart the Smart Cities UK Awards 2017. Retrieved from <https://www.mksmart.org/blog/2017/02/08/smart-cities-uk-2017-awards/>

การจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟใน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*

BUSINESS MANAGEMENT OF COFFEE FARMERS FOR SOCIETY DOI SAKET DISTRICT CHIANG MAI PROVINCE

พระศุภณัฐ อ่องทิพย์¹ และ ประเสริฐ บุปผาสุข²

Phra Suphanat Ongthip¹ and Prasert Buppasuk²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: ning.supanat@gmail.com

Received 26 August 2024; Revised 29 August 2024; Accepted 29 August 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระบบนิเวศการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด 2) เพื่อพัฒนาการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด 3) เพื่อส่งเสริมเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม จัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟใน ได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 30 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลวิจัยพบว่า

1) การปลูกกาแฟบนพื้นที่สูงในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ใช้สารเคมี ส่งผลให้ได้ผลผลิตกาแฟคุณภาพสูงและมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ เนื่องจากการผสมเกสรดอกไม้ป่ากับดอกกาแฟโดยแมลงผึ้ง

* พระศุภณัฐ อ่องทิพย์ และ ประเสริฐ บุปผาสุข. (2567). การจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟใน

อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4(4), 174-192.

Phra Suphanat Ongthip and Prasert Buppasuk. (2024). Business Management of Coffee Farmers for Society Doi Saket District Chiang Mai Province. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 174-192.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.22>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



2) การจัดการธุรกิจในลักษณะรัฐวิสาหกิจชุมชนและบริษัทจำกัดเน้นการผลิต การแปรรูป และการตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ การจัดหาวัตถุดิบที่ได้มาตรฐาน การใช้เทคโนโลยีและการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมโดยการจัดอบรม

3) การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อเพิ่มการรับรู้ถึงคุณภาพของกาแฟที่ผลิตในพื้นที่นี้ และพัฒนาสู่ระดับสากล

คำสำคัญ : การจัดการธุรกิจ, ธุรกิจเพื่อสังคม, เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ

Abstract

This research aims to: 1) study the agricultural ecosystem of coffee farmers in Doi Saket district, 2) develop social business management for coffee farmers in Doi Saket district, and 3) promote social business networks for coffee farmers in Doi Saket district. A qualitative research methodology was employed, including in-depth interviews and focus group discussions. A purposive sample of 30 coffee farmers was selected for the business management study, along with 15 experts for the focus group discussions. Data analysis by content analysis.

The research results found that:

1) Growing coffee in the highlands of Doi Saket District, Chiang Mai Province is organic farming that does not use chemicals, resulting in high-quality coffee with a unique taste due to the pollination of wild flowers with coffee flowers by bees.

2) Business management in the form of community enterprises and limited companies focuses on production, processing, and marketing both domestically and internationally, including promoting organic farming, sourcing standard raw materials, using technology and research to develop products. In addition, there is a promotion of social business networks by organizing training.



3) Promoting community products and public relations through various media to increase awareness of the quality of coffee produced in this area and develop it to the international level.

Keywords: Business management, Social enterprise, Coffee farmers

บทนำ

"กาแฟ" เป็นสินค้าที่ทั่วโลกมีการบริโภค และมีมูลค่าการซื้อขายมากเป็นอันดับสอง รองจากปิโตรเลียม "กาแฟ" ถือเป็นเครื่องดื่มที่มีกลิ่นและรสชาติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงปฏิเสธไม่ได้ที่เป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วโลกจำนวนมาก เป็นทั้งสังคมในเมืองหรือสังคมชนบท เสมือนเป็นเครื่องดื่มคู่บ้านประจำครัวเรือน ประจำสำนักงาน ถึงแม้ว่า กาแฟจะไม่ได้เป็นเครื่องดื่มที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย แต่กาแฟก็เป็นเครื่องดื่มที่คนไทยรู้จักคุ้นเคย และผูกพันกันมาเป็นเวลานานกว่า 100 ปีแล้ว ในศตวรรษที่ 17 และ 18 เป็นปีที่กาแฟได้เข้ามาในประเทศไทยเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นครั้งแรก กาแฟเป็นที่นิยมมากขึ้น จึงมีร้านกาแฟเกิดขึ้นมากตามไปด้วย ร้านกาแฟ ถือว่าเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนข่าวสารและเป็นที่พบปะผู้คน กาแฟได้ถูกนำเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกประมาณปี พ.ศ. 2447 และเกิดร้านกาแฟนอร์สิงห์ หรือ Cafe De Norasingha (คาเฟ่ เดอนอร์สิงห์) เป็นร้านกาแฟแห่งแรกของเมืองไทยที่สร้างขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยในสมัยก่อน เริ่มต้นจากดื่มกาแฟโบราณ ที่จำหน่ายตามรถเข็น จนมีวิวัฒนาการจนเป็นร้านคอฟฟี่ช็อปในปัจจุบัน ซึ่งกระแสนิยมของการดื่มกาแฟมีมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยนายดีหมุนเป็นชาวมุสลิม ได้นำเมล็ดกาแฟโรบัสต่านำมาปลูกครั้งแรกในไทยที่อำเภอสะบ้าย้อยจังหวัดสงขลา และมีการส่งเสริมการปลูกกาแฟในแถบจังหวัดภาคใต้ นิยมปลูกและนำมาแปรรูปมากที่สุด ส่วนกาแฟอาราบิก้าได้ทดลองปลูกที่บ้านมูเซอห้วยตาด อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำพันธุ์กาแฟต่าง ๆ เข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อให้ชาวเขาปลูกทดแทนการปลูกฝิ่น ซึ่งนั่นทำให้กาแฟกลายเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญชนิดหนึ่ง บนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งการเพาะปลูกกาแฟหลากหลายสายพันธุ์ในหลายจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำพันธุ์กาแฟต่าง ๆ เข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อให้ชาวเขาปลูกทดแทนการปลูกฝิ่น ซึ่งนั่นทำให้กาแฟกลายเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญชนิดหนึ่ง บนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งการเพาะปลูกกาแฟหลากหลายสายพันธุ์ในพื้นที่ของประเทศไทย



ก็เพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงคุณสมบัติของกาแฟ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าได้มากยิ่งขึ้นและเกิดรสชาติที่เหมาะสมและเป็นที่ชื่นชอบของนักดื่มกาแฟคนไทย

เมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่าจังหวัดที่ประกอบธุรกิจผลิตกาแฟสูงสุด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย โดยภาคเหนือเหมาะแก่การปลูกกาแฟพันธุ์อาราบิกา ขณะที่ภาคใต้เหมาะแก่การเพาะปลูกกาแฟพันธุ์โรบัสตาเนื่องจากมีภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศเหมาะสมสำหรับใช้เป็นแหล่งเพาะปลูกกาแฟที่สำคัญ โดยประเทศไทยตั้งเป้าหมายต้องการให้เป็นหนึ่งในกลุ่มผู้นำในด้านการผลิตและการค้ากาแฟคุณภาพของภูมิภาคอาเซียน และมีการผลักดันให้กาแฟเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ของไทยที่สร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่เกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่มีนโยบายส่งเสริมให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองแห่งกาแฟ ด้วยศักยภาพที่เป็นจังหวัดต้นน้ำและมีสภาพภูมิอากาศดี บางพื้นที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลมากกว่า 1,000 เมตร จึงเหมาะสำหรับเป็นพื้นที่ปลูกกาแฟ โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำร่างยุทธศาสตร์กาแฟจังหวัดเชียงใหม่ปี 2561-2565 ภายใต้ 5 กลยุทธ์สำคัญ คือ 1.เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิตโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม 2.พัฒนาการแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่ม 3.พัฒนาด้านการตลาด 4.การวิจัยและพัฒนา และกลยุทธ์ 5.การบริหารจัดการ ทั้งนี้ตั้งเป้าหมายในระยะเวลา 5 ปี (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. 2564)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศการเกษตรของผู้ปลูกกาแฟตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมถึงด้านการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของผู้ปลูกกาแฟว่ามีการจัดการอย่างไร และศึกษาปัจจัยด้านการส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้ประกอบการเสนอแนวทางในการพัฒนาเพื่อการพัฒนาธุรกิจกาแฟให้เป็นไปทิศทางที่ดีขึ้น นอกเหนือจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบนิเวศการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่



3. เพื่อส่งเสริมเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอเมโดยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดกิจการเพื่อสังคมได้กำเนิดในประเทศอังกฤษในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 โดยกลุ่มผู้รับจ้างทำงานได้จัดตั้งหน่วยงานในรูปสหกรณ์เพื่อจัดหาอาหารที่มีคุณภาพในราคาที่หาซื้อได้ เพื่อเป็นการตอบโต้ต่อสภาพการทำงานในโรงงานที่แสวงหาผลประโยชน์และเอาเปรียบแรงงานอย่างไม่เป็นธรรมกระทั่งศตวรรษที่ 1990 แนวคิดกิจการเพื่อสังคมได้ถูกหยิบยกขึ้น มาใหม่อีกครั้งในรูปของการจัดตั้งที่หลากหลาย เช่น สหกรณ์วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprises) องค์การอาสาสมัคร (Enterprising Voluntary Organizations) เป็นต้น (โกศล ดิศีลธรรม, 2554: 165)

คำว่ากิจการเพื่อสังคมหรืออาจเรียกว่าธุรกิจเพื่อสังคมนั้น มีหน่วยงานและนักวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้ค่อนข้างหลากหลายสรุปความหมายที่สำคัญ ได้ดังนี้ กิจการเพื่อสังคม หมายถึง กิจการที่นำองค์ความรู้ในภาคธุรกิจกระแสหลักมาประยุกต์ ใช้กับงานด้านสังคมหรือสิ่งแวดล้อม (สฤณี อาชวานันทกุล. 2564)

Dee, 1998 (เอกชัย นิตยาเกษตรวัฒน์, 2550 : 7) สรุปความหมายของกิจการเพื่อสังคมไว้ว่า เป็นองค์การเอกชนที่อุทิศตัวเพื่อแก้ปัญหาสังคมสนองผู้เสียเปรียบในสังคมและหาสินค้าที่สำคัญทางสังคมที่ภาครัฐหรือเอกชนไม่สามารถจัดหาให้ได้ OECD (2003) ได้อธิบายความหมายของ

กิจการเพื่อสังคม ว่าหมายถึง องค์การไม่ แสวงหาผลกำไรที่ผสมผสานกันระหว่างองค์การภาครัฐและภาคเอกชนโดยดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา สังคม และมีเป้าหมายทางการเงินควบคู่ไปด้วยกัน สรุปความหมายของกิจการเพื่อสังคมได้ว่า หมายถึง "การดำเนินกิจการที่มีเป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยที่กิจการดังกล่าวยังมีผลกำไรเพื่อให้สามารถดำเนิน กิจการต่อไปได้อย่างยั่งยืน"กิจการเพื่อสังคมเป็นกิจการที่มีเป้าหมายหลักเพื่อแก้ไข ปัญหาหรือพัฒนาสังคมและ สิ่งแวดล้อมผ่านกลไกการค้าหรือการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ อันหลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการตอบสนองความท้าทายที่มีอยู่หรือกำลังจะเกิดขึ้นของสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยหวังให้เกิดการส่งผ่านการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน แม้กิจการเพื่อสังคมจะใช้ รูปแบบของการดำเนินการแบบธุรกิจที่สามารถ



สร้างผลกำไรได้เพื่อให้กิจการสามารถสร้าง ผลกระทบทางสังคมได้อย่างต่อเนื่องและไม่ต้องพึ่งพากลไกสนับสนุนจากภายนอก แต่กิจการ เพื่อสังคมจะต้องมีเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินการอยู่ที่การแก้ปัญหาสังคมหรือสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ผลกำไร (Profitable but not-for-profit) ดังนั้นกิจการเพื่อสังคมจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบโครงสร้างผู้ถือหุ้น โครงสร้างความปลอดภัยของการบริหารจัดการ และ รูปแบบธุรกิจเพื่อสร้างหลักประกันว่าเป้าหมายทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมของกิจการจะได้รับ การแก้ไขอย่างแท้จริง โดยผลประโยชน์ส่วนใหญ่ของกิจการจะไม่ตกอยู่กับผู้ถือหุ้นหรือผู้บริหาร เท่านั้น (สำนักสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ, 2553: 43)

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟนี้ มีไว้เพื่อใช้แนะนำเกษตรกรให้มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตเมล็ดกาแฟที่ดำเนินการในแปลงปลูกจนถึงการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้เมล็ดกาแฟที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการแปรรูปเพื่อบริโภค ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แหล่งน้ำ rights reserved

1 น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องเป็นน้ำที่มาจากแหล่งน้ำที่ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ เสี่ยงต่อการ ปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และน้ำมีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้ในการเกษตร ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ ควรมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้

2 ควรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต และในช่วงเวลาที่มีสภาวะ แวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิต ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการ รับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อน และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

พื้นที่ปลูก

1 พื้นที่ปลูกต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุ หรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล ในกรณีพื้นที่ปลูกอยู่ใกล้หรืออยู่ในแหล่งอุตสาหกรรมหรือพื้นที่ ที่มีความเสี่ยงจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตควรวิเคราะห์ ดินเพื่อตรวจสอบคุณภาพดินอย่างน้อย 1 ครั้ง โดย



เก็บตัวอย่างดิน ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน

2 ควรจัดทำรหัสแปลงปลูก และข้อมูลประจำแปลงปลูก โดยระบุชื่อ เจ้าของพื้นที่ ปลูกสถานที่ ติดต่อ ชื่อผู้ดูแลแปลงและสถานที่ติดต่อ (ถ้ามี) ที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังแปลง ปลูก ชนิดกาแฟที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี

3 พื้นที่ ที่ใช้ใบการเพาะปลูกควรเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4 ในกรณีเป็นพื้นที่ปลูกใหม่ ไม่ควรเป็นพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหากมี ผลกระทบควรมีมาตรการในการลดหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น

5 ควรวางแผนแปลงหรือปรับปรุงผังแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัย อาหารสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน และคุณภาพของผลิตผล

6 พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกกาแฟ ควรมีความสูงไม่เกิน 700 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง สำหรับชนิดโรบัสตา และความสูงตั้งแต่ 1100 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง สำหรับชนิดอราบิกา และความลาดเอียงไม่ควรเกิน 35% ลักษณะดินเป็นดินร่วน มีการระบายน้ำ และการถ่ายเทอากาศดี

การใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตร

1 การใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตรให้ใช้ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การใช้ต้องสอดคล้องกับศัตรูพืชที่สำรวจพบ และบันทึกข้อมูล ให้มีสาระสำคัญครบถ้วนตามแบบบันทึกตามภาคผนวก ข (ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืชและการใช้วัตถุดิบตรายการเกษตร)

2 ต้องใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย มีเลขทะเบียนวัตถุดิบตราย และมีคำแนะนำบนฉลากให้ใช้กับกาแฟและศัตรูพืชที่ต้องการกำจัด ต้องไม่ใช้วัตถุดิบตรายที่ห้ามผลิต หรือ การมีไว้ในครอบครอง ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และที่ระบุในรายการวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ หรือตามข้อกำหนดของประเทศ ทั้งนี้ต้องไม่เป็นสารห้ามใช้ในประเทศ และหยุดใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตรก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลาที่จะระบุไว้ในฉลากกำกับ การใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตรแต่ละชนิด หรือให้เป็นไปตามคำแนะนำของทางราชการ



3 ต้องอ่านคำแนะนำบนฉลากเพื่อทราบคุณสมบัติ และวิธีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรก่อน นำไปใช้

4 ผู้ใช้หรือผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องรู้จักศัตรูพืช การเลือกชนิดและอัตราการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเลือกใช้เครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ หัวฉีดรวมทั้งวิธีการพ่น สารเคมีที่ถูกต้อง โดยตรวจสอบเครื่องพ่นสารเคมีให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานให้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันสารพิษเป็นอันตรายและร่างกายของผู้ปฏิบัติงาน การสวมเสื้อผ้ามิดชิด มีอุปกรณ์ป้องกัน สารพิษ ได้แก่ หน้ากาก หรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และสวมรองเท้าย เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่าสองชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นคำแนะนำหรือดาร์บรองทางวิชาการ

5 เตรียมวัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำ นำ และผสมให้เป็นเนื้อเดียวกัน ก่อนนำไปพ่น ควรพ่น วัตถุอันตรายทางการเกษตรในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดดจัดหรือลมแรง และขณะปฏิบัติต้งนผู้พ่นต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา รวมถึงควรระวังละอองสารเคมีไปปนเปื้อนแปลง ใกล้เคียงและสิ่งแวดล้อม

6 เตรียมวัตถุอันตรายทางการเกษตรให้เพียงพอและใช้หมดในคราวเดียว ไม่ควรเหลือติดค้างในถังพ่น

7 เมื่อใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรหมดแล้ว ให้ล้างภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรดังกล่าว ด้วยน้ำ 3 ครั้ง เทน้ำลงในถังพ่นสาร นำไปพ่นในแปลงพืชที่ได้รับอนุญาตให้พ่นวัตถุอันตรายทาง การเกษตรนั้น ตามคำแนะนำบนฉลาก หรือในพื้นที่ที่กำหนด และต้องไม่มีความเสี่ยงต่อการสัมผัสผลิตผล หรือปนเปื้อนของแหล่งน้ำใช้ ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้ว ต้องทำลาย เพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ แล้วนำไปทิ้งในสถานที่ที่จัดสำหรับทิ้งภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยเฉพาะ หรือทำลายโดยการฝังกลบในดินให้มีระยะ ห่างอย่างน้อย 50 m (เมตร) จากแหล่งน้ำและที่พักอาศัย และให้มีความลึกมากพอที่สัตว์ไม่สามารถคุ้ยขึ้นมาได้ และห้ามเผาทำลาย

8 หลังการพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้ง ผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะพ่นสารต้องนำไปซักให้สะอาดทุกครั้ง โดยซักแยกจากเสื้อผ้าที่ใช้ปกติ

9 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ซังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุ ซึ่งไม่สามารถใช้ได้หมดในคราวเดียว ให้ปิดฝาให้สนิท และเก็บใบสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร



10 การจัดเก็บวัตถุล้านตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ ต้องเก็บในสถานที่มืดซิด ปลอดภัยป้องกันแดดและฝนได้ และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

11 จัดเก็บวัตถุล้านตรายทางการเกษตร รวมถึงสารเคมีอื่น เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง ให้เป็นสัดส่วน เพื่อ ป้องกันการปนเปื้อนของวัตถุล้านตรายทางการเกษตรสู่ผลิตภัณฑ์ และสิ่งแวดล้อม วัตถุล้านตรายทาง การเกษตรที่เปิดใช้แล้วห้ามถ่ายออกจากภาชนะบรรจุเดิม

12 การจัดเก็บวัตถุล้านตรายทางการเกษตรแต่ละ ชนิดต้องแสดงป้ายให้ชัดเจน และ แยกเก็บเป็นหมวดหมู่ ไม่ปะปนกับปุ๋ยสารควบคุมการเจริญเติบโตพืช สารเสริมประสิทธิภาพ ต่างๆ และอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบ เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็น กระบวนการศึกษาวิจัยที่มุ่งจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มุ่งเน้นการศึกษา รวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

1) การสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน เพื่อเพื่อทราบระบบนิเวศการเกษตรของผู้ปลูกกาแฟ จำนวน 30 คน

2) การสนทนากลุ่ม และส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของผู้ปลูกกาแฟ จำนวน 15 คน

4) ประมวลผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลในเชิง คุณภาพแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้เห็นกระบวนการส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคมของ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

1 ระบบนิเวศการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ระบบนิเวศการปลูกกาแฟของเกษตรกร พื้นที่ปลูก พื้นที่ที่มีความสูงและอากาศเย็นเหมาะสม มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่ใสสะอาด ดินร่วนและอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการปลูกกาแฟอาราบิก้า มีกระบวนการปลูกดังนี้ การเตรียมสถานที่ปลูกกาแฟ การจัดการเรื่องน้ำ ตัดหญ้า และรักษาต้นไม้ใหญ่เป็นร่มเงา หลีกเลี่ยงการใช้ยาฆ่าหญ้า การคัดเลือกสายพันธุ์และต้นกล้า ใช้สายพันธุ์คาติมอร์ที่ทนทานต่อโรคราสนิมและทนแดด เลือกต้นกล้าที่มีความสูงและจำนวนคูใบที่เหมาะสม การปลูกต้นกาแฟ ปลูกต้นกาแฟให้มีระยะห่างที่เหมาะสม ดูแลเอาใจใส่ในช่วงแรก การดูแลรักษาโดยการตัดหญ้า ใส่ปุ๋ย และให้น้ำ สิ่งที่ควรระวังในการดูแลรักษาดต้นกล้าในระยะแรก หลีกเลี่ยงการใช้ยาฆ่าหญ้าและระวังการเกิดโรคและแมลง การเก็บกาแฟ เก็บกาแฟด้วยมือที่ละเอียดและด้วยความระมัดระวังเพื่อรักษาคุณภาพ

การสร้างแบรนด์กาแฟพิเศษ การศึกษาตลาดและผู้บริโภค สำรวจตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่ากาแฟพิเศษมีคุณภาพและเป็นที่ต้องการในตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปรับปรุงคุณภาพกาแฟให้มีความโดดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะตัว การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่น่าสนใจการสร้างเรื่องราวของแบรนด์ (Brand Story) เล่าเรื่องราวความเป็นมาและกระบวนการผลิตกาแฟในชุมชน เน้นความสำคัญของการปลูกกาแฟที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การตลาดและการประชาสัมพันธ์ ใช้ช่องทางออนไลน์และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการรับรู้ สร้างเครือข่ายกับร้านกาแฟ โรงแรม และร้านอาหารในพื้นที่ การจัดจำหน่าย จัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย เช่น ร้านค้าออนไลน์ ตลาดนัด และร้านค้าท้องถิ่นร่วมมือกับพันธมิตรทางธุรกิจ การรับรองคุณภาพรับรองมาตรฐานการผลิตและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการผลิตและการตลาด ให้ความรู้และฝึกอบรมเกษตรกรในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มศักยภาพ ดังนั้น การผลิตกาแฟในตำบลเทพเสด็จมีการดำเนินการตั้งแต่การปลูก การดูแลรักษา จนถึงการเก็บเกี่ยวและแปรรูป การสร้างแบรนด์กาแฟพิเศษเป็นการเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยเน้นความสำคัญของการปลูกกาแฟที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีคุณภาพสูง



2. การพัฒนาการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จ

การจัดการธุรกิจกาแฟในเขตพื้นที่ตำบลเทพเสด็จ ด้านการจัดองค์กรมีการจัดตั้งรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร และการจัดตั้งบริษัทจำกัด ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ซึ่งส่งผลให้ชุมชนเกิดรายได้สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ มีการติดต่อประสานงานในระบบของเครือข่ายส่งผลให้มีการสื่อสารที่ตรงกัน นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นสากลและมีการจัดตั้งบริษัทในเครือเพื่อในการควบคุมมาตรฐานของผลิตภัณฑ์และการให้บริการ สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งสามารถสรุปรูปแบบการจัดการธุรกิจกาแฟในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จด้านการจัดการองค์กร

1. ด้านการผลิตและการปฏิบัติการมีการควบคุมปัจจัยต่างๆตั้งแต่กระบวนการปลูก โดยให้ความสำคัญกับการปลูกกาแฟแบบอินทรีย์ควบคู่กับการปลูกพืชอื่นๆตามฤดูกาล มีการแปรรูปโดยใช้เครื่องจักรที่สามารถสร้างมาตรฐานทำให้ส่งผลผลิตที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน ซึ่งผู้บริโภคจะได้รับคุณค่าจากผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและความปลอดภัย รวมถึงเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟจะมีความมั่นใจในอาชีพและมีการรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน

2. ด้านการตลาด มีการทำการตลาดทั้งภายในพื้นที่และต่างพื้นที่รวมถึงภายในประเทศและกำลังขยายการตลาดสู่ภายนอกประเทศ ส่งผลให้ผู้บริโภคมีช่องทางในการเข้าถึงเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งสามารถสร้างการยอมรับในแต่ละระดับสากลเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดและเป็นการ สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ มีการใช้สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนแสดงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักที่รู้ สามารถสร้างแหล่งท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

3. ด้านการบัญชีและการเงินโดยมีการลงทุนด้วยตนเองและการหาทุนจากผู้เข้าร่วม มีการจัดหาทุนจากสถาบันทางการเงินทำให้มีการขยายธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการวัตถุดิบเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้จะมีการสนับสนุนจากภาครัฐในการทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้

4. ด้านการจัดหาวัตถุดิบมาป้อนโรงงาน โดยมีการปลูกกาแฟแบบอินทรีย์ มีการสร้างระบบนิเวศภายในชุมชน มีการควบคุมมาตรฐานของผลผลิตซึ่งจะทำให้ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานสามารถที่จะทดสอบคุณภาพได้ ส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยและมีคุณภาพและเป็นการสร้างผล ที่ดีต่อชุมชนชุมชน

5. ด้านการบริหารงานบุคคลมีการสร้างศูนย์การเรียนรู้และหลักสูตรต่างๆ ในการพัฒนาความสามารถและทักษะให้กับพนักงานโดยสามารถตอบสนองให้กับผู้บริโภคด้วยการบริการที่เป็นเลิศ และมีการใช้พนักงานที่เป็นบุคคลคนในพื้นที่เพาะปลูก สามารถบอกถึงภูมิหลังชาติพันธุ์ผ่านกาแฟ

6. ด้านการจัดการระบบสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ มีการใช้เครื่องจักรในกระบวนการผลิตและแปรรูป ในการสร้างมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และมีการประยุกต์ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการคำนวณ ช่วยลดข้อผิดพลาดสามารถสร้างความเชื่อมั่น และความถูกต้องให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้มีการใช้สื่อออนไลน์ในการจำหน่ายสินค้า และการประชาสัมพันธ์

7. การจัดการธุรกิจกาแฟของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จด้านการวิจัยและพัฒนา ได้มีการพัฒนาสายพันธุ์ใหม่ใหม่ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และมีการเติมความคิดสร้างสรรค์และความรู้ใหม่ใหม่ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา

3 การส่งเสริมเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

1) การส่งเสริมเครือข่ายด้านการผลิต

การยกระดับผลิตภัณฑ์กาแฟ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด รวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เช่น การสนับสนุนการจดทะเบียน GI และการจัดหาเครื่องมือในการผลิต

ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟจนสามารถจดทะเบียน GI และส่งออกไปยังต่างประเทศ รวมถึงณรงค์ไม่ให้ใช้ปุ๋ยเคมีและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมักจากเปลือกกาแฟ

การรวมกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรในตำบลเทพเสด็จ รวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาการซื้อขายเมล็ดกาแฟและพัฒนาคุณภาพกาแฟ โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอดอยสะเก็ด และสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

การจัดเวทีชุมชน การจัดเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์และจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมเกษตรมูลค่าสูง โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร 3 เท่าใน 4 ปี และสนับสนุนการผลิตกาแฟ GI เทพเสด็จ



2) การส่งเสริมเครือข่ายด้านผลิตภัณฑ์

กิจกรรมพัฒนาและสนับสนุน การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมความรู้ การสร้างนวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพ

การจัดอบรม การอบรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรเมืองหนาวด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟเทศ์จให้มีมูลค่าและความหลากหลาย

3) การส่งเสริมเครือข่ายด้านการตลาด

การสร้างเครือข่ายการตลาด การสร้างเครือข่ายการตลาดภายในชุมชนและขยายสู่ตลาดภายนอก เช่น การขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต การออกร้านจำหน่ายสินค้าในงานแสดงสินค้า และการเผยแพร่ข้อมูลผลิตภัณฑ์ผ่านทางออนไลน์

ความร่วมมือกับภาคเอกชน ความร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น กลุ่มบริษัทบางจาก เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟเทศ์จ “เทศ์จ Single Origin” ตราอินทนิล

การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น วัดสันตันตู่ อำเภอต๋อยสะเก็ด มีบทบาทในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์กาแฟของเกษตรกร โดยการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์กาแฟในร้านกาแฟภายในวัด

อภิปรายผล

การจัดการธุรกิจกาแฟในเขตพื้นที่ตำบลเทศ์จ พบว่า ด้านการผลิตและการปฏิบัติการมีการควบคุมปัจจัยต่างๆตั้งแต่กระบวนการปลูกโดยให้ความสำคัญกับการปลูกกาแฟแบบอินทรีย์ควบคู่กับการปลูกพืชอื่นๆตามฤดูกาล มีการแปรรูปโดยใช้เครื่องจักรที่สามารถสร้างมาตรฐานทำให้ส่งผลผลิตที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน ซึ่งผู้บริโภคจะได้รับคุณค่าจากผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและความปลอดภัย รวมถึงเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟจะมีความมั่นใจในอาชีพและมีมีการรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน ด้านการตลาด มีการทำการตลาดทั้งภายในพื้นที่และต่างพื้นที่รวมถึงภายในประเทศและกำลังขยายการตลาดสู่ภายนอกประเทศ ส่งผลให้ผู้บริโภคมีช่องทางในการเข้าถึงเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งสามารถสร้างการยอมรับในแต่ละระดับสากลเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดและเป็นการ สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ มีการใช้สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนแสดงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักที่รู้สามารถสร้างแหล่งท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ด้านการบัญชีและการเงินโดยมีการ



ลงทุนด้วยตนเองและการหาทุนจากผู้เข้าร่วม มีการจัดหาทุนจากสถาบันทางการเงินทำให้มีการขยายธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการวัตถุดิบเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้จะมีการสนับสนุนจากภาครัฐในการทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ ด้านการจัดหาวัตถุดิบมาป้อนโรงงาน โดยมีการปลูกกาแฟแบบอินทรีย์ มีการสร้างระบบนิเวศภายในชุมชน มีการควบคุมมาตรฐานของผลผลิตซึ่งจะทำให้ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานสามารถที่จะทดสอบคุณภาพได้ ส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยและมีคุณภาพและเป็นการสร้างผล ที่ดีต่อชุมชนชุมชน ด้านการบริหารงานบุคคลมีการสร้างศูนย์การเรียนรู้และหลักสูตรต่างๆ ในการพัฒนาความสามารถและทักษะให้กับพนักงานโดยสามารถตอบสนองให้กับผู้บริโภคด้วยการบริการที่เป็นเลิศ และมีการใช้พนักงานที่เป็นบุคคลคนในพื้นที่เพาะปลูก สามารถบอกถึงภูมิหลังชาติพันธุ์ผ่านกาแฟ ด้านการจัดการระบบสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ มีการใช้เครื่องจักรในกระบวนการผลิตและแปรรูป ในการสร้างมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และมีการประยุกต์ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการคำนวณ ช่วยลดข้อผิดพลาดสามารถสร้างความเชื่อมั่น และความถูกต้องให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้มีการใช้สื่อออนไลน์ในการจำหน่ายสินค้า และการประชาสัมพันธ์การจัดการธุรกิจกาแฟของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จด้านการวิจัยและพัฒนา ได้มีการพัฒนาสายพันธุ์ใหม่ใหม่ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และมีการเติมความคิดสร้างสรรค์และความรู้ใหม่ใหม่ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่ อยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับวันวิสาข์ ตากระโทก (2561) ทศนคติ และความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกาแฟสดน่ายงการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจทัศนคติซึ่งแสดงถึงความคาดหวังที่ผู้บริโภคมีต่อปัจจัยด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ทศนคติผู้บริโภคกาแฟสดน่ายงมีความคาดหวังและความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านราคาผู้บริโภคกาแฟสดน่ายงมีความคาดหวังและความพึงพอใจ ในส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 2.37 และ 2.36 ตามลำดับ) ด้านการจัดจำหน่ายผู้บริโภคกาแฟสดน่ายงมีความคาดหวังและความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด ด้านการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.30 และ 2.31 ตามลำดับ) ด้านส่งเสริมการตลาดผู้บริโภคกาแฟสดน่ายงได้รับความพึงพอใจมาก ในประเด็นการบริการของพนักงาน (คะแนนเฉลี่ย 2.41)



องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยและสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอำเภอเทพเสด็จจังหวัดเชียงใหม่

1) พื้นที่ที่ปลูกกาแฟเป็นพื้นที่สูงจากเลือน้ำทะเลปานกลางอยู่ประมาณ 1050 เมตรขึ้นไปและมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่อไป 15 ถึง 25 องศา มีความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 60% มีฝนตกไม่ต่ำกว่า 1500 มิลลิเมตรต่อปี เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์จึงมีความเหมาะสมในการปลูกกาแฟ

2) การปลูกกาแฟในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จโดยการปลูกใต้ต้นไม้ใหญ่และเป็นพื้นที่ที่มีดอกไม้ป่าทำให้ผลผลิตที่ได้มีความเป็นเอกลักษณ์ ลักษณะไม่เหมือนพื้นที่อื่น

3) การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์กาแฟเป็นเมล็ดพันธุ์กาแฟพันธุ์อราบิก้าซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์กาแฟที่สามารถมีความทนทานและรักษาง่ายให้ผลผลิตที่ดี

4) การเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟจะเก็บด้วยมือที่ละเม็ดและจะเก็บเพียงเมล็ดที่สุกแดงเท่านั้น

5) การบำรุงรักษาเกษตรกรปลูกกาแฟจะไม่ใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีโดยเด็ดขาดจะเป็นการปลูกแบบออร์แกนิก

6) กระบวนการในการผลิตเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟจะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิตทำให้สามารถรักษาคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์กาแฟ

7) เกษตรกรจะมีการปลูกพืชหมุนเวียนตามฤดูกาลภายในสวนกาแฟเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้

2. กลยุทธ์ในการพัฒนาการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

1) การจัดการองค์กรจะมีรูปแบบการจัดการองค์กรในลักษณะของรัฐวิสาหกิจ ชุมชนและการจัดตั้งบริษัทจำกัด

2) การผลิตและการปฏิบัติมีการควบคุมกระบวนการผลิตและการแปรรูป และมีการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์

3) ด้านการตลาด มีการทำการตลาดทั้งภายใน ประเทศและ ต่างประเทศและการใช้สัญลักษณ์ความเป็นเอกลักษณ์

4) การบัญชีและการ มีการลงทุนด้วยตนเองและการหาหุ้นส่วน เพื่อร่วมทุนธุรกิจ รวมถึงการกู้เงินจากสถาบันการเงินและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ



5) การจัดหาวัตถุดิบ มีการควบคุมมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ผลการผลิตที่ได้เป็น
เกษตรอินทรีย์ และการสร้างระบบนิเวศภายในชุมชน

6) การบริหารงานบุคคล มีการก่อตั้งศูนย์เรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพ บุคคล
ส่วนใหญ่ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่

7) ระบบสารสนเทศ จะใช้ระบบเครื่องจักรในการแปรรูปการใช้เทคโนโลยีในการ
บริการ

8) การวิจัยและการพัฒนาจะพัฒนาสายพันธุ์กาแฟรวมถึงการใส่ความคิด
สร้างสรรค์

3. การส่งเสริมเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ อำเภออดอย สะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

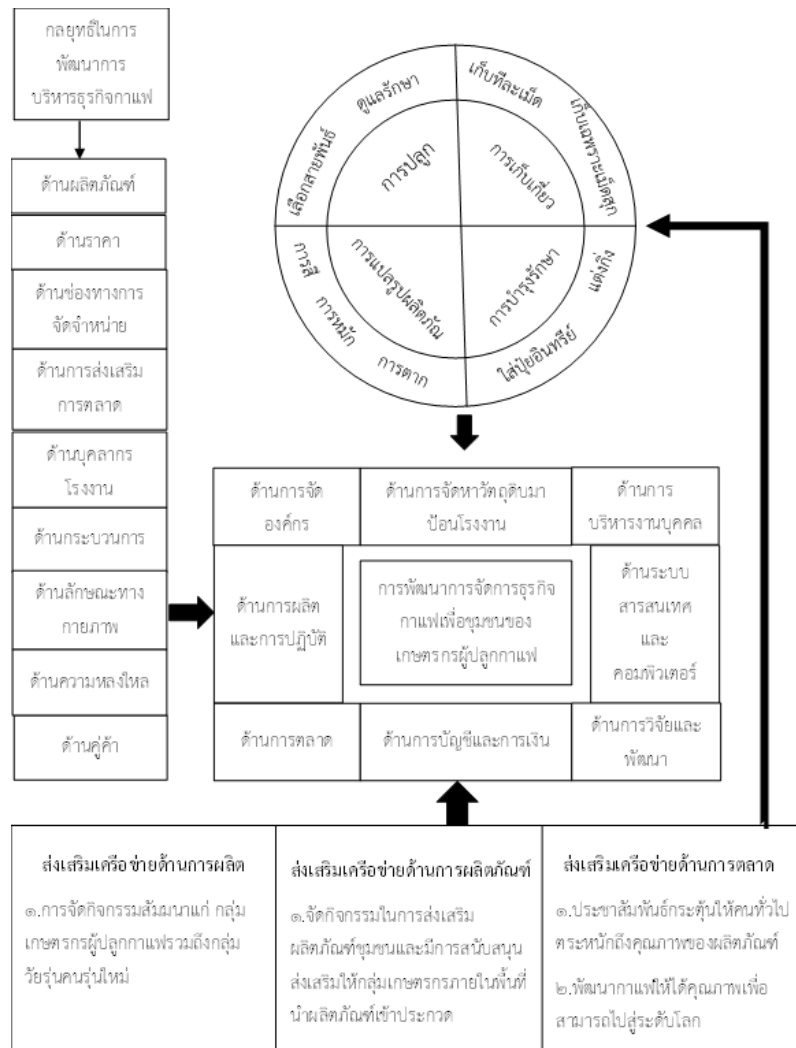
1) เครือข่ายในการส่งเสริมการผลิตโดยได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและ
กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่กาแฟเทศ์จมีกระบวนการจัดอบรมส่งเสริมความรู้ในลักษณะการ
จัดกิจกรรมสัมมนาแก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟรวมถึงกลุ่มวัยรุ่นคนรุ่นใหม่

2) กลุ่มเครือข่ายจากภาครัฐและเอกชนจัดกิจกรรมในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน
และมีการสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรภายในพื้นที่นำผลิตภัณฑ์เข้าประกวด

3) เครือข่ายในการประชาสัมพันธ์ได้แก่กลุ่มดารา ร่วมกับกลุ่มเกษตรกรภายใน
ชุมชนภาครัฐภาคเอกชนเผยแพร่สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้คนทั่วไปตระหนักถึงคุณภาพ
ของผลิตภัณฑ์

4) เกษตรกรร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนพัฒนากาแฟให้ได้คุณภาพ
เพื่อสามารถไปสู่ระดับโลกได้

จากองค์ความรู้สามารถสรุปการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟใน
อำเภออดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรจัดให้มีการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรอินทรีย์ รวมถึงการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และปุ๋ยอินทรีย์ในราคาที่เข้าถึงได้
2. รัฐบาลควรสร้างมาตรฐานและการรับรองเกษตรอินทรีย์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์กาแฟ
3. รัฐบาลควรจัดให้มีโครงการสนับสนุนทางการเงิน เช่น สินเชื่อเกษตรกร อัตราดอกเบี้ยต่ำ หรือเงินกู้ที่ไม่ต้องมีการค้ำประกัน



4. พัฒนาพื้นที่ปลูกกาแฟให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับกาแฟเทศดั้ง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนหน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ เช่น การสนับสนุนทางการเงิน การส่งเสริมการตลาด และการฝึกอบรม

2. สามารถใช้ในการวางแผนพัฒนาชุมชนในระยะยาว โดยเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ

3. สามารถใช้ในการสร้างนวัตกรรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟใหม่ ๆ เช่น กาแฟอินทรีย์ กาแฟสำเร็จรูป หรือผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากกากกาแฟ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายการวิจัยไปยังพื้นที่อื่นๆ ที่มีการปลูกกาแฟในจังหวัดเชียงใหม่หรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบและสรุปข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ได้ในวงกว้าง

2. ขยายการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการปลูกกาแฟในชุมชน รวมถึงการประเมินผลของการจัดการธุรกิจเพื่อสังคมในระยะยาว

3. วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟใหม่ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่ม เช่น กาแฟออร์แกนิก เครื่องดื่มกาแฟผสมสมุนไพร หรือผลิตภัณฑ์จากกากกาแฟ

4. วิเคราะห์แนวโน้มและพฤติกรรมผู้บริโภคกาแฟทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

โกศล ดีศีลธรรม. (2554). การสร้างความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: ธีระปอมวรรณกรรม.

สฤณี อาชวนันทกุล. (2564) เอกสารประกอบการบรรยายวิชาธุรกิจกับชุมชน กธ 301 เรื่อง

Triple Bottom Line). เรียกใช้เมื่อ 25 ตุลาคม 2564 จาก

http://cdn.learners.in.th/assets/media/file_2553:52.



เอกชัย นิตยาเกษตรวัฒน์, (2550),โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจการเพื่อสังคม: กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จใน ต่างประเทศและการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย, NIDA Business Journal, 7.

สำนักสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ. (2553). แผนแม่บทสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม พ.ศ. 2553-2557. กรุงเทพมหานคร: สำนักสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ.

วันวิสาข์ ตากกระโทก. (2561). พฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคต่อกาแฟสดนาอูงในจังหวัดอุดรธานี. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนาธิปไตยสมบูรณ์แบบกับการคอร์รัปชันทางการเมือง*

ABSOLUTE PLUTOCRACY AND POLITICAL CORRUPTION

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

Thirapat Serirangsan

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Faculty of Political Science, Rangsit University, Thailand

Corresponding author E-mail: tserirangsan@yahoo.com

Received 8 August 2024; Revised 26 August 2024; Accepted 29 August 2024

บทคัดย่อ

ธนาธิปไตย หมายถึงการปกครองโดยคนที่ร่ำรวย และยังมีความหมายรวมถึงความสัมพันธ์แบบเครือญาติหรือสมัครงศ์พวก ที่เกิดจากการแต่งงานระหว่างตระกูลที่ร่ำรวยด้วยกันเอง หรือระหว่างตระกูลที่ร่ำรวยกับตระกูลที่มีอำนาจทางการเมืองการปกครอง และการทหาร และร่วมกันครองอำนาจทางการเมือง สามารถกำหนดทิศทางความเป็นไปทางการเมือง โดยการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือนอกกฎหมาย รวมตลอดทั้งการผ่านกระบวนการเลือกตั้ง โดยการจัดตั้งพรรคการเมืองและส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีการให้การสนับสนุนทางการเงินและการสนับสนุนโดยผ่านระบบราชการที่มีพรรคพวก ตลอดทั้งญาติ โภทิติกาควบคุมอำนาจอยู่

ธนาธิปไตยสมบูรณ์แบบจึงมีลักษณะขององค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ **ทรัพย์สิน (wealth)** **สถานะทางสังคม(status)** และ**อำนาจ(power)**เป็นลักษณะสามประสานระหว่างอำนาจทางการเงิน อำนาจทางการเมือง และอำนาจทางสังคม ที่นำไปสู่การได้มา การครอบครองและการใช้อำนาจและการสืบทอดอำนาจทางการเมืองดังกล่าวต่อไปอย่างไม่มีที่

* ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2567). ธนาธิปไตยสมบูรณ์แบบกับการคอร์รัปชันทางการเมือง. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 193-224.

Thirapat Serirangsan. (2024). Absolute Plutocracy and Political Corruption. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 193-224.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.23>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



สิ้นสุด นอกจากนั้น ระบอบธนธิปไตยเมื่อมีการใช้เงินเข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารบ้านเมืองแล้ว ย่อมนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตเชิงนโยบายที่จะติดตามมาอย่างแนบแน่น ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบอบธนธิปไตย สมบูรณ์แบบกับการคอร์รัปชันทางการเมืองซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ตลอดทั้ง ต้องการค้นหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งในระดับสากลและของประเทศไทย โดยวิธีการสำรวจเอกสารเป็นสำคัญ

ผลจากการศึกษา พบว่า ระบอบธนธิปไตยสมบูรณ์แบบกับการคอร์รัปชันทางการเมืองเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กันเสมอมา และต่างเป็นสาเหตุและผลซึ่งกันและกัน เพราะการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองมักจะต้องใช้เงินตราเป็นทุนรอน และเมื่อได้อำนาจทางการเมืองแล้วจึงจำเป็นต้องถอนทุนคืน ทั้งในรูปของการทุจริตเชิงนโยบาย การทุจริตเชิงผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตงบประมาณแผ่นดินเป็นสำคัญ ระบอบประชาธิปไตยที่มีลักษณะของธนธิปไตย จึงนำไปสู่การสูญเสียความชอบธรรมในการปกครอง ทำให้ระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งกลายเป็นระบอบธนธิปไตยไปโดยปริยาย

การคอร์รัปชันทางการเมืองมีผลกระทบที่สำคัญ ได้แก่ **ประการแรก ผลกระทบต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย** เพราะการคอร์รัปชันมักถูกนำมาอ้างเป็นเหตุผลหลักในการทำรัฐประหาร และได้กลายเป็นเหตุผลที่ดูสมเหตุสมผลที่สุด **ประการที่สอง ผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ** โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การคอร์รัปชันจะเป็นตัวเพิ่มความไร้ประสิทธิภาพ ทำให้นักการเมืองและข้าราชการประจำพยายามแสวงหาผลประโยชน์มากกว่าที่จะทำหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และ**ประการที่สาม ผลกระทบต่อวิถีทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชน** การยอมรับนับถือคนที่มีอำนาจและเงินตรามากกว่าเป็นพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์ และเป็นหลักของวัฒนธรรมทางการเมือง

แนวทางการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันทางการเมืองมีอยู่หลายแนวทาง โดยจะยกกรณีศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศยุโรปบางประเทศ โดยเฉพาะประเทศฟินแลนด์ที่ได้รับการจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่มีความโปร่งใสอันดับต้นๆของโลกหลายปีติดต่อกัน ส่วนในเอเชีย จะยกกรณีของประเทศสิงคโปร์ ตลอดทั้งขององค์การระหว่างประเทศ อาทิ องค์การสหประชาชาติและธนาคารโลก และในกรณีของประเทศไทย ซึ่งจะช่วย



ให้เกิดมุมมองเชิงเปรียบเทียบที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันทางการเมืองต่อไป

คำสำคัญ: ระบอบชนาธิปไตย, ชนาธิปไตยสมบูรณ์แบบ, การคอร์รัปชันทางการเมือง

Abstract

Plutocracy refers to govern by the wealthy and includes the relationships of nepotism or favoritism (Paternalism, Nepotism, Favoritism, or Cronyism) arising from marriages between wealthy families or between wealthy families and those with political, administrative, or military power. It is apparent that they hold political power, define political and administrative directions, and use both legal and illegal power, including through elections, forming political parties, and fielding candidates. They provide financial support and support through bureaucratic systems controlled by their allies and relatives. Absolute Plutocracy thus consists of three components which are wealth, social status, and power, forming a triad of financial, political, and social power. This leads to the acquisition, possession, and exercise of power, perpetuating political power indefinitely. Additionally, when money is involved in government, it inevitably leads to corruption, conflicts of interest, and policy corruption that are closely intertwined and inseparable.

The purpose of this study is to illustrate the relationship between absolute plutocracy and political corruption, and their impact on the development of democracy in Thailand. Additionally, it aims to explore methods for preventing and addressing these both issues at the international level and within Thailand. Document analysis is the primary method used in this study.

The study finds that absolute plutocracy and political corruption have always occurred together, with each acting as both a cause and effect of the



other. This is because acquiring political power often requires financial resources, and once in power, there is a necessity to recover that investment. This recovery typically occurs through various forms of corruption, including policy-related corruption, conflicts of interest, and budgetary fraud. Thus, a democratic regime with plutocratic characteristics leads to a loss of legitimacy in government, causing an electoral democracy to inevitably become a Plutocracy.

Political corruption has significant impacts: First, it affects the development of democracy, as corruption is often cited as a primary reason for coups and becomes the most reasonable justification. Second, it impacts national development, especially economic development, as corruption increases inefficiency, leading politicians and civil servants to seek personal gain rather than fulfilling their duties effectively. Third, it affects social and cultural norms, as respect for those with power and wealth becomes the basis for patronage systems and political culture.

There are various approaches to preventing and combating political corruption. This study will compare case studies of approaches in the United States and some European countries, particularly Finland, which has been ranked as one of the most transparent countries globally for several years. For Asia, it will examine Singapore as well as approaches by international organizations such as the United Nations and the World Bank. The study will also consider Thailand, providing comparative insights to help in developing measures to prevent and combat political corruption.

Keywords: Plutocracy, Absolute Plutocracy, Political Corruption

บทนำ

หากเราย้อนกลับไปในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงของ**ระบอบราชาธิปไตยหรือระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์** ก็สามารถวิเคราะห์ได้ว่าพลังอำนาจของตะวันตกโดยลัทธิล่าอาณานิคม(Colonialism)และข้อเสนอของเหล่าบรรดาพระราชวงศ์และขุนนางกลุ่มหนึ่งในปี พ.ศ. 2428¹ ต้องการให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินให้ทันสมัยตามแบบอย่างของยุโรป(นายหนววย 2530: 47) มีผลกดดันที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนประเทศไทยให้เป็นแบบตะวันตก โดยการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2435 โดยการนำระบบกระทรวงทบวงกรมมาใช้เป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 รวมทั้งมีการจัดส่งเชื้อพระวงศ์และขุนนางข้าราชการไปศึกษาต่อในประเทศต่างๆในทวีปยุโรปจำนวนมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งของระบอบอำมาตยาธิปไตยที่แผ่ตัวอยู่ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

หลังจากนั้นอีกเพียง **40 ปี** ระบอบอำมาตยาธิปไตยโดยบรรดาข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนมีความเข้มแข็งจนสามารถเปลี่ยนแปลงการปกครองได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2475 โดยผ่านวาทกรรมทางการเมืองของคำว่า “การเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย” แต่เนื้อในเป็น**ระบอบอำมาตยาธิปไตย**ที่มีการรัฐประหาร การกบฏ การแย่งชิงอำนาจโดยการใช้กำลังมากมายหลายครั้งหลายหน จนในที่สุดพลังของนักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนชนชั้นกลางในกรุงเทพฯเป็นส่วนใหญ่ที่นิยมการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถล้มเผด็จการอำนาจนิยมกลุ่ม “จอมพลถนอม-ประภาส-ณรงค์” ได้เป็นผลสำเร็จในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าฉงนสนเท่ห์มากที่สุดที่ระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว**ประมาณ 41 ปี**นับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

เหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2516 ไม่อาจทำลายล้างรากฐานของระบอบอำมาตยาธิปไตยได้ จึงเป็นเพียงการสร้างระบอบประชาธิปไตยในช่วงระยะเวลาสั้นๆและฝ่ายอำนาจนิยมโดยคณะทหารและฝ่ายขวาได้ช่วงชิงอำนาจกลับคืนไปได้ในเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 แต่ก็ไม่สามารถยึดกุมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดได้เช่นกาลก่อน พลังของระบอบอำมาตยาธิปไตยจึงจำเป็นต้อง “จับมือ” กับพลังของ “ประชาธิปไตย” ภายใต้กลุ่มทุนนิยมของนักธุรกิจการเมืองที่

¹ คำกราบบังคมทูลซึ่งทำเป็นหนังสือของกลุ่มพระราชวงศ์และขุนนาง นำโดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศรวรฤทธิ์ ซึ่งมีศักดิ์เป็นพระอนุชาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2428



อาศัยคราบของ “นักการเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย ในการจัดตั้งรัฐบาลหลายครั้งหลายหน นับตั้งแต่รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เรื่อยมา โดยมีความพยายามในการรัฐประหารหลายครั้งหลายหน โดยเฉพาะใน 3 ครั้งล่าสุด ได้แก่ การรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ(ร.ส.ช.)เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 การรัฐประหารโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข(ค.ป.ค.)ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (ค.ม.ช.)เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และการรัฐประหารครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(ค.ส.ช.)

เป็นที่แปลกประหลาดอีกเช่นกัน หากเราจะเรียกช่วงเปลี่ยนผ่านจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 จนกระทั่งมาถึงการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เป็นช่วง “กึ่งประชาธิปไตย” ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วคือช่วงที่ควรจะเรียกว่า “ช่วงกึ่งอำมาตยาธิปไตย-กึ่งธนาธิปไตย” ก็เป็นระยะเวลาประมาณ 41 ปีใกล้เคียงกับการเปลี่ยนผ่านในสองช่วงก่อนที่ผ่านมา

หากจะวิเคราะห์พลังอำนาจนับแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมาโดยคาดคะเนไปในอีก 40-41 ปีข้างหน้าหรือกระทั่ง พ.ศ. 2597-2598 น่าเชื่อได้ว่าพลังแห่งระบอบอำมาตยาธิปไตย น่าจะลดน้อยลงและพลังของระบอบ ธนาธิปไตยจะเพิ่มพูนมากขึ้น กลุ่มนายทุนผูกขาดและกึ่งผูกขาดภายใต้ธุรกิจการเมืองจะเป็นพลังชี้นำสังคมไทยไปสู่ “ระบอบธนาธิปไตยสมบูรณ์แบบ” (Absolute Plutocracy) (ซึ่งผู้เขียนเป็นผู้ให้ฉายาแก่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อปี พ.ศ. 2544-2549) และระบอบดังกล่าวนี้จะกลับมาอีกครั้งหนึ่งนับจากรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้สิ้นสุดลงเมื่อปี พ.ศ. 2566

ประเด็นของปัญหาในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบอบธนาธิปไตยกับการคอร์รัปชันทางการเมืองโดยการวิเคราะห์ให้เห็นว่า ภายใต้ระบอบธนาธิปไตยสมบูรณ์แบบที่กำลังฟักตัวอย่างเป็นรูปธรรมหลังการเลือกตั้ง เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 จะถูกพลังการต่อสู้คัดทานอำนาจโดยพลังของระบอบราชาธิปไตยดั้งเดิม ระบอบอำมาตยาธิปไตย และระบอบประชาธิปไตยที่จะทวีความแข็งแกร่งมากขึ้น การต่อสู้ครั้งนี้จะใช้ระยะเวลาประมาณ 30 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2567 เป็นต้นไปจนสิ้นสุดของระยะช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านที่เป็นสมมติฐาน



ที่ตั้งกรอบระยะเวลาเอาไว้ช่วงละ 40 ปีโดยประมาณ โดยไปสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2598 หรือปลายศตวรรษที่ 25 และเมื่อขึ้นศักราชใหม่ของศตวรรษที่ 26 ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยเราน่าจะถึงเวลาของการเบ่งบานได้อย่างเต็มที่

ความเป็นมาของระบอบธนาธิปไตย

ธนาธิปไตย หรือ Plutocracy มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คำว่า ploutos แปลว่า ทรัพย์ศฤงคาร หมายถึงความร่ำรวย และ kratos หมายถึงการปกครอง เมื่อรวมสองคำเข้าด้วยกัน จึงมีความหมายว่าเป็นการปกครองโดยคนที่ร่ำรวย ซึ่งมีใช้เรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ แต่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ที่เป็นการปกครองควบคู่มากับระบอบราชาธิปไตยและระบอบอำมาตยาธิปไตย อาทิ ในประวัติศาสตร์กรีกโบราณ มีการปกครองโดยคนร่ำรวยกลุ่มเล็กๆ หรือในสาธารณรัฐของอิตาลี ได้แก่ นครเวนิส ฟลอเรนซ์ หรือเจนัว ก็เคยปรากฏตระกูลทางการเมืองที่มีอิทธิพล อาทิ ตระกูลเมดิชิ ที่ปกครองนครฟลอเรนซ์ เป็นต้น หรือกรณีของญี่ปุ่น ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองก็อยู่ภายใต้อิทธิพลการปกครองของกลุ่มการเงินที่เป็นเจ้าของอุตสาหกรรมและธุรกิจ ที่เรียกว่า กลุ่มไชบัตสึ (Zaibatsu) ซึ่งสลายตัวไปเมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงคราม(ลิขิต ธีรเวคิน 2554: 3-6)

ในประเทศประชาธิปไตยตะวันตกในสมัยศตวรรษที่ 20 กลุ่มเจ้าของที่ดินและคนร่ำรวย เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมจะมีสิทธิ์ในการลงคะแนนเสียงมากกว่าคนยากคนจน ที่อาจไม่มีสิทธิ์ในการลงคะแนนเสียงเลย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เคยเกิดขึ้นทั้งในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ดังนั้นแนวความคิดที่ให้หนึ่งคนหนึ่งสิทธิ์หรือหนึ่งคะแนนเสียงเท่ากัน(one man one vote) มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการลงคะแนนเสียงจึงเป็นแนวคิดสมัยใหม่ที่ยอมรับความเสมอภาค ซึ่งแตกต่างจากในอดีต ที่ผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทนนั้นไม่เท่าเทียมกัน

นอกจากนั้น ธนาธิปไตยยังมีความหมายรวมถึงความสัมพันธ์แบบเครือญาติหรือสมัครพรรคพวก(Paternalism หรือ Nepotism หรือ Favoritismหรือ Cronyism)ที่เกิดจากการแต่งงานระหว่างตระกูลที่ร่ำรวยด้วยกันเอง หรือระหว่างตระกูลที่ร่ำรวยกับตระกูลที่มีอำนาจทางการเมืองการปกครองและการทหาร และร่วมกันครองอำนาจทางการเมือง สามารถกำหนด



ทิศทางการเป็นไปทางการเมืองการปกครอง โดยการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือนอกกฎหมาย รวมตลอดทั้งโดยการผ่านกระบวนการเลือกตั้ง โดยการจัดตั้งพรรคการเมืองและส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีการให้การสนับสนุนทางการเงินและการสนับสนุนโดยผ่านระบบราชการที่มีพรรคพวก ตลอดทั้งญาติโกโหติกาควบคุมอำนาจอยู่

ดังนั้น ธนาธิปไตยจึงมีลักษณะขององค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ **ทรัพย์สิน (wealth) สถานะทางสังคม(status) และอำนาจ(power)**(ลิขิต อธิวาทิน 2554: 3-7)เป็นลักษณะสามประสาน ระหว่างอำนาจทางการเงิน อำนาจทางการเมือง และอำนาจทางสังคม ที่นำไปสู่การได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองการปกครอง การครอบครองและใช้อำนาจทางการเมืองการปกครองและการสืบทอดอำนาจดังกล่าวต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนั้น ระบอบธนาธิปไตยเมื่อมีการใช้เงินเข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารบ้านเมืองแล้ว ย่อมนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตเชิงนโยบายที่จะติดตามมาอย่างแนบแน่น ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

พัฒนาการของธนาธิปไตยในระบอบการเมืองการปกครองไทย

นักวิชาการที่มีชื่อเสียงทางด้านเศรษฐกิจการเมืองไทย อย่างเช่น ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2522)ได้วิเคราะห์โครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมไทยว่าปราศจากการพัฒนาการของชนชั้นกรรมพีหรือชนชั้นกลาง นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำให้เกิดช่องว่างที่ได้รับการเติมเต็มโดยคนที่มาจากถิ่นอื่น โดยเฉพาะคนจีนที่อพยพเข้ามาประกอบธุรกิจการค้าในประเทศสยาม และกลายเป็นชนชั้นกรรมพีน้อยในสังคมสยามไปโดยปริยาย กลุ่มคนจีนเหล่านี้ได้รับการต่อต้านจากชนชั้นปกครองของไทย ทั้งก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อันได้แก่ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่ทรงเตือนถึง “ภัยเหลือง” (the yellow peril) ซึ่งหมายถึงคนจีนที่เปรียบเสมือนคนยิวแห่งบูรพาทิศ และภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ชี้ให้เห็นถึงอันตรายจากการครอบงำทางเศรษฐกิจของชาวจีน ซึ่งแรงกดดันดังกล่าวนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจชาวจีนที่มีอำนาจทางการเงินกับกลุ่มข้าราชการที่มีอำนาจรัฐ นำไปสู่จุดเริ่มต้นของการกำเนิดตระกูลทางการเมืองและระบอบธนาธิปไตยในยุคสมัยต่อมา



การเกิดของตระกูลทางการเมือง(political family)เป็นการแสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างทรัพย์สินสูงส่งกับอำนาจทางการเมืองที่นำไปสู่การเสริมสร้างสถานะทางสังคม รูปธรรมดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนในช่วง “กึ่งประชาธิปไตย” หรือ “ช่วงกึ่งอำมาตยาธิปไตย-กึ่งธนาธิปไตย” ระหว่างปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมาถึงปัจจุบันใน 3 รูปแบบ ได้แก่ **ประการแรก** การที่กลุ่มนายทุนให้การสนับสนุนทางการเงินแก่บรรดาพรรคการเมืองต่างๆแทบทุกพรรค เป็นการสร้างสายใยของความสัมพันธ์ เพราะไม่ว่าพรรคการเมืองใดได้เป็นรัฐบาล กลุ่มนายทุนนักธุรกิจเหล่านั้นก็จะเกาะเกี่ยวอำนาจรัฐทางอ้อม **ประการที่สอง** กลุ่มนายทุนนักธุรกิจการเมืองส่งตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และหากสามารถนำพาจำนวนสมาชิกเข้าสู่สภาได้จำนวนมาก ก็จะเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีตามโควตาส่วนจะได้ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีที่มีความสำคัญมากน้อยประการใด ก็มักขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่สนับสนุนแก่พรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลมีน้ำหนักมากน้อยประการใด หรือขึ้นอยู่กับรายละเอียดของการเจรจาต่อรองที่เกิดขึ้นทั้งก่อนการเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้ง **ประการที่สาม** นายทุนนักธุรกิจการเมืองกระโดดเข้ามาทางการเมืองโดยตรง โดยการจัดตั้งพรรคการเมืองและลงมาเล่นการเมืองเอง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 อาทิ การกำเนิดของพรรคชาติไทย และต่อมาภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อาทิ พรรคไทยรักไทย ของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ 2560 ได้แก่ พรรคชาติพัฒนา พรรคภูมิใจไทย เป็นต้น

ความเลวร้ายของระบอบธนาธิปไตยสมบูรณ์แบบ (Absolute Plutocracy)

ระบอบธนาธิปไตย (Plutocracy) กับการทุจริตคอร์รัปชัน (Kleptocracy) เป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กันเสมอมา เพราะการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองมักจะต้องใช้เงินตราเป็นทุนรอง และเมื่อได้อำนาจทางการเมือง จึงจำเป็นต้องถอนทุนคืน ทั้งในรูปของการทุจริตเชิงนโยบาย การทุจริตเชิงผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตงบประมาณแผ่นดินเป็นสำคัญ ระบอบประชาธิปไตยที่มีลักษณะของธนาธิปไตย จึงนำไปสู่การสูญเสียความชอบธรรมในการปกครอง ทำให้ระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งกลายเป็นระบอบธนาธิปไตยไปโดยปริยาย และยิ่ง



รัฐบาลภายใต้ระบอบดังกล่าวสามารถควบคุมอำนาจทางการเมืองได้อย่างเบ็ดเสร็จ ดังที่จะขอ ยกตัวอย่างรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2549 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้อำนาจรัฐมาจากการใช้เงินเพื่อหาเสียงในการ เลือกตั้งจำนวนมหาศาล และใช้วิธีการกวาดต้อนบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอดีต สมาชิกสภาผู้แทนจากพรรคการเมืองต่างๆ มาไว้ในพรรคไทยรักไทยเป็นจำนวนมาก และ ภายหลังจากการเลือกตั้งได้เป็นรัฐบาลแล้ว ยังมีการรวมพรรคการเมืองอื่นๆ มาเข้าร่วมกับพรรค ไทยรักไทย และสามารถแทรกแซงองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ อาทิ คณะกรรมการการ เลือกตั้ง (กกต.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปป.ช.) รวมทั้งศาล รัฐธรรมนูญไว้ภายใต้อิทธิพลของตนได้ การเมืองการปกครองในช่วงดังกล่าวจึงได้รับการขนาน นามว่าเป็นระบอบนาธิปไตยสมบูรณ์แบบ (Absolute Plutocracy)

ในเมื่อระบอบนาธิปไตยนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ โดยอาศัยการ ควบคุมกลไกของฝ่ายบริหารผ่านกลไกการบริหารราชการแผ่นดิน การควบคุมกลไกของฝ่ายนิติ บัญญัติในการออกกฎหมายเพื่อเอื้อต่อการแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ การควบคุมองค์กร อิสระตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนทั้งการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่กลไกเริ่มต้นโดยผ่าน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ไปจนกระทั่งศาลสถิตย์ยุติธรรม จึงทำให้การ ฉ้อฉลโกงกินบ้านเมืองเป็นไปด้วยความรุนแรง โดยไม่เกรงกลัวต่ออาญาแผ่นดิน นำไปสู่ความ เหลื่อมล้ำทางสังคมเศรษฐกิจ และความขัดแย้งแตกแยกในสังคมก็ติดตามมา

ระบอบนาธิปไตยจึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ยาก นับตั้งแต่ความขัดแย้งทางการเมือง โดยฝ่ายตรงกันข้ามทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มการเมืองในสภาหรือนอกสภาก็ตามย่อมทำ การตอบโต้ทุกรูปแบบ ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจโดย “กลุ่มธุรกิจนอวง” ซึ่งสูญเสีย ผลประโยชน์ต่อกลุ่มธุรกิจภายในได้หรือเป็นฐานสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลย่อมเกิดความไม่พอใจ จึง จำเป็นต้องตอบโต้โดยการสนับสนุนกลุ่มการเมืองอื่นๆ เพื่อช่วงชิงอำนาจรัฐ หรือมิเช่นนั้นก็ อาจจะร่วมมือกับทางฝ่ายทหารเพื่อกำจัดรัฐบาลนาธิปไตยที่กุมอำนาจรัฐอยู่เพื่อให้พ้นจาก อำนาจไป นอกจากนั้นยังนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมโดยกลุ่มประชาชนต่างๆ กลุ่มประชาชน ฝ่ายที่เสียเปรียบหรือไม่ได้รับประโยชน์จากการปกครองของรัฐบาลนาธิปไตยหรือประชาชนที่ รักความถูกต้องรักความเป็นธรรม ไม่พึงพอใจต่อการบริหารงานของรัฐบาลนาธิปไตยที่ แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบต่างออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านรัฐบาล ดังมีตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้น



ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย อันได้แก่ ในช่วงปี พ.ศ.2548-2549 ที่มีกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยออกมารวมตัวชุมนุมและเดินขบวนประท้วงต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และสนับสนุนให้ฝ่ายทหารทำการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ในที่สุด

การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันทางการเมือง (Political Corruption)

คำว่า การคอร์รัปชัน (Corruption) ในภาษาอังกฤษ มีความหมายที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันกับคำว่า “การฉ้อราษฎร์บังหลวง” ในภาษาไทย กล่าวคือ การฉ้อราษฎร์บังหลวง หมายถึงการเบียดบังยกยอกทรัพย์สินของรัฐหรือของสาธารณะมาเป็นของตัวเอง และอาจมีความหมายรวมถึงการกินสินบนและการแสวงหาอำนาจ โดยวิธีการที่ผิดทำนองคลองธรรมด้วย ซึ่งตรงกับความหมายของการคอร์รัปชันในภาษาอังกฤษ (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2510: 1) และตรงกับความหมายที่คนทั่วไปในปัจจุบันมักเรียกการฉ้อราษฎร์บังหลวงทับศัพท์ว่าคอร์รัปชัน โดยมีความหมายบางส่วนไม่ครอบคลุมหรือเกินเลยไปบ้าง เพราะฉะนั้น การคอร์รัปชันและการฉ้อราษฎร์บังหลวงจึงถือว่ามีความหมายอย่างเดียวกันโดยอนุโลม (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2543: 31)

กุนนาร์ มีร์ดาล(Gunnar Myrdal, 1968: 13) ได้ให้ความหมายของการคอร์รัปชันว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึงการกระทำทุกอย่างที่เป็นไปโดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ในตำแหน่งหน้าที่หรืออาศัยฐานะตำแหน่งพิเศษที่ตนมีอยู่ในกิจสาธารณะ รวมทั้งการกินสินบนด้วย

ชัยอนันต์ สมุทวณิช มองว่า “คอร์รัปชันเป็นการทำให้เสื่อมเสียความซื่อตรง โดยรับสินบนหรือโดยช่วยเหลือกัน การใช้วิธีปฏิบัติอันมิชอบ อาทิ การกินสินบน การซื้อขายตำแหน่งหน้าที่ การอนุมัติทำสัญญาของทางราชการกับบริษัทห้างร้านหรือเอกชนที่ชอบพอกัน และการที่ราชการยอมอนุญาตให้มีที่ดินหรือสิทธิพิเศษ เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินรางวัล เป็นต้น” (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2519: 1)

สำหรับ คำว่า “การคอร์รัปชันทางการเมือง” มีความหมายที่สามารถพิจารณาออกได้เป็น 2 ลักษณะได้แก่ **ประการแรก** เป็นการได้อำนาจรัฐหรืออำนาจทางการเมืองโดยมิชอบ อาทิ การทำการรัฐประหารโดยคณะทหาร หรือ มีการทุจริต หรือ ซื้อสิทธิขายเสียงในการ



เลือกตั้งโดยพรรคการเมืองและนักการเมืองที่เข้าแข่งขันในสนามเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

ประการที่สอง คณะทหารที่เข้าแทรกแซงทางการเมือง หรือบรรดาพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ได้อำนาจรัฐหรืออำนาจทางการเมือง เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเมื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แล้ว ทำการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนหรือพรรคพวก

ในที่นี่ จะกล่าวถึงการคอร์รัปชันทางการเมืองที่มักปรากฏอยู่เสมอๆว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมถึง การเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการทุจริตในการเลือกตั้ง และการซื้อสิทธิขายเสียงกันมาก รวมถึงการคอร์รัปชันเมื่อได้อำนาจทางการเมืองแล้วของบรรดาผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน หรือมาจากการเข้าแทรกแซงทางการเมืองโดยการรัฐประหารโดยคณะทหาร

จอห์นสัน (Johnson, 1975) ได้วิเคราะห์การคอร์รัปชันทางการเมืองในสังคมที่กำลังพัฒนา ที่ผู้มีตำแหน่งหน้าที่หรืออำนาจทางการเมืองมีแนวโน้มที่จะทำการคอร์รัปชัน และมีสถาบันทางการเมืองที่อ่อนแอที่ไม่สามารถก่อให้เกิดการแข่งขันกัน และไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่จะควบคุมการคอร์รัปชันได้ จอห์นสัน มีความเห็นว่า ในสังคมแบบนี้การคอร์รัปชัน เป็นที่มาของรายได้ที่สำคัญ “กลุ่มการเมือง” พยายามจะให้ได้มาซึ่งรายได้นี้ โดยการเข้าไปควบคุมสถาบันรัฐบาล และใช้ทรัพยากรของพวกเขาบางส่วนในการปรับเปลี่ยนเงินทุนของรัฐบาลและเก็บ “ภาษีคอร์รัปชัน” กับกิจกรรมต่างๆในช่วงเวลาหนึ่งๆ มักจะมีกลุ่มการเมืองมากกว่าหนึ่งกลุ่มที่พยายามแสวงหา “รายรับจากการคอร์รัปชัน” นี้ ผลที่จะติดตามมาก็คือ จะมีการใช้จ่ายทรัพยากรจำนวนมากไปสู่กิจกรรมทางการเมือง เกิดการรวมตัวกันของนักการเมือง ข้าราชการพลเรือน กลุ่มธุรกิจ เพื่อให้ได้รายรับจากการคอร์รัปชันสูงสุด ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มักเกิดขึ้นภายใต้รัฐบาลหลังการเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่

มูลเหตุแห่งการคอร์รัปชันทางการเมือง จำแนกออกได้เป็น 2 ประการ คือ มูลเหตุที่เกิดขึ้นจากภายในตัวบุคคลของผู้กระทำ ได้แก่ โอกาส ตำแหน่งหน้าที่ สิ่งจูงใจ ชื่อเสียง เกียรติยศ การขาดอุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ที่คับแคบ และจากสภาพแวดล้อมภายนอก หรือ สิ่งแวดล้อม ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมือง ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ประชาชนขาดข้อมูลข่าวสาร ขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย เป็นต้น



รูปแบบและประเภทของการคอร์รัปชันทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ **ปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน** หมายถึง สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐมีผลประโยชน์ส่วนตัว และได้ใช้อิทธิพลหรือจะใช้อิทธิพลของตำแหน่งหน้าที่ไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ 2553: 110-116) **การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย** หมายถึง สภาพของการอาศัยกฎหมายและนโยบายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ เป็นการอาศัยช่องทางของ กฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการ เป็นต้น เพื่อดำเนินการหรือละเว้นการดำเนินการ อันจะนำมาซึ่งการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือเอื้อประโยชน์โดยมิชอบแก่พวกพ้อง และการคอร์รัปชันจากงบประมาณของรัฐ อาทิ การจัดซื้อจัดจ้างในโครงการใหญ่ๆ ที่อยู่ในวงเงินงบประมาณที่สูงมากๆ และนำมาซึ่งภาระหนี้สินที่ประเทศจะต้องผูกพันในระยะเวลายาวนาน

การคอร์รัปชันทางการเมืองมีผลกระทบที่สำคัญ(Huntington,1968) ได้แก่ **ประการแรก ผลกระทบต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย** เพราะการคอร์รัปชันมักถูกนำมาอ้างเป็นเหตุผลหลักในการทำรัฐประหาร และได้กลายเป็นเหตุผลที่ดูสมเหตุสมผลที่สุด ดังนั้นการทุจริตคอร์รัปชันจึงส่งกระทบที่รุนแรงที่สุดต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ทำให้ระบอบประชาธิปไตยต้องหยุดชะงัก **ประการที่สอง ผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ** โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การคอร์รัปชันจะเป็นตัวเพิ่มความรู้ประสิทธิภาพ และกลายเป็นรายได้ส่วนหนึ่งของนักการเมืองและข้าราชการ สิ่งนี้จะทำให้นักการเมืองและข้าราชการพยายามแสวงหาผลประโยชน์มากกว่าที่จะทำหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และ**ประการที่สาม ผลกระทบต่อวิถีทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชน** การยอมรับนับถือคนที่มีอำนาจและเงินตรามากกว่าเป็นพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์ และเป็นหลักของวัฒนธรรมทางการเมือง โครงสร้างของระบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นและดำรงอยู่ต่อมาได้ เพราะทุกคนมองว่าเป็นโครงสร้างที่ดี ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านเสถียรภาพ การจัดระเบียบ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ในทางตรงกันข้ามระบบอุปถัมภ์อาจนำมาซึ่งความรู้เสถียรภาพได้เช่นเดียวกัน

แนวทางการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันทางการเมืองมีอยู่หลายแนวทาง โดยจะยกกรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศยุโรป



บางประเทศ โดยเฉพาะประเทศฟินแลนด์ที่ได้รับการจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่มีความโปร่งใส อันดับต้นๆของโลกหลายปีติดต่อกัน ส่วนแนวทางในเอเชีย จะยกกรณีของประเทศสิงคโปร์ ตลอดทั้งแนวทางขององค์การระหว่างประเทศ อาทิ องค์การสหประชาชาติ ธนาคารโลก และในกรณีของประเทศไทย ซึ่งจะช่วยให้เกิดมุมมองเชิงเปรียบเทียบที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันทางการเมืองต่อไป

แนวทางของสหรัฐอเมริกาและบางประเทศในยุโรป

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันทางการเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา ในที่นี้จะพูดถึงเฉพาะในระดับรัฐบาลกลางหรือระดับประเทศว่า สหรัฐอเมริกาไม่มีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางเพียงหนึ่งเดียวหรือไม่มียุทธศาสตร์การปราบปรามการคอร์รัปชันเพียงหนึ่งเดียว แต่มีองค์กรหลายองค์กรที่รับผิดชอบในการต่อต้านการคอร์รัปชัน อาทิ หน่วยปราบปรามการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ (Public Corruption Unit) ของเอฟบีไอ หรือสำนักงานตำรวจพิเศษที่ทำหน้าที่ด้านการสอบสวน หน่วยงานด้านความซื่อสัตย์ของรัฐ (Public Integrity Section) ในกระทรวงยุติธรรม สำนักงานบัญชีแผ่นดิน ทำหน้าที่ศึกษาปัญหาและข้อเสนอในการปฏิรูป สำนักงานตรวจสอบบัญชีและการเงินของแผ่นดิน สำนักงานจริยธรรมของรัฐ คณะกรรมการการชดเชยต่างๆของวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร และองค์กรอื่นๆ (วิทยากร เชียงกูร, 2549: 120-121)

หลังจากหน่วยงานต่างๆที่ได้กล่าวข้างต้นดำเนินการในระดับเบื้องต้นแล้ว โดยเฉพาะในกรณีการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่บริหารระดับสูง หน่วยงานเหล่านั้นก็จะส่งเรื่องให้อัยการสูงสุด (Attorney General) ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมและฟ้องร้องต่อศาลต่อไป อัยการสูงสุดมีหน้าที่รับเรื่องราวและสอบสวนเพิ่มเติม ตลอดทั้งจะต้องมีการจัดทำรายงานแสดงเหตุผลว่า ข้อกล่าวหาที่หน่วยงานต่างๆส่งมานั้น มีมูลเพียงพอที่จะดำเนินเรื่องต่อหรือไม่ประการใด ถ้ามีมูลก็จะมีการแต่งตั้งที่ปรึกษาพิเศษ (Special Council) ดำเนินการต่อไป การจัดทำรายงานและการแต่งตั้งที่ปรึกษาพิเศษนี้เพื่อทำหน้าที่ไปตอบคำถามต่อคณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งโดยประธานศาลฎีกา (Chief Justice of the Supreme Court) และที่ประชุมที่เป็นผู้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะที่ปรึกษาพิเศษ กระบวนการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้ที่ปรึกษาพิเศษเป็นอิสระ ไม่ขึ้นต่อฝ่ายการเมือง แต่ในทางปฏิบัติที่ปรึกษาพิเศษก็มักจะได้รับ



วิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่ได้ปลอดจากการเมืองและมีความรับผิดชอบที่น่าเชื่อถืออย่างเพียงพอ (sufficient accountability) รวมทั้งกระบวนการนี้ยังไม่ได้เสริมความเข้มแข็งให้กับระบบเดิมที่มีอยู่แล้วแต่ประการใด (วิทยากร เชียงกูร, 2549: 121)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีการปกครองแบบสหพันธรัฐที่มีการกระจายอำนาจให้แก่รัฐและท้องถิ่นต่างๆค่อนข้างมากอยู่แล้ว ในระดับมลรัฐและระดับท้องถิ่น จึงมีการจัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบในเรื่องการคอร์รัปชัน เช่น องค์กรสืบสวนสอบสวนของมลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งทำหน้าที่ทั้งการสอบสวนและการป้องกันการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในบางมลรัฐก็มีการจัดตั้งผู้ตรวจการ (Ombudsman) ขึ้นมาทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนและสอบสวนพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หลังจากกรณีฉาวโฉ่เรื่องวอเตอร์เกตมีการออกกฎหมายจริยธรรมของรัฐ และการจัดตั้งองค์กรที่เรียกว่า Office of the Independent Counsel หรืออาจเรียกได้ว่า สำนักงานที่ปรึกษาแผ่นดินที่เป็นอิสระ ขึ้นมาในปี ค.ศ.1978 (พ.ศ. 2521) ทำหน้าที่ประสานงานและเสริมความเข้มแข็งของหน่วยงานอื่นที่มีอยู่แล้ว

สำหรับสำนักงานจริยธรรมของรัฐเป็นหน่วยงานสาขาของฝ่ายบริหาร ทำหน้าที่เฝ้าระวังด้านจริยธรรม เป็นหน่วยงานเล็กๆที่มีกำลังคน และงบประมาณไม่มากนัก ผู้อำนวยการได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี วาระการดำรงตำแหน่งจะเลื่อนกับการเลือกตั้งประธานาธิบดีและสมาชิกสภานิติบัญญัติ เพื่อที่จะให้ตำแหน่งผู้อำนวยการมีความเป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับพรรคการเมือง สำนักงานนี้จะทำหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน ยกย่องมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือไว้วางใจในความสุจริตของรัฐบาลมากขึ้น

บทบาทที่สำคัญของสำนักงานจริยธรรมของรัฐ คือการรับรายงานและการตรวจสอบการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ประจำทำเนียบประธานาธิบดี และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี และได้รับการรับรองจากวุฒิสภา เจ้าหน้าที่รัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเหล่านี้จะต้องโอนทรัพย์สินประเภทหุ้นและการลงทุนต่างๆให้กับองค์กรบริหารสินทรัพย์อิสระ(Blind Trust) เป็นผู้ดูแลผลประโยชน์การลงทุนให้ โดยที่เจ้าหน้าที่รัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเหล่านี้จะต้องไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเด็ดขาด



เพื่อป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน และสำนักงานจริยธรรมของรัฐจะเป็นผู้ตรวจสอบความมืออยู่จริงของทรัพย์สินเหล่านั้นว่าเป็นไปตามนั้นจริงๆ

ลักษณะงานของสำนักงานจริยธรรมของรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็จะปรากฏลักษณะอย่างเดียวกันหรือใกล้เคียงกันของประเทศในยุโรปในหลายๆประเทศ

สำหรับประเทศในยุโรปที่เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจในด้านการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน ก็คือ **ประเทศฟินแลนด์** ฟินแลนด์เป็นประเทศที่ได้รับการจัดอันดับจากองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ให้เป็นประเทศที่มีคะแนนความโปร่งใสสูงสุด หรือการทุจริตคอร์รัปชันน้อยที่สุดในโลกเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน รวมทั้งยังได้รับการจัดอันดับจาก The World Economic Forum ให้เป็นประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันอันดับต้นๆของโลกอีกด้วย

ฟินแลนด์เป็นประเทศเล็กๆในยุโรปเหนือที่มีประชากรเพียง 5.2 ล้านคน แต่เป็นประเทศที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีผลิตภัณฑ์ประชาชาติต่อหัว และดัชนีพัฒนามนุษย์อยู่ในอันดับที่ไม่เกิน 15 อันดับแรกของประเทศต่างๆทั่วโลก โดยมี GDP หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวเทียบกับค่าครองชีพ(PPP) ในปี พ.ศ. 2548 เท่ากับ 31,070 ดอลลาร์สหรัฐ เทียบกับประเทศไทย 8,319 ดอลลาร์สหรัฐ(อันดับที่ 69 ของโลก) (วิทยากร เชียงกูร, 2549: 71)

ประเทศฟินแลนด์เป็นตัวอย่างอันดีของประเทศที่สามารถธรรมรงค์ต่อสู้กับปัญหาการคอร์รัปชันได้เป็นอย่างดี โดยไม่ได้เป็นผลมาจากการปฏิรูปด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่เป็นผลมาจากการกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทุกๆด้าน ทำให้ฟินแลนด์มีระเบียบทางสังคมที่ทำให้การคอร์รัปชันเกิดขึ้นได้ยาก

ระเบียบทางสังคมหรือ Social Order ของฟินแลนด์ ประกอบด้วยจุดแข็ง 4 ลักษณะด้วยกัน (วิทยากร เชียงกูร, 2549: 72-76) คือ

1. การที่ฟินแลนด์สามารถสร้างค่านิยมของประชาชนให้อยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง ไม่สุดโต่ง (Moderation) การรู้จักควบคุมความต้องการของตนเอง (Personal Restraint) และการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม (Common Good) มากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

ในการต่อสู้กับปัญหาการคอร์รัปชัน ฟินแลนด์ใช้การธรรมรงค์ทางด้านศีลธรรมและกฎหมาย และต่อต้านการรวบอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง และการพัฒนาแบบมีช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำ

ระหว่างกลุ่มชนต่างๆ รวมทั้งการรณรงค์ให้มีการปฏิรูปทางด้านวัฒนธรรมของการบริหารระบบราชการ โดยให้ข้าราชการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

กระบวนการดังกล่าวนี้สร้างขึ้นมาได้โดยการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึง มีการปลูกฝังสร้างวัฒนธรรมแบบพลเมืองที่รับผิดชอบและวิพากษ์ระบบรวมศูนย์อำนาจมาตั้งแต่โรงเรียนชั้นประถมศึกษา มีการพัฒนาสื่อสารมวลชนและองค์กรภาคประชาสังคมให้ทำหน้าที่ตรวจสอบผลักดันภาครัฐอย่างเข้มข้น ชาวฟินแลนด์เป็นคนใฝ่รู้ จึงนิยมการอ่านหนังสือพิมพ์กันมาก และสนใจรับฟังข่าวสารบ้านเมือง ทำให้ภาคประชาสังคมกลายเป็นพลังสำคัญในการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การรณรงค์สร้างวัฒนธรรมและค่านิยมแบบทางสายกลาง การรู้จักควบคุมความต้องการของตนเอง และการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนไม่นิยมการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือการเอาเปรียบผู้อื่น ทำให้สังคมเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้การคอร์รัปชันเกิดขึ้นน้อยมาก

แม้แต่ในภาคธุรกิจเอกชน ก็เน้นในเรื่องการทำให้ดีที่สุด ทำอย่างมีความรับผิดชอบ (Accountability) เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อตรง การทำธุรกิจอย่างเป็นธรรม การศึกษาเรื่องจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการ นักธุรกิจหรือผู้บริหารภาคธุรกิจเอกชนต่างตระหนักถึงการปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองและระเบียบต่างๆ ของสังคมว่าเป็นส่วนจำเป็นในการบริหารจัดการอย่างมีความรับผิดชอบ

2. การที่ฟินแลนด์มีระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยและมีระบบนิติรัฐที่เข้มแข็ง

สถาบันการเมือง ไม่ว่าจะเป็นสถาบันนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี และมีการสอดส่องป้องกันการใช้อำนาจไปในทางผิดอย่างใกล้ชิด

ฟินแลนด์มีรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย และมีระบบกฎหมายที่เน้นการลงโทษการใช้อำนาจไปในทางที่ผิดในกรณีต่างๆ อย่างกว้างขวาง และถือว่าการคอร์รัปชันเป็นอาชญากรรม ฟินแลนด์ยังมีระบบศาลที่ทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี (Well Functioning) มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีกระบวนการติดตามการใช้อำนาจในทางที่ผิดอย่างเป็นฝ่ายรุก (Proactive) รวมทั้งมีกระบวนการจัดทำงบประมาณ การทำบัญชี การตรวจสอบด้านการเงินที่ทันสมัยและโปร่งใส



นอกจากระบบศาลยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพแล้ว ฟินแลนด์ยังมีสถาบันที่ทำคัญในการตรวจสอบการคอร์รัปชันอีกหลายสถาบัน อาทิ สถาบันผู้ตรวจการรัฐสภา (Ombudsman) และสถาบันผู้พิทักษ์ความยุติธรรม (The Chancellor of Justice) ซึ่งเป็นสถาบันที่มีความเป็นอิสระ มีอำนาจที่จะตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี และประมุขของรัฐได้ องค์กรเหล่านี้เป็นองค์กรที่มีเกียรติภูมิสูงและมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นฟินแลนด์ยังมีศาลปกครองที่ประชาชนเมื่อมีปัญหาความขัดแย้งกับหน่วยงานของรัฐ ก็สามารถดำเนินการฟ้องร้องได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยทนายความ และศาลปกครองต้องพิจารณาคำฟ้องทุกกรณีอย่างเหมาะสม

การที่ฟินแลนด์มีระบบนิติรัฐที่เข้มแข็ง ประกอบกับการคัดกรองคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐอย่างชัดเจน การเลื่อนตำแหน่งขึ้นอยู่กับผลงาน ไม่มีนักการเมืองหรือการเล่นพรรคเล่นพวกเข้ามาแทรกแซง การตัดสินใจของภาครัฐต้องมีคำอธิบายที่มีเหตุผลมีผลต่อประชาชน การมีระบบการแก้ไขข้อบกพร่องที่มีประสิทธิภาพ วิธีการสืบสวนคดี การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชีและการตรวจสอบที่ทันสมัยเป็นปัจจัยที่ทำให้สามารถจับผิดเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้อำนาจไปในทางที่ผิดได้ไม่ยาก รวมทั้งการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐได้ง่าย และสื่อมวลชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นอกจากนั้น ฟินแลนด์ยังมีระบบการประเมินและให้ข้อเสนอแนะที่เรียกว่า ระบบผู้ตรวจการ (Refendary System) กล่าวคือ มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐที่เรียกว่า ผู้ตรวจการคอยทำหน้าที่ประเมินและเสนอทางเลือกหรือความเห็นขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับโครงการต่างๆของรัฐ และหากผู้ตรวจการไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมลงนามในโครงการนั้นๆ โครงการดังกล่าวก็จะมีผลผูกพันทางกฎหมาย จึงเป็นการป้องกันการตัดสินใจของผู้มีอำนาจคนเดียว และป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายบริหารมีโอกาสดำเนินการคอร์รัปชัน

3. ฟินแลนด์ไม่มีความเหลื่อมล้ำในด้านเศรษฐกิจสังคมและมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ยืนยันว่าในประเทศที่มีอัตราค่าจ้างแรงงานที่ยุติธรรมและอย่างเพียงพอ (Adequate Wages) มีการกระจายรายได้ที่ค่อนข้างเป็นธรรม จึงเป็นประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง คนยากคนจนมีน้อย จะเป็นปัจจัยที่ช่วยลดปัญหาการคอร์



รับชั้นลง การที่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ และลูกจ้างภาคเอกชนมีรายได้สูงช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงานและลดแรงจูงใจที่จะไปรับสินบน ดังนั้นประเทศที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม อาทิ การเก็บอัตราภาษีแบบก้าวหน้า มีระบบประกันสังคมและสวัสดิการสังคมที่ดี จะช่วยลดความเหลื่อมทางเศรษฐกิจของคน การจ่ายค่าจ้างสูง นอกจากจะช่วยในการกระจายรายได้แล้ว ยังทำให้ผู้บริหารทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องพัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ

ที่ผ่านมาในประเทศฟินแลนด์ ข้าราชการได้ค่าตอบแทนค่อนข้างสูง ซึ่งทำให้ค่าจ้างในภาคเอกชนสูงตามไปด้วย ฟินแลนด์อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความแตกต่างในด้านการกระจายทรัพย์สินและรายได้น้อยที่สุดในโลก ฟินแลนด์ทำสิ่งนี้ได้เพราะวัฒนธรรมค่านิยมของประชาชนให้ความสำคัญกับความเสมอภาคและเพื่อประโยชน์ของสังคมร่วมกัน การที่ประชาชนไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ตลอดทั้งการมีระบบเก็บภาษีที่ก้าวหน้า และระบบประกันสังคมที่ดี การร่วมมือกันของคนในสังคม รวมทั้งการที่ภาคธุรกิจเอกชนที่เน้นการแข่งขันที่โปร่งใสเป็นธรรม ทำให้ฟินแลนด์พัฒนาความสามารถในการแข่งขันได้สูงและมีการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันค่อนข้างน้อยมาก

กล่าวโดยสรุป สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศตะวันตกที่มีการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ไอร์แลนด์ หรือ ฟินแลนด์ ต่างมีระบบกฎหมายและระบบนิติรัฐที่เข้มแข็ง มีระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่ประชาชนมีน้อย ค่านิยมและวัฒนธรรมทางการเมืองที่เดินสายกลาง ไม่สุดโต่ง ประชาชนมีคุณภาพทางการศึกษา และมีความพอประมาณในการดำรงชีวิต ล้วนเป็นปัจจัยส่งเสริมในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันที่ได้ผลดี และเป็นแบบอย่างประเทศต่างๆทั่วโลกควรใช้เป็นกรณีศึกษาต่อไป

แนวทางในเอเชีย : กรณีศึกษาของสิงคโปร์

กรณีศึกษาของสิงคโปร์ ประเทศสิงคโปร์ได้เอกราชในฐานะที่เป็นรัฐหนึ่งใน 14 รัฐของมาเลเซียเมื่อปี พ.ศ. 2506 และได้แยกตัวออกมาตั้งเป็นประเทศอิสระในเดือนกันยายน



พ.ศ. 2509 โดยเริ่มต้นจากการเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ยากจน โดยมีประชากรเพียง 1.58 ล้านคน อัตราการว่างงาน ร้อยละ 4-5 เป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันและอาชญากรรมสูง

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีระบบพรรคการเมืองแบบพรรคเด่นพรรคเดียว (One-Dominant Party System) กล่าวคือพรรคกิจประชาชน (People Action Party-PAP) ชนะการเลือกตั้งทุกครั้ง โดยมีนายลี กวน ยิว เป็นนายกรัฐมนตรีติดต่อกันนานถึงสี่ทศวรรษ รัฐบาลของนายลี กวน ยิวสามารถบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปราบปรามการคอร์รัปชันอย่างเอาใจจริงเอาใจจ้ง จนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า และมีความมั่นคงทางการเมืองและสังคมสูง แม้จะประกอบไปด้วยพลเมืองหลายเชื้อชาติ ได้แก่ จีนร้อยละ 77.5 มาเลย์ร้อยละ 14.2 และอินเดียร้อยละ 7.1 รัฐบาลเน้นการลงทุนทางด้านการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพของประชากร สิงคโปร์เติบโตจากประเทศกำลังพัฒนากลายมาเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจค่อนข้างใหญ่ ประชากรมีรายได้ต่อหัวสูงเป็นอันดับที่ 27 ของโลกในปี พ.ศ. 2548 (เฉลี่ย 21,490 เหรียญสหรัฐ เปรียบเทียบกับประเทศไทย 2,280 เหรียญสหรัฐ) สิงคโปร์จึงจัดเป็นประเทศในกลุ่มประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมชั้นนำของโลก

ในระยะเริ่มแรกของการก่อตั้งประเทศ สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีปัญหาการคอร์รัปชัน โดยนักการเมืองและข้าราชการเหมือนประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียอื่นๆ แต่หลังจากการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีลี กวน ยิว ผู้นำที่มีการศึกษาและมีจิตสำนึกสูงในการพัฒนาประเทศชาติ รัฐบาลจึงถือว่าการรณรงค์ป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อที่จะพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศให้อยู่รอดได้

แนวทางในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของสิงคโปร์ สามารถรวบรวมได้ ดังต่อไปนี้ (วิทยากร เชียงกูร, 2549: 89-90)

1. การพัฒนาการศึกษาเพิ่มคุณภาพของประชากร และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน ตลอดทั้งการจัดหางานทำแก่ประชาชน มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม มีระบบการประกันสังคม การบริการสงเคราะห์ที่ช่วยให้ประชาชนมีปัจจัยสี่ และมีชีวิตที่มีความมั่นคง เป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมุ่งหน้าขยันทำงานสุจริต เพราะประชาชนเห็นว่าเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดผลดีแก่พวกเขามากกว่าที่จะคิดหาทางคอร์รัปชัน ซึ่งมีโอกาสที่จะถูกลงโทษสูง

2. ความพยายามในการปฏิรูประบบการบริหารราชการ การพัฒนาระบบกฎหมาย และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อมๆกัน อาทิ การปรับเงินเดือนทั้งของนักการเมือง และข้าราชการให้มีรายได้ใกล้เคียงกับภาคธุรกิจเอกชน เพื่อที่เจ้าหน้าที่รัฐจะได้ทำงานให้รัฐได้เต็มที่ ไม่ต้องพะวงกับการหารายได้พิเศษ แต่การให้เงินเดือนแก่เจ้าหน้าที่รัฐสูงนี้ ต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาให้เจ้าหน้าที่รัฐมีความรู้สึกรับผิดชอบในตัวเอง รวมทั้งมีการปรับปรุงระบบตรวจสอบประสิทธิภาพและความซื่อสัตย์ในการทำงานของทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการด้วย

3. แนวทางอีกประการหนึ่งของสิงคโปร์คือการมีกฎหมายต่อต้านการคอร์รัปชัน และการบังคับใช้ที่เข้มแข็ง องค์การสอบสวนสืบสวนการกระทำคอร์รัปชันของสิงคโปร์ หรือ Corrupt Practices Investigation Bureau (CPIB) ได้รับการพัฒนาด้านกำลังคนให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม มีเงินเดือนสูง มีงบประมาณมากพอที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอำนาจหน้าที่ในการหาข้อมูลของนักการเมือง ข้าราชการ คู่สมรส บุตรหลานของพวกเขาจากธนาคาร กรมสรรพากร และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องได้ สามารถที่จะไต่สวนเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องสงสัยทุกคนโดยไม่มีข้อยกเว้น รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายให้ศาลสามารถใช้ประเด็นที่ว่าเจ้าหน้าที่รัฐมีทรัพย์สินมากเกินรายได้จากเงินเดือน โดยไม่สามารถอธิบายได้ว่าเอาทรัพย์สินมาจากไหน เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีบุคคลเหล่านั้นในข้อหากระทำการคอร์รัปชันได้ ศาลสามารถใช้พยานหลักฐานการให้การของเจ้าหน้าที่รัฐคนอื่น ๆ ได้โดยไม่ถือว่าเขามีความผิดฐานสมรู้ร่วมคิด รวมทั้งศาลยังสามารถสั่งยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการคอร์รัปชันได้อีกด้วย

การออกกฎหมายการยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการคอร์รัปชัน มีชื่อว่า Corruption Confiscation of Benefits Act 1989 (พ.ศ. 2532) เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการยึดทรัพย์สินผู้ถูกสอบสวนว่าคอร์รัปชัน ถ้าหากผู้ต้องสงสัยไม่สามารถอธิบายให้ศาลเชื่อได้ว่าได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริตด้วยวิธีใด นอกจากนั้นศาลยังสามารถสั่งยึดทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการคอร์รัปชันได้ หากผู้ต้องหาหลบหนีหรือเสียชีวิต

การที่มีกฎหมายที่เอื้ออำนวยเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของรัฐบาลสิงคโปร์ที่จะแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันอย่างจริงจัง ต่างจากในบางประเทศที่ออกกฎหมายอย่างกว้างๆและ



จัดตั้งองค์กรปราบคอร์รัปชันเป็นพิธี แต่ทำงานไม่ค่อยได้ผลเพราะหน่วยงานดังกล่าวไม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้มแข็งและการหาหลักฐานพยานเพื่อเอาผิดผู้ต้องสงสัยได้ยาก (Fred De La Rosa (2004) อ้างใน วิทยากร เชียงกูร, 2549: 86-91)

ก่อนหน้านั้น ในปี พ.ศ. 2516 ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาการต่อต้านการคอร์รัปชัน(Advisory Committee Anti-Corruption-ACAC) เพื่อช่วยสนับสนุนให้ CPIB ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันในระบบราชการให้ได้ผลมากขึ้น หน้าที่หลักของคณะกรรมการชุดนี้ คือ การกำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับหัวหน้าหน่วยงานราชการต่างๆในการจัดการกับปัญหาการคอร์รัปชัน โดยมีบทลงโทษทั้งคนให้สินบนและคนรับสินบน และทำงานร่วมกับสำนักงาน CPIB โดยที่คณะกรรมการ ACAC จะเป็นฝ่ายติดตามเร่งรัดการสอบสวนและดำเนินคดีคอร์รัปชันของ CPIB กรณีที่มีความล่าช้าเกิดขึ้น

อนึ่ง รัฐธรรมนูญของสิงคโปร์บัญญัติให้ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักสอบสวนคอร์รัปชัน หรือ CPIB ตามข้อเสนอของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นผู้คัดสรรผู้อำนวยการ CPIB แต่ถ้าเป็นบุคคลที่ประธานาธิบดีไม่เห็นชอบด้วย ประธานาธิบดีอาจไม่ดำเนินการแต่งตั้งหรืออาจถอดถอนผู้อำนวยการ CPIB ได้ ในขณะเดียวกันผู้อำนวยการ CPIB ที่ผ่านความเห็นชอบจากประธานาธิบดีสามารถสอบสวนข้าราชการและนักการเมืองได้ทุกคน แม้ว่านายกรัฐมนตรีจะไม่อนุมัติก็ตาม

4. การที่สิงคโปร์มีผู้นำทางการเมืองที่มีเจตนารมณ์หรือความตั้งใจจริง(General Will) ในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน โดยเฉพาะลี กวน ยิว นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ที่เป็นคนมีอุดมการณ์และเอาจริงเอาจังกับการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน นับตั้งแต่การมีจิตสำนึกที่ไม่กระทำการคอร์รัปชันเสียเอง และสนับสนุนให้หน่วยงานปราบปรามการคอร์รัปชันทำงานอย่างเต็มที่ ไม่ปกป้องญาติพี่น้องหรือพรรคพวก และสร้างปัจจัยอื่นๆมาเสริม อาทิ การปฏิรูปการศึกษา หนุนให้ประชาชนมีการศึกษา รับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ และกระจายความเจริญอย่างทั่วถึง มีการจัดเก็บภาษีมรดก การจัดเก็บภาษีรายได้ในอัตราก้าวหน้า มีระบบประกันสังคมและสวัสดิการสังคมที่ดี

นอกจากนั้น รัฐบาลยังมีการออกมาตรการทางด้านการบริหารเพื่อลดโอกาสที่เจ้าหน้าที่รัฐจะข้องเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน และช่วยให้ CPIB ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มาตรการที่ออกมาใหม่ ได้แก่ การเลิกโอนย้ายนายตำรวจมาทำงาน CPIB แบบหมุนเวียน



โดยใช้วิธีการคัดเลือกและจ้างเจ้าหน้าที่สอบสวนที่ทำงานแบบถาวรแทน การให้อำนาจแก่ CPIB ที่จะสอบสวนเจ้าหน้าที่รัฐทุกคนได้ ไม่ว่าจะมีความสูงส่งแค่ไหนก็ตาม หรือมีสังกัดทางการเมืองหรือไม่ก็ตาม การลดโอกาสการคอร์รัปชันในกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน การลดขั้นตอนการทำงานให้เรียบง่าย โปร่งใสมากขึ้น มีการพิจารณาปรับเงินเดือนของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่เสมอๆ เพื่อให้มีรายได้เพียงพอ ไม่น้อยหน้าภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งการที่รัฐบาลประกาศเตือนให้ผู้ทำสัญญากับหน่วยงานราชการได้ทราบว่าการติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐอาจมีผลให้สัญญาที่ลงนามกันไปแล้วถูกยกเลิกได้ นอกจากนั้นรัฐบาลยังออกกฎระเบียบและคู่มือปฏิบัติงานเพื่อป้องกันข้าราชการคอร์รัปชันอีกหลายประการ อาทิ ห้ามข้าราชการกู้เงินหรือมีความสัมพันธ์ทางการเงินกับบุคคลซึ่งรับสัมปทานจากรัฐหรือมีธุรกิจกับหน่วยงานราชการ ห้ามข้าราชการเป็นหนี้แบบไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเกินจำนวนสามเท่าของเงินเดือน ห้ามข้าราชการใช้ข้อมูลของทางราชการเพื่อหาผลกำไรส่วนตัว รวมทั้งข้าราชการต้องรายงานทรัพย์สินส่วนตัวเมื่อเริ่มเข้ารับราชการ และหลังจากนั้นจะต้องรายงานทรัพย์สินส่วนตัวทุกปี ข้าราชการจะทำการค้า หรือธุรกิจหรือรับงานบางเวลาไม่ได้ ยกเว้นแต่จะขอและได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาว่าจะไม่ก่อให้เกิดกรณีผลประโยชน์ทับซ้อน ห้ามข้าราชการรับการเลี้ยงดูจากธุรกิจเอกชน และห้ามรับเหมาจากบริษัทเอกชน นอกเสียจากจะได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง

แนวทางในทฤษฎีขององค์การระหว่างประเทศ

แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในทฤษฎีขององค์การระหว่างประเทศในที่นี้จะขอนำเสนอแนวทางขององค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ องค์การสหประชาชาติ (UN) และธนาคารโลก (World Bank) เพื่อเป็นกรณีศึกษา

ในกรณีขององค์การสหประชาชาติได้ตระหนักถึงปัญหาคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศต่างๆ ทั่วโลก และต้องการความร่วมมือในการแก้ไขปราบปรามการคอร์รัปชันให้ลดน้อยลง ดังนั้นองค์การสหประชาชาติจึงได้จัดให้มีการประชุมเพื่อร่างอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชันขึ้น (UN Convention Against Corruption) ในช่วงปี ค.ศ. 2002-2003 และสามารถลงนาม



ประกาศใช้ได้ในปี ค.ศ. 2003 โดยอนุสัญญานี้แบ่งออกเป็น 7 บท 71 มาตรา ประกอบด้วย บททั่วไป มาตรการในการป้องกันการคอร์รัปชัน การแก้กฎหมายเพื่อกำหนดให้การคอร์รัปชันเป็นอาชญากรรมและการบังคับใช้กฎหมาย การร่วมมือระหว่างประเทศ การเอาทรัพย์สินที่ถูกคอร์รัปชันไปกลับคืนมา การช่วยเหลือทางเทคนิคและการแลกเปลี่ยนข้อมูล และกลไกในการบังคับใช้ (วิทยากร เชียงกูร, 2549: 137-138)

สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาโดยย่อ ได้แก่ การเริ่มต้นหาทางป้องกันการคอร์รัปชันทั้งในภาครัฐและเอกชน โดยการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำหน้าที่เป็นการเฉพาะ จากนั้นจึงมุ่งเป้าหมายไปที่พรรคการเมืองและนักการเมือง โดยการทำให้การใช้จ่ายงบประมาณของพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นไปอย่างโปร่งใส การบริหารราชการแผ่นดินต้องคัดเลือกและให้ผลตอบแทนบุคคลตามความรู้ความสามารถมากกว่าการใช้ระบบพรรคพวกเส้นสาย และต้องพัฒนาการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพและความโปร่งใส ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐต้องปฏิบัติตนในกรอบคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติ (Code of Conduct) รวมทั้งการมีระเบียบวินัยที่เคร่งครัด จะต้องมีการรายงานทรัพย์สินและหนี้สินส่วนตัว นอกจากนี้ จะต้องจัดทำระบบการคลังสาธารณะ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการประมูลก่อสร้าง การจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการ และกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ (Accountability) และสามารถอธิบายได้

การป้องกันการคอร์รัปชันต้องการความร่วมมือจากพลเมืองทั้งประเทศ ดังนั้นประเทศสมาชิกจึงควรส่งเสริมกิจกรรมขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (NGO) องค์กรที่มีฐานชุมชน รวมทั้งสื่อมวลชน นักวิชาการเพื่อยกระดับความตื่นตัวของประชาชนว่าการคอร์รัปชันได้สร้างความเสียหายร้ายแรงต่อสังคม และพลเมืองจะสามารถช่วยกันป้องกันได้อย่างไร

นอกจากนั้น บรรดาประเทศสมาชิกควรมีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเอาผิดกับการคอร์รัปชันในรูปแบบต่างๆ ให้ครอบคลุมมากขึ้น กล่าวคือ นอกจากจะถือว่าการรับสินบนและการยักยอกงบประมาณสาธารณะเป็นอาชญากรรมแล้ว ต้องถือว่าการฉ้อโกงที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้อิทธิพลเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การปกปิดซ่อนเร้นการกระทำที่มีขอบ การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม การใช้อำนาจในทางที่ผิด การฟอกเงิน การคอร์รัปชันในภาคธุรกิจเอกชน ฯลฯ ล้วนเป็นอาชญากรรมที่ต้องมีการสอบสวนและเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ



ที่ประชุมประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติยังกำหนดให้มีการร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการให้ความช่วยเหลือในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลที่จะใช้ในศาล การส่งตัวผู้หลบหนีที่กระทำความผิดตลอดทั้งการยึดคืนทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่ประเทศต้นสังกัด

สำหรับข้อเสนอของธนาคารโลก (World Bank) ธนาคารโลกเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารประเทศอย่างโปร่งใส(Transparency)และมีธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance)จะมีส่วนช่วยลดปัญหาการคอร์รัปชันลง และสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตได้รวดเร็วกว่าประเทศที่มีปัญหาการคอร์รัปชันสูง

ธนาคารโลกยังมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการคอร์รัปชันว่าควรจะต้องดำเนินการในสิ่งต่อไปนี้ อาทิ การเปิดเผยทรัพย์สินและรายได้ของผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐต่อสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา รวมทั้งคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (วิทยากร เชียงกูร, 2549: 139-141)

การเปิดเผยจำนวนเงินบริจาคให้แก่พรรคการเมืองของปัจเจกบุคคลและบริษัทนิติบุคคล รวมทั้งยอดค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งแต่ละครั้งต่อสาธารณชน

การเผยแพร่การออกเสียงลงมติในการร่างกฎหมาย และการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้งต่อสาธารณะ

การออกกฎหมายป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนและการบังคับใช้ให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ การออกกฎหมายเพื่อควบคุมการวิ่งเต้นหรือการล็อบบี้(lobbying) เจ้าหน้าที่รัฐ การแยกธุรกิจออกจากการเมืองอย่างชัดเจน เป็นต้น

นอกจากนั้น ให้มีการเปิดเผยรายชื่อของบริษัทหรือนิติบุคคลที่เคยมีประวัติในการติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐในการยื่นประมูลรับเหมาก่อสร้าง การจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการ การเปิดเผยค่าสัมปทานที่บริษัทขามีการเปิดเผยมาติเข้ามาทำธุรกิจด้านการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การทำเหมืองแร่และการได้รับสัมปทานการขุดหาทรัพยากรธรรมชาติต่างๆให้ประชาชนได้รับทราบ



ธนาคารโลกยังได้เสนอแนะต่อไปถึงการออกกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารทางราชการและการบังคับใช้อย่างจริงจัง รวมทั้งการให้สาธารณชนสามารถ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นอย่างสะดวกง่ายดาย และให้สื่อสารมวลชนมีเสรีภาพในการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยไม่ถูกเซ็นเซอร์หรือถูกควบคุมโดยรัฐ

ในด้านการคลังและงบประมาณของทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นจะต้องทำอย่างเปิดเผย และโปร่งใส และจัดให้มีการประชุมสาธารณะให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความ คิดเห็น

ให้มีการเปิดเผยโครงสร้างและสัดส่วนการถือหุ้นและฐานะทางการเงินของธนาคาร พาณิขย์ การเปิดเผยผลการประเมินผลรับเหมาของทางราชการ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ง่าย รวมทั้งมีการประเมินผลหรือสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อผลการใช้จ่ายงบประมาณของ รัฐ การสำรวจทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดีและปัญหาการคอร์รัปชันใน ภาครัฐ และสุดท้ายการส่งเสริมโครงการที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงระบบการบริหารจัดการใน ระดับเมือง จังหวัดต่างๆ การเปิดเผยงบประมาณของโครงการต่างๆ และการจัดประชุม สาธารณะให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น (Kaufmann, 2005; Finance and Development, 2005 อ้างในวิทยากร เชียงกูร, 2549: 141)

แนวทางในกรณีของประเทศไทย

สำหรับกรณีของประเทศไทย สามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่

แนวทางในการป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองมีความจำเป็นต้องสร้าง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน โดยเน้นการให้ความสำคัญต่อ การศึกษาทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา ในระบบการศึกษา หมายถึง การให้ การศึกษาทางการเมือง รวมทั้งการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย และการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและเยาวชนของไทย ตั้งแต่พวกเขายังเยาว์วัย ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการอบรมขัดเกลาทางสังคม (Socialization) โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ของสถาบันที่เกี่ยวข้องโดยตรง อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา

ส่วนนอกระบบการศึกษา หมายถึง การเสริมสร้างกระบวนการอบรมขัดเกลาทางสังคมดังกล่าวในหมู่ประชาชนทั่วไปและประชาชนในกลุ่มต่างๆ โดยอาศัยบทบาทหน้าที่ของสถาบันพรรคการเมือง สถาบันราชการ และสถาบันสื่อสารมวลชนเป็นสำคัญ

แน่นอนที่สุด แนวทางในการป้องกัน เปรียบเสมือนการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้เกิดขึ้นในสายเลือด วิญญาณ และจิตใจของประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกระดับสถานภาพ ทุกกลุ่มอายุ จึงเป็นเรื่องที่ทุกสถาบันที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันโดยพร้อมเพรียง จึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างทำได้ยากลำบากในสังคมด้อยพัฒนาหรือสังคมกำลังพัฒนาก็ตาม แต่เป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องปฏิบัติไปตามกระบวนการและขั้นตอนเหล่านั้น และไม่สามารถมีทางลัดได้ นอกจากนี้มีสถานการณ์พิเศษ ตัวอย่างเช่น การพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ของชนชาวเยอรมันและญี่ปุ่น หรือการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ที่นำไปสู่การสร้างเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ของคนจีนในสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

สำหรับกรณีประเทศไทยเป็นเรื่องค่อนข้างยากลำบากด้วยการขาดความรู้ความเข้าใจของทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง การขาดนโยบายและวิสัยทัศน์ ตลอดทั้งยุทธศาสตร์ในการดำเนินการโดยพร้อมเพรียงกัน ทำให้พลังในการเปลี่ยนแปลงในสังคมมีน้อย แม้จะมีความพยายามที่จะปฏิรูปการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นก็ตาม

ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมือง อาจดำเนินการได้หลายแนวทาง ทั้งด้านการเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจ และ สังคม

แนวทางแก้ไขทางด้านการเมืองและกฎหมายจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กัน ได้แก่ ประการแรก การวางระบบการเมืองให้มีการควบคุมตรวจสอบ ถ่วงดุลกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะต้องวางระบบการควบคุมตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างสถาบันทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน และสื่อสารมวลชนเพื่อคอยทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมตรวจสอบในอีกทางหนึ่ง

ประการที่สอง การได้มาซึ่งนักการเมืองที่มีคุณภาพและคุณธรรม มีความจำเป็นต้องอาศัยสถาบันทางการเมืองที่จะต้องช่วยกันดำเนินการ อาทิ พรรคการเมืองต้องทำหน้าที่ในการ



คัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นคนดีมีคุณธรรม ดำเนินการหาเสียงเลือกตั้งโดยชอบ ละเลิกการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการซื้อสิทธิเลือกตั้งของประชาชน เคารพกฎเกณฑ์กติกาในการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีมาตรการในการบริหารจัดการการเลือกตั้งให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรม รวมทั้งมีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการจัดการเลือกตั้งเพื่อให้ได้นักการเมืองที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรมเข้ามาทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ในส่วนของประชาชนเองก็ต้องตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ดีมีคุณธรรมดังกล่าวโดยปราศจากการรับสินจ้างหรือขายเสียงของตน เป็นต้น

ประการที่สาม การใช้อำนาจทางการเมืองของนักการเมือง จะต้องมีการควบคุมตรวจสอบอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูง อาทิ การควบคุมตรวจสอบทางการเมือง การกำหนดนโยบายของรัฐบาลจะต้องได้ฝ่ายค้านที่มีความเข้มแข็งในการตรวจสอบ การตั้งกระทู้ถามและการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจควรทำได้โดยง่ายและมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากมากเกินไป การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) เป็นต้น จะต้องสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีเครือข่ายความร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ตลอดจนแสวงหาความร่วมมือจากภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และสื่อมวลชนในการดำเนินการแก้ไข ปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองอย่างเอาจริงเอาจัง ไม่ลู่หน้าปะจุมก ตรงไปตรงมา และมีความรวดเร็วฉับพลัน จึงจะทำให้สังคมยอมรับและยังเป็นการป้องปรามบรรดานักการเมืองที่มีเจตนาที่จะทุจริตคอร์รัปชันอย่างได้ผล

แนวทางในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองในด้านเศรษฐกิจและสังคมก็ต้องดำเนินการควบคู่กันไปด้วยเช่นเดียวกัน ได้แก่

ประการแรก ในส่วนของเศรษฐกิจนั้น **จะต้องเน้นการจัดการที่ดีในภาคธุรกิจเอกชน (good corporate governance)** เนื่องจากภาคธุรกิจเอกชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการคอร์รัปชันอย่างใกล้ชิด เพราะหากภาคธุรกิจเอกชนไม่ยินยอมที่จะจ่ายผลตอบแทนเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิทธิประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ การคอร์รัปชันย่อมจะลดน้อยลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นภาคธุรกิจเอกชนจึงควรมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส



ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบทั้งต่อผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น พนักงาน ลูกค้า รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆในสังคม มีระบบการตรวจสอบภายใน (auditing) ที่มีประสิทธิภาพและความเป็นอิสระ มีความซื่อสัตย์และจริยธรรม การดำเนินการทางธุรกิจต้องกระทำควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม มิใช่คำนึงถึงผลกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว ผลประกอบการทางธุรกิจต้องควบคู่ไปกับการรับผิดชอบต่อทางสังคม อาทิ การคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็กและสตรี สิทธิของผู้ใช้แรงงาน สิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งการคำนึงถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

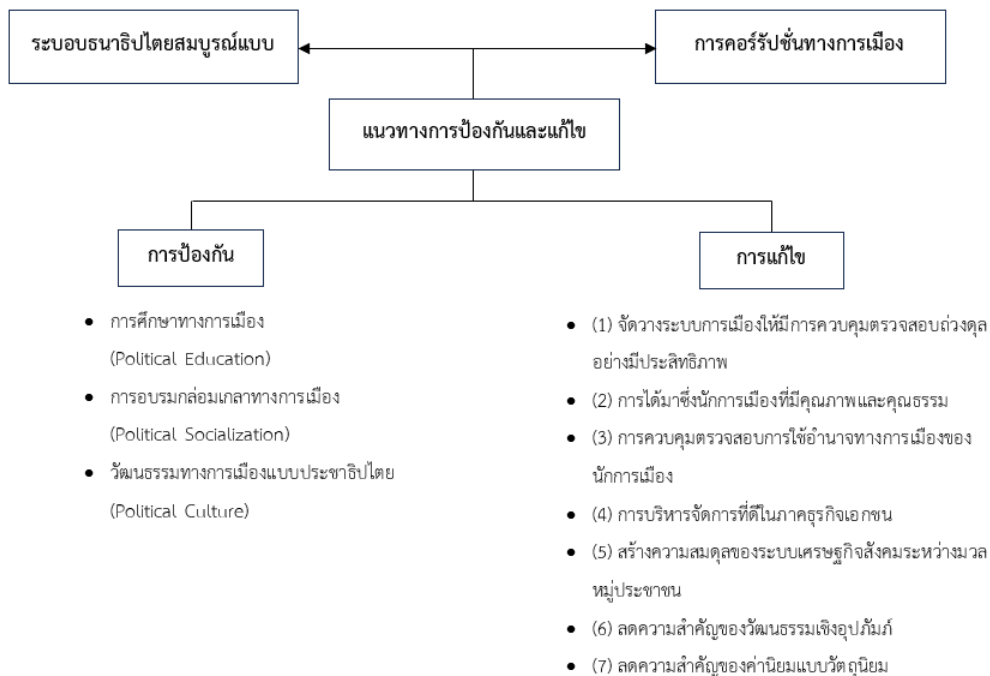
ประการที่สอง การดำเนินการของภาคธุรกิจเอกชนมีความจำเป็นที่จะต้องระมัดระวังมิให้เกิดช่องว่างทางสังคม หรือช่องว่างระหว่างกลุ่มบุคคลมากเกินไป จนกระทั่งขาดความสมดุลของระบบทางเศรษฐกิจสังคมและระหว่างมวลหมู่ประชาชน การดำเนินกิจการทางธุรกิจของภาคเอกชน ไม่ใช่ว่าแสวงหาผลกำไรจนกลายเป็นการเอารัดเอาเปรียบทางสังคม อันจะนำไปสู่ช่องว่างทางเศรษฐกิจสังคมที่ห่างไกลมากเกินไป ซึ่งอาจจะนำไปสู่วิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองติดตามมา นอกจากนั้นรายได้ทางเศรษฐกิจในระหว่างกลุ่มชนก็ไม่ควรห่างไกลกันมากเกินไป อาทิ รายได้ของภาคราชการ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชนควรอยู่ในระดับที่สังคมยอมรับได้ และนำไปสู่ความยุติธรรมในสังคม เราจะเห็นได้ว่าในโลกปัจจุบันความสำเร็จของประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา สิงคโปร์เป็นตัวอย่างของสังคมเศรษฐกิจที่กลุ่มชนส่วนใหญ่ในประเทศเหล่านั้นยอมรับได้

ประการที่สาม ในด้านสังคม นอกเหนือจากความพยายามที่จะสร้างสังคมที่มีสุขและเป็นธรรมแล้ว มีความจำเป็นต้องลดวัฒนธรรมเชิงอุปถัมภ์หรือระบบอุปถัมภ์ในสังคมให้ลดความสำคัญลงไป และช่วยกันนำพาสังคมไปสู่ระบบคุณธรรมมากขึ้น (meritocracy) ความสำเร็จของแต่ละคน (achievements) เป็นตัวกำหนดการให้ความดีความชอบหรือความสำเร็จก้าวหน้าในอาชีพการงาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่างบางประการต้องดำเนินการภายใต้จิตสำนึกและการควบคุมที่ถูกต้อง อาทิ การให้ของขวัญหรือสินน้ำใจต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม มิใช่ลักษณะของการตอบแทนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน จนกระทั่งนำไปสู่การคอร์รัปชันได้



ประการที่สี่ ต้องแสวงหาแนวทางในการลดความสำคัญของค่านิยมแบบวัตถุนิยม และความเห็นแก่ตัว และหันกลับมาให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคม ระบบคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น

กรอบแนวคิด



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ดังนั้น แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองมีความจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไป ทั้งในด้านการป้องกันและการแก้ไขหรือการปราบปราม จะต้องดำเนินการทั้งทางด้านการเมือง กฎหมาย ควบคู่ไปกับการดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางการเมือง ผู้นำภาคธุรกิจ ผู้นำทางสังคม ตลอดทั้งผู้นำทุกภาคส่วนจะต้องกระทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้อนุชนรุ่นต่อไป ยึดถือและเอาเป็นแบบอย่าง ความสำเร็จในการจัดการกับการคอร์รัปชันทางการเมืองจึงจะมีโอกาสประสบความสำเร็จได้

สรุป

ระบอบธนธิปไตยสมบูรณ์แบบในประเทศไทยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันทางการเมืองโดยต่างก็เป็นตัวแปรสาเหตุ(ตัวแปรต้น)และตัวแปรผลลัพธ์(ตัวแปรตาม)ของกันและกัน ซึ่งจะส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในเชิงคุณภาพไม่สามารถพัฒนาก้าวหน้าได้ และย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองและมีความสมัยใหม่เช่นเดียวกับประเทศประชาธิปไตยตะวันตก ดังนั้นจึงควรต้องนำแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองของประเทศต่างๆและองค์การระหว่างประเทศ โดยการประมวลความเป็นไปได้และพร้อมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ซึ่งหากเราสามารถจัดหรือลดจุดด้อยของการคอร์รัปชันทางการเมืองในระบอบธนธิปไตยลงไปได้ โดยการก้าวผ่านระบอบธนธิปไตยไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคงในประเทศไทยก็มีโอกาสความเป็นไปได้โดยใช้กรอบระยะเวลา 40 ปีตามที่ได้อธิบายไว้ในส่วนแรกเริ่มของบทความนี้ ซึ่งยังมีระยะเวลาอีก 30 ปีข้างหน้า สำหรับการก้าวสู่ศตวรรษใหม่ในปี พ.ศ. 2600 โดยการเน้นแนวทางสำคัญ ได้แก่ การให้การศึกษาทางการเมือง(Political Education)เพื่อนำไปสู่กระบวนการอบรมกล่อมเกลாதองการเมือง(Political Socialization)และสร้างสมเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง(Political Culture)ที่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ การออกแบบระบบโครงสร้างสถาบันทางการเมืองและกระบวนการทางการเมืองที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและประชาชนที่นำไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่มีความชอบธรรมและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลมาก อปร่วมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองให้เหลือน้อยสุด ย่อมเป็นการเปลี่ยนผ่านจากระบอบธนธิปไตยไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเชิงคุณภาพโดยสันติวิธีปราศจากความรุนแรงทางการเมือง และนำไปสู่ความสงบสุขของมวลมหาประชาชนชาวไทยในที่สุด



เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2522). เศรษฐกิจไทย: โครงสร้างกับการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2519). ผลของการคอร์รัปชันที่มีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและ
การเมือง. ม.ป.ท.: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2510). “กฎหมายกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง” อนุสรณ์ในงาน
พระราชทานเพลิงศพนายไฉน รัตโนดม พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2553). นักการเมืองไทย : จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัป
ชัน สภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์สายธาร โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- นายหนวย. (2530). เจ้าฟ้าประชาธิปก ราชนัษัณราช วิทยานิพนธ์แห่งชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: ตุลาคม 2530
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2543). ดัชนีคอร์รัปชันของไทย : การสร้างและการตรวจสอบความเชื่อถือ
ได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ป.ป.ช.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2554). แนวคิดและวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองไทย : ธนาธิปไตย.
(หน่วยที่ 3) ในประมวลสาระชุดวิชา การเมืองการปกครองไทย สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โรง
พิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิทยากร เชียงกุล (2549) แนวทางปราบคอร์รัปชันอย่างได้ผล : เปรียบเทียบไทยกับประเทศ
อื่น. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร.
- Huntington, Samuel P. (1968). Modernisation and Corruption. in Political Order
in Changing Societies. New Haven, Conn: Yale University Press.
- Johnson, O.E.G. (1975). An Economic Analysis of Corrupt Government. with
Special Application to Less Developed Countries. Kyklos, 28(1).
- Kaufmann. (2005). Finance and Development, September 2005, 2(3).
- Myrdal, Gunnar. (1968). The Folklore of Corruption. The Asian Magazine. 8, (24).

ความสำคัญของแผนภูมิองค์กรในการจัดการ *

IMPORTANCE OF ORGANIZATIONAL CHARTS FOR MANAGEMENT

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล¹, สรชาติ วิชย สุวรรณพรหม² และ สันญา เคนาภูมิ³

Pravej Maharutsakul¹, Sorachat Wish Suwanprom² and Sanya Kenaphoom³

¹คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹Faculty of Political Science, Pathumthani University, Thailand

²สมาชิกวุฒิสภา รัฐสภา

²Senators of the Parliament, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

Corresponding author E-mail: Pravejlp@ptu.ac.th

Received 31 July 2024; Revised 29 August 2024; Accepted 29 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบแผนภูมิองค์กรที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายในการจัดการองค์กร ด้วยวิธีการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร บทความ หนังสือ พบว่า การจัดการกิจการโดยทั่วไปมีแผนภูมิองค์กรที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ของหน่วยงาน ตำแหน่งงาน พนักงาน อำนาจหน้าที่ ช่องทางการสื่อสารและการจัดการทรัพยากร และพบอีกว่าแผนภูมิองค์กรที่มีการใช้อยู่ในกิจการต่างๆ มี 10 โครงสร้างได้แก่โครงสร้างแบบลำดับชั้น แบบตามหน้าที่ แบบแนวนราบ แบบแผนงาน แบบเมทริกซ์ แบบเครือข่าย แบบทีม แบบวงกลม แบบกระบวนการ และแบบเส้นตรง ที่ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับประเภทและลักษณะของกิจการ แต่ละรูปแบบต่างมีความสำคัญที่ผู้ประกอบการและผู้บริหารใช้เป็นเครื่องมือในการมอบหมายงาน แสดงสายการบังคับ

* ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, สรชาติ วิชย สุวรรณพรหม และ สันญา เคนาภูมิ. (2567). ความสำคัญของแผนภูมิองค์กรในการจัดการ. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 4(4), 225-239.

Pravej Maharutsakul, Sorachat Wish Suwanprom and Sanya Kenaphoom. (2024). Importance of Organizational Charts for Management. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 225-239.

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.24>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



บัญชาและการจัดสรรทรัพยากรให้พนักงานในแต่ละฝ่ายงานปฏิบัติงานที่มุ่งหมายให้
กิจการธุรกิจบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย การจัดการองค์กรภายใต้สภาพแวดล้อม
ปัจจุบันที่แรงงานมีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญคือแบบแผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้าง
ร่วมกันทำงานมีส่วนส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและบูรณาการ
ทรัพยากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างภาพพจน์และการยอมรับจากผู้รับบริการของ
องค์กร

คำสำคัญ: ความสำคัญ, แผนภูมิองค์กร, การจัดการ

Abstract

This academic article aims to study organizational chart formats that help increase efficiency and reduce costs in organizational management. By studying and analyzing the content of information obtained from the collection of documents, articles, and books. It was found that In general, business management has an organizational chart that shows the structure of relationships between departments, job positions, employees, authority, communication channels, and resource management. It has also been found that organizational charts used in various businesses have ten structures: hierarchical, functional, flat, divisional, matrix, network, team, circular, process-based, and line structures. Entrepreneurs or managers can choose the most suitable one for the type and nature of their business. Each structure holds importance as a tool for entrepreneurs and managers to delegate tasks, illustrate the chain of command, and allocate resources. This ensures that employees in each department work towards achieving the business's goals. Organizational management in the current environment, where the workforce is significantly declining, involves an organizational chart with a collaborative structure. This promotes continuous self-development among employees and integrates resources to enhance efficiency, build a positive image, and gain acceptance from the organization's clients.



Keywords: Importance, Organizational Charts, Management

บทนำ

การที่องค์กรจะดำเนินงานได้ต้องอาศัยคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (Simon Herbert, A., 1969: 467) การร่วมกันทำงานต้องมีการจัดระเบียบงาน จัดสรรหน้าที่และบทบาทในทีมงาน กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและสร้างวัฒนธรรม เพื่อให้คนและทีมงานทำงานร่วมกันได้อย่างเรียบร้อยและสมดุล จึงมีลักษณะเป็นองค์กรทางสังคม (Social Organization) (Daft, Richard L., 2008: 11) ที่มีการจัดโครงสร้างในรูปแบบของแผนภูมิองค์กร (Organizational Chart) ในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งงาน กลุ่มงาน อำนาจหน้าที่และสมาชิกขององค์กรที่อยู่ในรูปของโครงสร้างตำแหน่ง (Positional Structure) โครงสร้างเงินเดือน (Salary Structure) ระบบสวัสดิการ กฎระเบียบ ซึ่งโครงสร้างและกฎระเบียบรวมกันเรียกว่า “ระบบราชการ (Bureaucracy)” ตามแนวคิดแมกซ์ เวเบอร์ (Weber, Max, 1922: 956-1005) ซึ่งเป็นโครงสร้างองค์กรที่มีการแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการกำหนดกฎระเบียบและขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบ โครงสร้างองค์กรจึงเป็นหนึ่งในกลไกภายใต้แผนภูมิองค์กรเพื่อใช้เป็นกลไกในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนและทีมงานในองค์กร (Organizational Behavior) ที่จะทำให้โครงสร้าง คนและทีมงานในองค์กรทำหน้าที่อย่างประสานสมดุล

แผนภูมิองค์กรเป็นการจัดวางความสัมพันธ์ของโครงสร้าง คนและทีมงานให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเป็นระเบียบและสมดุล ที่สำคัญมีผลโดยตรงต่อการใช้กำลังคน ยิ่งปัจจุบันตลาดแรงงานมีแนวโน้มแรงงานลดลงและเป็นสังคมผู้สูงอายุ รูปแบบแผนภูมิองค์กรยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น สิ่งที่ทำหาคือจะมีรูปแบบแผนภูมิองค์กรใดที่ใช้คนจำนวนน้อย แต่สามารถทำงานได้มากและลดค่าใช้จ่ายในระยะยาว การศึกษารูปแบบแผนภูมิองค์กรที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายในการจัดการองค์กร จึงเป็นวัตถุประสงค์บทความนี้ โดยศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร บทความ หนังสือ ภายใต้แนวคิดการใช้รูปแบบแผนภูมิองค์กรเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาพนักงานและเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่องค์กรในท่ามกลางสภาพที่แรงงานเข้าสู่ตลาดมีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ



แนวคิดการออกแบบแผนภูมิองค์กร

การออกแบบแผนภูมิองค์กรเป็นการกำหนดกลุ่มงานให้มีหน้าที่และความรับผิดชอบตามลักษณะงานที่เชื่อมโยงประสานกันทั้งงานผลิตและงานสนับสนุน (Line & Staff Function) โดยแบ่งซึ่งสายการบังคับบัญชา การจัดสรรทรัพยากรขององค์กร การทำงานเป็นทีม กระบวนการผลิต สายการรายงาน ขั้นตอนการตัดสินใจ ช่องทางการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอก และอื่นๆ ปัจจัยดังกล่าวถูกนำมาพิจารณาในการออกแบบแผนภูมิองค์กร เมื่อมีการออกแบบแผนภูมิองค์กรใช้แล้ว ผู้ประกอบการ ผู้บริหารต้องคอยตรวจติดตามอยู่ตลอดเวลาว่าแผนภูมิองค์กรที่ออกแบบและใช้ไประยะหนึ่งยังสามารถทำหน้าที่ได้ดีเพียงใด หากพบว่าไม่สามารถทำหน้าที่ได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ควรที่จะปรับปรุงหรือออกแบบแผนภูมิองค์กร เพราะการปรับเปลี่ยนแผนภูมิองค์กรให้ทันต่อสภาพการณ์เป็นการสร้างหลักประกันได้ว่าองค์กรจะเติบโตต่อไปได้ หากยังไม่ปรับเปลี่ยนอาจทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ ขาดการประสานงานระหว่างส่วนต่างๆ คุณภาพงานไม่คงที่ ทำลายชื่อเสียงภาพพจน์ ขวัญกำลังใจพนักงานตกต่ำ ผลประกอบการย่ำแย่และยากที่จะบรรลุเป้าหมาย สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาคือแผนภูมิองค์กรที่ได้มีการออกแบบไว้แล้วและประสบผลสำเร็จในอดีตมิได้หมายความว่ารูปแบบนั้นจะยังทำให้กิจการประสบผลสำเร็จตลอดไป

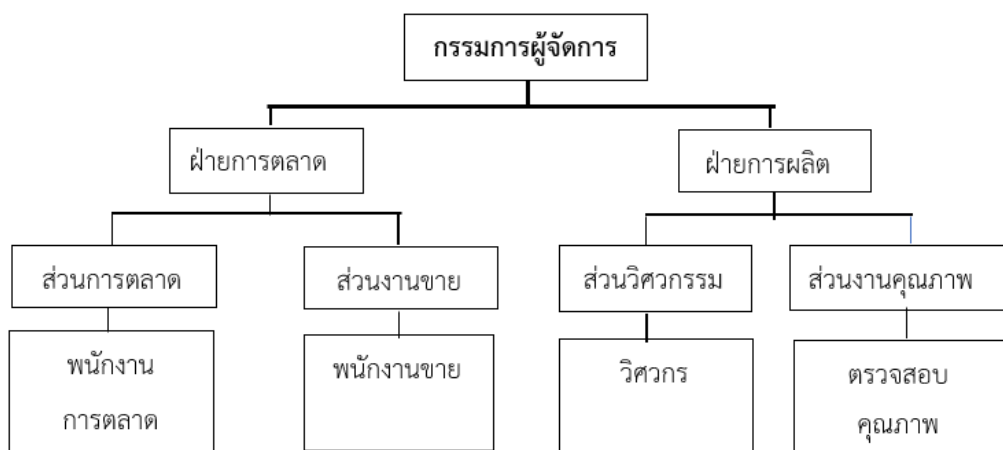
บางคนอาจสงสัยว่าบางองค์กรมีนวัตกรรมมากกว่าองค์กรอื่นๆ บางองค์กรไม่ค่อยมีนวัตกรรม การออกแบบและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของแผนภูมิองค์กรจึงเป็นนวัตกรรมการจัดการชนิดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อทุกกิจกรรมงานขององค์กร เนื่องจากนวัตกรรมเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากเงื่อนไขเชิงบริบท หรือเชิงโครงสร้างอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกันที่มีส่วนสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ (Kimberly, John R. & Evanisko, Michael J., 1981: 689-713; Meyer, Alan D. & Goes, Jame B, 1988: 897-923) นวัตกรรมที่เกิดขึ้นและพัฒนาจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำขององค์กรในเวลาต่อมา เมื่อเวลาผ่านไปนวัตกรรมเหล่านั้นอาจล้าสมัย การเกิดขึ้นของนวัตกรรมแผนภูมิขององค์กรอาจมาจากหลายมุมมองเช่น มุมมองเชิงเหตุผลว่าต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม มุมมองของผู้บริหารที่ต้องการปรับเปลี่ยน มุมมองทางการเมืองที่ใช้เป็นฐานอำนาจ เป็นต้น (Abrahamson, Eric, 1991: 586-613) จึงยากที่จะสรุปว่านวัตกรรมมาจากมุมมองใดมุมมองหนึ่ง (Gopalakrishna, S & Damanpour, F, 1994: 95-116)



รูปแบบและความสำคัญแผนภูมิองค์กร

แผนภูมิองค์กรเป็นการแสดงโครงสร้างขององค์กรที่สื่อถึงความสัมพันธ์ของบทบาทและความรับผิดชอบของพนักงานในแต่ละกลุ่มงานและตำแหน่งต่างๆ โดยแสดงด้วยกล่องหรือรูปทรงอื่น ใช้เส้นตรงที่เชื่อมระดับต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นภาพที่ชัดเจนของลำดับชั้นและอันดับของตำแหน่งงาน งานและแผนกต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นแผนภูมิองค์กรซึ่งมีหลายประเภท แต่ละประเภทเหมาะสมกับลักษณะของกิจการที่ต่างกันไป ดังนี้ (Pierce, Mark, 2024)

1. โครงสร้างองค์กรแบบลำดับชั้น (Hierarchical Organizational Structure)

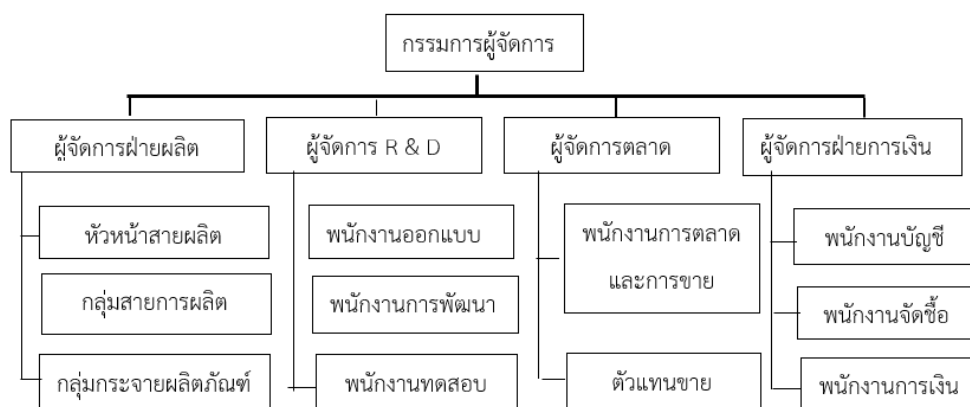


ภาพที่ 1 โครงสร้างองค์กรแบบลำดับชั้น

แผนภูมิมีลักษณะโครงสร้างคล้ายปิรามิดที่เป็นการใช้อำนาจการจัดการจากบนลงล่างผ่านระดับการบังคับบัญชาตามลำดับ (Multi level) องค์กรแบบนี้มีความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ พนักงานสามารถมองเห็นอนาคตที่จะเติบโตในสายงาน พนักงานในฝ่ายงานเดียวกันมีความสัมพันธ์ที่ดี ส่วนข้อด้อยทำให้ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนานวัตกรรม พนักงานให้ความสำคัญกับฝ่ายงานและส่วนงานของตนเองมากกว่าองค์กร

2) โครงสร้างองค์กรตามหน้าที่ (Functional Organizational Structure)

โครงสร้างองค์กรตามหน้าที่ มีการจัดแบ่งเป็นฝ่ายงานตามความรับผิดชอบและความชำนาญเฉพาะหน้าที่ พนักงานจะรายงานต่อหัวหน้างานในระดับที่สูงขึ้น ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 โครงสร้างองค์กรตามหน้าที่

องค์กรตามหน้าที่ช่วยกระตุ้นพนักงานให้ความใส่ใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ พัฒนาความเชี่ยวชาญและทักษะในการทำงาน พัฒนานวัตกรรม สามารถที่จะออกแบบโครงสร้างที่เหมาะสมกับขนาดและภารกิจขององค์กร ส่วนข้อด้อยคือมีข้อจำกัดในการติดต่อสื่อสารและส่งผลทำให้ความร่วมมือและนวัตกรรมระหว่างฝ่ายงานลดลง

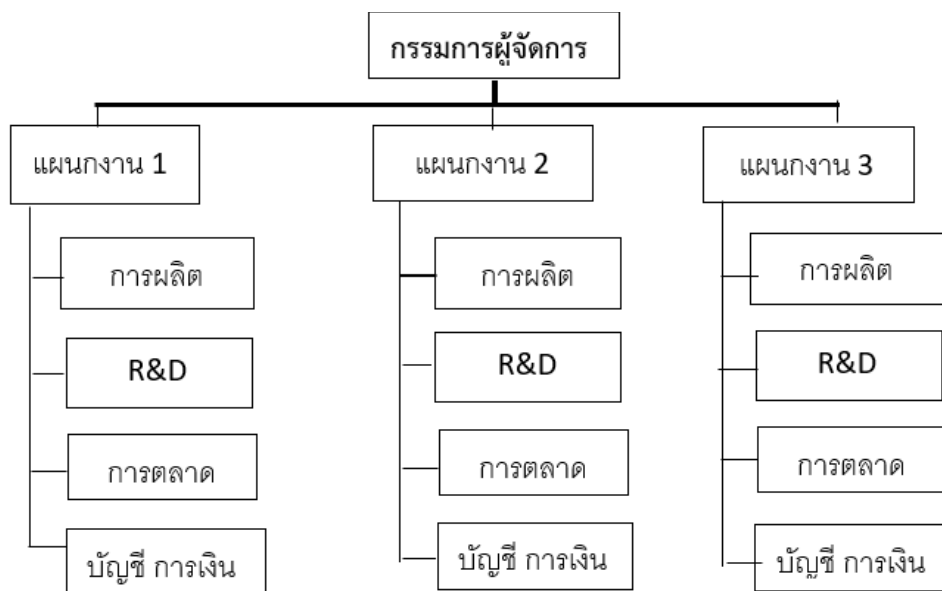
3) โครงสร้างองค์กรแบบแนวนราบ (Horizontal or Flat Organizational Structure) องค์กรแบบนี้ไม่มีผู้จัดการระดับกลาง ผู้บริหารระดับสูงมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้พนักงาน พนักงานมีอิสระในการปฏิบัติงานในหน้าที่ปกติไม่ต้องรอคำสั่งตามสายการบังคับบัญชา องค์กรแบบนี้เหมาะสมสำหรับการเริ่มกิจการ ดังภาพที่ 3



ภาพที่ 3 โครงสร้างองค์กรแบบแนวนราบ

ข้อดีขององค์กรแบบราบคือพนักงานมีอิสระและความรับผิดชอบมากขึ้น ส่งเสริมให้พนักงานมีปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารที่มากขึ้น กระบวนการตัดสินใจเร็วขึ้น ความคิดใหม่สามารถนำไปปฏิบัติได้เร็วขึ้น ส่วนข้อด้อยคือหากมีความขัดแย้งจะไม่มีผู้บังคับบัญชาช่วยแก้ไข ไม่มีความคงเส้นคงวาในการรายงาน พนักงานจะมีความรู้ทั่วไปมากกว่าที่จะพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน

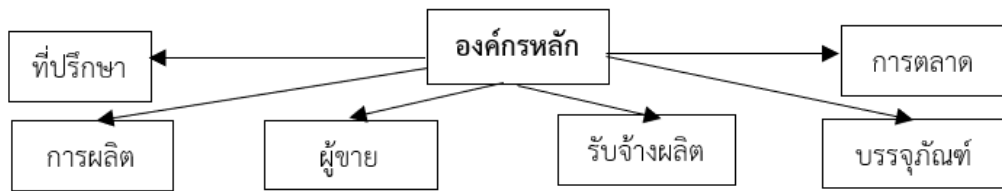
4) โครงสร้างองค์กรแบบแผนงาน (Divisional Organizational Structure) มีการแบ่งงานเป็นแผนงาน แต่ละแผนกมีผู้นำมีอิสระในการจัดการงานและทรัพยากรของตนเองที่ทำหน้าที่เสมือนองค์กรของตน โครงสร้างองค์กรนี้เหมาะสมสำหรับงานอุตสาหกรรม มีข้อดีคือแต่ละแผนกงานมีอิสระในการตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงสามารถทำได้ง่ายและรวดเร็ว โดยไม่ต้องรออนุมัติจากหัวหน้างานในแต่ละระดับชั้น แต่ละแผนกมีความยืดหยุ่นในการจัดการสามารถปรับผลผลิตและกิจกรรมสนองตอบลูกค้าของตนเองได้อย่างอิสระ งานหรือผลิตภัณฑ์ต้องจบอยู่ในแผนก สามารถส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์และทำการตลาดของแต่ละแผนก ดังภาพที่ 4



ภาพที่ 4 โครงสร้างองค์กรแบบแผนงาน

ส่วนข้อด้อยคือมีข้อจำกัดในการติดต่อสื่อสารระหว่างแผนก อาจมีการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อน บางครั้งมีการแข่งขันกันระหว่างแผนกแทนที่จะมองภาพรวมขององค์กร

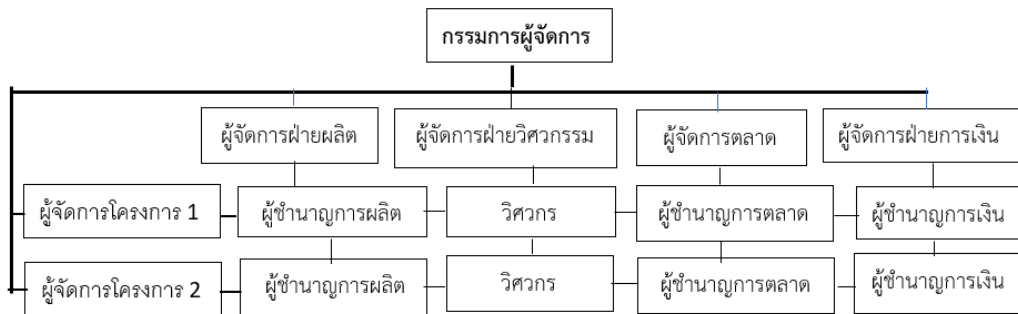
5. โครงสร้างองค์กรแบบเครือข่าย (Network Organizational Structure) องค์กรแบบนี้จะไม่มีลำดับสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) เป็นการทำงานร่วมกับเครือข่ายภายนอก องค์กรที่มีสถานที่ตั้งต่างกันไป กิจกรรมความร่วมมืออาจอยู่ในรูปของการจ้างเหมาช่วง การจ้างผลิตสินค้าบางส่วน โครงสร้างองค์กรแบบนี้ใช้ได้กับองค์กรระหว่างประเทศ หรือที่ตั้งอยู่ตามเมืองใหญ่ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ต่างกัน ดังภาพที่ 5



ภาพที่ 5 โครงสร้างองค์กรแบบเครือข่าย

การดำเนินงานภายใต้โครงสร้างแบบนี้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัว กระตุ้นให้เกิดการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างองค์กรเครือข่าย สามารถควบคุมต้นทุนได้ดี เกิดความชัดเจนในการกิจกรรมงานแต่ละงาน ส่วนข้อเสียคือยากที่จะผลักดันให้องค์กรเติบโตร่วมกัน อาจยากต่อการตัดสินใจเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กรเครือข่าย

6) โครงสร้างองค์กรแบบเมทริกซ์ (Matrix Organizational Structure) เป็นโครงสร้างที่ประกอบด้วยสายการบังคับบัญชาแบบเดิมที่พนักงานยังมีการรายงานต้นสังกัดตามหน้าที่และรายงานไปยังผู้จัดการโครงการ มีการจัดวางตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบเหมือนตาราง (Row & Column) ที่สามารถข้ามสายงานเพื่อทำงานโครงการ (Project) ที่เป็นงานหรือผลิตภัณฑ์ใหม่และจัดการในรูปของโครงการ โดยมีเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ชัดเจนและอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้จัดการโครงการ (Project Manager) ดังภาพที่ 6

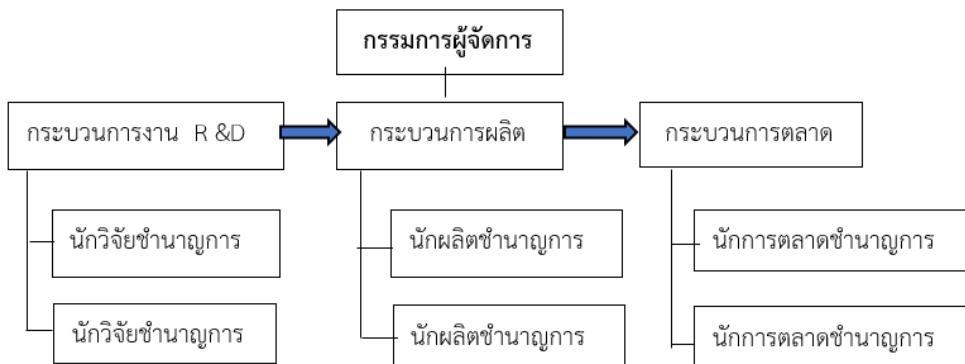


ภาพที่ 6 โครงสร้างองค์กรแบบเมทริกซ์

ข้อดีขององค์กรแบบนี้คือผู้จัดการโครงการสามารถที่จะเลือกพนักงานที่มีความรู้ความสามารถทำงานโครงการ มีความยืดหยุ่นที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม สามารถส่งเสริมการสื่อสารและกระจายความรับผิดชอบ ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ แม้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ส่วนข้อเสีย อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายงานและโครงการ

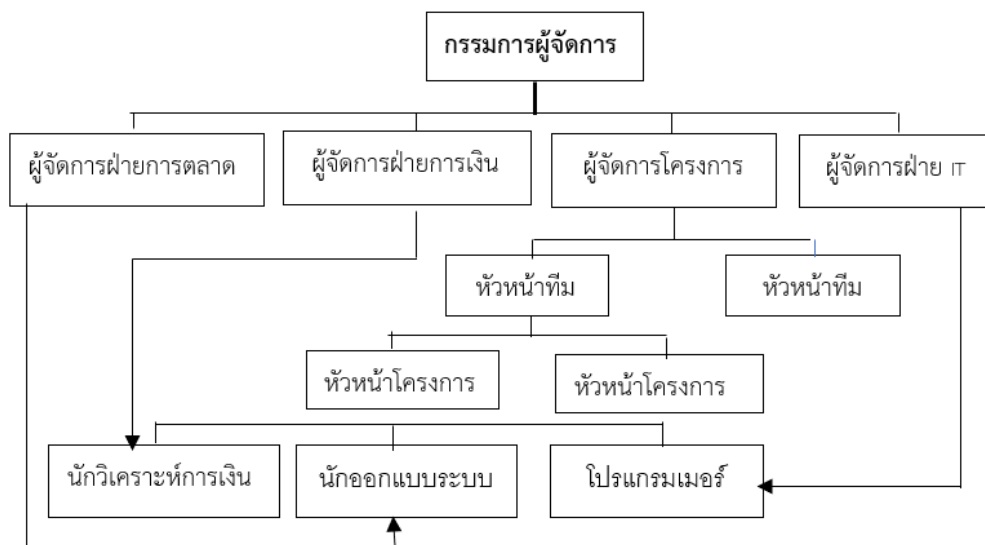
ยากในการติดตามงบประมาณและทรัพยากร รวมทั้งอาจสร้างความสับสนให้กับพนักงานว่าใครคือผู้บังคับบัญชาตัวจริง

7) โครงสร้างองค์กรแบบกระบวนการ (Process-Based Structural Organization) เป็นองค์กรที่มีการจัดการโดยมีลักษณะเคลื่อนไหวจากซ้ายไปขวาแทนการสั่งการจากบนลงล่าง การจัดการจะต้องทำงานให้แล้วเสร็จก่อนที่จะส่งต่อขั้นตอนลำดับต่อไปจนงานแล้วเสร็จ กรรมการผู้จัดการเป็นผู้นำกับดูแลในภาพรวม ส่วนการผลิตเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้จัดการฝ่าย องค์กรแบบนี้มีข้อดีเป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมภายในและระหว่างกระบวนการ ทำให้ งานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวในการผลิตสอดคล้องกับสภาพตลาดที่เปลี่ยนแปลง ส่วนข้อด้อยอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างกระบวนการผลิต กล่าวคือกระบวนการ หนึ่งทำงานเสร็จอีกกระบวนการหนึ่งอาจทำงานช้า และจะกลายเป็นอุปสรรคความร่วมมือ ระหว่างกระบวนการผลิต ดังภาพที่ 7



ภาพที่ 7 โครงสร้างองค์กรแบบกระบวนการ

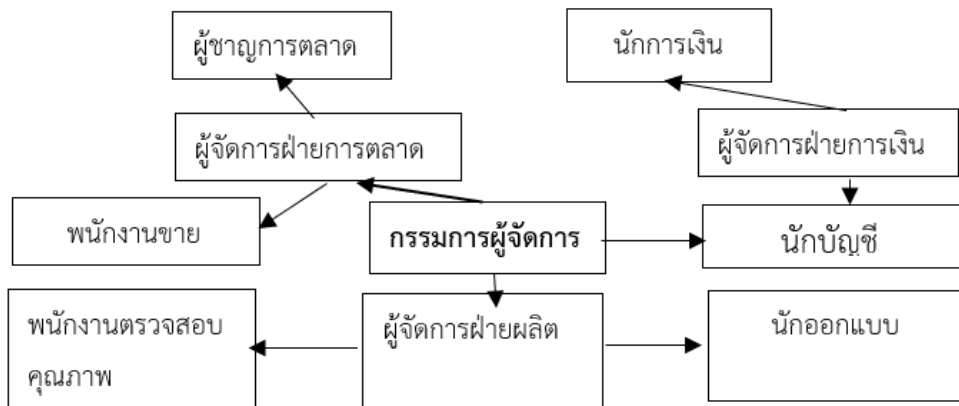
8) โครงสร้างองค์กรแบบทีม (Team-Based Organizational Structure) เป็นองค์กร ที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่มและเน้นงานเฉพาะอย่าง ซึ่งเป็นความรับผิดชอบเป้าหมายร่วมกัน การทำงานภายใต้โครงสร้างองค์กรแบบนี้ทำให้มีความยืดหยุ่นในความร่วมมือต่างทีมงาน ดัง ภาพที่ 8



ภาพที่ 8 โครงสร้างองค์กรแบบทีม

การจัดการองค์กรแบบนี้มีข้อดีคือพนักงานมีอิสระในการตัดสินใจ ให้ความสำคัญกับคุณค่าของประสบการณ์มากกว่าความอาวุโส งานมีผลภาพและความโปร่งใสเพิ่มขึ้นและมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน แต่มีข้อจำกัดในการพัฒนาภาวะผู้นำและอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ง่าย ยากต่อการพัฒนางานในระดับที่สูงขึ้น พนักงานมาจากฝ่ายที่ต่างกันโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนให้เติบโตจึงยากขึ้น

9) โครงสร้างองค์กรแบบวงกลม (Circular Organizational Structure) เป็นโครงสร้างองค์กรที่มีสายการบังคับบัญชาเดียวที่ออกจากผู้บริหารที่เป็นความรับผิดชอบงานในลักษณะกระจายจากศูนย์กลาง ที่กรรมการผู้จัดการต้องกำกับดูแลทั้งหมด จะไม่มีการมอบอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับ ข้อดีขององค์กรแบบนี้คือกระตุ้นส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างทุกฝ่ายงานและพนักงานทุกระดับ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างฝ่ายงานส่วนข้อด้อย อาจเกิดความสับสนในการรายงาน โดยเฉพาะพนักงานใหม่จะเกิดความสับสนในการสื่อสารและกระบวนการตัดสินใจไม่ชัดเจน ดังภาพที่ 9



ภาพที่ 9 โครงสร้างองค์กรแบบวงกลม

10) โครงสร้างองค์กรแบบเส้นตรง (Line Structure Organization) เป็นองค์กรที่มีการจัดการที่อำนาจหน้าที่สั่งการจากบนลงล่าง แต่จะไม่รวมถึงการสั่งการถึงพนักงานในฝ่าย ผู้บริหารระดับสูงจะไม่เข้าไปแทรกแซงสั่งการพนักงานในฝ่าย แต่ละฝ่ายงานมีอิสระในการจัดการที่มุ่งเป้าหมายองค์กรร่วมกัน องค์กรแบบนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า องค์กรแบบราชการ ดังภาพที่ 9



ภาพที่ 10 โครงสร้างองค์กรแบบเส้นตรง

การดำเนินงานองค์กรแบบเส้นตรงจะไม่มี ความยืดหยุ่นยากต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ องค์กรแบบนี้มีความชัดเจนในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพ แต่มีข้อจำกัดในการพัฒนาความชำนาญและนวัตกรรม เพราะพนักงานต้องรอ คำสั่งจากผู้บังคับบัญชาจึงจะทำงาน



แผนภูมิองค์กรดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหารหรือผู้ประกอบความสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจการ แผนภูมิองค์กรแต่ละรูปแบบต่างมีความสำคัญและใช้เป็นเครื่องมือในการมอบหมายงาน แสดงสายการบังคับบัญชาและการจัดสรรทรัพยากรให้แต่ละฝ่ายงานใช้ปฏิบัติงานเพื่อให้กิจการธุรกิจบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย

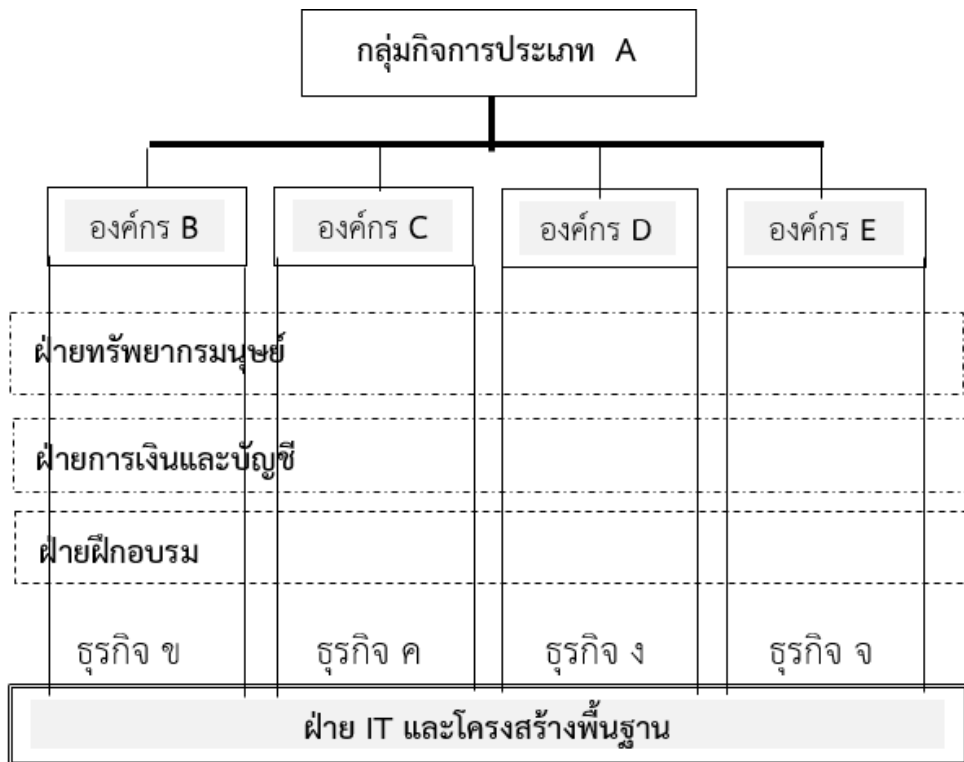
กลยุทธ์การออกแบบแผนภูมิองค์กร

การออกแบบแผนภูมิองค์กรจะคำนึงถึงวัตถุประสงค์ขององค์กร หน้าที่และบทบาทของฝ่ายงานและพนักงาน พิจารณขนาดและความซับซ้อนของงาน เส้นทางการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีช่วย รวมทั้งความยืดหยุ่นในการจัดการ สามารถจะปรับตัวได้ง่ายให้ทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป โดยทั่วไปผู้บริหารจะเลือกหนึ่งในสิบรูปแบบแผนภูมิองค์กรข้างต้นที่เห็นว่ามีโครงสร้างเหมาะสมกับลักษณะงานขององค์กร ประเด็นที่ชวนคิดคือจะมีรูปแบบแผนภูมิองค์กรอื่นใดที่ลดขั้นตอนและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาพนักงานให้มีทักษะในขอบเขตหน้าที่ที่กว้างขึ้น ข้อมูลสามารถไหลได้อย่างอิสระระหว่างฝ่ายงานต่างๆ มีการบูรณาการหน้าที่และความรับผิดชอบ และมีการใช้ทรัพยากรข้ามองค์กร รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพตลาดแรงงานที่มีแนวโน้มคนเข้าสู่ตลาดแรงงานลดลง แผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้างในการบูรณาการงาน คนและทรัพยากรจึงเหมาะสมสำหรับการจัดการองค์กรในปัจจุบัน โดยเฉพาะกิจการที่ดำเนินธุรกิจหลากหลายชนิดและมีองค์กรหลายองค์กร ที่มีองค์กรแม่ (Master organization) คอยกำกับดูแลองค์กรลูก (Subsidiary organizations) หลายองค์กรต่างดำเนินธุรกิจเฉพาะเป็นศูนย์กำไร แต่ละองค์กรลูกมีงานบางลักษณะสามารถจัดการร่วมกันได้ เช่นงานจัดการทรัพยากรมนุษย์ งานการเงินการบัญชี งานเทคโนโลยี งานธุรการ ฯลฯ ฝ่ายงานที่เป็นงานธุรกิจเฉพาะของแต่ละองค์กรหรือบริษัทลูกให้ผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญรับผิดชอบในธุรกิจนั้นๆ ในขณะเดียวกันผู้บริหารสูงสุดของกลุ่มธุรกิจทำหน้าที่จัดการธุรกิจในภาพรวม การจัดการธุรกิจ ในลักษณะนี้ควรมีการออกแบบแผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้างแบบร่วมกันทำงาน ดังภาพที่ 10

แผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้างแบบร่วมกันทำงาน

แผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้างแบบร่วมกันทำงาน จึงเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งสามารถทำให้กิจการธุรกิจประสบผลสำเร็จได้ในปัจจุบันที่มีปริมาณแรงงานในตลาดมีน้อยและมีแนวโน้มลดลง การจัดการองค์กรภายใต้แผนภูมิดังกล่าวจะมีการจ้างพนักงานจำนวนที่ต่ำกว่าปริมาณงานในระดับที่ท้าทายให้พนักงานต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองจึงจะทำงานสำเร็จได้ทันเวลา สมมติตัวอย่าง องค์กรกลุ่มประเภทกิจการมี 4 องค์กรลูกให้มีการจ้างพนักงาน 3 คน แต่ทำงาน

ให้ทั้ง 4 องค์กรลูก พนักงานแต่ละคนต้องมีความเข้าใจธุรกิจทั้งสี่และรับผิดชอบงานหน้าที่ของทั้งสี่องค์กร เช่น พนักงานฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ต้องทำหน้าที่จัดการทรัพยากรมนุษย์ของทั้งสี่องค์กร โดยให้พนักงานแต่ละคนบรรจุเป็นพนักงานของ 3 องค์กร เช่น นายหนึ่งบรรจุเป็นพนักงานขององค์กร B นายสองบรรจุเป็นพนักงานขององค์กร C นางสาวดิจรรย์บรรจุเป็นพนักงานองค์กร D เป็นต้น ส่วนที่เหลืออีกหนึ่งองค์กร (E) ให้นำค่าใช้จ่ายเงินเดือนค่าจ้างค่าตอบแทนเฉลี่ยให้พนักงานทั้งสามคน โดยปกติจะเฉลี่ยเพิ่มค่าจ้างให้อีก 25 % ของค่าจ้างเงินเดือนขององค์กร E โดยรวมเข้ากับฐานเงินเดือนของแต่ละคนใน 3 องค์กร ส่วนที่เหลืออีก 25% นำไปพัฒนาพนักงานและเทคโนโลยีของกลุ่มประเภทรธุรกิจทั้งสี่



ภาพที่ 11 แผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้างแบบร่วมกันทำงาน (Organizational Synnergy)

หากนำแนวคิดนี้ขยายผลใช้กับองค์กรขนาดใหญ่ขึ้นที่มีองค์กรลูกหลายองค์กร เช่น พนักงาน 3 คนสามารถทำงานให้ 5 องค์กรลูก ยิ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการจัดการ เงินที่ประหยัดในส่วนนี้จะนำไปพัฒนาพนักงานและเทคโนโลยีให้มีความเสถียร เงินส่วนนี้จะกลายเป็นรายได้ของกลุ่มธุรกิจต่อไป



ข้อสนับสนุนแผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้างร่วมกันทำงาน

แผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้างแบบร่วมกันทำงานเป็นความคิดริเริ่มในการพัฒนาโลกที่จะทำให้องค์กรมีกำไรเพิ่ม (ค่าใช้จ่ายที่ลดลง) ไปพร้อมกับกระตุ้นพนักงานพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะเป็นจริงได้ มีข้อสนับสนุนคือ 1) ผู้บริหารระดับสูงสนับสนุนอย่างแข็งขันและต่อเนื่อง 2) องค์กรลูกควรตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันจะเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการมากขึ้น และ 3) ระบบสวัสดิการ โครงสร้างตำแหน่งและโครงสร้างเงินเดือนขององค์กรลูกไม่ควรมีความแตกต่างกัน

การจัดการองค์กรภายใต้แผนภูมิองค์กรแบบร่วมกันทำงานจะมีการจัดการงานหน้าที่สนับสนุน (Staff Function) แบบข้ามองค์กร เช่น งานทรัพยากรมนุษย์ งานบัญชีการเงิน งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ เนื่องจากงานที่มีลักษณะกระบวนการงานเหมือนกันสามารถผนึกรวมกันเพื่อร่วมกันทำงาน ดังกรณี งานทรัพยากรมนุษย์มีกระบวนการหน้าที่เหมือนกันคือ การสรรหาคนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาร่วมงานแล้วพัฒนาพนักงานให้มีความรู้และทักษะในงาน และสร้างระบบการรักษาพนักงานให้อยู่กับองค์กรนานไม่ออกไปอยู่องค์กรธุรกิจคู่แข่ง การผนึกทรัพยากรและงานในหน้าที่ดังกล่าวจะเป็นการใช้ทรัพยากรทางการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุป

การจัดการภายใต้แผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้างหลายรูปแบบ เหมือนกลไกที่มีการออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก โดยทั่วไปผู้ประกอบการผู้บริหารสามารถเลือกใช้หนึ่งในสิบรูปแบบแผนภูมิองค์กรดังที่ศึกษาข้างต้นที่เห็นว่าโครงสร้างเหมาะสมกับลักษณะของกิจการ สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญและท้าทายคือควรมีการออกแบบแผนภูมิองค์กรที่มีโครงสร้างแบบร่วมกันทำงานจึงเป็นวิธีการสร้างกำไรไปพร้อมกับส่งเสริมพนักงานพัฒนาตนเอง เป็นการจัดการที่ทำให้มีการจ้างพนักงานในจำนวนที่ต่ำกว่าปริมาณงานในลักษณะที่ไม่เป็นภาระแก่พนักงานมากเกินไปจนเกินกำลัง และให้พนักงานทำหน้าที่ข้ามองค์กร มีการพัฒนาเทคโนโลยีในกระบวนการให้มีความเป็นอัตโนมัติหรือกึ่งอัตโนมัติ จึงเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพและผลกำไร



Abrahamson, Eric. (1991). Managerial fads and fashion: The diffusion and rejection of innovations. *Academy of Management Review*, 16(3), 586-612.

Gopalakrishnan, S. and Damanpour, F. (1994). Patterns of generation and adoption of innovation in organizations: Contingency models of innovation attributes. *Journal of Engineering and Technology Management*, 11(2), 95–116.

Kimberly, John R. & Evanisko, Michael.J. (1981). Organizational Innovation: The Influence of Individual, Organizational and Contextual Factors on Hospital Adoption of Technological and Administrative Innovations. *The Academy of Management Journal*, 24, (4) 689 - 713.

Meyer, Alan. D., & Goes, Jame. B. (1988). Organizational assimilation of innovations: A multilevel contextual analysis. *Academy of Management Journal*, 31(4), 897–923.

Pierce, Mark.(2024). 10 Types of Organizational Structures in Business. Illustrated. Retrieved February 14,2024 From: <https://wyomingllcattorney.com/Blog/Types-of-Organizational-Structures-in-Business>

Simon, Herbert A. (1969). *The Sciences of the Artificial*. Massachusetts: MIT Press.

Weber, Max. (1922). *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*.
 Edited by Guenther Roth and Claus Wittich. Berkeley: University of
 California Press.

กลยุทธ์การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัล*

INFORMATION MANAGEMENT STRATEGIES FOR DIGITAL ORGANIZATIONS

ณัฐกาญจน์ นุชประเสริฐ¹, ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง² และ ขจรศักดิ์ ศิริมัย³

Natthakan Nuchprasert¹, Chaiwat Prasongsang² and Kajohnsak Sirimai³

¹⁻³วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³Rattanakosin college of innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin,

Thailand

Corresponding author E-mail: natthakan.nuc@rmutr.ac.th

Received 17 June 2024; Revised 18 August 2024; Accepted 29 August 2024

บทคัดย่อ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกด้านของธุรกิจ การบริหารจัดการองค์กรแบบเดิม ไม่สามารถตอบสนองต่อรูปแบบการแข่งขัน พฤติกรรมลูกค้า ผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงวิธีการดำเนินงานขององค์กร ปัจจุบันองค์กรต่างๆในประเทศไทย ทั้งองค์กรเอกชน หน่วยงานรัฐบาล กำลังปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัล ที่ต้องมี สารสนเทศที่ถูกต้อง แม่นยำ เข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว นำมาใช้ในการตัดสินใจได้อย่างทันท่วงที ความพร้อมของบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ ทรัพยากรต่างๆ รวมถึงกระบวนการทำงานที่ลดความซับซ้อนแต่มีประสิทธิภาพมาก การสร้างกลยุทธ์การจัดการสารสนเทศในองค์กรจึงเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสู่องค์กรดิจิทัล บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างกลยุทธ์การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัล ผู้เขียนสืบค้นวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก Google Scholar และ Online database โดยใช้กระบวนการสังเคราะห์เนื้อหา สรุปได้ว่า กลยุทธ์ การจัดการ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 4) การประเมินผลและการควบคุมกลยุทธ์ การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัล มี

* ณัฐกาญจน์ นุชประเสริฐ, ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง และ ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2567). กลยุทธ์การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัล. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 240-259.

Natthakan Nuchprasert, Chaiwat Prasongsang and Kajohnsak Sirimai. (2024). Information Management Strategies for Digital Organizations. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 240-259.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.25>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย 2) การวางแผนจัดการข้อมูล 3) การบริหารจัดการกระบวนการในองค์กร 4) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ 5) การอำนวยความสะดวก 6) การบริหารจัดการข้อมูลสู่ขั้นตอนการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้นำองค์กรควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์การจัดการสารสนเทศภายในองค์กรอย่างใกล้ชิด และติดตามความเคลื่อนไหวภายนอกองค์กร อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา นำมาวิเคราะห์เพื่อบริหารจัดการภายในองค์กรได้อย่างรวดเร็ว นำไปสู่องค์กรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : กลยุทธ์การจัดการ, การจัดการสารสนเทศ, องค์กรดิจิทัล

Abstract

In the digital age, technology plays an important role in every aspect of business. Traditional organizational management Unable to respond to competition formats customer behavior Products and services Including how the organization operates. Currently, various organizations in Thailand Both private organizations government agency is transforming to digital, which requires accurate, accurate information that can be accessed conveniently and quickly and can be used to make decisions in a timely manner. Readiness of personnel, equipment, tools, and various resources Including a work process that is reduced in complexity but very efficient. Creating an organization's information management strategy is therefore the key to transforming into a digital organization. This article aims to study the creation of an information management strategy for a digital organization. The author searched for relevant literature and research from Google Scholar and online databases using a content synthesis process. In conclusion, strategic management has 4 steps: 1) analyzing the environment, 2) defining strategies, 3) implementing strategies, and 4) evaluating and controlling strategies. Information management towards a digital organization has 6 steps as follows: 1) Policy setting 2) Data management planning 3) Organizational process management 4) Human



resource management 5) Administration 6) Data management to the next level. Operation episode In addition, organizational leaders should closely supervise, supervise, and follow up on operations according to the information management strategy within the organization. and follow movements outside the organization which causes social change that can occur at any time It can be quickly analyzed for management within the organization. Leading to an efficient digital organization

Keywords: Strategic Management, Information Management, Digital Organizations

บทนำ

การปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัล (Digital Transformation) เป็นกระบวนการที่องค์กรนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในทุกส่วนของธุรกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมองค์กร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการพัฒนาทักษะของพนักงานด้วย ตัวอย่างของการปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลคือการนำระบบคลาวด์มาใช้ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล ซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทร์จิรา เหลลราช, 2563) นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ช่วยให้องค์กรสามารถคาดการณ์แนวโน้มทางธุรกิจและตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลสนับสนุน การปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลรวมถึงการสร้างประสบการณ์ที่ดีขึ้นให้กับลูกค้า ผ่านการใช้ช่องทางดิจิทัลต่างๆ เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน มือถือ และโซเชียลมีเดีย องค์กรสามารถเก็บข้อมูลจากลูกค้าและวิเคราะห์เพื่อเข้าใจความต้องการและพฤติกรรมของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น ทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำการปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัล (เทพศักดิ์ บุญรัตน์, 2566)

สำหรับในประเทศไทยได้กำหนดแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล 2566-2570 โดยมีวิสัยทัศน์ “สร้างเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เข้มแข็ง มีคุณภาพ มีพลวัต บนฐานทุนมนุษย์



เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล”ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 เปลี่ยนเศรษฐกิจดั้งเดิม สู่เศรษฐกิจมูลค่าสูง เร่ง Digital Startups สู่สากล เร่งดิจิทัลภาคการผลิตและบริการ เร่งดิจิทัลเศรษฐกิจฐานราก และยุทธศาสตร์ที่ 4 (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2566) เป็นการเร่งส่งเสริมการทำ Digital Transformation ภาคเศรษฐกิจ ปรับสู่เศรษฐกิจดิจิทัล สอดคล้องกับแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579 ด้วยวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่า “ปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทยแลนด์” แผนนี้ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์สำคัญ โดยยุทธศาสตร์ที่ 4 มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงองค์กรภาครัฐสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน พัฒนาไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ บริการของภาครัฐหรือบริการสาธารณะจะถูกขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการ โดยประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพ พื้นที่ และภาษา ภาครัฐจะเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้สนับสนุนในการสร้างบริการสาธารณะร่วมกับเอกชนและประชาชน หรือที่เรียกว่า บริการระหว่างกัน (Peer To Peer) โดยยึดหลักการออกแบบที่เป็นสากล ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ การปกครองบริหารบ้านเมือง และสามารถเสนอความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างเต็มที่ (แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมระยะ 20 ปี, 2560)

การก้าวสู่องค์กรดิจิทัลนั้นต้องรวดเร็ว แม่นยำด้านการสื่อสาร สารสนเทศภายในองค์กร การจัดการองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดการ การนำทาง และการควบคุมทรัพยากรและกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความสำเร็จและความยั่งยืนให้แก่องค์กรในระยะยาว องค์ประกอบหลักของการจัดการองค์กร คือการวางแผน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (นฤมล ทัดสา, 2564) รวมถึงการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งเป็นแผนการหรือวิธีการที่ถูกออกแบบขึ้นเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ การมีกลยุทธ์ที่ดีเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในระยะยาว (ณรงค์รักษ์ เคนไชยวงศ์, 2561) การวางแผนที่ดีช่วยให้องค์กรมีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการทรัพยากรเป็นอีก



หนึ่งองค์ประกอบสำคัญของการจัดการองค์กร ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ และเทคโนโลยี การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิผล การบริหารจัดการคนในองค์กรเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ผู้นำต้องมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจ การสื่อสาร และการสร้างความร่วมมือภายในทีม การนำพาทีมงานไปในทิศทางที่ถูกต้องช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การควบคุมเป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการจัดการองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากพบข้อบกพร่องหรือปัญหาต้องทำการปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามที่กำหนด (วัฒนา สายเชื้อ, 2561) ผู้เขียนจึงเห็นความสำคัญของกลยุทธ์การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัล อันจะนำประโยชน์สู่การวางแผนกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนองค์กรดิจิทัล อีกทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน ยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการสารสนเทศในองค์กรต่อไปได้

แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการสารสนเทศ

ความหมายของกลยุทธ์การจัดการ

คำว่า “กลยุทธ์” หรือ “Strategy” นั้นมีความหมายว่าการรบที่มีเล่ห์เหลี่ยม วิธีการที่ต้องใช้กลยุทธ์ต่างๆ เล่ห์เหลี่ยมในการต่อสู้ กลยุทธ์ แต่ในปัจจุบันได้ถูกนำมาปรับใช้เป็นแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกลยุทธ์ทางด้านการบริหารจัดการองค์กร ดังที่ Frederick W. Taylor (1998) ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกแนวคิดการจัดการที่มีอิทธิพลมากในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 แนวคิดของเขามีชื่อเรียกว่า "การจัดการแบบวิทยาศาสตร์" (Scientific Management) ซึ่งเป็นการนำกลยุทธ์การจัดการมาใช้เพื่อกำหนดการเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตของการทำงานผ่านการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ แนวคิดหลักประกอบด้วยการศึกษาและวิเคราะห์งานอย่างละเอียด การเลือกและฝึกอบรมพนักงานการใช้ระบบจูงใจและผลตอบแทน การแยกงานการจัดการและงาน การปฏิบัติการพัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้จัดการและพนักงาน สอดคล้องกับ แดนไพร์ สีมาคม (2564) การกำหนดกลยุทธ์การจัดการเปรียบเสมือนการวางแผน หรือการออกแบบแผนที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้องค์กรสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการได้ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ที่ชัดเจน การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร วางแผนกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การดำเนินการตามแผน การติดตามและ

ปรับปรุง รวมถึง เศรษฐกร สกนธวัฒน์ (2560) กลยุทธ์การจัดการ หมายถึง การมุ่งสู่ความสำเร็จขององค์กรด้วยวิธีดำเนินการที่มุ่งไปข้างหน้าหรือเชิงรุก เริ่มจากการวางแผน การหาทางเลือกที่ดีที่สุด การระดมจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติงาน การติดตามผล การลดความเสี่ยงให้น้อยที่สุดเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรมีความมั่นคงและประสบความสำเร็จ การทำความเข้าใจและการจัดการกับความเสี่ยงที่เป็นไปได้ทั้งภายในและภายนอกจะช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า กลยุทธ์การจัดการ หมายถึง แผนการหรือวิธีการที่องค์กรใช้ในการจัดการองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยมีกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจน ครอบคลุมตั้งแต่ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร การตั้งเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ การวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ การติดตามและปรับปรุงแผนกลยุทธ์ตามความเหมาะสม

ความสำคัญของกลยุทธ์การจัดการ

กลยุทธ์การจัดการเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความสำเร็จและความยั่งยืนให้แก่องค์กร การมีกลยุทธ์ที่ดีทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ดังที่ นฤมล ทัดสา (2564) กล่าวว่า กลยุทธ์การจัดการมีความสำคัญมากต่อองค์กร เพราะเป็นแนวทางให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด การมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพนั้นมีความสำคัญในหลายๆ ด้าน กำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร บริหารความเสี่ยง สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ส่งเสริมการปรับตัวและนวัตกรรม สอดคล้องกับ หวานใจ เวียงยั้ง (2564) กลยุทธ์การจัดการมีความสำคัญต่อองค์กร ซึ่งผู้นำและผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการวางแผนด้านทรัพยากร สนับสนุนบุคลากรภายในองค์กร ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึง วัฒนา สายเชื้อ (2561) กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างมากในการพัฒนาองค์กร เนื่องจากช่วยให้องค์กรมีทิศทางที่ชัดเจน และการดำเนินงานที่มั่นคง เพื่อให้้องค์กรสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า กลยุทธ์มีความสำคัญมากต่อองค์กร การที่องค์กรจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้จะต้องมีการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ให้ชัดเจน กลยุทธ์ที่ดีจะต้องเกิด



จากกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างกลยุทธ์การจัดการ

การสร้างกลยุทธ์การจัดการ เป็นขั้นตอนที่องค์กรดำเนินการเพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการดำเนินงานในระยะยาว เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาทางเลือก และการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสม จากนั้นนำไปปฏิบัติและตรวจสอบผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง ดังที่ Wheelan and Hunger (2000) ได้กล่าวถึงการกำหนดองค์ประกอบ พื้นฐานในการสร้างกลยุทธ์การจัดการ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental Scanning) การจัดทำกลยุทธ์ (Strategy Formulation) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Strategy Implementation) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control) สอดคล้องกับ Robbins and Coulter (2007) ได้กำหนดขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์การจัดการ ดังนี้ การระบุพันธกิจ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ขององค์กร (Identify the Organization's Current Mission, Objectives and Strategies) การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายนอก (Doing an External Analysis) วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายใน (Doing an Internal Analysis) กำหนดกลยุทธ์ (Formulating Strategies) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Implementing Strategies) การประเมินผลงาน (Evaluating Results) รวมถึง พงษ์ทิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2552) ให้ความเห็นว่า กระบวนการ สร้างกลยุทธ์การจัดการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย กำหนดกลยุทธ์ กำหนดภารกิจ และการประเมินผลและควบคุมกลยุทธ์

สรุปได้ว่า การสร้างกลยุทธ์การจัดการ เริ่มต้นจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบและประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของหน่วยงาน จากนั้นกำหนดทิศทางและระบุพันธกิจวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ตามด้วยการจัดทำกลยุทธ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนและการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติในองค์กร ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำให้แผนกลยุทธ์เกิดผลจริง การปฏิบัติตามกลยุทธ์ต้องมีการติดตามและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลและการควบคุมกลยุทธ์เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสร้าง กลยุทธ์ การประเมินผลช่วยให้องค์กรสามารถวัดผลลัพธ์ของกลยุทธ์ที่นำไปปฏิบัติ และการควบคุมกลยุทธ์ช่วยให้สามารถปรับปรุงและปรับเปลี่ยน กลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น



จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสร้างกลยุทธ์การจัดการ ผู้เขียนได้
สังเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 สังเคราะห์องค์ประกอบการสร้างกลยุทธ์การจัดการ

นักวิชาการ การสร้างกลยุทธ์การจัดการ	Wheelan and Hunger (2000)	Robbins and Coulter (2007)	Mondy and Mondy (2008)	พิภพ เสาววรรณ (2556)	เนตรพัฒน์ ยากิวิราช (2556)	จิตพร เสถียรคง (2557)	สุริยากร กองทอง (2559)	เศกสรร สกนธวัฒน์ (2560)	ภูมิภัทร กลางโคตร (2560)	นงศรัณย์ เคนไชยวงศ์ (2561)	ความถี่	ร้อยละ
1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม/ การตรวจสอบสภาพแวดล้อม/ การศึกษาสภาพของหน่วยงาน/ ประเมินสภาพแวดล้อม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10	100
2. การสร้างทิศทาง/การกำหนดทิศทาง			✓		✓		✓				3	30
3. การระบุพันธกิจวัตถุประสงค์/ กำหนดพันธกิจ		✓	✓	✓							3	30
4. การกำหนดกลยุทธ์/ การจัดทำกลยุทธ์/กำหนดเป็นสูตรกลยุทธ์/กำหนดภารกิจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10	100
5. การปฏิบัติตามกลยุทธ์ในองค์กร/ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ/ การดำเนินกลยุทธ์	✓	✓			✓	✓	✓		✓	✓	7	70
6. การประเมินผลและการควบคุม กลยุทธ์	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	8	80
7. การตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้								✓			1	10

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า การสร้างกลยุทธ์การจัดการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 4) การประเมินผลและการควบคุมกลยุทธ์

จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่า การสร้างกลยุทธ์การจัดการ คือ การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน และการวิเคราะห์ โอกาส ปัญหาและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบ เพื่อนำไปสู่การจัดทำกลยุทธ์ (Strategy Formulation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้



1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาแวดล้อม หมายถึง การศึกษาหาสาเหตุ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการรวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อเพื่อแสวงหาจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค ในการกำหนดเป็นกลยุทธ์การจัดการ

2. การจัดทำกลยุทธ์ หมายถึง การดำเนินงานหลังจากที่ได้วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์การจัดการขององค์กร ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด

3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลง กลยุทธ์ที่จัดทำไว้ไปสู่แผนการดำเนินงานเพื่อให้สามารถดำเนินงานตามกลยุทธ์ โดยเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ

4. การประเมินผลและการควบคุม หมายถึง การตรวจสอบ คุณภาพของกลยุทธ์ว่าดำเนินการสำเร็จตามตัวชี้วัดที่ไว้หรือไม่อย่างไร หากพบปัญหาและอุปสรรคก็สามารถแก้ไขได้ทันที และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพตามตัวชี้วัดเป็นระยะ ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน ตามกลยุทธ์ต่อไป

การจัดการสารสนเทศ

การจัดการสารสนเทศ มีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้เพราะองค์กรต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ เรียกใช้ได้อย่างรวดเร็ว เป็นส่วนสำคัญเพื่อการตัดสินใจดำเนินการกิจขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ดังที่ Gulick Luther and Lyndall Urwick (1973) การจัดการภายในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จ ต้องให้ความสำคัญมุ่งเน้นไปยังวิธีการทำงานตลอดจนพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูงเป็นหลัก โดยหลักการที่เป็นที่รู้จักในระดับสากลนั้นก็คือ POSDCoRB ซึ่งทั้งสองได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวที่เป็นภาระหน้าที่สำคัญของนักบริหารอันประกอบไปด้วยหน้าที่ 7 ประการ ดังนี้ P – Planning : การวางแผน O – Organizing : การจัดองค์กร S – Staffing : การจัดการเกี่ยวกับบุคคลากรในองค์กร D – Directing : การอำนวยการ Co – Co-ordinating : การประสานงาน R – Reporting : การรายงานการปฏิบัติงาน B – Budgeting : การบริหารงบประมาณ สอดคล้องกับ Henri Fayol (1964) ได้นำเสนอหลักเกี่ยวกับหน้าที่การจัดการ (Management Functions) ประกอบด้วยหน้าที่ 5 ประการ หรือที่เรียกว่า POCCC ซึ่งเป็นการรวมตัวอักษรตัวแรกของหน้าที่แต่ละด้าน ไว้ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) การ



ควบคุม (Controlling) รวมถึง วิรัช วิภาวรรณ (2560) ได้กล่าวถึงการจัดการสารสนเทศ ที่มีการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการที่เรียกว่า POSDCORB มาเป็น PAMS-POSDCORB นี้ ซึ่งแนวทางของกระบวนการจัดการทั้ง 11 ขั้นตอน ดังนี้ นโยบาย (Policy) อำนาจหน้าที่ (Authority) จริยธรรม (Morality) สังคม (Society) การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) การงบประมาณ (Budgeting)

สรุปได้ว่า การจัดการสารสนเทศ เป็นกระบวนการในการวางแผนการจัดการสารสนเทศในองค์กร การนำ การควบคุม และการประเมินผลการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ภายในองค์กรหรือหน่วยงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การจัดการสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและเติบโตได้อย่างยั่งยืน การจัดการที่ดีจะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ ผู้เขียนได้สังเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 สังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการสารสนเทศ



นักวิชาการ การจัดการสารสนเทศ	Henri Fayol, (1964)	Gulick, Luther and Lyndall Lyndall (1973)	รัฐ วิภาวรรณ, (2549)	รัฐ สงวนวงค์วาน (2560)	สมประสงค์ ยะดิน (2562)	รัชตะ อนุวัชกุล และคณะ (2562)	อาทิตย์ ราชเวทย์ และคณะ (2564)	ทวีวัฒน์ จิตติเวทย์กุล (2564)	จันทกานต์ พันเลียว (2564)	ปภาอร เขียววิภา และ ลักขิกา สว่างยิ่ง (2565)	ความถี่	ร้อยละ
1. นโยบาย/วิสัยทัศน์/กลยุทธ์/วัตถุประสงค์			✓	✓	✓		✓	✓	✓		6	60
2. อำนาจหน้าที่/โครงสร้าง			✓	✓			✓				3	30
3. จริยธรรม			✓								1	10
4. ฮาร์ดแวร์/ซอฟต์แวร์						✓	✓				2	20
5. การวางแผน	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	8	80
6. การจัดการองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	8	80
7. การบริหารทรัพยากรมนุษย์/การสร้างแรงจูงใจ		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	8	80
8. การอำนวยความสะดวก/การบังคับบัญชา	✓	✓	✓					✓		✓	5	50
9. การประสานงาน/ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	✓	✓	✓			✓			✓		5	50
10. การรายงาน		✓	✓						✓		3	30
11. การบริหารงบประมาณ		✓	✓							✓	3	30

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า องค์ประกอบการจัดการสารสนเทศประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1) นโยบาย/วิสัยทัศน์/กลยุทธ์/วัตถุประสงค์ 2) การวางแผน 3) การจัดการองค์กร 4) การบริหารทรัพยากรมนุษย์/การสร้างแรงจูงใจ 5) การอำนวยความสะดวก/การบังคับบัญชา 6) การประสานงาน/ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการสรุปได้ว่าการจัดการสารสนเทศเป็นกระบวนการที่เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศทั้งหมดในองค์กร เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้นๆ ในการตัดสินใจทางดำเนินการและการบริหารจัดการภายในองค์กร ซึ่งมีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงกับกิจกรรมทุกส่วนภายในองค์กรเพื่อให้สามารถนำสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าว นำมาเรียบเรียงเป็นองค์ประกอบการจัดการสารสนเทศ 6 ด้าน ที่สำคัญ ดังนี้



1. การกำหนดนโยบาย (Policy) กำหนดหลักและวิธีปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในองค์กรร่วมคิด ออกแบบ กำหนดออกมาเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ โครงการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนโดยใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ เพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวางแผนจัดการข้อมูล (Data Plan) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้น การนำข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผน การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผนอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการจัดวางโครงสร้างของการทำงานซึ่งต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศร่วมกันในฝ่ายต่างๆ ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ มีการติดตาม ประเมินผล

3. การจัดการกระบวนการในองค์กร (Process Management) กระบวนการสื่อสารในองค์กร การเชื่อมโยงด้านข้อมูล การรับ-ส่งข้อมูล ตามโครงสร้าง ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนการกำหนดส่งงานและการรายงานผล แบ่งงานทำอย่างเป็นระบบระเบียบเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Management System) การใช้ข้อมูลสารสนเทศขนาดใหญ่เชื่อมโยงในการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร เริ่มตั้งแต่งาน อัตราค่าจ้าง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การทำงาน การประเมินสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติงาน การประเมิน วิทยฐานะ การย้าย การปรับเปลี่ยนตำแหน่ง การสร้างขวัญกำลังใจ การยกย่องเชิดชูเกียรติ

5. การอำนวยการ (Management) ผู้บริหารตัดสินใจ วินิจฉัย สั่งการ ออกคำสั่ง ไปจนถึงการมอบหมายภารกิจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน มีภาวะการเป็นผู้นำในการบริหารจัดการโดยใช้สารสนเทศเป็นเครื่องมือ ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างคุณค่า การสร้างความรู้ใหม่จากสารสนเทศภายในและภายนอกองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด นำสู่การสร้างนวัตกรรม.

6. การจัดการสารสนเทศสู่การปฏิบัติงาน (Information Management) การประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรนำสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการบริหารจัดการ จัดเก็บ การติดต่อ การสื่อสาร การรายงานข้อมูลสารสนเทศตามสายงานการบังคับบัญชา การปกป้องข้อมูลจากการเข้าถึงที่ไม่ได้รับอนุญาต และการรักษาความลับ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด



แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรดิจิทัล

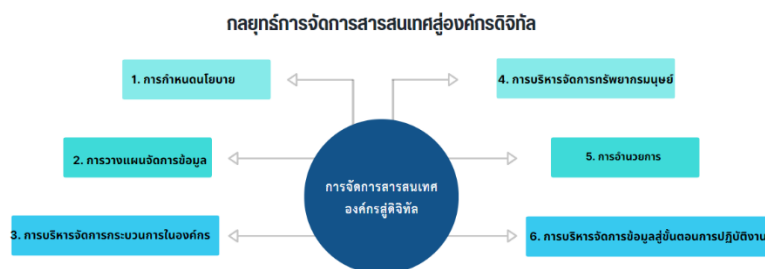
องค์กรดิจิทัลเป็นคำที่หลายองค์กรเริ่มนำมาใช้ ซึ่งองค์กรเหล่านี้เป็นองค์กรที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการทำงานและการดำเนินธุรกิจอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน องค์กรดิจิทัลมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในทุกด้าน ดังที่ Nigel Vaz (2021) กล่าวว่า องค์กรดิจิทัลจะเน้นการออกแบบองค์กรโดยการสร้างประสบการณ์ใหม่ที่เชื่อมโยงมุมมองของลูกค้า มุมมองขององค์กร และมุมมองของเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล สอดคล้องกับ Alfred Zimmermann et al., (2020) กล่าวว่าทั้งการพัฒนาวัฒนธรรมเทคโนโลยีดิจิทัลและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับเปลี่ยนจะเป็นสองเรื่องที่ต้องคิดและออกแบบควบคู่กันตลอดเวลา ดังนั้นการวางแผนไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมองในสองมิติ โดยองค์กรที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับเปลี่ยนจะต้องศึกษาความก้าวหน้าและทิศทางการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัลควบคู่ไปกับการคิดนำเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ มาบูรณาการใช้งานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าและความสำเร็จขององค์กรให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึง จันจิรา เหลลราช (2564) กล่าวว่า องค์กรดิจิทัล (Digital organization) คือ องค์กรที่มีการพัฒนากลยุทธ์และปรับเปลี่ยนรูปแบบ การดำเนินงานองค์กรได้อย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง ด้วยการนำเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ ในทุกกระบวนการทั้งภายในและภายนอก มีการปรับโครงสร้างพื้นฐานองค์กร การปรับเปลี่ยนวิธีการ ดำเนินงาน ปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดของผู้ปฏิบัติงาน ปรับเปลี่ยนรูปแบบแข่งขัน การใช้ประโยชน์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงาน

สรุปได้ว่า องค์กรดิจิทัล เป็นองค์กรที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงาน การบริหารจัดการโดยใช้สารสนเทศ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว มีความคล่องตัวในการตอบสนองต่อความต้องการ และการติดต่อสื่อสารภายในและภายนอกองค์กรอย่างรวดเร็ว มีวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม ปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานในองค์กร (digital transformation) บูรณาการในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ สนับสนุนคุณค่าและความสำเร็จขององค์กรให้สูงขึ้น

สรุป

กลยุทธ์การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัล เป็นกุญแจสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการดำเนินงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร การสร้างกลยุทธ์การจัดการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การศึกษาหาสาเหตุ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการ รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบเพื่อแสวงหาจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค ในการกำหนดเป็นกลยุทธ์การจัดการ 2) การจัดทำกลยุทธ์ หมายถึง การดำเนินงานหลังจากที่ได้วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์การจัดการขององค์กร ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หมายถึง การนำกลยุทธ์ที่จัดทำไว้ไปสู่แผนการดำเนินงาน 4) การประเมินผลและการควบคุม หมายถึง การตรวจสอบ คุณภาพของกลยุทธ์ว่า ดำเนินการสำเร็จตามตัวชี้วัดที่ไว้หรือไม่อย่างไร หากพบปัญหาและอุปสรรค ก็สามารถแก้ไขได้ทันทางที่ และได้องค์ความรู้ การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัล 6 ขั้นตอน 1) การกำหนดนโยบาย (Policy) 2) การวางแผนจัดการข้อมูล (Data Plan) 3) การบริหารจัดการกระบวนการในองค์กร (Process Management) 4) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Management System) 5) การอำนวยการ (Management) 6) การบริหารจัดการข้อมูลสู่ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Data Management) อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สู่องค์กรภาครัฐ และเอกชน นำไปเป็นแนวทางการสร้างกลยุทธ์การจัดการสารสนเทศในองค์กร เพื่อขับเคลื่อนองค์กรดิจิทัลต่อไปได้

องค์ความรู้ใหม่



ภาพที่ 1 กลยุทธ์การจัดการสารสนเทศสู่องค์กรดิจิทัล



1. การกำหนดนโยบาย (Policy) กำหนดหลักและวิธีปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในองค์กรร่วมคิด ออกแบบ กำหนดออกมาเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ โครงการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนโดยใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ เพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวางแผนจัดการข้อมูล (Data Plan) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้น การนำข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผน การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผนอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการจัดวางโครงสร้างของการทำงานซึ่งต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศร่วมกันในฝ่ายต่างๆ ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ มีการติดตาม ประเมินผล

3. การบริหารจัดการกระบวนการในองค์กร (Process Management) กระบวนการสื่อสารในองค์กร การเชื่อมโยงด้านข้อมูล การรับ-ส่งข้อมูล ตามโครงสร้าง ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนการกำหนดผลงานและการรายงานผล แบ่งงานทำอย่างเป็นระบบระเบียบเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4. การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Management System) การใช้ข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงในการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร เริ่มตั้งแต่งาน อัตรากำลัง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การทำงาน การประเมินสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติงาน การประเมินวิทยฐานะ การย้าย การปรับเปลี่ยนตำแหน่ง การสร้างขวัญกำลังใจ การยกย่องเชิดชูเกียรติ

5. การอำนวยการ (Management) ผู้บริหารตัดสินใจ วินิจฉัย สั่งการ ออกคำสั่ง ไปจนถึงการมอบหมายภารกิจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน มีภาวะการเป็นผู้นำในการบริหารจัดการโดยใช้สารสนเทศเป็นเครื่องมือ ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างคุณค่า การสร้างความรู้ใหม่จากสารสนเทศภายในและภายนอกองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด นำสู่การสร้างนวัตกรรม.

6. การบริหารจัดการข้อมูลสู่ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Data Management) การประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรนำสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการบริหารจัดการ จัดเก็บ การติดต่อ การสื่อสาร การรายงานข้อมูลสารสนเทศตามสายงานการบังคับบัญชา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด



เอกสารอ้างอิง

- จตุพร เสถียรคง. (2557). กลยุทธ์แห่งความสำเร็จในการบริหารการจัดการภาครัฐของไทย. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 15(2), 116-127.
- จันจิรา เหลลราช. (2564). ปัจจัยแห่งความสำเร็จสู่องค์กรดิจิทัล.วารสารสารสนเทศศาสตร์, 39(4), 239-255
- จันทกานต์ พันเลียว. (2564). แนวทางการจัดการสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำของชุมชนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดศรีสะเกษ. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- แดนไพร สีมาคม. (2564). กลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทวีวัฒน์ จิตติเวชกุล. (2564). สังเวชัยสถาน : วิสัยทัศน์เพื่อการจัดการองค์กรอย่างยั่งยืน. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(2), 444-457
- เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธ์. (2566). การวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนไปสู่องค์กรดิจิทัลกับความท้าทายขององค์กรในยุคดิจิทัล. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง , 12(1), 84-104.
- นงคริ์กษ์ เคนไชยวงศ์. (2561). กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นฤมล ทัดสา. (2564). กลยุทธ์การบริหารจัดการชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- ปภาอร เขียวสีมา และ ลักษิกา สว่างยิ่ง (2565). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิจัยและห้องปฏิบัติการคณะทันตแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา. ใน ค้นคว้าอิสระโครงการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัยมหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา.



- พลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2552). แนวคิดและหลักการจัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) การบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อโลกใบเล็ก. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- พิภพ เสวกวรณ. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ภูมิภัทร กลางโคตร. (2560). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แบบมืออาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัชตะ อนวัชกุล และคณะ (2562). การออกแบบการจัดการสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เศกสรร สกนธวัฒน์. (2560). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยตามแนวคิดการเสริมสร้างนักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองดิจิทัล. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริยากร กองทอง. (2559). กลยุทธ์การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มุ่งเน้นแนวคิดการทำงานทางสมองด้านการบริหารจัดการ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา สายเชื้อ. (2561). กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการ ของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิรัช วิภาวรรณ. (2549). หลักรัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมกลการพิมพ์.
- วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2560). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ท็อป.
- สมประสงค์ ยะดิน (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการองค์กรเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของกองบัญชาการกองทัพอากาศ พื้นที่แจ้งวัฒนะ. วารสารสมาคมนักวิจัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 24(3), 273-289



สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

_____. (2560). แผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล 2566-2570. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

หวนใจ เวียงอิง (2564). กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อาศิรา ราชเวียง และคณะ รูปแบบของการจัดองค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมยุคดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพภายใต้สถานการณ์วิฤตใหม่ในประเทศไทย. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(3), 184-200

Gulick, Luther and Lyndall Urwick. (1973). The Science of Administration. New York : Columbia University.

Henri Fayol. (1964). General and Industrial Management. London : Pittman and Sons.

Mondy, R. W., and Mondy, J.B. (2008). Human Resource Management. New Jersey : Pearson Education.

Robbins, S. P. & Coulter, M. (2007). Management. New Jersey : Pearson Prentice Hall.

Taylor Frederick W. (1998). The Principle of Scientific Management. Norcross GA : Engineering and Management Press

Vaz, N. (2021). Digital Business Transformation : How Established Companies Sustain Competitive Advantage From Now to Next. Hoboken, NJ: John

Wheelen and Hunger. (2000). Thorough coverage of topics helps students develop an understanding of the wide. Prentice : Hall.



Zimmermann, A. et al. (2020). Architecting the Digital Transformation: Digital Business, Technology, Decision Support, Management. Manhattan. New York : Springer International Publishing.

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ ปฏิวัติ รัฐประหาร กับความเป็น “รัฐอธิปไตย”*

LEGAL PROBLEMS CONCERNING REVOLUTION, COUP D'ÉTAT AND “SOVEREIGNTY”

กฤตยชน แก้วโชติ

Kittayod Keawchot

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Law Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding author E-mail: keawchot1987@gmail.com

Received 10 June 2024; Revised 7 August 2024; Accepted 29 August 2024

บทคัดย่อ

การปฏิวัติ รัฐประหาร และสถานะความเป็น “รัฐอธิปไตย” เป็นปัญหาทางกฎหมายที่สำคัญ การรัฐประหาร ถือว่า เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียในทางกฎหมาย กล่าวคือ การปกครองประเทศนั้นต้องถือเอากฎหมายเป็นใหญ่มิใช่ปกครอง โดยตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกกันว่า การปกครองโดยยึดหลักนิติธรรม การกระทำรัฐประหาร ถือว่า เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย โดยหลักการแล้ว ผลของการกระทำรัฐประหารนั้น ย่อมเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย และคณะรัฐประหารย่อมมีความผิด อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศไทย เมื่อการกระทำรัฐประหารประสบความสำเร็จแล้ว ตุลาการศาลไทยให้การรับรองสถานะของคณะรัฐประหารเสมือนว่าเป็น “รัฐอธิปไตย” และเมื่อคณะรัฐประหารที่กระทำการสำเร็จนั้น ย่อมเป็น “รัฐอธิปไตย” หรือผู้มีอำนาจปกครองสูงสุดของประเทศ และคณะรัฐประหารย่อมมีอำนาจ ในการตรากฎหมายขึ้นมาใหม่ในรูปแบบของประกาศ หรือคำสั่งของคณะรัฐประหาร ทั้งนี้

* กฤตยชน แก้วโชติ. (2567). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ ปฏิวัติ รัฐประหาร กับความเป็น “รัฐอธิปไตย”. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 259-281.

Kittayod Keawchot. (2024). Legal Problems Concerning Revolution, Coup D'état and “Sovereignty”. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(3), 259-281.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.26>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



เมื่อการกระทำรัฐประหารสำเร็จ คณะรัฐประหาร มักจะออกกฎหมายนิรโทษกรรมในภายหลังอยู่เสมอ

ยังกล่าวได้ว่า ประกาศ และคำสั่งของคณะรัฐประหารถึงแม้ว่า จะมีสภาพบังคับในทางข้อเท็จจริง เพื่อต้องการให้ประชาชนต้องปฏิบัติ ในระหว่างที่คณะรัฐประหารมีอำนาจอยู่นั้นก็ตาม แต่เมื่อคณะรัฐประหารพ้นจากอำนาจไปแล้ว แม้จะมีการรับรองความสมบูรณ์ทางกฎหมายของประกาศ และคำสั่งนั้นองค์กรตุลาการอาจปฏิเสธผลของการรับรองความสมบูรณ์ทางประกาศ และคำสั่งเหล่านั้นได้โดยการยกคุณค่าทางรัฐธรรมนูญ หรือหลักพื้นฐานในทางรัฐธรรมนูญ อันได้แก่ หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม และหลักประชาธิปไตย เพื่อลบล้างการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าว ให้เสมือนว่าประกาศ และคำสั่งเหล่านั้นไม่เคยเกิดขึ้น หรือไม่มีผลบังคับต่อไป รวมทั้งจะต้องมีกระบวนการดำเนินการเยียวยาเพื่อให้กลับไปสู่สภาพเดิม หรือหากกรณีสุดวิสัยที่จะเยียวยา ก็อาจให้ความสมบูรณ์เป็นรายกรณีไป รวมทั้งต้องชดใช้เยียวยาให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการปฏิวัติหรือรัฐประหารที่ไม่อาจกลับคืนสู่สภาพเดิมได้ด้วย

คำสำคัญ : รัฐธำธิปัตย์, รัฐประหาร, คณะรัฐประหาร, ประกาศและคำสั่ง

Abstract

Legal problems concerning revolution, coup d'état and "sovereignty" are the most important problems. Coup d'état is considered a political phenomenon affecting and resulting in legal disadvantages. If a coup d'état is successful, by principle, the coup d'état is an infringement of the law and the coup d'état council conducts an offence. However, in Thailand, when the coup d'état is successful, the judiciary does not directly certify the legal status as legal. However, it is accepted that the coup d'état council with success is in "sovereignty" as the sovereign of the country. The coup d'état council has the authority to issue new laws in the form of the announcements or the orders of the council. When the coup d'état is successful, the coup d'état council usually issues the amnesty law afterwards.

It can be said that the announcements and the orders of the coup d'état council have the enforcement conditions so that members of the



general public conform to them during the period of the coup d'état having power. However, when the coup d'état council is out of power, although these announcements and orders are certified for legal validity, the judiciary may reject the certification of the validity of such announcements and orders. The value of the Constitution or the basic principles in the Constitution i.e. the legal state, the rule of law, and the principle of democracy can be raised to nullify the enforcement of such provisions. It can be as if such announcements and orders have never existed or without an enforcement. There must be a remedy process to be in the original position. In cases of force majeure that cannot be remedied, the validity can be certified on a case-by-case basis. Remedies must be made to those injured from the revolution or coup d'état which cannot return to the original conditions as well.

Keywords : Sovereign, Coup d'état, coup d'état, Announcements and Orders

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (Constitutional- Monarchy) พระมหากษัตริย์ คือ ประมุขของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 3 “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

การปกครองประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลา 90 ปี ประเทศไทยได้ผ่านการปกครองมาแล้วหลากหลายรูปแบบ เช่น การปกครองรูปแบบอภิชนาธิปไตย (Aristocracy), การปกครองรูปแบบรัฐทหาร (Timocracy), การปกครองรูปแบบประชาธิปไตย (Democracy) และการปกครองรูปแบบคณาธิปไตย (Oligarchy) (ปวริศ เลิศธรรมเทวี, 2565 : 56) โดยมีการกระทำรัฐประหารทั้งหมด 19 ครั้ง มีการกระทำรัฐประหารที่



ประสบความสำเร็จถึง 13 ครั้ง และการกระทำรัฐประหารที่ล้มเหลวถึง 6 ครั้ง มีลักษณะหมุนเวียนเกิดขึ้นซ้ำกันไป ซึ่งเรียกกันว่า “วงจรอุบาทว์ทางการเมืองไทย” (เสนีย์ คำสุข, 2550)

วงจรอุบาทว์ทางการเมืองไทยก่อให้เกิดวัฏจักรที่เสื่อมทราม และหากไม่มีการแก้ไข หรือ เปลี่ยนแปลงวัฏจักรนี้ก็จะดำเนินต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด มักถูกใช้เป็นคำกล่าวทางการเมืองของประเทศไทย เพื่อแสดงถึงวงจรการเลือกตั้ง ที่เกิดจากการซื้อเสียง คือ ถ้ารัฐบาลที่ได้รับเลือกตั้งมาจากกลุ่มพรรคการเมืองที่ซื้อเสียง รัฐบาลนั้นจะบริหารประเทศ ก็มีแนวโน้มที่จะทุจริตคอร์รัปชัน เป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว หรือการออกนโยบายเชิงทุจริต โดยไม่สนใจประชาชน จนกระทั่งบริหารงานหมดสมัยเมื่อมีการเลือกตั้งครั้งใหม่ มีแนวโน้มที่จะได้กลุ่มพรรคการเมืองเดิม โดยการใช้เงินที่เกิดจากการทุจริตในการซื้อเสียงอีกครั้ง ทำให้พรรคการเมืองอื่น ๆ ไม่สามารถได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาลบริหารประเทศได้ และจะเป็นเช่นนี้ต่อไปเรื่อย ๆ”

คำว่า “ปฏิวัติ” (Revolution) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หรือการปกครองอย่างถึงรากฐาน เป็นการฝ่าฝืนถึงองคาพยพของสังคมเดิม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถาบันทางการเมือง และสังคมนำมาซึ่งตรรกวิทยาอันใหม่ในการกำหนดคุณค่าของสังคม

ขณะที่คำว่า การรัฐประหาร (Coup d’État) (ณรงค์ วิทย์ไพศาล, 2535 : 61) ซึ่งมีนัยยะหมายถึง การสังหารรัฐ เป็นโคกนาฏกรรมของรัฐ ที่เกิดจากการช่วงชิงอำนาจการปกครองด้วยวิธีการอันผิดกฎหมาย นอกวิถีทางของประชาธิปไตย เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ ขาดความชอบธรรม โดยคำว่า “รัฐประหาร” พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปฯ ได้บัญญัติเพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ และฝรั่งเศส “กู๊ป เดตาด์” (Coup d’État) (ปรีดี พนมยงค์, 2519 : 28) ที่แปลว่า การเชก หรือ กระแทกอำนาจรัฐ อันเป็น “วิธียึดอำนาจรัฐโดยฉับพลัน” การเมืองไทยกล่าวได้ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสลับ กับระบอบประชาธิปไตยกึ่งเผด็จการ หรือรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งสลับกับรัฐบาลที่มาการยึดอำนาจ หรือการรัฐประหารนั้น ในการรัฐประหารมักจะอ้างความชอบธรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น รัฐบาลการบริหารราชการแผ่นดินที่มีความบกพร่อง หรือผิดพลาด หรือการบริหารแผ่นดินของรัฐบาลที่ไม่มีประสิทธิภาพ เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน คดโกง และกลุ่มทหารก็เข้ามามีการกระทำรัฐประหาร จะเห็นได้ว่า การเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของคณะนายทหารในแต่ละครั้งนั้น จึงเป็นสาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นอย่างเชื่องช้า

เมื่อมีการรัฐประหารแล้ว คณะรัฐประหาร นั้นจะต้องแสวงหาอำนาจ เพื่อดำรงให้อำนาจของเองที่ได้ยึดมาแล้วอยู่ต่อไป โดยการสถาปนาคณะตนเองเป็น “รัฐราชาธิปไตย” เพื่อ

ต้องการสืบทอดอำนาจต่อไป หรือการรักษาผลประโยชน์ของพวกเขาของตนเอง หรือ รักษาผลประโยชน์ของกลุ่มคนที่ให้การสนับสนุนในการกระทำประทุษร้าย จึงพิจารณาว่า คณะรัฐประหารนั้นหากกระทำการสำเร็จแล้วจะสถาปนาตนเองเป็น “รัฐธำมณีปัติ” ได้หรือไม่ อย่างไร โดยมีปัญหาในการพิจารณา ดังนี้

1. ปัญหาสถานะทางกฎหมายของการรัฐประหารในสังคมการเมืองของประเทศไทย สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการรัฐประหารในสังคมการเมืองประเทศไทยนั้นสาเหตุใหญ่ ๆ มาจากการเข้าแทรกแซงอำนาจของทหาร ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศไทยนั้น จะมีกลุ่มชนชั้นนำ ทหาร ข้าราชการ และพลเรือน ที่เป็นกลุ่มการเมืองแบบอำนาจนิยม เมื่อพิจารณาทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ จึงเกิดความวุ่นวายต่อบ้านเมือง ทำให้กลุ่มทหาร และกลุ่มทุน หรือ กลุ่มชนชั้นนำ มีแนวโน้มที่จะใช้กำลัง หรืออำนาจทางทหาร เข้ามาจัดการกับสถานะเช่นนี้ โดยกลุ่มทหารไม่มีความเชื่อว่า การแก้ไขปัญหามทางการเมืองนั้นจะต้องเดิมตามกลไกการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นั่นก็คือ ไม่เชื่อว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยตามแนวทางของตะวันตก คือ สิ่งที่ดีที่สุด และเหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมการเมืองไทย การดำรงอยู่ของการรัฐประหารในระบอบการเมืองไทย จึงยังดำรงอยู่

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมการเมืองของไทยเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญอย่างหนึ่งนั่นก็คือ คนไทยไม่ว่าจะอยู่ชนชั้นไหนก็ตาม มีวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่ร่วมกันอย่างหนึ่ง คือ วัฒนธรรมอำนาจนิยม และวัฒนธรรมการเมืองแบบอิสระ ที่ผสมกับระบบอุปถัมภ์ ซึ่งการรัฐประหารตั้งแต่ยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงการรัฐประหารครั้งล่าสุด พ.ศ. 2557 ยังพบว่าหลายสาเหตุที่ทำให้ทหารเข้ามาแทรกแซงการเมืองไทย คือ ประการแรก สิ่งกระตุ้นที่ทำให้ทหารเข้ามาทำการรัฐประหารโดยเฉพาะผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นนำ ประการที่สอง การเข้ามาทำรัฐประหารโดยทหารถือโอกาสและความไร้ประสิทธิภาพของนักการเมือง ประการสุดท้าย ความเข้มแข็งของทหาร โดยเฉพาะเน้นถึงองค์ประกอบภายในของทหาร ที่ช่วยให้ทหารมีความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรฝ่ายพลเรือน แม้ว่าในการรัฐประหารแต่ละครั้งจะผ่านยุคผ่านสมัยที่แตกต่างกัน และจะมีบริบททางการเมืองสังคม เศรษฐกิจ ที่แตกต่างกัน (ไชยะ เทพา, 2559 : 2-3)

2. ปัญหาการรับรอง “รัฐประหาร” เป็น “รัฐธำมณีปัติ” โดยอาศัยอำนาจขององค์กรตุลาการ นับแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว



พุทธศักราช 2475 วันที่ 27 มิถุนายน 2475 ซึ่งมีฐานะเป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ฉบับแรกของประเทศไทย มีมาตรา 1 บัญญัติว่า อำนาจอิสระของประเทศไทยนั้น เป็นของราษฎรทั้งหลาย โดยรัชกาลที่ 7 ทรงลงพระปรมาภิไธย โดยไม่มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ประเทศไทยก็ได้เริ่มต้นระบอบประชาธิปไตย ที่อำนาจอธิปไตย หรืออำนาจอิสระของประเทศไทย เป็นของปวงชนชาวไทย และทุกคนเสมอภาคกัน ภายใต้กฎหมายตามหลักการ “ปกครองโดยกฎหมาย” โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด (ไชยะ เทพา, 2559 : 2-3)

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย หรือการปกครองโดยกฎหมายจึงล้มเหลวอยู่ตลอดมา และจะล้มเหลวต่อไปถ้ายังมีการรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ คำถามคือ อะไรที่ทำให้การยึดอำนาจซึ่งมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113 ฐานเป็นกบฏที่มีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต และอย่างต่ำ คือ โทษจำคุกตลอดชีวิต จึงชอบด้วยกฎหมายในประเทศไทย และทำให้ยังคงเกิดรัฐประหารมาเรื่อย ๆ คำตอบคือ เป็นเพราะคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ได้วางบรรทัดฐานเอาไว้ในปี พ.ศ. 2496 จริงหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/2496 “ ข้อเท็จจริงได้ความว่า ใน พ.ศ. 2490 คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศได้เป็นผลสำเร็จ การบริหารประเทศชาติในลักษณะเช่นนี้ คณะรัฐประหารย่อมมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลง แก้ไขยกเลิก และออกกฎหมายตามระบบแห่งการปฏิบัติเพื่อบริหารประเทศชาติต่อไป ”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีคำพิพากษาส่วนไหนที่ได้กล่าวถึงคำว่า “รัฐประหาร” โดยตรง มีเพียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1662/2505 ซึ่งมีข้อความที่สอดคล้องและใกล้เคียงกัน คือ “ผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมือง” แต่คำพิพากษาศาลฎีกานี้ยิ่งอ้างบรรทัดฐานในการตีความจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/2496 อีกทอดหนึ่งแต่ก็ไม่ได้ปรากฏถ้อยคำว่า “รัฐประหาร” หรือ ผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมือง (เจริญ โฆษณานันท์, 2563 : 150)

การรับรองประกาศ หรือคำสั่งคณะรัฐประหารนั้น ผลทางกฎหมายไม่ใช่ เป็นเพียงการรับรองสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว โดยเหตุผลที่ว่า ทหารยึดอำนาจไปแล้วย่อมเป็น “รัฐประหาร” และดังนั้น ศาลก็จำเป็นต้องรับรองการรัฐประหาร แต่ความจริงแล้วผลทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจริง ๆ สำคัญกว่านั้น คือ เป็นการรับรองการรัฐประหารที่จะมีขึ้นในอนาคต หรือการอนุญาตให้มีการรัฐประหารอีกในอนาคตหรือไม่ แม้จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์ ตั้งแต่ วันที่ 27 มิถุนายน 2475 แต่ประเทศไทยยังคงใช้รัฐธรรมนูญ หลังจากที่มีพระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมืองนับตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2475 การยึดอำนาจไม่ใช่การยึดอำนาจจากพระมหากษัตริย์อีกต่อไป แต่เป็นการยึดอำนาจจากรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ

โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการรับรอง และ สถาปนา “คณะรัฐประหาร” ให้เป็น “รัฐธำธิปัตย์” และการใช้อำนาจของศาลในการดำรงเพื่อสถานของตนได้หรือไม่

3. ปัญหาคณะรัฐประหาร การใช้สาเหตุอื่นในการรับรองเป็น “รัฐธำธิปัตย์” ใน อดีตที่ผ่านนั้นการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 เป็นการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. ซึ่งดำเนินการเหมือนการรัฐประหารที่ผ่านมา คือ การใช้ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ยกเลิกวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี โดยศาลทั้งหลายคงอยู่ต่อไป และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราว คือ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รับรองการกระทำ ประกาศ และคำสั่งของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (รสช.) ไว้ที่ มาตรา 32 หลังจากนั้นรัฐธรรมนูญฉบับถาวร คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 จึงได้รับรองให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยบัญญัติไว้ที่ มาตรา 222 นอกจากนี้ ยังได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญถาวรเป็นครั้งแรกอีกด้วยว่า การยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงประกาศ หรือคำสั่งดังกล่าวให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ โดยคุ้มครองบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งได้กระทำไปตามประกาศ หรือคำสั่งดังกล่าวได้รับความคุ้มครองโดยผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องในทางใดมิได้ ซึ่งก็ได้เป็นแนวทางของการรับรองการรัฐประหารโดยใช้รัฐธรรมนูญในการรัฐประหารครั้งต่อมาจนปัจจุบัน (จรัญ โฆษณานันท์, 2563 : 153)

เมื่อมีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้มีการรับรองสิ่งที่รัฐธรรมนูญชั่วคราว พุทธศักราช 2517 รับรองไว้โดยบัญญัติไว้ในมาตราสุดท้าย เช่นเดียว กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 คือ มาตรา 279 ทั้งยังระบุไว้ด้วยว่า การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าว ให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ โดยยกเว้นกรณีประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร ยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี (จรัญ โฆษณานันท์, 2563 : 150) ดังนั้น สถานของคณะรัฐประหารต้องอาศัยอำนาจอื่นเพื่อสถาปนาตนเอง

จึงคำถามว่า “คณะรัฐประหาร” เป็น “รัฐธำธิปัตย์” จริงหรือไม่ ?



วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปฏิบัติรัฐประหาร กับ ความเป็น “รัฐธำธิปัตย์”

เมื่อบุคคลหรือคณะบุคคลใดเข้ายึดอำนาจปกครองได้เป็นผลสำเร็จ บุคคลหรือคณะบุคคลเช่นว่านั้นไม่ว่าจะเรียกตนเองว่าอย่างไร ย่อมได้ไปซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ และมีอำนาจออกประกาศ หรือคำสั่งที่มีผลทางกฎหมายใช้บังคับแก่ประชาชน การรัฐประหารสำเร็จ และตุลาการไทยใช้หลักประสิทธิภาพ และไม่มีประชาชนผู้ใดต่อต้าน หรือได้รับการเคารพนับถือ จึงถือว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ตุลาการไทยใช้เป็นหลักในการตัดสินความชอบของคณะรัฐประหารซึ่งได้เคยวางบรรทัดฐานไว้ในคำพิพากษาคตาม คำพิพากษาฎีกาที่ 1153-1154/249 ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งว่า “การล้มล้างรัฐบาลเก่า ตั้งเป็นรัฐบาลขึ้นใหม่ โดยการใช้กำลังนั้น ในตอนต้นอาจไม่ชอบด้วยกฎหมายจนกว่าประชาชนจะได้การยอมรับนับถือเมื่อเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง คือหมายความว่าประชาชนได้ยอมรับนับถือบุคคลหรือ คณะบุคคลที่ให้อำนาจบริหารประเทศสามารถรักษาความสงบของบ้านเมืองไว้โดยปราศจากความขัดแย้งแย่งอำนาจเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงได้ชื่อว่าเป็นรัฐบาลโดยชอบด้วยกฎหมาย”

หากพิจารณาจากคำพิพากษาดังกล่าวนั้น คือ จุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดของบรรทัดฐานทางกฎหมายที่รับรองความชอบด้วยกฎหมาย หรือความสมบูรณ์ทางกฎหมายของอำนาจคณะรัฐประหารพร้อม ๆ กับการรับรองความชอบธรรมของคณะรัฐประหาร คือ เข้ายึดอำนาจจากรัฐเดิมสำเร็จ และไม่มีประชาชนผู้ใดต่อต้าน เมื่อพิจารณาด้วยเหตุผลจากคำพิพากษานับนี้ จะพบว่าศาลฎีกาได้ใช้เหตุผลนี้ในการสนับสนุนความชอบ ด้วยกฎหมายของอำนาจคณะรัฐประหาร หลักการล้มล้างรัฐบาลเก่า และจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ และหลักการประชาชนมิได้คัดค้าน หรือ ประชาชนให้ความยอมรับ คือ เมื่อคณะรัฐประหารเข้ายึดอำนาจสำเร็จย่อมมีอำนาจที่จะออก กฎ ประกาศ หรือ คำสั่ง ตามระบบแห่งการรัฐประหาร และหลักการรักษาความสงบเรียบร้อย มิฉะนั้น ประเทศชาติจะตั้งอยู่ภายใต้ความสงบมิได้ ด้วยเหตุล้วนแต่เป็นเหตุที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวาทกรรมของรัฐธำธิปัตย์ ในทฤษฎีปฏิธานนิยมทางกฎหมายตั้งแต่เดิม

การที่นักกฎหมายไทยบางส่วนที่ไปปรับใช้อำนาจรัฐประหาร และกล่าวว่าเชื่อในคำสอนของสำนักกฎหมายบ้านเมืองจึงเห็นว่าจะไม่ถูกต้องทั้งหมด

1. วิเคราะห์ปัญหาสถานะทางกฎหมายของการรัฐประหาร ในสังคมการเมืองของประเทศไทย สำหรับอิทธิพล แนวความคิดทางกฎหมาย ที่มีอิทธิพลต่อนักกฎหมายในประเทศไทยนั้น จะได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย ต่อบริบทของกฎหมาย ในการรัฐประหารในประเทศไทย อิทธิพลในแนวความคิดนี้ เป็นของสำนักกฎหมายบ้านเมือง หรือสำนักปฏิฐานนิยมทางกฎหมายดั้งเดิม โดยเฉพาะทฤษฎีคำสั่งของ จอห์น ออสติน ถูกนำมากล่าวถึงในบริบทการรัฐประหาร โดยอุกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นทฤษฎีกฎหมายที่สนับสนุนอำนาจแบบเผด็จการ เนื่องจากเน้นการอธิบายกฎหมายจากฐานของผู้มีอำนาจสูงสุด โดยละเลยประเด็นความยุติธรรมทางเนื้อหาของกฎหมาย ในข้อเท็จจริงนี้อาจกล่าวได้ว่า กฎหมายจะต้องได้รับการกำหนดขึ้นจากผู้ทรงอำนาจสูงสุดทางการเมืองในชุมชนทางการเมืองนั้น หรือเป็นข้อเท็จจริงที่กล่าวว่ากฎหมายจะต้องมีประสิทธิภาพในทางสังคม คือประชาชนปฏิบัติตาม และได้มีการบังคับโดยองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย หรือข้อเท็จจริงที่ว่ากฎหมายได้รับการยอมรับจากองค์กรของรัฐ และประชาชนในฐานะที่เป็นกฎเกณฑ์กำหนดความประพฤติหรือพฤติกรรม เพราะฉะนั้น การที่เอาแนวความคิดของ จอห์น ออสติน ที่ว่า กฎหมาย คือ คำสั่งของ รัฐราชูปถัมภ์ มาเป็นข้ออ้างที่เป็นตัวแทนของสำนักกฎหมายบ้านเมือง จึงไม่ถูกต้องทั้งหมด

สังคมการเมืองไทยที่เป็นแบบระบบศักดินาซึ่งระบบอันเก่าแก่ตั้งแต่สมัยโบราณ ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน ปี พ.ศ. 2475 จากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทางประมุข แต่ระบอบศักดินายังคงตกทอดมาสู่ยุคปัจจุบัน เห็นได้ชัดว่าเมื่อมีการรัฐประหารใน ปี พ.ศ.2500 ที่นำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นำไปสู่ระบอบอุปถัมภ์อีกครั้ง โดยมักจะอ้างระบอบของตนว่าเป็นระบอบพ่อปกครองลูกซึ่งมักจะเปรียบตนเองเป็นพ่อของประชาชนนั่นเอง โดยบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด หรือ เครือข่ายของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้รับผลประโยชน์ หรืออภิสิทธิ์ทางการเมือง

แม้ภายหลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2557 การเมืองก็เข้าสู่ระบอบเผด็จการอำนาจนิยมอีกครั้ง รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยก่อนหน้านี้ได้มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 269 โดยมีนายทหาร และ นายตำรวจ จำนวน 104 นาย และยังมีน้องชายของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา รวมทั้งน้องชายของ พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ยังมีเพื่อนร่วมเตรียมทหารที่ได้รับการคัดเลือก



และแต่งตั้งเป็นวุฒิสภาอีกจึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบอุปถัมภ์ ในการเมืองนั้นยังคงวนเวียนในสังคมการเมืองไทยไม่มีสิ้นสุด

2. วิเคราะห์ปัญหาการรับรอง “รัฐประหาร” เป็น “รัฐธำธิปัตย์” โดยอาศัยอำนาจขององค์กรตุลาการ ตุลาการของไทยนั้นถือว่า มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในฐานะองค์กรหนึ่งที่ทำให้การยอมรับประกาศ หรือคำสั่งของคณะรัฐประหารในอดีตที่ผ่านมา ทำให้ประกาศหรือคำสั่งของคณะรัฐประหารมีผลทางกฎหมาย แม้ว่าคณะรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จ ยกเลิกรัฐธรรมนูญ และจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ประกาศกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาบังคับใช้กับประชาชน เมื่อศาลไทยให้การรับรองคำสั่งของคณะรัฐประหารก็จะมีผลต่อกฎหมายด้วย ดังนั้น องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ๆ มีปัญหาหรือไม่

องค์กรตุลาการไทยซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย แต่ตุลาการศาลไทยกลับกลายเป็นผู้รับรองสถานะของ ประกาศ หรือ คำสั่ง ที่ออกโดยคณะรัฐประหารที่ตั้งตนเป็นรัฐธำธิปัตย์ โดยได้เอามาเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาความสมบูรณ์สถานะทางกฎหมายของประกาศและคำสั่งที่ออกโดยคณะรัฐประหาร เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 6411/2534 “เมื่อคณะปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินราชเป็นผลสำเร็จ หัวหน้าคณะปฏิวัติย่อมมีอำนาจออกประกาศ หรือคำสั่งอันถือเป็นกฎหมายใช้บังคับแก่ประชาชนได้ ประกอบกับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 มิใช่เป็นคำสั่งที่มีผลให้บุคคลใดต้องรับโทษทั้งอาญา แต่เป็นการของให้ถอดสัญชาติไทยคงบุคคลบางจำพวกแม้จะมีผลย้อนหลัง กระทบสิทธิของจำเลยและประชาชนก็มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

หรือในกรณีที่การยึดอำนาจในปี พ.ศ. 2490 ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 1874/2492 “การกระทำของจำเลยเกี่ยวเนื่องด้วยกับการกระทำรัฐประหาร ก็มีข้อวินิจฉัยต่อไปว่าการกระทำของจำเลยอยู่ในข่ายพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำรัฐประหารหรือไม่ จจริงอยู่ว่าการกระทำของจำเลยในคดีนี้เป็นการทงองอาจไม่มีความยำเกรงต่อผู้บังคับบัญชา และเป็นกระทำในความเสี่ยงวินัยทหาร จากที่ศาลมณฑลทหารบกที่ 4 วินิจฉัย และโจทก์ฎีกาขึ้นมาจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าถ้าไม่มีพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำรัฐประหารดังกล่าว จำเลยก็ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย แต่เมื่อได้มีพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้รับรัฐประหารตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ประสงค์จะเอาโทษแก่บรรดาการกระทำทั้งหลายทั้งสิ้นของกลุ่มคนได้เนื่องจากในการกระทำรัฐประหาร ศาลจึงเห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลทหารกลางที่พิพากษายกฟ้อง” ดังนั้น ในคดีนี้จำเลยจึงไม่ต้องถูกฟ้องในข้อหาฐานกบฏ หรือ

ฐานกระทำการล้มล้างรัฐบาล ตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ศาลฎีกามีได้วินิจฉัยการกระทำของจำเลยซึ่งเป็นการกระทำอันเกี่ยวกับการรัฐประหารและเป็นการกระทำให้เสียวินัยหรือไม่

2.1 กรณีที่ถือว่าประกาศหรือคำสั่งของคณะรัฐประหารเป็นกฎหมายที่สมบูรณ์

ในพิจารณารับรองสถานะของประกาศ และคำสั่งคณะรัฐประหาร อำนาจ ที่แท้จริงของคณะรัฐประหารนั้น มีสถานะเป็นกฎหมายที่สมบูรณ์อย่างไร อาจจะมี ความเชื่อในเรื่องประสิทธิภาพ หรือการยอมรับในเรื่องอำนาจใหม่ การใช้อำนาจของคณะรัฐประหารนั้น มักจะอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นหลักในการรับรองเพื่อให้คณะรัฐประหารมีความชอบ โดยกฎหมายในการออกคำสั่งและกฎหมาย ดังนั้น ประกาศของคณะปฏิวัติจึงเป็นแหล่งที่มา หรือ บ่อเกิดแห่งกฎหมาย และมีฐานะเป็นกฎหมายเมื่อพิจารณาจากความใหม่ของแหล่งที่มาหรือ บ่อเกิดแห่งกฎหมาย ในแง่ของการจัดทำกฎหมายแหล่งที่มาหรือบ่อเกิดแห่งกฎหมายในแง่การจัดทำของกฎหมายตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา และคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งที่เป็นฉบับชั่วคราวและฉบับถาวรที่ยกขึ้นมา ประกอบ ถือว่าประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิวัติเป็นแหล่งที่มา หรือบ่อเกิดแห่งกฎหมายที่ เน้นความสมบูรณ์ในตัวของธรรมชาติของกฎหมาย เชื่อมโยงกับสภาพความเป็นรัฐอธิปไตย หรือ ผู้ถืออำนาจสูงสุดในแผ่นดิน ตามแนวความคิดของสำนักปฏิธานิยมทางกฎหมาย ซึ่งกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ฯ ได้นำเอาแนวความคิดของกฎหมาย คือ คำสั่งของรัฐ (รัฐอธิปไตย) มา ถ่ายทอดและได้ปลูกฝังในจิตสำนึกของนักกฎหมายไทย เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6411/2534 เมื่อคณะปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินได้สำเร็จหัวหน้าคณะปฏิวัติย่อมมีอำนาจออก ประกาศหรือคำสั่ง อันถือว่า เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ประชาชนได้ประกาศของคณะปฏิวัติ ที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ไม่ใช่คำสั่งที่มีผลให้ทุกคนต้องรับโทษทางอาญา แต่เป็นเรื่อง ของการให้สัญชาติไทยบุคคลบางจำพวกแม้จะย้อนหลังกระทบถึงสิทธิของจำเลยหรือประชาชน ก็หาผลบังคับเป็นกฎหมายได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ได้ยอมรับประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ขอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในมาตรา 36 บัญญัติไว้ดังนี้ “บรรดาประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการ ปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ได้ประกาศหรือสั่ง ในระหว่างวันที่ 19 กันยายน 2549 จนถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด



และไม่ว่าจะประกาศหรือคำสั่งให้มีผลบังคับทางนิติบัญญัติในทางบริหารหรือในทางตุลาการให้มีผลบังคับ และให้ถือว่า ประกาศหรือคำสั่งตลอดจนปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้น ไม่ว่าจะปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งจะกระทำก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ นี่เป็นประกาศหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญฉบับนี้

2.2 กรณีที่ไม่ถือว่าประกาศหรือคำสั่งของคณะรัฐประหารเป็นกฎหมายที่

สมบูรณ์ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ประกาศของคณะปฏิวัติ หรือรัฐประหาร หรือประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิวัติหรือรัฐประหารที่ผ่านมา เป็นแหล่งที่มาของกฎหมายในด้านรูปแบบหลักแนวคิดของสำนักงานกฎหมายปฏิฐานนิยมทางกฎหมายแต่เมื่อพิจารณาในด้านเนื้อหาสาระของประกาศของคณะปฏิวัติ เป็นแหล่งที่มาหรือบ่อเกิดแห่งกฎหมายนั้น ต้องพิจารณากฎหมายแต่ละฉบับว่า เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเฉพาะกิจให้ใช้อำนาจโดยชอบธรรมหรือไม่ หรือใช้อำนาจเพียงสิทธิรอนสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนเท่านั้น ถ้าเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรม หรือสิทธิรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ก็จะไม่เป็นกฎหมายที่สมบูรณ์ตามแนวความคิดของปรัชญากฎหมายธรรมชาติควรดำเนินการยกเลิกมันเสีย เช่น การตราพระราชบัญญัติมายกเลิก เป็นต้น ถ้าจะให้ประกาศ หรือคำสั่งทั้งหมดเป็นโมฆะ และหากเห็นว่ากฎหมายนั้นไม่เป็นธรรม จะต้องปล่อยไปตามสถานการณ์ในสังคมและขบวนการที่เห็นว่า ไม่เป็นธรรม และกฎหมายปัจจุบันไม่เปิดช่องให้ดำเนินการ ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้นเสีย เช่น

ศาลแขวงดุสิต ได้อ่านคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คดีหมายเลขดำที่ อ. 2074/2562 ของศาลแขวงดุสิต และคำวินิจฉัยที่ 30/2563 ของศาลรัฐธรรมนูญ ในคดี ที่ พนักงานอัยการคดีศาลแขวง เป็นโจทก์ ยื่นฟ้อง ศาสตราจารย์ ดร. วรเจตน์ ภาคีรัตน์ นักวิชาการด้านกฎหมาย และอาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นจำเลย ในความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ฉบับที่ 5/2557, 57/2557 (ให้บุคคลมารายงานตัว) และประกาศ คสช. ฉบับที่ 29/2557, 41/2557 (กำหนดโทษคนไม่มารายงานตัว) กรณี ศาสตราจารย์ ดร. วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ไม่ไปรายงานตัวต่อ คสช. หลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พ.ค. 2557 ต่อมาภายหลัง โอนคดีจากศาลทหารมายังศาลแขวงดุสิต คดีนี้จำเลยได้ยื่นคำร้องขอศาลแขวงดุสิตให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เกี่ยวกับประกาศดังกล่าวที่ใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

โดยศาลแขวงดุสิตอ่านคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่วินิจฉัยไว้แล้วตามเรื่องที่ 30/2563 สรุปได้ว่า บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา 279 บัญญัติรับรองสถานะของ

ประกาศและคำสั่งของ คสช. ให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ประกาศ คสช. ทั้งสองฉบับจึงยังมีผลเป็นกฎหมายต่อไปแม้ คสช. จะสิ้นสภาพไปแล้ว และรัฐธรรมนูญ มาตรา 210 วรรคหนึ่ง (1) บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในกาตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ซึ่งรวมถึงประกาศ คสช. ทั้งสองฉบับด้วย ขณะที่ประกาศใช้กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ เป็นช่วงที่ คสช. กระทำการยึดอำนาจปกครองแผ่นดินสำเร็จ เมื่อวันที่ 22 พ.ค. 2557 มีความต้องการให้ประชาชนอยู่ในความสงบไม่ก่อความวุ่นวายและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ จึงจำเป็นต้องจำกัด สิทธิเสรีภาพของประชาชนบางประการ

3. วิเคราะห์ปัญหาสถานะรัฐประหาร การใช้สาเหตุอื่นในการรับรองเป็น “รัฐธำธิปัตย์” คำว่า รัฐธำธิปัตย์ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในทางการเมืองในประชาชนนั้นๆ ซึ่งในเมืองๆ หนึ่ง โดยประชาชนที่มาอยู่ร่วมกันนั้นจะสละหรือมอบสิทธิบางอย่างให้กับผู้ปกครอง และประชาชนนั้นจะต้องเคารพและเชื่อฟังคำสั่งโดยสมำเสมอของกลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียว โดยที่รัฐธำธิปัตย์นั้นไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจทางกฎหมาย จึงปัญหาเคราะห์ว่า หากรัฐธำธิปัตย์ได้อำนาจมาโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ได้มาโดยไม่ใช้วิธีตามรัฐธรรมนูญ รัฐธำธิปัตย์ จะอ้างเหตุผลดังกล่าวเป็นรัฐธำธิปัตย์ ในรัฐนั้น ๆ ได้หรือไม่ หรือเป็นเพียงกลุ่มบุคคลที่นำเอาอาวุธมาเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของพวกพ้องตนเองเท่านั้น

3.1 ปัญหาสถานะรัฐประหาร กับ สำนักคิดทางกฎหมาย เมื่อคณะรัฐประหารเข้ายึดอำนาจได้สำเร็จ และตั้งตนเองเป็น รัฐธำธิปัตย์ โดยมีอำนาจในการออกประกาศหรือคำสั่งอย่างใด ๆ ในการบังคับในเมือง ๆ นั้นโดยยึดหลักทฤษฎีปฏิญานนิยมทางกฎหมาย จอห์น ออสติน และ เจเรมี เบเธม เจ้าของสำนักคิดกฎหมายบ้านเมือง หรือ ปฏิญานนิยมทางกฎหมาย นอกจากนี้ จอห์น ออสติน ยังได้เน้นประเด็น เรื่อง การเคารพเชื่อฟังคำสั่งโดยสมำเสมอ หรือเท่ากับการเอาหลักการความมีประสิทธิภาพของคำสั่งหรือกฎหมายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการชี้ขาดและในการดำรงอยู่ของกฎหมาย หรือระบบกฎหมาย

แนวคิดของสำนักคิดปฏิญานนิยมทางกฎหมาย หรือสำนักกฎหมายบ้านเมือง มีแนวความคิดที่สนับสนุนคณะรัฐประหาร เพราะถือว่า “บรรทัดฐานของผู้เป็นเจ้าของใหญ่ในอาณาจักรได้กำหนดแต่งตั้งไว้ แล้ว ผู้คนจำต้องเชื่อถ้อยคำ และประพฤติตาม” ในแนวความคิดอาจเหมือนระบบอุปถัมภ์ ในสังคมการเมืองไทยที่มีวัฒนธรรมทางสังคมบวกกับค่านิยมของเมืองไทยในแนวคิดระบบศักดินาด้วย ผู้มีอำนาจทางสังคมมีเป็นผู้ที่มีอิทธิพล มีอำนาจวาสนา



หรือมีความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่น้อย หรือความสัมพันธ์ แบบลูกพี่ลูกน้อง ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความไม่เสมอภาค

3.2 ปัญหาคณะรัฐประหารถือเป็น รัฐประหารฉ้อโกง ตามแนวคิดนักกฎหมายไทย นอกจากการใช้เหตุผลของศาลในคำวินิจฉัยที่รับรองสถานะทางกฎหมายให้กับคำสั่งหรือประกาศที่ออกมาโดยคณะรัฐประหารเหล่านี้ แม้จะตรงกันกับความคิดของสำนักปฏิธานนิยมทางกฎหมาย และยังคงเป็นเหตุผลที่ศาลสามารถหยิบยก ขึ้นมารับรองสถานะความเป็นกฎหมายให้กับประกาศหรือคำสั่งเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศาลไทยเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชน ศาลจึงต้องใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การปฏิบัติ รัฐประหารเป็นการล้มล้างรัฐธรรมนูญ เป็นความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113

แม้การรัฐประหารจะเป็นความผิดอาญาก็ตาม แต่เมื่อการกระทำสำเร็จจึงถือเป็นข้อเท็จจริงว่า เป็นรัฐบาลใหม่ หรือผู้กุมอำนาจแห่งรัฐ ย่อมถือได้ว่าเป็นรัฐบาลโดยชอบแล้ว ทั้งนี้ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. หยุต แสงอุทัย ยังได้ยกคำพิพากษาศาลสูงสุดเยอรมันใน ค.ศ. 1918 เกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจของรัฐนั้น โดยไม่ต้องสนใจว่า คณะบุคคล ดังกล่าวจะได้มาด้วยวิธีการใดก็ตาม เมื่อกระทำการสำเร็จย่อมมีอำนาจในการปกครอง สำหรับความคิดเห็นดังกล่าวนั้น ศาสตราจารย์กิตติคุณ วิษณุ เครืองาม ได้ให้ความเห็นว่า เมื่อมีการรัฐประหารหรือการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้สำเร็จ โดยการใช้อำนาจบังคับผู้ก่อการย่อมอยู่ในฐานะเป็น รัฐประหารฉ้อโกง จึงมีอำนาจในการวางกฎเกณฑ์การปกครองประเทศได้

ดังนั้น จึงมีคำถามว่า การที่คณะรัฐประหารที่เชื่อกันเองเป็นรัฐประหารฉ้อโกง โดยเอาความคิดเห็นของนักกฎหมายไทยมารับรองสถานะของตนนั้นชอบธรรมหรือไม่ หรือการที่นักกฎหมายไทยบางท่านที่ให้ออกมาให้ความเห็นในทางสนับสนุน คณะรัฐประหารเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่

สรุป

จากคำสอนของกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ จะเห็นได้ว่า กฎหมายนั้นเป็นคำสั่งของผู้ปกครองที่มีอำนาจสูงสุดภายในรัฐ ภายใต้ระบบกฎหมายสมัยใหม่ของประเทศไทยตลอดมา จะเห็นได้จากความเห็นของนักกฎหมายไทยหลายท่านที่ได้ให้ความเห็นในทางเดียวกัน เช่น คำอธิบายของ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. หยุต แสงอุทัย ซึ่งได้บรรยายว่า ที่มาของรัฐธรรมนูญและกฎเกณฑ์ซึ่งมาจากผู้มีอำนาจแท้จริงอันเป็นลักษณะภายนอก และพิจารณาลักษณะภายใน

หรือความมีประสิทธิภาพของรัฐธรรมนูญหรือกฎเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งต้องได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากประชาชนในรัฐนั้น อันเป็นการอธิบายว่าความสมบูรณ์ทั้งลักษณะภายนอก และภายในของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎเกณฑ์สูงสุดของประเทศ

เมื่อพิจารณาจากบริบทความคิดแล้ว กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ที่ได้ไปศึกษา และได้รับแนวคิดและอิทธิพลของแนวคิดปฏิธานนิยมทางกฎหมายแบบดั้งเดิมของ จอห์น ออสติน มาก่อนข้างมาก โดยเฉพาะทฤษฎีคำสั่ง และการแบ่งแยกศีลธรรมออกจากกฎหมายอย่างเด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับความจำเป็นทางด้านการเมืองของประเทศเป็นอย่างมาก ในยุคสมัยที่มีการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางของรัฐบาลไทย ในการสร้างความชอบธรรมให้กับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการรับเอาอิทธิพลของสำนักกฎหมายบ้านเมืองแบบจอห์น ออสติน เข้ามาในประเทศนั้น ซึ่งมีความแตกต่างจากประเทศอังกฤษอย่างมีนัยยะสำคัญหลายประการ เนื่องจากอิทธิพลของสำนัก-กฎหมายบ้านเมืองในประเทศอังกฤษนั้นช่วยส่งเสริมความเข้มแข็ง ของระบบรัฐสภาของผู้ทรงอำนาจนั่นเอง

องค์กรตุลาการนั้นถือว่า มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นองค์กรให้การรับรองสถานะของประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารให้มีผลในทางกฎหมาย เนื่องจากแม้ว่าคณะรัฐประหารนั้นจะยึดอำนาจเป็นผลสำเร็จแล้วก็ตาม ในการจัดทำรัฐธรรมนูญ หรือการประกาศใช้กฎเกณฑ์หรือกฎหมายต่าง ๆ ที่มาบังคับใช้กับประชาชน ซึ่งประกาศ กฎเกณฑ์ดังกล่าวนั้น แล้วก็มีผลในทางกฎหมายในตัวของมันเอง ซึ่งคณะรัฐประหาร ทำได้เพียงแต่ข่มขู่หรือใช้กำลังบังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของตน ในทางความเป็นจริงแล้ว องค์กรตุลาการซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายที่กลายเป็นองค์กรผู้รับรองสถานะบรรดา กฎเกณฑ์ที่ออกโดยคณะรัฐประหาร ซึ่งในความเป็นจริงให้มีผลเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับได้ในทางกฎหมาย โดยวินิจฉัยรับรองถึงความสำเร็จของการรัฐประหารเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับสถานะของคณะรัฐประหารในนามของ “รัฐธำมณิธิปไตย”

ในการใช้เหตุผลขององค์กรตุลาการหรือศาล ในคำวินิจฉัยที่รับรองสถานะทางกฎหมายให้กับคำสั่งหรือประกาศหรือกฎที่ออกโดยคณะรัฐประหารเหล่านั้นนั้น น่าจะสอดคล้องกับแนวความคิดของสำนักปฏิธานนิยมทางกฎหมาย และยังคงเป็นเหตุผลที่ศาลทั้งหลายหยิบยกมาใช้รับรองสถานะความเป็นกฎหมายให้กับประกาศและคำสั่งของ คณะรัฐประหารเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 45/2496 ซึ่งศาสตราจารย์พิเศษ ดร. หยุต แสงอุทัย ได้แสดงความเห็นไว้ในบันทึกท้ายคำพิพากษาฎีกา



ดังกล่าวว่า “ศาลยุติธรรมจำต้องรับรองผลของคณะรัฐประหารซึ่งทำได้สำเร็จ และคณะรัฐประหาร กลายเป็นผู้มีอำนาจอันแท้จริงในรัฐ จึงอยู่ในฐานะที่จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ยกเลิกกฎหมายเดิมหรือบัญญัติกฎหมายใหม่ได้” แนวความคิดดังกล่าวข้างต้นนี้ มีอิทธิพลฝังลึกเข้าไปอยู่ในสังคมไทยและปรากฏชัดในคำวินิจฉัย

ของศาลจำนวนมากดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้นจึงมีคำถามว่า คณะรัฐประหาร เป็น “รัฐธำธิปไตย” จริงหรือไม่?

ข้อเสนอแนะ

1. ต้องมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อต่อต้านการรัฐประหาร หรือการติดอาวุธให้กับประชาชนไทย คือ ควรมีข้อเสนอว่าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113 ให้มีการเขียนเพิ่มลงไปให้ชัดว่า ให้ประชาชนคนไทยทุกคนเป็นผู้เสียหายในคดีความผิดฐานกบฏในราชอาณาจักรเนื่องจาก คณะรัฐประหาร ละเมิดต่ออำนาจอธิปไตยของประชาชนเป็นการแย่งชิงอำนาจสูงสุดของประชาชน อีกทั้งบัญญัติกฎหมายห้ามมิให้องค์กรตุลาการยอมรับ และปฏิเสธอำนาจของคณะรัฐประหารถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะรับรองสิทธิหน้าที่ของพลเมืองไทยในการต่อต้านการรัฐประหาร และระบุให้ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ในการต่อต้านการแย่งชิงอำนาจสูงสุดของประชาชนไปโดยทุกวิธีการ และเมื่อระบบกลับมาเป็นปกติ ให้ดำเนินคดีอาญากับคณะรัฐประหารทันทีโดยไม่มีอายุความ

2. การพัฒนาประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง ถือว่าเป็นแนวทางในการต่อต้านรัฐประหารอย่างหนึ่งที่สำคัญยิ่ง การรัฐประหารถือว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของไทย คือ ความไม่เป็นประชาธิปไตยนั่นเองเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตย โดยคำกล่าวที่ว่าอ้างของกลุ่มคณะนายทหาร ที่มาจากพื้นฐานของวิธีคิด และการใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่เกิดจากวัฒนธรรมของอำนาจนิยม กล่าวคือ ถึงหลักประชาธิปไตยจะเป็นเพียงอุดมคติเฉพาะกิจเพื่อเสริมสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจใหม่ให้ประชาชนต้องมีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะประชาชนต้องรู้จัก สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เคารพสิทธิของผู้อื่น ความมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความตื่นตัวทางการเมือง เสริมสร้าง คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ปลูกฝังความเป็นพลเมืองเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำนึกความเป็นพลเมืองของชาติ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในด้านการปกครองจะต้องปกครองประเทศ ตามหลักนิติธรรม หลักนิติรัฐ ความพร้อมที่จะรับผิดชอบ และยอมรับการ

ตรวจสอบของผู้ใช้อำนาจอรัฐ การเลือกตั้งอย่างเสรีและยุติธรรม การเคารพสิทธิพลเมือง และเสรีภาพในฐานพลเมืองของประชาชน

3. การไม่ยอมรับการรัฐประหารโดยประชาชน เพื่อต่อต้านรัฐประหารโดยประชาชน

4. การปรับปรุงรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกัน หรือการปฏิเสธการกระทำ หรือปฏิเสธการสนับสนุนการรัฐประหาร คณะรัฐประหาร สถานะที่เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการออกประกาศหรือคำสั่ง การปฏิรูปกฎหมายยังมีนัยยะสำคัญในการสร้างค่านิยมหรือวัฒนธรรมทางกฎหมายใหม่ ๆ ที่กล้าที่จะปฏิเสธการใช้กำลังหรือใช้ความรุนแรง ในการแก้ไขปัญหา พื้นฐานที่สำคัญของสังคม ภารกิจอันสำคัญเกี่ยวข้องกับการสร้างวัฒนธรรมทางกฎหมาย ที่ดีงาม จำเป็นจะต้องกระทำในหลายรูปแบบโดยผ่านกลไกทางการศึกษาผ่านทางการเมือง และกระทั้งผ่านตัวกฎหมาย การสร้างวัฒนธรรมที่กล้าที่จะปฏิเสธ การรัฐประหารนั้น อาจเริ่มต้นภายหลังจากการเลือกตั้ง เมื่อประเทศกลับมาสู่ภาวะปกติ โดยมีการทบทวนหรือยกเลิกประกาศหรือคำสั่งของคณะรัฐประหารที่ไม่ถูกต้องต่อหลักนิติรัฐหรือนิติธรรม หรือประกาศหรือคำสั่งนั้น ไปกระทบสิทธิมนุษยชนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

5. การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทยให้เข้มแข็ง และตรวจสอบได้ ในการปฏิรูปตุลาการให้มีความเป็นอิสระ และมีความเป็นกลางทางด้านการเมืองอย่างสมบูรณ์ ในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทยนั้น แทบจะเป็นเรื่องที่ยากที่จะเกิดขึ้นในมุมมองของทฤษฎีทางกฎหมาย และในทางข้อเท็จจริง การเมืองแบบเสรีนิยมและการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยกลายเป็นฐานความคิดสำคัญในการใช้อำนาจตุลาการอย่างเป็นอิสระและเป็นกลางจากระบบจารีตอำนาจนิยมของสังคมไทย ดังนั้น การปฏิรูปการเมืองระดับชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจระดับสูงของสังคมไทยให้บรรลุพันธภาพเป็นประชาธิปไตยสากล และ มีความเป็นอิสระเสมอภาคของมนุษย์นั้นล้วนแต่เป็นภารกิจสำคัญในการปฏิรูปตุลาการของไทยให้เกิดขึ้น

6. การส่งเสริมการปกครองในหลักนิติรัฐ และนิติธรรม ในสังคมไทย นอกเหนือจากการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นหลักตามสากลแล้ว สังคมไทยควรเข้าสู่ระบบการปกครองด้วยนิติรัฐสมัยใหม่ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย ความมีเหตุ มีผล หรือหลักสิทธิมนุษยชน และภารกิจอันสำคัญ คือ การยืนหยัดต่อสู้เพื่อสร้างอุดมการณ์ หลักนิติธรรมที่เป็นหลักสากล



7. การออกกฎหมายนิโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดทางการเมือง การออกกฎหมายนิโทษกรรมให้กับคณะรัฐประหาร เป็นการออกกฎหมายให้กับคณะรัฐประหารที่กระทำ ความผิดเองในขณะที่มีอำนาจเพื่อต้องการมิให้คณะรัฐประหารไม่ได้ถูกดำเนินคดี หรือเพื่อลบล้างความผิดของคณะรัฐประหารให้ไม่ต้องได้รับโทษทางอาญา ทั้งนี้ ในการ นิโทษกรรมนั้นจะต้องเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับคดีทางการเมือง หรือคดีอาญาที่มีมูลเหตุจูงใจมาจากทางการเมือง

8. การลบล้างผลพวงรัฐประหาร แนวความคิดเกี่ยวกับการลบล้างผลพวงของรัฐประหาร โดยการกระทำการใด ๆ ที่มุ่งต่อผลในทางกฎหมายของคณะรัฐประหาร ให้เสียเปล่า และถือว่าไม่เคยเกิดขึ้นเลย และไม่ถือว่ามีผลทางกฎหมายเพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมทางประชาธิปไตย หรือการกำหนดให้สิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยในการต่อต้านรัฐประหาร ในการล้มล้างรัฐธรรมนูญ โดยการเยยวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจของคณะรัฐประหาร ในกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือ บุคคลที่เคยถูกติดตาม ช่มชู้ หรือควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเป็นการละเมิดต่อส่วนตัว และสิทธิที่จะไม่ถูกควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือ ประชาชนที่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐละเมิดโดยการฝ่าฝืนประกาศหรือคำสั่งของคณะรัฐประหาร

เอกสารอ้างอิง

- กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์. (2468). พระเจ้าบรมวงศ์เธอ. เล็กเซอร์ ของพระเจ้าฟัยยาเธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร,
- จรัญ โฆษณานันท์. (2561). นิติปรัชญา. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย-รามคำแหง.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2563). นิติปรัชญา: หลักนิติธรรม สภาวะยกเว้นและปฐมบทแห่งความพิพากษา แนวรัฐนิยมตุลาการวิวัฒน์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
- ปรีดี พนมยงค์. (2519). ความเป็นมาของศัพท์ไทย ปณิวัติ, รัฐประหาร, วิวัฒน์, อภิวัฒน์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสยามเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม,
- ปวริศร เลิศธรรมเทวี. (2565). ความเรียงว่าด้วยประชาธิปไตยติดอาวุธ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.



- พสุทธิสาณ ชุมพล และคณะ. (2546). คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2564). คำสอนว่าด้วยรัฐ และหลักกฎหมายมหาชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). (แก้ไข
เพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย,
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2565). ประวัติศาสตร์ความคิด นิติปรัชญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย,
- ศศิภา พลฤษฐานันท์. (2564). กฎหมายย่อมเป็นกฎหมายว่าด้วยสำนักกฎหมายบ้านเมือง.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์,
- สิทธิกร ศักดิ์แสง. (2557). นิติปรัชญา. สุราษฎร์ธานี: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุ
ราษฎร์ธานี,
- หยุด แสงอุทัย. (2530). คำบรรยายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไปคำอธิบายโดยสังเขปของรัฐธรรมนูญ
การปกครองราชอาณาจักรไทย และกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.,
- หยุด แสงอุทัย. (2482). วิชาการเมือง เล่ม 2. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ
การเมืองไ
- อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2560). หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,
- ไชยะ เทพา.(2559). “การรัฐประหารในการเมืองไทย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
- วิภัตต์ รุจิปเวสน์. (2565). “บทบาทของศาลยุติธรรมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ
ประชาชน เนื่องจากการรัฐประหาร.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- ศศิภา พลฤษฐานันท์.(2560). “สำนักกฎหมายบ้านเมืองสมัยใหม่: ข้อคิดว่าด้วยกฎหมายใน
ทฤษฎีของ Hans Kelsen และ H.L.A. Hart และข้อวิจารณ์.” วิทยานิพนธ์นิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศิริธรม คล้ามไพบูลย์.(2548). “ความคิดทางการเมืองของ คาร์ล ชิมท์: ความเป็นการเมือง,
สภาวะสมัยใหม่ และเสรีประชาธิปไตย.” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,



- สมชาย ปรีชาศิลปปะกุล. (2539). “ปัญหาทางกฎหมายบางประการเกี่ยวกับการปฏิบัติ.”
วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์-บัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
ฐานนิธิรท์ หาญเกียรติวงศ์. รุจิกาญจน์ สานนท์. ที่ปุษย์ แสนภาศ. (กันยายน-ธันวาคม 2563)
“ระบบอุปถัมภ์กับปัญหาความยากจนในประเทศไทย.”, วารสารวิชาการสังคมศาสตร์
เครือข่ายวิจัยประชาชื่น, 8-9.
- ประเสริฐ สิทธิโนผล. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562) “การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย
ของคำสั่ง ตาม มาตรา 44 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.).”, วารสาร
สถาบันพระปกเกล้า, 43.
- ปิยะนันต์ จันทรแซกหล้า. (มกราคม-มิถุนายน 2563) “หนังสือเจ้าผู้ปกครอง The Prince.”
วารสารรัฐศาสตร์-ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 217.
- ไพรัตน์ ฉิมหาด. (พฤษภาคม 2563), “ระบบอุปถัมภ์กับอำนาจการต่อรองของพรรค
การเมือง.”: วารสาร-มหาดุสิตนครทรรศน์, 67-68.
- วรวรรณ อินทะรังสี. (สิงหาคม 2562-กรกฎาคม 2563), “การเคลื่อนไหวทางความคิดของ
นักวิชาการในนิตยสารข่าวรายสัปดาห์ต่อวิกฤตการณ์การเมืองไทยระหว่างปี พ.ศ.
2549-2553.”, วารสาร-ประวัติศาสตร์: 98-99.
- วิโรจน์ อินทนนท์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564), “การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องสิทธิของ
โทมัส ฮอบส์ กับ จอห์น ล็อก.” วารสารพุทธศาสตร์ศึกษาม, 29-38.
- ศุภณัฐ บุญสด. (CMU Journal of Law and Social Sciences Vol. 12, No. 2) “บทบาท
ของนักกฎหมายไทยกับการรัฐประหารเพื่อนำมาสู่ระบอบเผด็จการ: ศึกษากรณี
รัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557, 134.
- สราทิส ไพเราะ. (มกราคม-มิถุนายน 2561), “ผลคำวินิจฉัยของศาลต่อการกระทำปฏิวัติ
รัฐประหาร.” วารสาร-นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 232.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (20 กรกฎาคม 2550) “ในประเทศ รธน. มีแนวโน้ม “ผ่าน” จับตา “ผลแพ้
ชนะ-ผู้ใช้สิทธิ” ถ้าต่ำเตี้ย “วุ่น” ไม่จบ.” มติชนสุดสัปดาห์, 36-37.
- อุมาพร สังขะเลขา. (มกราคม-ธันวาคม 2565) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบ
ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารโดยองค์กรตุลาการ: ศึกษากรณีรัฐประหาร 22
พฤษภาคม 2557.” วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 34-35.



กล้า สมทวนิช. (2566) “รัฐธรรมนูญใต้ตุ่ม” จุดเริ่มต้นของ “วงจรรูปาหว” รัฐประหาร ฉีก และเขียนรัฐธรรมนูญครั้งแรกของไทย. สถาบันปรีดี พนมยงค์

เรียกใช้เมื่อ 14 มิถุนายน 2566 <https://pridi.or.th/th/content/2022/11/132>

คำปราศรัยของ รศ.ดร. กิตติศักดิ์ ปกรติ เหวที่ราชดำเนิน วันที่ 28 พฤศจิกายน 2556. (ถอด เทป)

เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2566 <https://www.youtube.com/watch?v=KRhfzwkU408>

ชำนาญ จันทรเรือง.(2566).เอาผิดคณะรัฐประหาร?

เรีย ก ใ ช้ เ มี อ 12 เม ษ า ย น 2566 <https://prachatai.com/journal/2018/07/77798>

ชำนาญ จันทรเรือง.(2566). ประวัติรัฐประหารหรือกบฏ

เรีย ก ใ ช้ เ มี อ 5 ตู ล า ค ม 2566 <http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=982>

ชำนาญ จันทรเรือง.(2566). รัฐธำธิปัตย์

เรียกใช้เมื่อ 22 ตุลาคม 2566 <http://prachatai.com>

ณรงค์ วิทย์ไพศาล.(2535). “ทฤษฎีกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติ.” ใน รวมบทความทางวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. กรุงเทพมหานคร:คณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

ธีรภัทร ด้านธีระภากุล.(2566).หลักนิติธรรม และธรรมาภิบาลกับสังคมประชาธิปไตย

เรีย ก ใ ช้ เ มี อ 22 มี น าค ม 2566 <http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=13764>

นิพัทธ์ สระฉันทพงษ์.(2566).รัฐประหาร

เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2566 <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?titl>

บรรหาญ จงเจริญประเสริฐ.(2566). ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ

เรีย ก ใ ช้ เ มี อ 22 มี น าค ม 2566 https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1266



บันทึกท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/2496.(2565).นามย่อ “ย.ศ.” ฉบับพิมพ์ของเนติบัณฑิตยสภา 2565.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2565). รูปแบบการรับรองการกระทำรัฐประหาร 2490-2557 เรียกใช้เมื่อ 27 ธันวาคม 2566 <https://www.isranews.org/article/isranews-article/109968-isranews-67.html>

ปัญญา อุดชาชน.(2566). “รายงานการศึกษา บรรทัดฐานสำคัญในคดีรัฐธรรมนูญ.” ใน การประชุมทางวิชาการ เนื่องในโอกาสศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยครบ 25 ปี 11 เมษายน 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ,

ยอดพล เทพลีธา.(2566) ว่าด้วยรัฐอธิปไตยและคณะรัฐประหาร เรียกใช้เมื่อ 9 กันยายน 2566 <http://tlhr2014.com/th/?p=2897>

ยอนตานาน 3 พรรค (นอมินี) ทหาร ก่อน ‘โพลูส’ ผุดโมเดลหนุน ‘บิ๊กตู’ นั่งนายกฯ. (2566). เรียกใช้เมื่อ 14 มิถุนายน 2566 https://www.isranews.org/content-page/item/49603-iiemoo_49603.html.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์.(2566). “นิธิ” ชี้ กม.ไทยพังสลายมานาน “เกษียร” ดึงให้ทหารใช้กำลังโดยสุจริตไม่รับโทษ ส่อไม่ชอบธรรม.

เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2566 : <https://mgronline.com/politics/detail/9580000129576>

วรเจตน์ ภาคีรัตน์.(2566). หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม

เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2566 <http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=143>

สมลักษณ์ จัดกระบวนพล. (2566).หลักแนวบรรทัดฐาน คำพิพากษาศาลฎีกาจะกลับได้หรือไม่

เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2566 https://www.matichon.co.th/columnists/news_1568316

สมหมาย จันทรเรือง. นิติรัฐและนิติธรรมในสังคมไทย [Online]. Available URL:

เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2566 http://www.atichon.co.th/article/news_2771736, 2566

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534.



ประมวลกฎหมายอาญา.

คำพิพากษามายเลขแดงที่ 1295/2515.

คำสั่งศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ 1938/2558.

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 617/2558.

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ฟบ. 12/2562.

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 63/2556.

การนำหลัก POSDCoRB มาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการขอตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา*

APPLYING POSDCORB PRINCIPLES TO ANALYZE THE PROCESS OF REQUESTING ACADEMIC POSITIONS FOR ACADEMIC PERSONNEL IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

ธิดารัตน์ สืบญาติ

Thidarat Suebyart

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University,

Corresponding Author's Email: chanokchone.b@gmail.com

Received 9 April 2024; Revised 16 July 2024; Accepted 29 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการในข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาและเสนอแนวทางการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการให้มีความพร้อมในการขอตำแหน่งทางวิชาการ โดยใช้หลักการ POSDCoRB มาใช้ในการอธิบายกระบวนการขอตำแหน่งทางวิชาการและทำการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) กระบวนการขอตำแหน่งทางวิชาการที่เป็นช่องว่างและเป็นปัญหาในเชิงการบริหารงานตามหลักการ POSDCoRB คือ บุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Co-ordinating) และการรายงาน (Reporting) 2) แนวทางการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการให้มีความพร้อมในการขอตำแหน่งทางวิชาการ คือ สถาบันอุดมศึกษาควรมีการระบุวิธีการและขั้นตอนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ประกอบด้วย การระบุกิจกรรมการพัฒนา การออกแบบกิจกรรม การเตรียมสิ่งที่เื้อต่อการ

* ธิดารัตน์ สืบญาติ. (2567). การนำหลัก POSDCoRB มาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการขอตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 282-295.

Thidarat Suebyart. (2024). Applying POSDCoRB principles to analyze the process of requesting academic positions for academic personnel in higher education institutions. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(4), 282-295.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.27>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



เรียนรู้ การถ่ายโอนความรู้ และการประเมินผล และควรออกแบบกระบวนการดำเนินงานภายในของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งให้สนับสนุนและสร้างบรรยากาศของการทำงานที่ทำให้บุคลากรสายวิชาการเข้าใจในกระบวนการข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการและเป็นการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ, บุคลากรสายวิชาการ, สถาบันอุดมศึกษา

Abstract

This academic article aims to present the process for requesting academic position determination in higher education institutions and propose guidelines for developing academic personnel to be ready to request academic position determination by POSDCoRB principles to explain the process of requesting academic position assignments and content analysis. The results of the study found that: 1) the process of requesting academic position assignments is a gap and is a problem in terms of administration according to POSDCoRB principles, namely staffing, coordination, and reporting; 2) guidelines for developing academic personnel to be ready to apply for academic positions, which higher education institutions should specify methods and procedures for personnel development in academic fields to be clear and consistent with current conditions, consisting of specifying development activities and activity design. Preparing things that facilitate learning, knowledge transfer, evaluation, and the internal operating process of each higher education institution should be designed to support and create a working atmosphere that allows academic personnel to understand the process of requesting academic position assignments and to proceed efficiently.

Keywords: Requesting academic position, Academic personnel, Higher education institutions



บทนำ

สถาบันอุดมศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการเรียนการสอน การบริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการวิจัย ซึ่งการวิจัยมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมภารกิจหลัก (สุทธิพร สายทอง, 2562, หน้า 131) นอกจากนี้ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2566 ได้กำหนดคุณภาพอาจารย์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ (Knowledge) มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาของตนและความรู้ในศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ สมรรถนะ (Competencies) มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ ออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ ค่านิยม (Values) มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ คุณค่าในการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และธำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอาจารย์

ทั้งนี้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ให้บริการทางด้านการศึกษาด้านวิชาการ เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันทำให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในสังคมมากขึ้นไม่เพียงแต่การให้การศึกษาแก่นักศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกเท่านั้นยังมีพันธกิจในการให้บริการทางวิชาการแก่ผู้ที่สนใจที่ต้องการศึกษาหาความรู้ อีกทั้งการให้ข้อมูลทางวิชาการกับสังคมโดยทั่วไป ซึ่งจะต้องอาศัยการขับเคลื่อนองค์กรจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการที่จะเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนงานและพันธกิจของมหาวิทยาลัยให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งบุคลากรต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถและการศึกษาค้นคว้าความรู้อยู่เสมอ (วิภาดา ช่วยรักษา และอินท์ชลิตา สุวรรณรังสีมา, 2564, หน้า 172) โดยการขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการจึงเป็นเรื่องที่บุคลากรสายวิชาการควรให้ความสำคัญและมีการพัฒนาผลงานและตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การทำงานตอบสนองต่อพันธกิจขององค์กร ซึ่งระบบการกำหนดตำแหน่งวิชาการ (Academic Position) เป็นเครื่องมือในการพัฒนา และเป็นเครื่องบ่งชี้ความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญทางวิชาการของอาจารย์ ยังคงแสดงถึงการได้รับการยอมรับในสังคมของอาจารย์มหาวิทยาลัยและวงการวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศ ดังนั้นจึง



จำเป็นต้องใช้หลักการดำเนินการในการสร้างแรงจูงใจอาจารย์ดังกล่าว ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของ ค่าตอบแทน เงินเดือน สวัสดิการ รางวัล สำหรับอาจารย์ที่ผลิตผลงานทางวิชาการ ตลอดจน การส่งผลงานวิชาการเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการ (ลักษณะ สุทชนะและวงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี, 2566, หน้า 323)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นเป็นที่มาของบทความวิชาการเรื่อง การนำ หลัก POSDCoRB มาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการขอตำแหน่งทางวิชาการของ บุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการในข้อกำหนด ตำแหน่งทางวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมและเสนอแนวทางการพัฒนาบุคลากรสาย วิชาการให้มีความพร้อมในการขอตำแหน่งทางวิชาการ โดยใช้หลักการ POSDCoRB โดยมีรายละเอียดดังนี้

กระบวนการในข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการสถาบันอุดมศึกษาการวิเคราะห์ ตามหลักการ POSDCoRB

หลักการ POSDCoRB ของ Luther H. Gulick และ Lyndall Urwick ประกอบไป ด้วย P - Planning (การวางแผน) O - Organizing (การบริหารองค์การ) S - Staffing (การบริหารบุคคล) D - Directing (การสั่งการ) Co - Coordinating (การประสานงาน) R - Reporting (การรายงาน) และ B - Budgeting (การงบประมาณ) เป็นหลักการที่นำมาใช้ใน หน่วยงานภาครัฐอยู่ในกระบวนการที่ 2 เป็นกระบวนการที่เน้นนำหลักการบริหารต่าง ๆ มา ใช้ในการบริหารรัฐกิจ (ค.ศ. 1927-1937) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน (ธณินทร์ เสนานิมิตร, 2564 : 75; กุลธิดา มาลาม, 2565 : 4-6; เชิญพร คงมา, 2564 : 14-15) โดยผู้เขียนได้นำหลักการนี้มาใช้เพื่อวิเคราะห์กระบวนการทำงาน/ขั้นตอนการขอตำแหน่ง ทางวิชาการเพื่อให้เห็นภาพของการทำงานและสิ่งที่เป็นอุปสรรคตามกระบวนการบริหาร ซึ่ง จากการศึกษาเอกสาร สามารถวิเคราะห์กระบวนการในข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมตามกระบวนการ POSDCoRB ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) ในกระบวนการวางแผน จากการศึกษาเอกสาร พบว่า สถาบันอุดมศึกษามีการวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับกำหนดการ ขอตำแหน่งทางวิชาการในแต่ละสถาบันอุดมศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อก่อให้เกิดความ เสมอภาคและมีความเป็นธรรม ในขณะเดียวกันแต่ละสถาบันอุดมศึกษามีการกำหนดแผนการ



พัฒนาบุคลากรทั้งระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาวและการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรสายวิชาการเป็นระยะ โดยใช้สัญญาจ้างเพื่อให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ ตามความถนัดของบุคลากรสายวิชาการแต่ละสาขาวิชา ซึ่งแต่ละสาขามีการพัฒนาที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความต้องการในการพัฒนาความสามารถของตนให้สอดคล้องกับทางสาขาวิชาของตนเองและก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสอนเพิ่มมากขึ้น และในระดับมหาวิทยาลัยมีการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีการจัดฝึกอบรมพัฒนาหลักสูตรการสอนทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะ (ธิดารัตน์ สืบญาติ, 2562 : 53)

2. การจัดองค์กร (Organizing) ในการจัดองค์กร พบว่า ในสถาบันอุดมศึกษามีการกำหนดโครงสร้างการทำงานและบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการขอตำแหน่งทางวิชาการ เช่น มีคณะกรรมการกลั่นกรองผลงานทางวิชาการ ทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองผลงานทางวิชาการตรวจสอบรูปแบบของผลงานทางวิชาการ (ธิดารัตน์ สืบญาติ, 2561, หน้า 93) ส่วนคณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ (ก.พ.ว.) ทำหน้าที่พิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับและสอดคล้องกับประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564 ซึ่งการจัดองค์กรเป็นการจัดระบบความสัมพันธ์ของบุคลากรและงานให้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดบุคลากร (Staffing) สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีการกำหนดบุคคลรับผิดชอบและกลั่นกรองผลงานทางวิชาการอย่างเป็นระบบ ทำหน้าที่ในการคัดกรองและตรวจสอบเอกสารในการเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการเบื้องต้นของคณาจารย์ที่เริ่มต้นกระบวนการเสนอขอตำแหน่ง อย่างไรก็ดีตามในขั้นตอนของการติดตามผลจากบุคลากร พบว่า มีปัญหาของความล่าช้าในกระบวนการขอตำแหน่งทางวิชาการกับผลกระทบต่อการทำงาานนั้น เช่น ผลประเมินผลงานวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกได้รับล่าช้าการปรับแก้ที่ใช้ระยะเวลานาน ส่งผลต่อการเรียนการสอนกับการทำวิจัยเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการไปพร้อมกัน ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนให้กับผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ทำให้การติดตามผลงานวิจัยเกิดความล่าช้า และมีการปรับแก้ไม่ทันกำหนด โดยคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากบุคลากรที่ให้บริการสำหรับการขอตำแหน่งทางวิชาการมหาวิทยาลัยได้จัดสรรบุคลากรที่มีความพร้อมในการให้บริการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ธิดารัตน์ สืบญาติ, 2561 : 130) อย่างไรก็ดีตามในช่วงเวลาในการให้บริการของ

บุคลากรถือเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากคณาจารย์และบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลเรื่องการขอตำแหน่งทางวิชาการมีช่วงเวลาในการขอรับบริการที่ไม่ตรงกัน ทำให้เกิดปัญหาในการให้คำแนะนำและแนะแนวทางแก้ไขของบุคลากรทางสายวิชาการ ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในด้านการขอตำแหน่งทางวิชาการคอยให้คำแนะนำเพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ตรงเป้าหมาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา สำหรับขั้นตอนที่ล่าช้าของกระบวนการในการขอตำแหน่งทางวิชาการ ส่วนใหญ่เป็นสาเหตุจากการตรวจสอบและการประเมินผลงานทางวิชาการที่ใช้ระยะเวลาที่นานจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก โดยความแตกต่างทางด้านระยะเวลานี้ขึ้นอยู่กับภาระงานของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับในแต่ละช่วงเวลาของการประเมินผลงานทางวิชาการ

4. การอำนวยการ (Directing) สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีการอำนวยการโดยมีการกำหนดผู้มีอำนาจในการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ชี้แนะ บุคคล การนิเทศงาน และการติดตามผลการขอตำแหน่งทางวิชาการ เช่น เว็บไซต์กองทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เว็บไซต์ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งตัวอย่างเว็บไซต์ของสถาบันอุดมศึกษาทั้งสองแห่งมีข้อมูลเผยแพร่เกี่ยวกับการขอตำแหน่งทางวิชาการที่ชัดเจน

5. การประสานงาน (Co-ordinating) ในการขอตำแหน่งทางวิชาการจะมีการประสานงานภายในคือ ระหว่างบุคลากรและอาจารย์ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น คือ บุคลากรและคณาจารย์ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ ขั้นตอนการขอตำแหน่งทางวิชาการ และเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการ ทำให้เกิดการผิดพลาดและเกิดความล่าช้า ส่วนการประสานงานภายนอก ระหว่างบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยกับผู้ทรงคุณวุฒิ จะมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาการส่งผลการพิจารณาและการขอรับ-ส่งเอกสารที่มีความคลาดเคลื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของลักษณะ สุทชนะ และวงพักรัตน์ ภูพันธ์ศรี (2566) ที่ระบุว่า การขอตำแหน่งทางวิชาการนั้นมหาวิทยาลัยหรือเจ้าหน้าที่ที่ทำเกี่ยวกับตำแหน่งทางวิชาการยังขาดความรู้ความเข้าใจอยู่ จึงทำให้การดำเนินการล่าช้า แต่ในความเป็นจริงแล้วแต่ละสถาบันอุดมศึกษาจะต้องทราบหลักเกณฑ์การขอตำแหน่งทางวิชาการในทุกระดับ เพื่อที่จะสื่อสารกับคณาจารย์ที่ประสงค์จะขอตำแหน่งทางวิชาการ และสื่อสารกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการขอตำแหน่งทางวิชาการมาแล้วเพื่อที่จะเป็นแนวทางให้กับคณาจารย์ท่านอื่น และยังสอดคล้องกับจินตพันธ์ จารุโณปถัมภ์และสัญญา เคนาภูมิ (2558 : 209-210) ส่งผลให้



คณาจารย์มีการพัฒนาตนเองในการยื่นขอตำแหน่งทางวิชาการ ในการผลิตผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ดังนั้นคุณภาพของอาจารย์เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ใหม่สู่สังคม ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงมีการผลักดันการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพโดยมีดัชนีคุณภาพและความประสบความสำเร็จของมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ นั่นคือถ้าหากว่ามหาวิทยาลัยมีจำนวนของอาจารย์ที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการสูง ย่อมส่งผลให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการ เกิดความน่าเชื่อถือ และยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา

6. การรายงาน (Reporting) มีการรายงานผลการขอตำแหน่งทางวิชาการจากบุคคลเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งใช้ระยะเวลานาน สำหรับบางสถาบันอุดมศึกษาผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการไม่สามารถติดตามผลการพิจารณาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้ ซึ่งเมื่อศึกษาระบบการรายงานผลการขอตำแหน่งทางวิชาการจากสถาบันการศึกษาอื่น พบว่า บางสถาบันอุดมศึกษามีระบบการติดตามผลอย่างชัดเจน เป็นรูปแบบออนไลน์และสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น ระบบติดตามความก้าวหน้าในการขอตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระบบกำกับติดตามการขอตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ระบบติดตามการขอตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรของสถาบันพระบรมราชชนก ระบบติดตามความก้าวหน้าการขอตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นต้น

7. งบประมาณ (Budgeting) มีระบบงบประมาณสำหรับการขอตำแหน่งทางวิชาการและกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนการฝึกอบรมให้กับบุคลากรสายวิชาการ เช่น โครงการอบรม เรื่อง การขอตำแหน่งทางวิชาการ โครงการประชุมสัมมนาหลักเกณฑ์การเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการ โครงการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการและการกำหนดสาขาวิชาตามหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564 เป็นต้น

จากการศึกษากระบวนการขอตำแหน่งทางวิชาการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการที่เป็นช่องว่างและเป็นปัญหาในเชิงการบริหารงาน คือ บุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Co-ordinating) และการรายงาน (Reporting) โดยปัญหาบุคลากร ในที่นี้คือการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับคณาจารย์ ในเชิงของการบริหารควรมีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรและกำหนดภารกิจหน้าที่ที่ชัดเจนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การมีสมรรถนะด้านความรู้ (กฎ ระเบียบ ขั้นตอนของการขอตำแหน่งทางวิชาการ) สมรรถนะด้านทักษะ (การสื่อสารข้อมูล การจัดการข้อมูล/คำถามที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน



การประสานงาน) ในส่วนของการระบุหน้าที่ เนื่องจากการข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการมีลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างสายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์ จึงควรมีบุคลากรที่ดูแลด้านต่าง ๆ เฉพาะเพื่อให้คำแนะนำในการเตรียมเอกสารได้อย่างถูกต้องครบถ้วน นอกจากนี้ควรมีการจัดให้มีการประชุมติดตามความคืบหน้าในการขอตำแหน่งทางวิชาการเดือนละ 1 ครั้ง มีการจัดการความรู้หรือผลการดำเนินงานหรือข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือตัวอย่างความสำเร็จของผู้ที่ผ่านการขอตำแหน่งทางวิชาการแล้วหรือคำถามที่พบบ่อย มาจัดระบบเป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดจำนวนผลงานจากการขอตำแหน่งทางวิชาการในแต่ละปี ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านการประสานงาน ในส่วนของปัญหาด้านการรายงาน บางสถาบันอุดมศึกษามีระบบติดตามออนไลน์ ซึ่งทำให้ผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานเป็นระยะ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาที่ยังไม่มีระบบติดตามออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ควรมีการพัฒนาระบบขึ้นมาเพื่อรองรับกระบวนการขอตำแหน่งทางวิชาการและช่วยให้ผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการสามารถติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะได้

แนวทางการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการให้มีความพร้อมในการขอตำแหน่งทางวิชาการ

การพัฒนาบุคลากรสายวิชาการให้มีความพร้อมในการขอตำแหน่งทางวิชาการนั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการวิเคราะห์ศักยภาพขององค์กรและค้นหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับสถานะและพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา โดยเพชรพลอย อภิระวีบุญพงศ์ และปัญญภัฏฐกร บุญพร้อม (2558 : 34-35) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาศักยภาพอาจารย์โดยระบุว่าเป็นกระบวนการเชิงระบบเป็นการทำหน้าที่จัดหาความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาอาจารย์ของสถาบันการศึกษาในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปใช้ในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้มีความสามารถในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้เป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสามารถในการพัฒนาด้านการเรียนการสอนโดยแท้จริงจึงเกิดแนวคิดเรื่อง “องค์กรแห่งการเรียนรู้” (learning organization) โดยมีจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมและพัฒนาอาจารย์จึงได้เปลี่ยนแปลงให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาอาจารย์ทุกระดับและทุกเรื่องส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพอาจารย์คุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพสถาบันการศึกษา โดยปัจจุบันอาจารย์



จะต้องมีศักยภาพด้านการสอน ด้านที่ปรึกษา ด้านวิจัย ด้านบริการวิชาการและด้านธรรมาภิบาล เป็นต้น ตัวอย่างโครงการพัฒนาศักยภาพอาจารย์ คือ โครงการส่งเสริมการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการเรื่อง “การเขียนบทความวิชาการและตำรา” เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการเขียนบทความทางวิชาการ และเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเขียนตำราให้สามารถใช้ในการขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการได้ เพื่อให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (สมศ.). ตามตัวบ่งชี้ที่ 7 ผลงานวิชาการที่ได้รับรองคุณภาพการพัฒนาอาจารย์ (Faculty Development) เป็นการพัฒนาที่เน้นสัมฤทธิ์ผลในการปรับปรุงศักยภาพอาจารย์เป็นหลัก โดยทั่วไปสถาบันอุดมศึกษาจะพัฒนาทักษะด้านการสอนของแต่ละบุคคลเป็นหลัก แต่ในความเป็นจริงอาจารย์ควรได้รับการพัฒนาให้มีทักษะเสริมต่อพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา คือ การสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ ตลอดจนทักษะการเป็นคณบดีของสังคม และเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากรสายวิชาการให้มีเส้นทางอาชีพที่ชัดเจนตามความเชี่ยวชาญ สอดคล้องกับ Schwarzwald, Koslowsky & Shalit (1992) ที่กล่าวว่า การพัฒนาอาชีพและจัดทำสายอาชีพเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการธำรงรักษามูลค่าของบุคลากรไว้ เพราะเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เลื่อนตำแหน่งและผูกพันกับองค์กร การจัดทำเส้นทางสายอาชีพจะต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทำให้แสดงความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพตรงตามกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Pace, Smith & Mills, 1991 : 1-4; สุจินดา โพธิ์ไพฑูรย์, 2563 : 42-43)

ดังนั้นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษาควรมีการระบุวิธีการและขั้นตอนการพัฒนาให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยเกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย (2552, หน้า 42-43) ได้ระบุถึงขั้นตอนและวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนของการระบุถึงความต้องการขององค์การ ผลการปฏิบัติงาน และความต้องการของแต่ละบุคคล
2. ขั้นตอนการออกแบบวิธีการสร้างความรู้ เป็นขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมและการพัฒนากิจกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มความรู้ทักษะ ความสามารถ และเกิดการพัฒนาพฤติกรรมของบุคลากร ขั้นตอนการออกแบบวิธีการสร้างความรู้มีทั้งหมดอยู่ 7 ขั้นตอน ได้แก่
 - 2.1) ระบุปรัชญาของการเรียนรู้ 2.2) การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานและความต้องการของสถาบันอุดมศึกษา 2.3) ศึกษาผลกระทบ 2.4) ออกแบบแผนการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ 2.5) พัฒนาแผนการดำเนินงานโดยการเลือกวิธีการ เทคนิค เวลาที่เหมาะสมในแต่ละกิจกรรม 2.6) การประเมินผล และ 2.7) มีความรับผิดชอบในแต่ละโปรแกรมที่ได้ออกแบบ ซึ่งแต่ละ



ขั้นตอนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งวิธีการประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ และโปรแกรมการพัฒนาเส้นทางอาชีพด้วย

3. ขั้นตอนเตรียมสิ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ช่วยในการออกแบบการสอนเพื่อที่จะปรับปรุงความรู้ ทักษะและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เกิดผลการปฏิบัติงานในปัจจุบันที่ดีขึ้น ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องตระหนักถึงวิธีการได้ความรู้เพื่อเพิ่มความสามารถของบุคลากรสายวิชาการ

4. ขั้นตอนการถ่ายโอนการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยกิจกรรมที่จำเป็นต่อการนำเอาความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน เนื่องจากหากจะเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ได้ต้องอาศัยการจัดการแต่ละกิจกรรมที่จะได้รับความรู้ให้ดีและคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการถ่ายโอนการเรียนรู้ ซึ่งความรู้ในสถาบันอุดมศึกษามีทั้งความรู้แบบไม่ชัดแจ้ง (Tacit Knowledge) และความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) (จริยา ปันทวัฏกุล และกิตติศักดิ์ ตียา, 2563 : 294)

5. ขั้นตอนการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นขั้นตอนที่สำคัญของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะจะเป็นตัวช่วยในการพัฒนา ปรับปรุงภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดขึ้นในองค์กร การประเมินผลแบ่งออกเป็น การประเมินผลการปฏิบัติงานของงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การประเมินผลประสิทธิภาพขององค์กร การประเมินผลประสิทธิภาพของหุ้นส่วน ซึ่งการประเมินผลจัดได้ว่าเป็นขั้นตอนของการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ผลกระทบ ตรวจสอบ ติดตาม ผลงาน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผลการปฏิบัติงานหรือผลการทำงานขององค์กรจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสามารถจำแนกได้ตามเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมที่แตกต่างกัน คือ กิจกรรมการสร้างระบบทรัพยากรมนุษย์ กิจกรรมการบำรุงรักษาระบบทรัพยากรมนุษย์ และกิจกรรมการปรับปรุงระบบทรัพยากรมนุษย์ แต่ละกิจกรรมหลักจะมีกิจกรรมย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้กิจกรรมหลักบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ กรรณิการ์ สุวรรณศรี (2555 : 13) ได้ระบุว่า หน่วยงานต้องมีการกำหนดนโยบาย แผนและสนับสนุนให้มีการพัฒนาคนเก่งภายในหน่วยงานอย่างจริงจังซึ่งสามารถกระทำได้ผ่านทางวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกอบรมการศึกษาดูงาน การส่งไปศึกษาต่อหรือการฝึกอบรมพิเศษ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พยัต วุฒิรงค์, 2562 : 219)



ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมให้บุคลากรสายวิชาการได้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องพัฒนาระบบบางอย่างที่ช่วยให้บุคลากรได้เรียนรู้ มุ่งเน้นไปที่คุณค่าของบุคลากร มีการปรับระบบและโครงสร้างให้สอดคล้องกัน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร ควรมีการสื่อสารแบบเปิดในองค์กร และควรมีการไหลเวียนของข้อมูลอย่างอิสระ (Sareen & Mishra, 2013, p. 67) เพราะบุคลากรสายวิชาการ คือ ทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์ที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการกำหนดความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติของสมรรถนะของบุคลากรในแต่ละตำแหน่งรวมถึงการวางแผนทางในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นสำหรับแต่ละบุคคล (Individual) และส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้

นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากรและมูลค่าตลาดแรงงานปัจจุบันเพื่อเป็นการรักษามูลค่าบุคลากรให้อยู่กับสถาบันอุดมศึกษา (เอลวิส โคตรชมพู และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์, 2565 : 1026) การขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการเป็นการสะท้อนถึงความสำเร็จ ความก้าวหน้าในอาชีพ และความเชี่ยวชาญของบุคลากรสายวิชาการ ในกระบวนการขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้บุคลากรสายวิชาการสามารถพัฒนาตนเอง รับรู้กฎ ระเบียบ เงื่อนไขและข้อบังคับต่าง ๆ ตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564

สรุป

บุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่าและเพื่อให้การทำงาน of บุคลากรสายวิชาการมีความก้าวหน้า จำเป็นต้องเสริมความเชี่ยวชาญและมีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการกำหนดตำแหน่งวิชาการจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และเป็นเครื่องบ่งชี้ความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญทางวิชาการของอาจารย์แสดงถึงการได้รับการยอมรับในสังคมของอาจารย์มหาวิทยาลัยและวงการวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งกระบวนการขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาได้มีแนวปฏิบัติที่แตกต่างกันในบางระบบแต่มีการยึดถือตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นฉบับที่มีการปรับเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งบุคลากรสายวิชาการ



จะต้องเรียนรู้และเตรียมความพร้อมในการนำเสนอผลงานของตนเอง อย่างไรก็ตาม กระบวนการดำเนินงานภายในของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะต้องสนับสนุนและสร้างบรรยากาศของการทำงานที่ทำให้บุคลากรสายวิชาการเข้าใจในกระบวนการและเป็นการดำเนินการอย่างโปร่งใส

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา มาลาม. (2565). ความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อ แนวปฏิบัติและองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐ. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 9 (1), 104-119.
- กรรณิการ์ สุวรรณศรี. (2555). แนวทางในการวางระบบการบริหารจัดการคนเก่งของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 1(2), 9-18.
- เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย. (2552). อิทธิพลของพฤติกรรมผู้นำวัฒนธรรมการทำงานในองค์การและกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจ. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะรัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จริยา ปันทวัฏฐกุล และกิตติศักดิ์ ดียา. (2563). การจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 10(3), 289-303.
- จันทนันท์ จารุณปลัมภ์ และ สัญญา เคนาภูมิ. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(2), 208-231.
- เชิญพร คงมา. (2564). การบริหารจัดการทำงานอย่างไร. นนทบุรี: บริษัท วารว พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ธรณินทร์ เสนานิมิตร. (2564). รัฐประศาสนศาสตร์: พัฒนาการและแนวโน้มทางการศึกษาการบริหารงานภาครัฐในอนาคต. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 1(1), 70-82.



- จิตารัตน์ สืบญาติ. (2562). แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (สายวิชาการ) ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 6(1), 48-77.
- จิตารัตน์ สืบญาติ. (2561). รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (สายวิชาการ) ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พยัต วุฒิรงค์. (2562). สุดยอดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิจักษณ์ ภูตระกูล. (2566). การสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 3(2), 53-74.
- เพชรวัลย์ ธีระวณัฐพงศ์ และปัญญ์พัชรกร บุญพร้อม. (2558). การพัฒนาศักยภาพอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 8(1), 33-40.
- ลักษณา สุทธนะและวงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี. (2566). ปัญหาการขอตำแหน่งทางวิชาการตามหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ: กรณีศึกษาตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์, 6(2), 320-343.
- วิภาดา ช่วยรักษา และอินท์ชลิตา สุวรรณรังสีมา. (2564). การศึกษาปัญหาการขอตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 8 (3)1, 71-184.
- สุจินดา โพธิ์ไพฑูรย์. (2563). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิพร สายทอง. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐกลุ่มภาคเหนือตอนบน. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 8(2), 129-139.
- เอลวิส โคตรชมภู และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2565). การบริหารทุนมนุษย์ในยุคศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(1), 1017-1028.
- Pace, W.R., Smith, P.C. & Mills, G.E. (1991). Human resource development: The field. New Jersey: Prentice Hall, Inc.



Schwarzwald, J., Koslowsky, M., & Shalit, B. (1992). A field study of employees' attitudes and behaviors after promotion decisions. *Journal of Applied Psychology*, 77, 511-514.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน



1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University) เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์



2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabun PSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย



3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับ อย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระห่อออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์



การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคมนวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)



5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.



(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง.// (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุวงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย



รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อุตถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsa.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>



(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).



ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานา.
- ประภัศร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (เจ้าจวนจระ) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.



Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : ketsada.iadp@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งคั่นฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี



ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words



บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ.....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1.....(16.pt).....

2.....(16.pt).....

3.....(16.pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16.pt).....รูปแบบของการวิจัย.....ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง.....การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....การเก็บรวบรวมข้อมูล.....การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16_pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ



ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]



.....

.....

.....

.....

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.



องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt)ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะที่ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

Keywords: 3-5 words



บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

[illegible]

.....(16 pt).....

(This area contains horizontal dashed lines for writing.)



สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

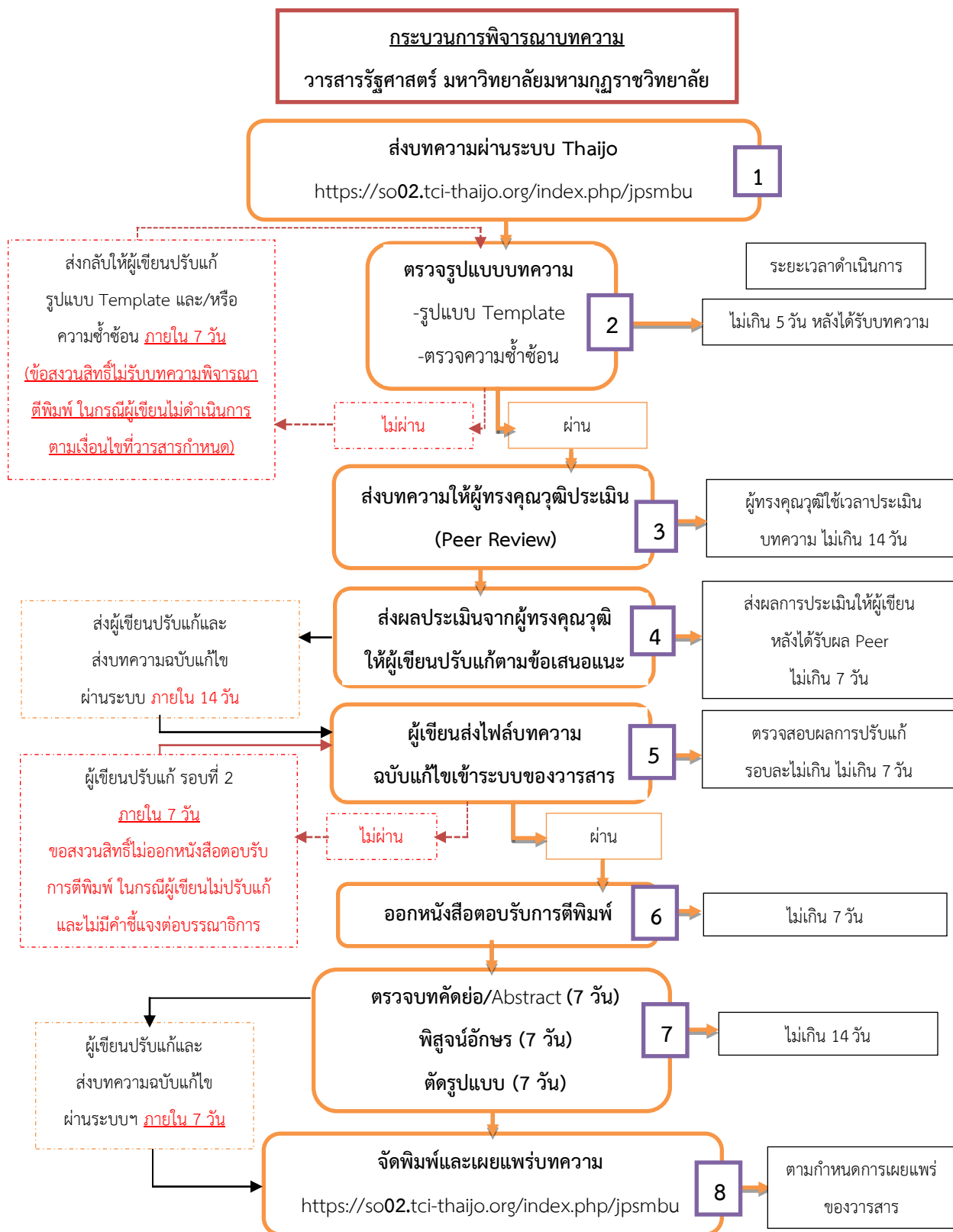
.....

.....

.....

.....

.....



หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลา
ประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)